

Jeremia 30-52 en Klaagliederen

Toegelicht & toegepast

Jeremia 30-52 en
Klaagliederen
Toegelicht & toegepast

De HEERE is verheven – Groot is Uw
trouw !

Ger de Koning

Uitgeverij: Johannes Multimedia
e-mail: info@johannes-multimedia.nl
website: www.johannes-multimedia.nl

ISBN: 978-90-5798-502-7 (Paperback)
ISBN: 978-90-5798-504-1 (E-book)
© 2014 Uitgeverij Johannes Multimedia
Omslagontwerp: Eva de Vlaming / Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van ‘Stichting Johannes Multimedia’ of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding: De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © Stichting HSV 2010. Alle rechten voorbehouden, © Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed – Heerenveen.

Inhoud

Vooraf		11
Tekstgebruik		13
	Afkortingen	13
	Vertalingen	13
	Verwijzingen	13
	Haakjes	14
Jeremia 30		17
verzen 1-3	Terugkeer uit ballingschap	17
verzen 4-7	De tijd van benauwdheid voor Jakob	18
verzen 8-11	Bevrijd van verdrukking	19
verzen 12-17	Wonden van Israël geheeld	21
verzen 18-22	Herbouw van Jeruzalem	22
verzen 23-24	Oordeel en dan zegen	25
Jeremia 31		27
verzen 1-6	Gods barmhartigheid voor Efraïm	27
verzen 7-14	De vreugde is terug in Israël	29
verzen 15-22	Israëls beklagenswaardige heden	32
verzen 23-26	Juda's schitterende toekomst	35
verzen 27-30	Overvloed onder de Messias	37
verzen 31-34	Gods nieuwe verbond	37
verzen 35-40	Israël blijft voor eeuwig	40
Jeremia 32		42
verzen 1-5	Omstandigheden van Jeremia	42
verzen 6-8	Aanbod om een akker te kopen	43
verzen 9-15	Jeremia koopt een akker	44
verzen 16-25	Jeremia's twijfels en gebed	45
verzen 26-35	Het antwoord van de HEERE	47
verzen 36-44	Beloften van herstel	49

Jeremia 33		52
verzen 1-3	Oproep om tot de HEERE te roepen	52
verzen 4-5	Zekerheid van de val van Jeruzalem	52
verzen 6-13	Dagen van terugkeer en vreugde	53
verzen 14-22	Herstel van koningschap en priesterschap	56
verzen 23-26	Bevestiging van de beloften	58
Jeremia 34		60
verzen 1-7	Aankondiging van het einde van Zedekia	60
verzen 8-11	De slaven bedrogen	61
verzen 12-16	De zonde van de natie	62
verzen 17-22	De vergelding van het verraad	64
Jeremia 35		66
verzen 1-5	De Rechabieten getest	66
verzen 6-11	Trouw van de Rechabieten aan Jonadab	67
verzen 12-17	Het verwijt aan Juda	69
verzen 18-19	Beloning voor de Rechabieten	70
Jeremia 36		72
verzen 1-4	Het schrijven van de boekrol	72
verzen 5-8	Opdracht om de boekrol voor te lezen	73
verzen 9-10	De openlijke voorlezing	75
verzen 11-19	Het voorlezen voor de vorsten	75
verzen 20-26	Jojakim hoort en verbrandt de boekrol	78
verzen 27-28	De opdracht om opnieuw te schrijven	82
verzen 29-31	De veroordeling van Jojakim	82
vers 32	De woorden opnieuw geschreven	83
Jeremia 37		85
verzen 1-5	Verzoek van Zedekia	85
verzen 6-10	Antwoord van Jeremia	86
verzen 11-15	Jeremia aangeklaagd voor verraad	86
verzen 16-21	Jeremia in de gevangenis	88

Jeremia 38		90
verzen 1-4	Jeremia beschuldigd	90
verzen 5-6	Jeremia in de put	91
verzen 7-13	Bevrijding van Jeremia	92
verzen 14-23	Zedekia's gesprek met Jeremia	94
verzen 24-28	Vragen van de vorsten	96
Jeremia 39		99
verzen 1-3	De stad ingenomen	99
verzen 4-10	Het lot van Zedekia en Jeruzalem	99
verzen 11-14	De bevrijding van Jeremia	101
verzen 15-18	Belofte voor Ebed-Melech	102
Jeremia 40		104
verzen 1-6	De vrijlating van Jeremia	104
verzen 7-10	De verzekering van Gedalia	105
verzen 11-12	De terugkeer van de vluchtelingen	106
verzen 13-16	Gedalia wordt gewaarschuwd voor Ismaël	107
Jeremia 41		109
verzen 1-3	De moord op Gedalia	109
verzen 4-10	De massamoord op de pelgrims	109
verzen 11-15	De ontsnapping van Ismaël	111
verzen 16-18	De vlucht naar Egypte	112
Jeremia 42		113
verzen 1-6	Het overblijfsel vraagt raad	113
verzen 7-17	Het antwoord van de HEERE	114
verzen 18-22	Straffen voor het verblijf in Egypte	117
Jeremia 43		119
verzen 1-7	De waarschuwing veracht	119
verzen 8-13	Profetie van Jeremia in Egypte	120

Inhoud

Jeremia 44		123
verzen 1-10	Vermaning van het verleden te leren	123
verzen 11-14	Waarschuwing voor straf	126
verzen 15-19	Hardnekkige volharding in afgoderij	127
verzen 20-30	Oordeel over hardnekkigheid	129
Jeremia 45		133
verzen 1-3	De klacht van Baruch	133
verzen 4-5	Het antwoord van de HEERE	134
Jeremia 46		135
vers 1	Profetie tegen de heidenvolken	135
verzen 2-6	Het leger van Egypte verslagen	135
verzen 7-12	De trots van Egypte vernederd	137
verzen 13-19	De komst van Nebukadnezar	139
verzen 20-26	De val van Egypte	141
verzen 27-28	Zegen over Jakob	142
Jeremia 47		144
verzen 1-7	Profetie over de Filistijnen	144
Jeremia 48		148
verzen 1-6	Verlatenheid van de steden van Moab	148
verzen 7-10	Zelfvertrouwen en vertrouwen op de afgod	150
verzen 11-19	De trotse voldaanheid van Moab	151
verzen 20-28	De val van Moab	154
verzen 29-39	De trots van Moab	155
verzen 40-47	De angst voor de indringer	158
Jeremia 49		161
verzen 1-6	Profetie over Ammon	161
verzen 7-22	Profetie over Edom	163
verzen 23-27	Profetie over Damascus	166
verzen 28-33	Profetie over Kedar en Hazor	168
verzen 34-39	Profetie over Elam	170

Jeremia 50		172
verzen 1-3	Het woord tegen Babel	172
verzen 4-8	Terugkeer van Israël	173
verzen 9-16	Zonde van en oordeel over Babel	174
verzen 17-20	Vertroosting voor Israël	176
verzen 21-28	Gods wraak voor Zijn tempel	178
verzen 29-32	Trots van Babel	179
verzen 33-34	De Verlosser van Israël	181
verzen 35-46	Het blijvende lot van Babel	181
Jeremia 51		185
verzen 1-14	De wraak van de HEERE op Babel	185
verzen 15-26	De almachtige HEERE en de onmachtige afgoden	188
verzen 27-33	De naties bevolen	191
verzen 34-44	Zinloze verdediging van Babel	192
verzen 45-48	Israël moet Babel ontvluchten	195
verzen 49-53	Zekerheid van de val van Babel	196
verzen 54-58	De verwoesting van Babel is totaal	197
verzen 59-64	De opdracht aan Seraja	198
Jeremia 52		201
verzen 1-11	De val van Jeruzalem	201
verzen 12-30	Gevolgen van de val van Jeruzalem	203
verzen 31-34	Jojachin vriendelijk behandeld	206
Het boek Klaagliederen		209
Klaagliederen 1		216
verzen 1-3	Stad en land in diepe smart	216
verzen 4-6	De stad, vroeger vol feest en vreugde	219
verzen 7-8	Bezinning	221
verzen 9-11	De huidige toestand als klacht tot God	222
verzen 12-14	De HEERE heeft het gedaan, om de zonde	225
verzen 15-17	De mensen van Jeruzalem	227
verzen 18-19	Bezinning	229
verzen 20-22	Gebed	230

Klaagliederen 2	232
verzen 1-9 Jeruzalem verwoest – de Heere heeft het gedaan	232
verzen 10-12 Reactie van enkele overlevenden	238
verzen 13-17 Jeremia beklagt Jeruzalem	240
verzen 18-19 Oproep om de HEERE aan te roepen	244
verzen 20-22 De HEERE wordt aangeropen	245
Klaagliederen 3	248
verzen 1-18 De man die ellende gezien heeft	248
verzen 19-21 Gebed	253
verzen 22-33 Inzicht en uitzicht	255
verzen 34-39 De Heere ziet het kwaad	259
verzen 40-45 Gebed van het volk	261
verzen 46-54 Hernieuwde klachten	262
verzen 55-66 Gebed om bevrijding	264
Klaagliederen 4	267
verzen 1-10 Vroeger en nu	267
verzen 11-16 Belijdenis van de oorzaak van de ellende	270
verzen 17-20 Klacht over vervlogen hoop	272
verzen 21-22 Edom en Sion	274
Klaagliederen 5	275
vers 1 Roep tot de HEERE om te gedenken	275
verzen 2-18 Beschrijving van de ellende	275
verzen 19-22 Smeekbede om herstel	279

Vooraf

Deze toelichting op *Jeremia 30-52* en *Klaagliederen* is bedoeld als een hulp bij persoonlijke studie van dit gedeelte van de Bijbel. Ieder die er gebruik van maakt, wordt aangeraden dat te doen op dezelfde wijze als de Joden in Beréa naar de uitleg van het Woord luisterden: *“Zij ontvingen het woord met alle bereidwilligheid, terwijl zij dagelijks de Schriften onderzochten of deze dingen zo waren” (Hd 17:11).*

Het is mijn verlangen en gebed dat het lezen van deze toelichting de liefde voor Gods Woord groter maakt. Als dat het geval is, zal dat zichtbaar worden in de toepassing van Gods Woord in het dagelijks leven. Dat wil zeggen dat er meer trouw en toewijding in het navolgen van de Heer Jezus zal zijn. Dat zal zijn tot verheerlijking van de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, *“aan Wie de heerlijkheid en de kracht is tot in alle eeuwigheid! Amen” (1Pt 4:11b).*

Vanuit het verlangen dat de lezer zich met het Woord van God bezighoudt, zijn tekstverwijzingen zoveel mogelijk geciteerd. Dat betreft dan de tekstverwijzingen die direct bij het onderwerp horen. De citaten zijn in tekstvakken geplaatst. Andere verwijzingen (voorafgegaan door ‘zie’) kan de lezer zelf in de Bijbel lezen. Ik raad aan dat ook te doen, want het is belangrijk vertrouwd te worden met de eigen Bijbel.

Ik ben dankbaar dat uitgeverij Jongbloed toestemming heeft gegeven gebruik te maken van de Herziene Statenvertaling (HSV), die in december 2010 is verschenen. De bijbeltekst van *Jeremia 30-52* en *Klaagliederen* is in deze vertaling in de toelichting opgenomen.

Ger de Koning

Middelburg, februari 2014

Reageren op de inhoud kan door

te bellen: 0118 638458 of

te mailen: ger.de.koning@gmail.com

Tekstgebruik

Afkortingen

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korinthiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korinthiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeziërs
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippiërs
Ri	Richteren	Jl	Joël	Ko	Kolossers
Ru	Ruth	Am	Amos	1Th	1 Thessalonicers
1Sm	1 Samuel	Ob	Obadja	2Th	2 Thessalonicers
2Sm	2 Samuel	Jn	Jona	1Tm	1 Timotheüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timotheüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Zf	Zefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggäi	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Esther	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Mattheüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mk	Markus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lk	Lukas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV). Als er gebruik wordt gemaakt van de oorspronkelijke Statenvertaling, wordt dat aangegeven door de afkorting SV. Voor tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament gebruik ik de herziene Voorhoeve-uitgave ook wel Telosvertaling genoemd.

Verwijzingen

Nog een opmerking over de tekstverwijzingen. Tekstverwijzingen worden zoveel mogelijk voluit in tekstblokken geciteerd. In die gevallen is heen en weer bladeren in de Bijbel niet nodig. Dat geldt ook voor de verwijzing naar teksten in *Jeremia 30-52* en *Klaagliederen*. De tekst van *Jeremia 30-52* en *Klaagliederen* staat in dit commentaar. Als in een be-

paald gedeelte van het commentaar naar meerdere teksten wordt verwezen, is het vanwege de beperkte ruimte niet altijd mogelijk al die teksten te citeren. In die gevallen worden tekstverwijzingen voorafgegaan door 'zie'. De lezer kan de aangegeven teksten zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

In de bijbelgedeelten van het Oude Testament worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes []

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziane Statenvertaling cursief staan. Omdat ik in dit boek de hele tekst cursief weergeef, maak ik gebruik van deze haakjes om de woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament worden drie soorten haakjes gebruikt. Ik citeer wat hierover in het 'Voorwoord' van de Telosvertaling wordt gezegd:

Ronde haakjes ()

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes []

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen

worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.

Jeremia 30

Tot nu toe hebben we in dit boek profetieën van Jeremia gehoord die, op enkele passages na (*Jr* 2:1-3; 3:14-17; 16:14-15; 23:1-8; 24:4-7), allemaal dreigend en somber van karakter zijn. In de *hoofdstukken* 30-33 verandert het profetisch perspectief naar hoofdzakelijk hoopvol. Dit is te meer opmerkelijk omdat de profetieën in de *hoofdstukken* 32-33 zijn gegeven in het tiende jaar van Zedekia, dat wil zeggen vlak voor de definitieve val van Jeruzalem. De hoofdgedachte van deze hoofdstukken is dat Israël als natie niet zal vergaan.

Terugkeer uit ballingschap | *verzen* 1-3

1 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia: 2 Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Schrijf voor u al de woorden die Ik tot u gesproken heb, in een boek. 3 Want zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik een omkeer zal brengen in de gevangenschap van Mijn volk, Israël en Juda, zegt de HEERE, en Ik hen zal terugbrengen naar het land dat Ik hun vaders gegeven heb, en zij zullen het in bezit nemen.

De *verzen* 1-3 zijn de inleiding op de *hoofdstukken* 30-31. Ze gaan over het hoopvolle thema van het herstel van het volk. In deze *verzen* wordt duidelijk en ondubbelzinnig vastgesteld dat het volk in het land zal terugkeren. De HEERE zegt dat in een nieuw woord tot Jeremia (*vers* 1). We komen hier op een hoogtepunt.

“*Het woord*” dat tot Jeremia komt, houdt een bijzondere opdracht in. Het heeft geen betrekking op een prediking of het overbrengen van een boodschap, maar is in de eerste plaats voor hemzelf bedoeld. Omdat hij een type van het gelovig overblijfsel is, is het ook voor hen bedoeld. Hij krijgt de opdracht om alles wat de HEERE heeft gesproken, in een boek te schrijven (*vers* 2). Daarbij lijkt het vooral te gaan om de *hoofdstukken* 30-33 (vgl. *Jr* 36:2). Wat geschreven staat, geeft zekerheid en controle-mogelijkheden. Anderen hebben ook hun woorden in een boek geschreven, zoals Mozes (zie *Ex* 17:14; *Dt* 25:28), Jozua (zie *Jz* 24:26), Jesaja (zie *Js* 8:1; 30:8), Nahum (zie *Na* 1:1), Habakuk (zie *Hk* 2:2).

De *hoofdstukken* 30-33 zijn een apart boek in dit boek. Dit ‘boek’ van vier hoofdstukken wordt wel ‘het troostboek’ genoemd, omdat het vol met

vertoostingen en beloften staat. Deze hoofdstukken bevatten de zekerheid van hun voortbestaan. In een tijd dat zoveel Joden in ballingschap zijn, moet dat voor hen die geloven wel een grote troost zijn. We vinden er profetieën over het vrederijk, over de Heer Jezus, want dan en door Hem wordt alles vervuld wat in deze hoofdstukken wordt beloofd. Ze hebben ook een praktische betekenis voor ons die nu al in het koninkrijk leven. In geestelijk opzicht kunnen wij nu al een dergelijk herstel beleven.

Bovenal kennen we door het geïnspireerde Woord de waarheid van God. We zien de bevestiging van wat Hij heeft gezegd, als vervuld wordt wat Hij heeft gezegd. Hier spreekt Hij met betrekking tot Zijn plan om in de gevangenschap van zowel Israël als Juda een omkeer te brengen (*vers 3*). Het gaat om het herstel van de twaalf stammen. Israël is in verstrooiing en Juda in ballingschap. Zij zullen weer als één volk in het land van de vaders zijn. Dat is nu nog niet zo en het is ook niet gebeurd bij de terugkeer uit Babel. De terugkeer uit Babel was heel onvolkomen, zowel in aantal als in toestand.

De tijd van benauwdheid voor Jakob | *verzen 4-7*

4 Dit zijn de woorden die de HEERE gesproken heeft tot Israël en tot Juda. 5 Want zo zegt de HEERE:

- Een schrikwekkende stem hebben wij gehoord,
angst is er, geen vrede.*
- 6 *Vraag toch en zie
of een man baren kan?
Waarom heb Ik [dan] iedere man gezien
[met] zijn handen op zijn heupen als een barend [vrouw],
en [waarom] zijn alle gezichten lijkleek weggetrokken?*
- 7 *Wee!
Want die dag is groot,
er is er geen als hij.
Het is een tijd van benauwdheid voor Jakob,
toch zal hij daaruit verlost worden.*

De woorden van de HEERE betreffen de twaalf stammen, die nu nog gedeeld zijn in tien ("Israël") en twee ("Juda") (*vers 4*). Hij spreekt tot hen allen. Zijn woorden betreffen het geheel. De woorden die Jeremia van

de HEERE moet doorgeven, bevatten aanvankelijk geen woorden van hoop, maar zijn die van *“een schrikwekkende stem”* (vers 5). Als de bevrijding komt, zal het volk zich in de diepste ellende bevinden, in grote angst. Er is geen enkel uitzicht op vrede.

Met een vraag wijst de HEERE op de ontzetting van die tijd. Hij wil dat er wordt nagedacht over de oorzaak ervan. De voorzegde gebeurtenissen bewerken bij de mannen een enorme, panische angst die vergeleken wordt met de barensweeën van een zwangere (vers 6). Alle gezichten zijn lijkleek weggetrokken door de aanblik van de rampen die over hen komen en waartegen elk verzet zinloos is.

Wat er dan gebeurt, maakt die dag (waarmee een periode wordt bedoeld) tot een dag die zijn weerga niet kent in de hele geschiedenis van Gods volk (vers 7). De uitroep *“wee”* past bij die dag. Die dag is de periode van *“een tijd van benauwdheid van Jakob”* (vgl. Mt 24:21). Tegelijk komt ook de vertroosting of bemoediging: *“Toch zal hij daaruit verlost worden.”* Als de nood het hoogst is, komt de HEERE Zijn volk te hulp en zal het bevrijden.

Want er zal dan een grote verdrukking zijn zoals er niet geweest is van [het] begin van [de] wereld af tot nu toe en er ook geenszins meer zal komen. (Mt 24:21)

In de profetische Schriften staan veel verwijzingen naar deze unieke tijd van benauwdheid van Jakob (zie bijv. Jr 46:10; Js 2:12-21; 13:6; 34:1-8; Ez 30:3; Jl 1:15; 2:1-2,11; Dn 12:1; Am 5:18-20; Mi 1:2-5; Zf 1:2-3:8; Zc 14:1-8,12-15). De verdrukking zal uitmonden in zowel fysieke als geestelijke bevrijding (zie en vgl. Zc 12:10-13:1) die zodanig zal zijn, dat Israël nooit meer door een natie zal worden onderworpen. Dit kan niet worden gezegd van welke bevrijding ook die tot nu heeft plaatsgevonden. De toezegging: *“Toch zal hij daaruit verlost worden”*, verwijst naar een ook nu nog toekomstige tijd.

Bevrijd van verdrukking | verzen 8-11

8 Want op die dag zal het geschieden, spreekt de HEERE van de legermachten, [dat] Ik zijn juk van uw nek zal breken en uw banden zal verscheuren. Vreemden zullen zich niet meer door hem laten dienen, 9 maar zij zullen de HEERE, hun God, dienen, en hun Koning David, Die Ik hun zal doen opstaan.

10 U dan, wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, spreekt de HEERE, wees niet ontsteld, Israël,

want zie, Ik ga u verlossen uit verre [landen],
uw nageslacht uit het land van hun gevangenschap,
zodat Jakob terugkeert, rust heeft en zonder zorgen is,
en niemand [hem] schrik aanjaagt.

- 11 Want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u te verlossen,
want Ik maak een [vernietigend] einde aan alle heidenvolken
waarheen Ik u verspreid heb,
maar aan u zal Ik geen [vernietigend] einde maken.
Ik zal u bestraffen met mate,
maar u beslist niet voor onschuldig houden.

De uitkomst uit die grote nood komt van de HEERE. Hij zal het juk van het verbond verbreken dat er is tussen de antichrist en het hoofd van het Romeinse rijk en dat op Zijn volk ligt, dat wil zeggen op het overblijfsel daarvan (*vers 8*). De banden waarmee Zijn volk, dat is het overblijfsel, gebonden was, zal Hij verbreken. Het is een totale bevrijding van alle vijandelijke onderdrukkende machten. Dat zal Hij doen door Zijn Koning David, de Messias, Die Hij hun zal doen opstaan (*vers 9*). Dan zullen ze de HEERE, hun God, dienen.

Met de belofte van het verbreken van het juk bemoedigt de HEERE Zijn "dienaar Jakob" om niet te vrezen (*vers 10*). Het juk dat hun daarna wordt opgelegd, zullen ze graag op zich nemen, want het is het zachte, weldadige juk van hun Messias Koning (*zie Mt 11:28-30*). Jakob is Zijn dienaar, het volk dient Hem. Wie Hem dient, wordt door Hem beschermd. "Israël" hoeft ook niet ontsteld te zijn, want het volk zal uit de verre landen waarin ze gevangen zijn, door Hem worden verlost. De HEERE zal Jakob laten terugkeren en het in rust, zonder zorgen en zonder angst voor vijanden, in zijn land laten wonen.

Hij staat ervoor garant, Hij is met hen (*vers 11*). Dat is de grote en heerlijke toezegging die elke tegenstand en elk gevaar van geen betekenis maakt. Als Hij met ons is, kan niets ons bedreigen en wordt elke bedreiging neergeslagen. Als Hij Zijn volk heeft verspreid en hen weer terughaalt, zal Hij allen verdelgen die dat willen verhinderen. Maar Zijn volk zal Hij niet verdelgen, aan hen zal Hij geen einde maken. Hij zal hen zeker bestraffen, omdat ze dat hebben verdiend, maar Hij zal dat doen met mate, waardoor ze niet totaal verdelgd zullen worden. Hij zal die tuchtiging gebruiken om hen te reinigen en dan zal Hij Zijn beloften

waarmaken aan hen, dat is aan het overblijfsel naar de verkiezing van Zijn genade.

Wonden van Israël geheeld | verzen 12-17

- 12 *Want zo zegt de HEERE:
Ongeneeslijk is uw breuk,
pijnlijk uw wond.*
- 13 *Er is niemand die uw zaak behartigt;
voor een gezwel zijn er medicijnen, [maar] voor u is er geen
herstel.*
- 14 *Al uw minnaars zijn u vergeten,
zij vragen niet naar u,
want Ik heb u getroffen [met] een wond [als] door een vijand,
[met] een bestraffing [als] door een meedogenloze,
vanwege de grootheid van uw ongerechtigheid,
[omdat] uw zonden machtig veel zijn.*
- 15 *Wat schreeuwte u het [dan] uit vanwege uw breuk,
[omdat] uw leed ongeneeslijk is?
Vanwege de grootheid van uw ongerechtigheid, [omdat] uw
zonden machtig veel zijn,
heb Ik u deze dingen aangedaan.*
- 16 *Evenwel zullen allen die u verslinden, [zelf] verslonden worden,
al uw tegenstanders – zij allen zullen in gevangenschap gaan.
Wie u plunderen, zullen tot buit worden,
allen die u uitplunderen zal Ik als buit geven.*
- 17 *Ja, Ik zal uw herstel bevorderen,
u van uw wonden genezen,
spreekt de HEERE,
al noemen ze u: Verdrevene,
het is Sion,
niemand vraagt naar haar.*

De toestand van het volk op dat moment ziet er hopeloos uit (vers 12). De breuk tussen de tien en twee stammen is ongeneeslijk, het is een pijnlijke wond. Geen mens kan er iets aan doen en er zijn ook geen middelen voor herstel (vers 13). Politiek, wetenschap of vorming, alles is zinloos gebleken om hun hun gezondheid terug te geven. De situatie is hopeloos voor hen die geen berouw hebben.

Allen op wie zij hun hoop hadden gevestigd, hebben hen in de steek gelaten, ze zijn hun aandacht niet meer waard (*vers 14; Jr 22:20*). De reden daarvan is dat de HEERE dat heeft bewerkt en de aanleiding daarvan is hun ongerechtigheid. Hij had hen geslagen vanwege de veelheid van hun zonden. Daarom is Hij voor hen geworden als “*een vijand*” en “*een meedogenloze*”. Niet de volken zijn hun werkelijke vijanden, maar de HEERE. Daarom is het gekerm volledig onterecht (*vers 15*). Ze hebben de ellende aan zichzelf te wijten. Ook hoeven ze de volken niet de schuld te geven, want wat over hen komt, komt van de HEERE. Ze moeten zich tot Hem wenden in hun nood.

Dat wil niet zeggen dat hun vijanden vrijuit gaan (*vers 16*). Hun vijanden die hen onder Gods toelating tuchtigden, verslonden Gods volk. Ze deden alles uit puur eigen belang, ze waren op eigen voordeel uit. Ook zij rekenden niet met God. Daarom zullen al hun tegenstanders in gevangenschap gaan en de ellende ondergaan die zij Gods volk hebben aangedaan.

Daartegenover zal God Zijn volk herstellen en dat ook spoedig doen (*vers 17*). Hij zal dat doen omdat de vijanden Zijn volk hebben uitgebuit, terwijl zij hen als paria's hebben beschouwd en behandeld. Zij hebben het verachtelijk “*Sion*” genoemd. God zal laten zien dat Hij juist heeft uitgekozen wat zij hebben veracht. Het is ermee als met een vader die zijn kinderen tuchtigt, maar die als een leeuw zal vechten tegen iedereen die zijn kinderen kwaad wil doen. Zo laat God niet toe dat Zijn volk verachtelijk wordt behandeld of dat er laatdunkend over wordt gesproken. Wie Zijn volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan.

Herbouw van Jeruzalem | *verzen 18-22*

18 *Zo zegt de HEERE:*

Zie, Ik ga een omkeer brengen in de gevangenschap van de tenten van Jakob

en zal Mij ontfermen over zijn woningen.

De stad zal herbouwd worden op haar ruïne

en het paleis zal op zijn rechtmatige [plaats] gelegen zijn.

19 *Van hen zal dankzegging uitgaan,*

en het geluid van vrolijke [mensen].

Ik zal hen talrijk maken, ze zullen niet [in aantal] verminderen.

Ik zal hen tot aanzien brengen, ze zullen niet veracht worden.

- 20 *Zijn zonen zullen zijn als vanouds,
en zijn gemeente zal voor Mijn aangezicht bevestigd worden.
Ik zal al zijn onderdrukkers straffen.*
- 21 *Zijn Machtige zal één van hem zijn,
zijn Heerser zal uit zijn midden voortkomen.
Ik zal Hem naderbij doen komen, en Hij zal tot Mij naderen.
Want wie is hij die met zijn hart borg wordt
om tot Mij te naderen? – spreekt de HEERE.*
- 22 *En u zult Mij tot een volk zijn
en Ik zal u tot een God zijn.*

Er volgen heerlijke toezeggingen over het herstel van Gods volk. De HEERE spreekt over “*de tenten van Jakob*” en over zijn “*woning*” (vers 18). Het zijn de woonplaatsen in het land waar Hij Zijn volk in vrede zal laten wonen. Die woonplaatsen zijn nu nog verlaten, omdat het volk uit het land is verdreven. Ook Jeruzalem, Zijn “*stad*”, Zijn woonplaats, zal herbouwd worden, evenals “*het paleis*”, de woonplaats van Zijn Koning. Alles krijgt zijn rechtmatige plaats. Er is ook een zekere opklimming te zien: tent, woning, stad, paleis.

Als Zijn volk weer in vrede in het land woont, zal het land vervuld zijn van dankzegging (vers 19). Die zal uitgaan naar de HEERE en als een getuigenis worden waargenomen door de volken om hen heen. Het is het geluid van vrolijke mensen die talrijk zullen zijn. De volken om hen heen zullen tegen hen opzien en hen niet meer verachten.

Hun zonen zullen in trouw de HEERE dienen en het geheel, de gemeente van Israël, zal voor altijd voor Zijn aangezicht gevestigd zijn in het land (vers 20). Ze zullen er nooit meer uit verwijderd worden. Wie het waagt nog een vinger naar hen uit te steken, zal door Hem bestraft worden.

We hebben in vers 21 een van die mooie verwijzingen in het Oude Testament naar de Messias. In de eerste plaats zal de natie gezegend zijn met een Heerser van het eigen volk en niet van een vreemd volk. “*Zijn Machtige*”, dat is de Messias, zal “*Eén van hem zijn*” (zie en vgl. Jz 10:34-11:1). Dit is een profetie die een sterke vertroosting betekent in het licht van dreigende onderwerping van het volk aan een vreemde mogendheid. Hij is geen vreemde, zoals de vele vreemde heersers die over hen hebben geregeerd. Hij zal over hen als over ‘Mijn broeders’

spreken (vgl. Dt 17:15). Hij is hun Heerser, “de heerschappij rust op Zijn schouder” (Js 9:5), Hij, “Die een Heerser zal zijn in Israël” (Mi 5:1). Hij regeert.

Tevens is Hij Degene Die tot God nadert.

Dat wijst op Zijn priesterlijke positie en bediening (vgl. Zc 6:13; zie ook Ps 110:4). Hij is de Koning-Priester, de ware Melchizedek. Hij is de Middelaar tussen God en Zijn volk. Deze Heerser heeft

geen middelaar nodig. Hij is dan ook groter dan David en Salomo. Net als Melchizedek zal Hij een dubbele functie hebben. Geen mens kan zelf de dienst van het priesterschap op zich nemen (vgl. Hb 5:4). Het was in feite zelfs voor een koning heel gevaarlijk om dat te doen (zie Jerobeam, 1Kn 12:26-33, 13:1-6, en Uzzia, 2Kr 26:16-20).

Met het oog op het belang van de toegang tot God toont Jeremia in de laatste regels van *vers 21* door een retorische vraag aan dat het geen lichtvaardige zaak is om tot God te naderen. Tot God naderen werd alleen toegestaan aan de priesters, die in het heilige dienden, terwijl op de grote Verzoendag alleen de hogepriester in het heilige der heiligen mocht komen. De vraag houdt een ontkennend antwoord in. Maar als de ware David regeert, zal Israël in waarheid Gods volk zijn en kan God hen openlijk als Zijn volk erkennen (*vers 22*).

Bij de vraag wie met zijn hart borg wordt om tot de HEERE te naderen, kunnen we denken aan de prijs die de Heer Jezus voor Zijn volk op het kruis wilde betalen. Daar heeft Hij Zijn hart als borg gesteld. Hij heeft Zijn ziel tot een schuldoffer gesteld (zie Js 53:10b) en betaalde de schuld die wij niet konden betalen. Daar vond de Goddelijke ruil plaats: Hij onze zonden en wij Zijn zegen.

In *Spreuken 17:18* lezen we dat iemand “een mens zonder verstand” is als hij zich borg stelt voor zijn naaste. Je weet immers maar nooit waarvoor je komt te staan. De schuld kan wel zo groot zijn dat die onbetaalbaar is. Wat de Heer deed, was niet ‘zonder verstand’. Hij wist namelijk

..., dan moet u voorzeker hem tot koning over u aanstellen die de HEERE, uw God, verkiezen zal. Uit het midden van uw broeders moet u een koning over u aanstellen; u mag geen buitenlander over u zetten, die uw broeder niet is. (Dt 17:15)

*Ja, Hij zal de tempel van de HEERE bouwen,
Hij zal met majesteit bekleed zijn,
Hij zal zitten en heersen op Zijn troon.
Hij zal Priester zijn op Zijn troon;
tussen die Beiden zal vredesberaad plaatsvinden.
(Zc 6:13)*

En iemand neemt niet voor zichzelf de eer, maar wordt door God geroepen, evenals ook Aäron. (Hb 5:4)

volmaakt hoe hoog de prijs was en Hij wist dat Hij die kon betalen. Het herinnert ons aan de uitspraak in de *brief aan Filémon* waar de apostel Paulus als een waar navolger van de Heer Jezus zich tegenover Filémon als borg voor Onésimus aanbiedt (zie *Fm :18*).

Oordeel en dan zegen | verzen 23-24

- 23 *Zie, een storm van de HEERE, grimmigheid is uitgegaan,
een aanhoudende storm,
op het hoofd van de goddelozen zal hij blijven.*
- 24 *De brandende toorn van de HEERE zal zich niet afwenden,
tot Hij gedaan en tot Hij tot stand gebracht heeft
de gedachten van Zijn hart.
In later tijd
zult u dat begrijpen.*

Er volgt nog een woord over de grote verdrukking die hier “een storm van de HEERE” wordt genoemd en “grimmigheid”, “een aanhoudende storm” (*vers 23*). Dit woord betreft de goddelozen. Zij worden niet uitgered. Gods brandende toorn wendt zich niet van hen af, maar blijft op hun hoofd (vgl. *Jh 3:36b*). Voordat er zegen kan zijn, moeten de schuldigen worden geoordeeld. Dat wordt juist hier gezegd, opdat de zorgelozen geen valse zekerheid in hun zonden wordt gegeven. Ondanks beloften van hoop blijven Gods morele doeleinden altijd hetzelfde.

...; maar wie de Zoon ongehoorzaam is, zal [het] leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem. (Jh 3:36b)

De HEERE staat achter het oordeel dat wordt uitgevoerd door Nebukadnezar. Jeremia gebruikt het beeld van een plotselinge storm om het te beschrijven. De HEERE doet Zijn werk van de verlossing door het tonen van Zijn kracht in het oordeel. De zegeningen waarover Jeremia heeft gesproken, zijn alleen voor de Godvrezende.

Gods toorn zal zijn volle loop en uitwerking krijgen (*vers 24*). Hij kan niet worden tegengehouden. Voor de gelovige is die ook niet tegen te houden, maar hij mag weten dat hij is afgewend en afgewenteld op de Heer Jezus. Wie niet gelooft, zal zelf Gods toorn moeten dragen. Wij kunnen niet altijd begrijpen hoe God Zijn toorn uit en daarmee de gedachten van Zijn hart tot stand brengt. Maar er komt een tijd dat we

dat zullen begrijpen. Veel mogen wij er al van begrijpen als we het boek *Openbaring* lezen, waar veel over de uitoefening van Gods toorn wordt bekendgemaakt.

Jeremia 31

In het vorige hoofdstuk is het herstel van Juda voorspeld. In dit hoofdstuk wordt dat van Israël voorspeld. De boodschappen van hoop en herstel lopen door tot *hoofdstuk 33*. De hoofdthema's in dit hoofdstuk zijn het herstel van Gods volk en het nieuwe verbond.

Gods barmhartigheid voor Efraïm | *verzen 1-6*

- 1 *In die tijd, spreekt de HEERE, zal Ik al de geslachten van Israël tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.*
- 2 *Zo zegt de HEERE:
Het volk dat aan het zwaard ontkomen was,
heeft genade gevonden in de woestijn,
toen [Ik op weg] ging om hem, Israël, tot rust te brengen.*
- 3 *Van verre [tijden] af is de HEERE aan mij verschenen:
[Met] eeuwige liefde heb Ik u liefgehad,
daarom heb Ik u getrokken [met] goedertierenheid.*
- 4 *Ik zal u weer bouwen en u zult gebouwd worden,
maagd Israël.
Opnieuw zult u zich tooien met uw tamboerijnen,
opnieuw zult u uittrekken in een reidans van vrolijke [mensen].*
- 5 *Opnieuw zult u wijngaarden planten
op de bergen van Samaria:
de planters zullen planten en de vruchten genieten.*
- 6 *Want er zal een dag zijn dat de wachters zullen roepen
op het bergland van Efraïm:
Sta op, laten wij opgaan [naar] Sion,
naar de HEERE, onze God!*

"In die tijd" (*vers 1*) is weer de bekende uitdrukking voor de eindtijd (*vgl. Jr 30:24*). Dan zal de HEERE de God van Zijn volk zijn dat hier voorgesteld wordt als *"al de geslachten van Israël"*, dat zijn de twaalf stammen en niet alleen Juda. Dat heeft betrekking op al de geslachten door de tijden heen, maar ook op al de geslachten op dat moment. God zal hen dan met vreugde als Zijn volk erkennen. Zij zullen dan op Hem gericht zijn en geen andere goden meer dienen.

Het volk dat er dan zal zijn, is een volk dat door genade bewaard is (vers 2). Velen van hen zijn door het zwaard van de Assyriërs en de Babyloëners gevallen. Maar er zijn er ook die daaraan zijn ontkomen. Dat heeft de genade gewerkt. Zij hadden allen hetzelfde oordeel verdiend. Zij vonden genade in de woestijn van hun ballingschap (Jr 16:14-15; 23:7-8).

De reden van Zijn genade is Zijn eeuwige liefde (vers 3; zie ook Hs 11:4; 14:1; Zf 3:17). De gelovige ziet die al van verre tijden af, want de HEERE laat dat aan Zijn uitverkorenen zien. Vanwege die eeuwige liefde heeft Hij Zijn volk "getrokken met goedertierenheid". We zien hoe God Zich uit in genade, liefde en goedertierenheid. Voor het volk is dat een eerste keer bij de Sinai gebeurd. Daar begon de band tussen God en Zijn volk (Jr 2:1-3).

In Zijn liefde zal Hij Zijn volk weer bouwen en zullen ze gebouwd worden (vers 4). Hij doet het en zij zullen het beleven. Hij maakt Zijn belofte waar. Dat doet Hij aan de "maagd Israël". Zij zullen als een nieuw volk zijn dat in een onbesmette relatie tot Hem staat en Hem trouw is. Van eerdere ontrouw is geen sprake. Hij begint de geschiedenis opnieuw, als het ware met een nieuwe uittocht onder muziek en gezang zoals destijds, toen ze uit Egypte wegtrokken. "Tamboerijn en rijdans" zijn kenmerkend voor tijden van vreugde (vgl. Ex 15:20). Deze vreugde-uitingen staan tegenover het verdriet van de ballingschap (zie Ps 137:1).

Mirjam, de profetes, de zuster van Aäron, nam een tamboerijn in haar hand, en al de vrouwen gingen achter haar aan, met tamboerijnen en in reidans. (Ex 15:20)

De condities waaronder dat nieuwe Israël zal worden gebouwd, zijn die van muziek en dans. Er is vrolijkheid alom. Het is als de thuiskomst van de verloren zoon (zie Lk 15:25-27). Ze zullen zich "opnieuw" omgeven met muziek en "opnieuw" hun vreugde uiten. Die tijd is ook een tijd van hernieuwde welvaart. "Opnieuw" zullen ze het land beplanten met vruchten die spreken van vreugde ("wijngaarden") en de vrucht ervan zullen ze zelf genieten (vers 5).

Die tijd is de tijd van het herstel van de eenheid van het volk. Wat de wachters roepen, bewijst dat de breuk in het rijk, die vele eeuwen heeft geduurd, geheeld is (vers 6). De wachters staan in Efraïm (het tienstammenrijk) en roepen op om naar Sion in het tweestammenrijk te gaan. Want daar is "de HEERE, onze God". Van enige jaloersheid tussen de beide rijken is dan geen sprake meer.

De vreugde is terug in Israël | verzen 7-14

- 7 *Want zo zegt de HEERE:
Zing vrolijk over Jakob, [met] blijdschap!
Juich om het hoofd van de heidenvolken!
Laat het horen, prijs [Hem] en zeg:
Verlos Uw volk, HEERE,
het overblijfsel van Israël.*
- 8 *Zie, Ik doe hen komen
uit het land van het noorden,
Ik zal hen bijebrengen van de uithoeken van de aarde;
onder hen zijn blinden en verlamden,
zwangeren en barenden met elkaar:
[met] een grote menigte zullen zij hierheen terugkomen.*
- 9 *Onder gewezen zullen zij komen,
onder smeekbeden zal Ik hen leiden.
Ik zal hen doen gaan naar waterbekken,
op een rechte weg, waarop zij niet zullen struikelen,
want Ik ben Israël tot een Vader,
en Efraïm – Mijn eerstgeborene is hij.*
- 10 *Hoor het woord van de HEERE, heidenvolken,
verkondig het in de kustlanden van ver weg,
en zeg:
Hij Die Israël verstrooid heeft, zal het [weer] bijebrengen
en het hoeden, zoals een herder zijn kudde [hoedt].*
- 11 *Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht,
en hem verlost uit de hand van hem die sterker was dan hij.*
- 12 *Zij zullen komen en juichen op de hoogte van Sion,
zij zullen toestromen naar het goede van de HEERE:
naar het koren, naar de nieuwe wijn en naar de olie,
naar de lammeren en runderen.
Hun ziel zal zijn als een bevoeide hof,
zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.*
- 13 *Dan zullen jonge vrouwen zich verblijden in een reidans,
ook de jongemannen en de ouderen met elkaar.
Ik zal hun rouw veranderen in vreugde,
Ik zal hen troosten, Ik zal hen blij maken na hun verdriet.*

14 Ik zal de ziel van de priesters verzadigen [met] overvloed,
Mijn volk zal met het goede van Mij verzadigd worden,
spreekt de HEERE.

De HEERE roept op om over Jakob (de twaalf stammen) met blijdschap te zingen (vers 7). Met vijf werkwoorden (“zing”, “juich”, “laat ... horen”, “prijs”, “zeg”) viert Jeremia de grote verlossing die voor Israël in het verschiet ligt. Het volk dat zo lang vertrapt is geweest, staat dan als hoofd boven alle heidenvolken. Omdat het nu nog niet zover is, klinkt de oproep de HEERE te prijzen en daaraan het gebed toe te voegen dat Hij Zijn volk verlost. Zijn volk is “het overblijfsel van Israël”.

Hier zien we dat lofprijzing aan het gebed voorafgaat. De lofprijzing verkondigt de zekerheid dat het gebed zal worden verhoord (zie en vgl. 2Kr 20). De verhoring komt ook direct, want de HEERE doet het overblijfsel komen van alle einden van de aarde (vers 8; Mt 24:31). Niemand zal door zwakheid achterblijven of door natuurlijke omstandigheden verhinderd worden. Het zal een grote menigte zijn. De “zwangeren en barenden” kondigen nieuw leven aan, waardoor de grote menigte nog groter zal worden.

*En Hij zal zijn engelen uitzenden met luid bazuïngeschal, en zij zullen zijn uitverkorenen bijeenverzamelen uit de vier windstreken, van [de] uitersten van [de] hemelen tot <de> [andere] uitersten daarvan.
(Mt 24:31)*

Het overblijfsel dat terugkeert, is zich ervan bewust dat ze de verstrooiing aan zichzelf te wijten hebben (vers 9). Daarover zullen ze tranen van berouw huilen. Hun smeekbeden zullen door de HEERE worden beantwoord met Zijn leiding. Geween en smeekbeden zijn de houding en gezindheid die een vreugde zijn voor Zijn hart. Zo’n volk kan Hij leiden naar waterbekken van verkwikking (zie en vgl. Js 41:18; 43:20; 49:10). Hij doet dat op een weg die zonder onverwachte bochten en zonder enige hindernis met het gevaar van struikelen is. Hij doet dat als een Vader in Zijn zorg voor Zijn geliefd kind die Zijn eerstgeborene is, wat speciaal waar is van Efraïm.

De HEERE maakt alle heidenvolken bekend met wat Hij met Israël zal doen (vers 10). Hij heeft Israël inderdaad moeten verstrooien vanwege hun verlaten van Hem. Maar Hij zal hen weer bijeenbrengen en hoeden. Hij is de goede Herder voor Zijn volk (zie Jh 10:1-16).

De HEERE zal Zijn volk weer bijeenbrengen omdat Hij hen heeft vrijgekocht en verlost heeft uit machten die sterker waren dan zij (vers

11). Zonder Hem is Zijn volk zwakker dan het zwakste volk. Hij is sterker dan de sterkste macht en als Zijn volk Hem weer erkent, is hun verlossing een feit. Dit is vooral van toepassing op de verlossing uit de macht van de antichrist in de eindtijd.

Zijn volk zal in het vrede-rijk (want over die tijd gaat het) als verlost volk komen en op Sion staan om Hem toe te juichen (*vers 12*). "Het goede van de HEERE" zijn de zegeningen van het land die ze overvloedig zullen genieten: het koren, de nieuwe wijn en de olie (*vgl. Dt 11:13-14*). Ze zullen Hem offers brengen en Hem eren. Hun ziel is in volkomen rust en geniet van Zijn weldaden. Er is geen enkele aanleiding meer om treurig te zijn. Ook zal de overvloed van zegen hen niet meer ontrouw maken, zoals het vaak bij hen was en vaak ook bij ons is. Het egoïstische gebruik van materiële zegen is een bron van veel haat.

En het zal gebeuren, wanneer u nauwgezet luistert naar mijn geboden die ik u heden gebied, door de HEERE, uw God, lief te hebben en Hem te dienen met heel uw hart en met heel uw ziel, dat Ik regen voor uw land zal geven op zijn tijd, vroege regen en late regen, zodat u uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie kunt inzamelen. (Dt 11:13-14)

De jeugd, wat ook wijst op die nieuwe, frisse situatie, zal zich in blijdschap uiten en de ouderen sluiten zich daarbij aan (*vers 13*). Jonge vrouwen dansen samen, ook jonge mannen en ouderen dansen samen. Hieraan kan nog de volgende praktische opmerking worden verbonden. We lezen nergens in Gods Woord dat er wordt gedanst door een man en een vrouw samen. Het is altijd meervoud of alleen en voor de HEERE. Hierbij zijn geen verkeerde gevoelens aanwezig. Dansen om mensen te behagen zoals de dochter van Herodias dat deed, wekt die gevoelens wel op (*zie Mk 6:22*).

Het is de situatie in het vrede-rijk. Daar is de rouw veranderd in vreugde en er is troost na het verdriet. Die omkering is van de HEERE. Hij is de oorzaak van hun vreugde en troost. Hij voert Zijn volk het vrede-rijk binnen.

De priesters, zij die de HEERE offeren, worden verzadigd met overvloed (*vers 14; zie Ps 132*). Zo groot zal de welvaart van het volk zijn die hun wordt geschonken, dat de priesters verzadigd zullen worden vanwege de vele offers die door de aanbidders worden gebracht (*vgl. Lv 7:34*). De overvloedige oogsten zullen het

Want het borststuk van het beweegoffer en de achterbout van het hefoffer heb Ik van de Israëlieten uit hun dankoffers genomen, en Ik geef die van de kant van de Israëlieten aan de priester Aäron en aan zijn zonen, als een eeuwige verordening. (Lv 7:34)

deel van de priesters vergroten. Het volk, dat is het hele volk, zal ook verzadigd worden en wel *“met het goede van Mij”*. Wat moet dat een diepe voldoening geven. In geestelijk opzicht kunnen we dat nu al beleven, als we ons bezighouden met al de goede zegeningen die ons door de Heer Jezus zijn gegeven en ons door de Geest worden voorgesteld in Gods Woord.

Israëls beklagenswaardige heden | *verzen 15-22*

- 15 Zo zegt de HEERE:
*Er is een stem gehoord in Rama, een rouwklacht,
een zeer bitter geweest:
Rachel weent over haar kinderen.
Zij weigert zich te laten troosten
over haar kinderen,
want zij zijn er niet [meer].*
- 16 Zo zegt de HEERE:
*Bedwing uw stem van geweest,
en uw ogen van tranen,
want er is loon voor uw werk,
spreekt de HEERE.
Zij zullen uit het land van de vijand terugkomen,*
- 17 *en er is hoop voor uw nakomelingen, spreekt de HEERE,
[uw] kinderen zullen terugkomen naar hun gebied.*
- 18 *Ik heb zeker gehoord
dat Efraïm zichzelf beklagt:
U hebt mij gestraft, ik ben gestraft
als een ongetemd kalf.
Bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn,
want U bent de HEERE, mijn God.*
- 19 *Want nadat ik bekeerd was,
heb ik berouw gekregen.
Nadat ik met mijzelf bekend ben gemaakt,
heb ik mij op de heup geslagen.
Ik ben beschaamd, ja, ook te schande geworden,
omdat ik de smaad van mijn jeugd meedraag.*
- 20 *Is Efraïm voor Mij [niet] een dierbare zoon,
is hij [voor Mij niet] een lievelingskind?*

*Want zo dikwijls als Ik tot hem spreek,
denk Ik nog voortdurend aan hem.
Daarom is Mijn binnenste onrustig,
Ik zal Mij zeker over hem ontfermen,
spreekt de HEERE.*

21 *Richt u merktekens op,
zet u wegwijzers neer.
Richt uw hart op de gebaande weg,
de weg [die] u bent gegaan.
Keer terug, maagd Israël,
keer terug naar deze steden van u.*

22 *Hoelang blijft u draaien,
afvallige dochter?
Voorzeker, de HEERE heeft iets nieuws geschapen op de aarde:
een vrouw zal een man omvatten.*

Plotseling zijn we weer terug van de toekomst in de huidige toestand. De toestand van Israël nu is nog een toestand van verlatenheid (*vers 15*). Van gejuich is nog geen sprake. Wat wordt gehoord, is geweest waarvoor geen troost is, omdat er geen uitzicht is. Dit vers wordt toegepast op de kindermoord in Bethlehem (*zie Mt 2:16-18*).

Rama ligt op de grens tussen de tien en de twee stammen. De beide zonen van Rachel, Jozef en Benjamin, waren gescheiden. Jozef behoorde bij de tien stammen en Benjamin bij de twee. De kinderen zijn echter niet alleen gescheiden, ze zijn er niet eens meer, ze zijn weggevoerd: de tien stammen in de verstrooiing, de twee stammen in de ballingschap. Daarom weent Rachel.

Dan komt het vertroostende woord van de HEERE (*vers 16*). Ze hoeven hun stem niet meer in geweest te uiten en hun tranen hoeven niet meer tevoorschijn te komen, want ze zullen beloond worden voor hun trouw. Dat loon is een terugkeer uit het land van de vijand. Wat de HEERE Zelf heeft bewerkt, wordt ook nog eens door Hem beloond. Hij geeft hun hoop door hun aandacht te richten op wat er in de toekomst zal gebeuren met de kinderen waarover ze nu weent: ze komen terug in hun gebied, het land waarvan Hij heeft beloofd dat Hij het aan hun vaders en hun nageslacht zou geven (*vers 17*).

De HEERE verzekert Efraïm ervan dat Hij hoort waarover ze zichzelf beklagen (*vers 18*). Hij vergeet hen niet, maar neemt nota van wat ze zeggen. Hij hoort hun belijdenis waarin ze erkennen dat ze rechtvaardig gestraft zijn omdat ze zich als een ongetemd kalf eigenwillig hadden gedragen. Door die straf, die tuchtiging, worden ze ertoe gebracht Hem te vragen hen weer aan te nemen, omdat ze Zijn eigen volk zijn. Ze vragen dat met de woorden: “Bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn.” Het is het gebed – niet van een enkele zondaar, een individueel mens, maar – van het overblijfsel van het tienstammenrijk tot de HEERE om Zijn werk te voltooien door het al innerlijk bekeerde volk ook terug te brengen in het land.

Deze vraag aan de HEERE om bekering wordt in bepaalde christelijke (reformatorische) kringen misbruikt als argument dat een mens zich niet kan bekeren, maar dat God dat moet doen. Dit misbruik komt voort uit een verkeerd begrip van de uitverkiezing. Dat God op veel andere plaatsen in de Bijbel de mens oproept, ja, beveelt dat de mens zich moet bekeren (*zie bijv. Hd 17:30*), daaraan hebben de mensen in die kringen geen boodschap. Als je daarop wijst, komen ze toch steevast met dit vers. Daarom is het van groot belang dit vers te lezen in het verband waarin het staat. Het betreft een volk dat door een werk van God al tot bekering is gekomen.

Hetzelfde geldt voor wat Jeremia in *Klaagliederen 5* zegt: “HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn!” (*Kl 5:21*). Jeremia spreekt deze woorden uit voor en namens het volk en niet voor zichzelf of iemand persoonlijk. Jeremia was uiteraard al bekeerd en wedergeboren. Het gaat om een omkeer, een terugkeer van Gods volk naar de verhouding waarin het tot God stond voordat het was afgeweken. Een beroep op deze verzen door een enkeling als een excuus dat hij zich niet kan bekeren, is dus volkomen misplaatst.

Het berouw van Efraïm is oprecht. Berouw is de basis voor herstel. Het is na de bekering doorgedrongen hoe groot hun ontrouw was (*vers 19*). Ze zijn aan zichzelf ontdekt en hebben erkend dat ze in eigen kracht bezig zijn geweest. Dat erkennen ze met schaamte. Door hun afwijkingen, al van hun vroegste jeugd af, zijn ze te schande geworden.

De reactie van de HEERE op hun belijdenis is de verzekering van hun waarde voor Hem (*vers 20*). Ze zijn voor Hem een dierbare zoon, een

lievelingskind. Al Zijn spreken tot hen komt vanuit Zijn gedachten die voortdurend met hen bezig zijn. Zijn hart gaat naar hen uit. Zijn innerlijke gevoelens gaan naar hen uit, om Zich over hen te ontfermen. Vaderlijke tederheid gaat hier kinderlijke weerspanningheid te boven en neemt die ook op een rechtvaardige manier weg. In het Hebreeuws is *“Mijn binnenste is onrustig”* letterlijk ‘Mijn darmen maken geluid’. Het spreken van de HEERE is hier heel menselijk.

Hij wijst Zijn volk (de tien stammen) uit de verstrooiing de weg terug naar Hem (*vers 21*). Ze moeten de richting vaststellen en daarop hun hart richten. Daarna moeten ze, net als de verloren zoon, de daad bij het voornemen voegen en opstaan en op weg gaan naar hun land (*zie Lk 16:18,20a*). Hij roept hen op als *“maagd Israël”* om nu de weg terug naar Hem te gaan en naar hun eigen steden.

De *“maagd Israël”* is nu nog de *“afvallige dochter”* (*vers 22*), die naar alle kanten draait om ergens steun te krijgen, maar niet naar boven kijkt om van de HEERE die steun te vragen. Er komt echter een eind aan haar gedraai. De HEERE zal iets nieuws scheppen. Ze zal zich tot de HEERE bekeren. Dan zal zij de macht van de naties, die nu nog over haar heersen, overwinnen. Dat wordt weergegeven in het woord: *“Een vrouw zal een man omvatten.”* Algemeen staat ‘vrouw’ voor zwakheid en ‘man’ voor kracht. De hoofdgedachte van het vers is dat wat zwak is het zal winnen van dat wat sterk is. Gods kracht wordt in zwakheid volbracht. Het zwakke beschaamt het sterke (*vgl. 1Ko 1:27b*). ..., en het zwakke van de wereld heeft God uitverkoren om het sterke te beschamen, ... (1Ko 1:27b)

Juda's schitterende toekomst | *verzen 23-26*

23 Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zij zullen in het land Juda en in zijn steden weer dit woord zeggen, wanneer Ik een omkeer zal brengen in hun gevangenschap: Moge de HEERE u zegenen, woonplaats van gerechtigheid, heilige berg. 24 Daarin zullen Juda en al zijn steden met elkaar wonen, akkerbouwers en [wie] met de kudde rondtrekken. 25 Want Ik heb de vermoeide ziel te drinken gegeven en elke treurig geworden ziel heb Ik [met voedsel] vervuld. 26 Hierop ontwaakte ik en ik keek. Mijn slaap was mij aangenaam geweest.

De HEERE bemoedigt Juda en zijn steden (*vers 23*). Hij zegt dat Hij een omkeer zal brengen in hun gevangenschap. Dan zal de oude zegen-groet weer gehoord worden uit de mond van hen die Jeruzalem bezoeken. Die zegen is gebaseerd op het feit dat ze dan in Juda wonen op basis van gerechtigheid en heiligheid. Er is geen zegen los van deze aspecten, die ook de absolute garantie van de zegen zijn. “*De heilige berg*” verwijst naar de tempelberg en naar Jeruzalem als geheel (*zie en vgl. Ps 2:6; Js 66:20*).

In die tijd zal de stad opnieuw gekenmerkt worden door haar gerechtigheid (*vgl. Js 1:21*). Als die gerechtigheid er is, die zijn oorsprong vindt in de Messias Die regeert, is er ook vrede. Er zal in vrede worden samengeleefd en samengewerkt (*vers 24*). Ze zullen verzadigd en verkwikt zijn door de HEERE (*vers 25*). Vermoeidheid en verdriet zullen er niet meer zijn omdat Hij alle aanleiding daartoe heeft weggenomen.

*Hoe is de trouwe stad
tot een hoer geworden!
Vol recht was zij,
gerechtigheid overnachtte in haar,
maar nu – moordenaars!
(Js 1:21)*

Jeremia heeft dat tafereel in een droom gezien (*vers 26*), want de werkelijkheid die hem omgeeft, is totaal in tegenstelling daarmee. Als hij wakker wordt, kijkt hij om zich heen en neemt dat waar. Toch is zijn droom geen bedrog. Hij is door de slaap aangenaam verkwikt. Hij is erdoor vertroost, omdat wat hij heeft gezien, zal gebeuren. Hier is de droom een middel dat openbaart wat zal gebeuren. We zien zulke dromen bijvoorbeeld in de geschiedenissen van Jakob, Jozef, de farao en Nebukadnezar.

Wij mogen er ook aan denken dat de Heer Jezus alles goed zal maken. We zien dat nu nog niet, we zien alleen ellende, maar de gedachte aan de toekomst is voor ons aangenaam en verkwikt ons. Als we aan de toekomst denken die we in Gods Woord lezen, zijn we niet aan het dagdromen of luchtkastelen aan het bouwen. Het is werkelijk waar wat ons te wachten staat, omdat het is gebaseerd op gerechtigheid en heiligheid door het werk van Christus. De valse profeten hebben ook hun dromen en vertellen die aan het volk (*Jr 29:8*). Als zij wakker worden, zal dat niet aangenaam zijn.

Overvloed onder de Messias | verzen 27-30

27 *Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda bezaaien zal [met] zaad van mensen en zaad van dieren. 28 Dan zal het gebeuren, dat Ik ten aanzien van hen zal waken om te bouwen en te planten, zoals Ik ten aanzien van hen gewaakt heb om weg te rukken en af te breken, om omver te halen en te vernielen, en [hun] kwaad aan te doen, spreekt de HEERE. 29 In die dagen zullen zij niet meer zeggen:*

*De vaders hebben onrijpe druiven gegeten,
en de tanden van de kinderen zijn stomp geworden.*

30 *Maar ieder zal om zijn [eigen] ongerechtigheid sterven. Ieder mens die onrijpe druiven eet – zijn tanden zullen stomp worden.*

De tijd van zegen zal aanbreken (vers 27). Er zal een overvloed aan mensen en dieren zijn in de beide huizen van Israël die dan één huis zullen zijn. De HEERE zal het zaad van mensen en dieren zaaien en er zal een overvloedige oogst zijn (vgl. Ez 36:8-11; zie ook Hs 1:11; 2:22). Wat een contrast zal dat zijn met de verlatenheid van het land nu, nu de bevolking in ballingschap is weggevoerd en het vee niets heeft om van in leven te blijven.

De HEERE zal Zijn woord om op te bouwen en te planten net zo waarmaken als wat Hij heeft gezegd over wegrukken, afbreken, omverhalen en vernielen om hun kwaad aan te doen (vers 28). Ze zullen zien dat Zijn oordelen terecht waren. Ze zullen erkennen dat ze niet over hen kwamen omdat hun vaders hadden gezondigd (vers 29), maar omdat ze die zelf verdiend hadden (vers 30; zie en vgl. Ez 18:2-3).

En u, bergen van Israël, u zult uw takken [weer] voortbrengen en uw vruchten voor Mijn volk Israël dragen, want zij komen naderbij. Want zie, Ik [kom] naar u toe, Ik zal Mij naar u toewenden, en u zult bewerkt en bezaaid worden. Ik zal [de] mensen op u talrijk maken, heel het huis van Israël, in zijn geheel. De steden zullen bewoond en de puinhopen zullen herbouwd worden. Ik zal mens en dier op u talrijk maken, zij zullen talrijk worden en vruchtbaar zijn. Ik zal u doen bewonen als in uw vroegere tijden, ja, Ik zal u meer goeddoen dan in uw begin. Dan zult u weten dat Ik de HEERE ben. (Ez 36:8-11)

Gods nieuwe verbond | verzen 31-34

31 *Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten, 32 niet zoals het verbond dat Ik met hun vaders gesloten heb op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden –*

Mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ík hen getrouwd had, spreekt de HEERE. 33 Voorzeker, dit is het verbond dat Ik na die dagen met het huis van Israël sluiten zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. 34 Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken.

De verzen 31-40 gaan over het nieuwe verbond:

1. De tijd van het verbond (vers 31) – “er komen dagen”
2. De Maker van het verbond (vers 31) – “de HEERE”
3. De naam van het verbond (vers 31) – “nieuw verbond”
4. De partijen van het verbond (vers 31) – “huis van Israël” en “huis van Juda”
5. Een ander verbond (vers 32) – “niet zoals het verbond” van vroeger, het eerste verbond, op basis van verdienste en werken
6. De plaats van het verbond (verzen 33-34) – “in hun binnenste ... in hun hart”
7. De onveranderlijkheid van het verbond (verzen 35-37) – even onveranderlijk als de vaste cyclus van de natuur
8. De fysieke aspecten van het verbond (verzen 38-40) – Jeruzalem herbouwd in heiligheid en duurzaamheid
9. De borgstelling van het verbond – “spreekt de HEERE” (negen keer).

Dit gedeelte is wel een hoogtepunt in het onderwijs van Jeremia. Het begint met het aandachtvragende woord: “Zie” (vers 31). De woorden: “Er komen dagen” heeft Jeremia al eerder gebruikt. Ze plaatsen de profetie in Messiaanse tijden, in de dag van de HEERE, de periode waarop de geschiedenis van het volk uitloopt (vgl. vers 27).

In de dagen die komen, sluit de HEERE een nieuw verbond met de beide huizen van Israël. De partijen van het verbond zijn dus de HEERE, het huis van Israël en het huis van Juda. We zien hier dat het verbond herinnert aan de scheuring van het volk in twee koninkrijken,

maar we zien ook dat beide delen van het volk erin zijn opgenomen. Het hele verbond is voor het hele volk. Het nieuwe verbond zal dus net als het oude met Gods uitverkoren aardse volk worden gesloten. Het kon niet worden gesloten met de gemeente, omdat er geen voormalig (oud) verbond met de gemeente was gesloten. Dat kon ook niet omdat de gemeente nog helemaal niet bestond.

Tegelijk is dit nieuwe verbond een heel ander verbond. Het is niet als het oude verbond dat Hij met hun vaders bij de Sinaï sloot, nadat Hij hen uit Egypte had verlost (*vers 32*). Aan dat oude verbond waren ook voorwaarden verbonden waartoe het volk zich had verplicht. Het waren als het ware huwelijksvoorwaarden, want de HEERE had hen getrouwd en hun Zijn liefde getoond. Het volk had hun beloften van trouw echter verbroken en daarmee was de beloofde zegen vervallen.

Het nieuwe verbond is van een heel ander karakter (*vers 33*). Het is niet beter omdat het oude slecht was, maar omdat het is gebaseerd op betere beloften. Het oude verbond hing af van de gehoorzaamheid van de mens. Het nieuwe verbond is een eenzijdig verbond met alleen voorwaarden of beloften aan Gods kant. Daarbij komt dat Hij Zijn voorwaarden kan vervullen op grond van het bloed van Zijn Zoon, waardoor de zonden die begaan zijn onder het oude verbond, vergeven kunnen worden (*zie Mt 26:27-28; Lk 22:20; Hb 8:12*). De Heer Jezus is de Middelaar van het nieuwe verbond. Hij heeft door Zijn dood de zegeningen van het nieuwe verbond zeker gesteld (*Hb 9:15*).

Hij zal hun ook in staat stellen om te voldoen aan wat Hij van hen vraagt, want Hij geeft Zijn wet in hun binnenste en schrijft die in hun hart. Ze zullen Zijn wil met volle instemming en volledig vervullen. Dan zal Hij hun God zijn en zij Zijn volk. De relatie is in orde gemaakt door de trouw van God, een relatie die is gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond (*zie 2Ko 3; Hb 8*).

Ze zullen elkaar niet meer hoeven te vermanen om aan de HEERE trouw te zijn (*vers 34*). De profeten zijn niet meer nodig. Onderricht in de wet is ook niet meer nodig, want ze hebben allen kennis van de HEERE en Zijn wil. Het kennen van de Heer Jezus is het uitgangspunt om Hem beter te leren kennen: *“Om Hem te kennen en de kracht van Zijn opstanding”* (*Ep 3:10*). We mogen bidden dat ons wordt gegeven de *“geest van wijsheid en openbaring ... in de kennis van Hem”* (*Ef 1:17*).

In hun verhouding tot de HEERE is weggedaan wat die verhouding verhinderde: hun ongerechtigheden en hun zonden. Dat is voor ons ook een oorzaak om ons volkomen aan de wil van God over te geven en voor Hem te leven. Als we Hem liefhebben, zullen we voor Hem leven en Zijn geboden en Zijn woord bewaren (*zie Jh 14:21,23*).

Israël blijft voor eeuwig | *verzen 35-40*

- 35 Zo zegt de HEERE,
Die de zon tot een licht geeft overdag
[en] de vaste orde van maan en sterren
tot een licht in de nacht,
Die de zee opzweept, zodat haar golven bruisen,
HEERE van de legermachten is Zijn Naam.
- 36 Als deze verordeningen [ooit] zouden wijken
van voor Mijn aangezicht, spreekt de HEERE,
[dan] zou ook het nageslacht van Israël ophouden
een volk voor Mijn aangezicht te zijn, alle dagen!
- 37 Zo zegt de HEERE:
Als de hemel hierboven [ooit] opgemeten zou kunnen worden
en de fundamenten van de aarde beneden onderzocht zouden
kunnen worden,
[dan] zou ook Ik heel het nageslacht van Israël verwerpen,
om alles wat zij gedaan hebben, spreekt de HEERE.
- 38 Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat de stad herbouwd
zal worden voor de HEERE, van de Hananeëltoren tot aan de
Hoekpoort, 39 en dat het meetlint nog verder zal lopen, rechtdoor,
tot aan de heuvel Gareb en zal afbuigen naar Goa. 40 Heel het dal
met de dode lichamen en de as en al de velden tot aan de beek Kidron,
tot aan de hoek van de Paardenpoort naar het oosten toe, zal een
heiligheid voor de HEERE zijn. Voor eeuwig zal er niets meer
worden weggerukt of afgebroken.

De HEERE bevestigt al de voorgaande beloften met de krachtigste toezeggingen. Hij wijst op de vaste orde in de schepping van zon, maan en sterren, waaraan geen enkele macht iets kan veranderen (*vers 35*). Hij staat ook achter het bruisen van de golven van de zee die ook door geen mens te temmen zijn. Zijn Naam is "HEERE van de legermachten".

Zoals de verordeningen die Hij voor Zijn scheppingswerken heeft ingesteld nooit van voor Zijn aangezicht zullen wijken, zo zal het nageslacht van Israël nooit ophouden een volk te zijn voor Zijn aangezicht (*vers 36*). Hij voegt eraan toe: “*Alle dagen!*” Elke dag zal Hij er voor Zijn volk zijn, zoals Hij ook elke dag zorg aan Zijn schepping besteedt. Hij heeft Zijn aangezicht enige tijd voor hen moeten verbergen, maar die tijd is voor altijd voorbij.

Om nog krachtiger Zijn verbond met Zijn volk vast te stellen wijst Hij op de onmetelijkheid van de hemel boven en de onnaspeurlijkheid van de fundamente van de aarde beneden (*vers 37*). Het doet denken aan de lofzang van Paulus op Gods handelen in het herstel van Israël (*zie Rm 11:33-36*). Alles wat het volk gedaan heeft, heeft Hem niet van gedachten kunnen veranderen ten aanzien van Zijn voornemen om het te zegenen. Maar de wijze waarop Hij daarbij te werk is gegaan, is onze aanbidding eeuwig waard. Er is volkomen recht gedaan aan Zijn gerechtigheid en aan Zijn barmhartigheid door wat Christus heeft gedaan. Hem zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid!

In de dagen die komen, zal Jeruzalem herbouwd worden (*vers 38*). Zij zal dan voor de HEERE zijn. De omtrek van de stad wordt gemeten (*vers 39*), wat doet denken aan het meten van het nieuwe Jeruzalem (*zie Op 21:15*). Meten betekent het eigendomsrecht vastleggen. Er zal ook een gebied zijn met herinnering aan de oordelen (*vers 40*). Dat gebied zal afgezonderd zijn voor de HEERE. Alles wat daarbuiten is, wordt door Hem in stand gehouden. Nooit zal er meer iets van worden weggerukt of afgebroken. Als Hij regeert, is er volkomen rust en veiligheid.

Jeremia 32

Nu wordt Jeremia's geloof in de woorden van de HEERE over het herstel in de *hoofdstukken 30-31* op de proef gesteld. Dit hoofdstuk is belangrijk omdat het de werkelijkheid laat zien van het geloof van Jeremia in de beloften van de HEERE over het herstel van het volk.

Omstandigheden van Jeremia | *verzen 1-5*

1 Het woord dat van de HEERE tot Jeremia gekomen is in het tiende [regerings]jaar van Zedekia, de koning van Juda. Dit jaar was het achttiende jaar van Nebukadrezar. 2 Het leger van de koning van Babel hield toen Jeruzalem belegerd, en de profeet Jeremia zat opgesloten op het binnenplein van de wacht die bij het huis van de koning van Juda ligt, 3 waar Zedekia, de koning van Juda, hem had opgesloten [en] had gezegd: Waarom profeteert u: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga deze stad in de hand van de koning van Babel geven en hij zal haar innemen, 4 en Zedekia, de koning van Juda, zal aan de hand van de Chaldeeën niet ontkomen, want hij zal zeker in de hand van de koning van Babel gegeven worden. Hij zal van mond tot mond met hem spreken en oog in oog met hem staan. 5 Hij zal Zedekia naar Babel doen gaan. Daar zal hij blijven, totdat Ik naar hem zal omzien, spreekt de HEERE. Wanneer u tegen de Chaldeeën strijdt, zult u niet voorspoedig zijn.

De *verzen 1-5* zijn een inleiding op een bijzondere gebeurtenis in het leven van Jeremia. Die gebeurtenis heeft betrekking op het kopen van een stuk land en bevat een prachtige illustratie van waarachtig geloof. De situatie ziet er op dat moment voor Jeremia allesbehalve rooskleurig uit. Deze gebeurtenis staat midden in het troostboek van de *hoofdstukken 30-33* en past er helemaal in.

Het woord van de HEERE komt tot Jeremia in het tiende regeringsjaar van Zedekia (*vers 1*). Zedekia heeft elf jaar geregeerd (*zie 2Kr 36:11*). In het elfde jaar verwoest Nebukadnezar Jeruzalem. Voordat het woord van de HEERE wordt gegeven (dat komt in *vers 6*), horen we eerst van de omstandigheden van Jeremia. De situatie is heel beroerd. De Babyloniërs zijn tegen Jeruzalem opgetrokken en hebben de stad belegerd (*vers 2*). In de gevangen stad zit Jeremia zelf ook nog eens opgesloten.

Zedekia heeft hem laten opsluiten, omdat hij constant zegt dat de HEERE de stad in de hand van de koning van Babel zal geven (*vers 3*). Zedekia zal ook gevangengenomen worden en voor de koning van Babel worden gebracht (*vers 4*). Daar zal hij blijven, totdat de HEERE het genoeg vindt en naar hem zal omzien (*vers 5*). Jeremia heeft opgeroepen om niet tegen de koning van Babel te strijden, maar zich aan hem over te geven. Dit alles houdt Zedekia aan Jeremia voor. Hij moet er als het ware maar eens goed over nadenken en mee ophouden. Dan zal hij weer vrijkomen.

Aanbod om een akker te kopen | *versen 6-8*

6 Jeremia zei: Het woord van de HEERE kwam tot mij: 7 Zie, Hanameël, de zoon van uw oom Sallum zal naar u toe komen [en] zeggen: Koop voor uzelf mijn akker die in Anathoth is, want u hebt het recht van lossing om [hem] te kopen. 8 Hanameël, de zoon van mijn oom, kwam, overeenkomstig het woord van de HEERE, naar mij toe op het binnenplein van de wacht. Hij zei tegen mij: Koop toch mijn akker die in Anathoth is, dat in het land van Benjamin is, want u hebt het recht van bezit en u hebt [het recht van] lossing. Koop [hem] voor uzelf! Toen wist ik dat dit het woord van de HEERE was.

Terwijl Jeremia gevangen zit omdat Zedekia zijn dienst niet meer wil horen, komt het woord van de HEERE tot hem (*vers 6*). Een gevangenis is voor de HEERE geen verhindering om Zijn woord aan Zijn profeet door te geven. Hij vertelt Jeremia dat hij bezoek zal krijgen van zijn neef Hanameël (*vers 7*). Zijn neef zal hem vragen zijn akker te kopen, omdat hij het recht van lossing heeft (*zie Lv 25:23-28; Ru 4:1-6*). De vijand had het hele land, inclusief Anathoth, al in bezit. Alleen Jeruzalem moest nog ingenomen worden. Dat de vijand Anathoth al in handen heeft, maakt het verzoek om het land te kopen opmerkelijk.

Zoals de HEERE heeft gezegd, gebeurt het. Hanameël komt bij Jeremia in zijn gevangenschap en doet hem het aanbod zijn akker te kopen (*vers 8*). Hij vertelt erbij waar de akker ligt en waarom Jeremia de akker te koop wordt aangeboden. Jeremia erkent in wat er gebeurt de hand van de HEERE.

Dat is een opmerkelijke boodschap. Het is geen opdracht, want we lezen niet dat de HEERE tegen Jeremia zegt dat hij die akker moet kopen. Alle omstandigheden wijzen erop dat het kopen van een stuk

land een dwaze investering is. De vijand ligt voor de stad en die wordt binnenkort verwoest. Anathoth was al in handen van de vijand. Jeremia zelf zit in de gevangenis. Wat moet je in zo'n situatie en met zo'n vooruitzicht nu met de aankoop van een stuk land? Het is echter geen dwaze investering als je gelooft dat de HEERE herstel zal geven. Het is dan juist een getuigenis van het geloof. Jeremia heeft ook over dat herstel gesproken en niet alleen over de wegvoering en verwoesting. De simpele koop van een akker wordt door de omstandigheden een geloofsdaad.

Jeremia koopt een akker | verzen 9-15

9 Dus kocht ik van Hanameël, de zoon van mijn oom, de akker die in Anathoth is. Ik woog voor hem het geld af, zeventien sikkels zilver. 10 Ik ondertekende de [koop]brief en verzegelde [die], en liet [door] getuigen bevestigen dat ik het geld op een weegschaal had afgewogen. 11 Ik nam de koopbrief, die [volgens] het gebod en de verordeningen verzegeld was en de opengelaten [brief], 12 en gaf de koopbrief aan Baruch, de zoon van Neria, de zoon van Machseja, voor de ogen van Hanameël, [de zoon van] mijn oom, voor de ogen van de getuigen die de koopbrief hadden ondertekend, [en] voor de ogen van alle Judeeërs die op het binnenplein van de wacht zaten. 13 Ik gaf Baruch voor hun ogen [deze] opdracht [en] zei: 14 Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Neem deze brieven, deze koopbrief – de verzegelde en deze opengelaten brief – en doe ze in een aarden pot, zodat ze vele dagen in goede staat blijven. 15 Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Er zullen weer huizen en akkers en wijngaarden gekocht worden in dit land.

Jeremia, die door het bezoek en het aanbod van zijn neef het woord van de HEERE herkent, koopt de akker (vers 9). Hij betaalt de afgewogen prijs ervoor. Hoewel Jeremia gevangen is, heeft hij dus wel een bepaalde vrijheid van handelen. Het bedrag is niet hoog. Dat zal te maken hebben met de situatie van dat moment.

De transactie wordt in een koopbrief vastgelegd die door Jeremia wordt ondertekend (vers 10). Daarna verzegelt hij de brief en laat getuigen bevestigen dat hij het juiste bedrag heeft betaald. De koopakte bestaat uit twee brieven: een verzegelde en een open brief (vers 11). De verzegel-

de brief geeft zekerheid, de open brief kan door iedereen worden ingezien om te bewijzen dat er geheel volgens afspraak is gehandeld.

De verzegeling is wettelijk geregeld. Jeremia geeft beide brieven aan Baruch. Alles gebeurt met de grootste openheid (*vers 12*). Alles is doorzichtig en door iedereen waar te nemen. Er is geen enkele verdenking mogelijk dat er iets gebeurt met verborgen bedoelingen. Tegelijk ook is het een overduidelijk getuigenis van het geloof. Jeremia koopt een stuk land ook als bewijs van zijn vertrouwen in de HEERE dat Hij ook herstel zal geven.

Als Jeremia de brieven aan Baruch overhandigt, geeft hij er een opdracht bij (*vers 13*). Baruch moet de verzegelde en de opengelaten brief in een aarden pot doen (*vers 14*). Jeremia geeft hem die opdracht in de Naam van “de HEERE van de legermachten, de God van Israël”. De macht van God en dat Hij de God van Zijn volk is, zijn voor het geloof de garantie van Zijn beloften (*vgl. Jr 27:4*). Ze moeten in een aarden pot worden gedaan, om de beide brieven lange tijd te bewaren en opdat ze na die lange tijd nog goed leesbaar zullen zijn. Als ze na lange tijd tevoorschijn worden gehaald, zal blijken dat de opengelaten brief en de verzegelde brief dezelfde inhoud hebben. De koop zal nog volledig van kracht zijn.

Dat ze tevoorschijn gehaald zullen worden, is zeker. De HEERE van de legermachten, de God van Israël zegt namelijk dat er een tijd komt dat er weer huizen en akkers en wijngaarden gekocht zullen worden in dit land (*vers 15*). De koop van Jeremia is een koop in geloof. Hij doet in geloof wat straks voor het hele land mogelijk zal zijn.

Wat er met Jeremia gebeurt, is een beeld van wat met Christus gebeurt. Christus was niet alleen in de gevangenis, maar kocht de akker, de wereld, met Zijn bloed (*zie Op 5*). We zien Hem de zegels met het eigendomsrecht op de wereld verbreken, omdat Hij de rechtmatige Eigenaar is (*zie Op 6*). Dan komt Hij om Zijn erfenis op te eisen en alle gelovigen mogen daarbij zijn (*zie Op 19*).

Jeremia's twijfels en gebed | *verzen 16-25*

16 Ik bad tot de HEERE, nadat ik de koopbrief aan Baruch, de zoon van Neria, had gegeven: 17 Ach, Heere HEERE! Zie, Ú hebt de hemel en de aarde gemaakt door Uw grote kracht en door Uw

uitgestrekte arm. Niets is voor U te wonderlijk. 18 U, Die goedertierenheid bewijst aan duizenden, Die de ongerechtigheid van de vaders vergeldt in de schoot van hun kinderen na hen, U, grote, machtige God – HEERE van de legermachten is Zijn Naam – 19 groot van raad en machtig van daad (want Uw ogen zijn open over alle wegen van de mensenkinderen, om eenieder te geven overeenkomstig zijn wegen en overeenkomstig de vrucht van zijn daden), 20 U, Die tekenen en wonderen verricht hebt in het land Egypte tot op deze dag, in Israël en onder [de andere] mensen, en U hebt Uzelf een Naam gemaakt, zoals het heden ten dage is. 21 U leidde Uw volk Israël uit het land Egypte, met tekenen en met wonderen, met sterke hand, met uitgestrekte arm en grote ontzagwekkende daden. 22 U gaf hun dit land, dat U hun vaders gezworen had hun te zullen geven, een land dat overvloeit van melk en honing. 23 Zij kwamen en namen het in bezit, maar zij hebben niet geluisterd naar Uw stem en hebben niet volgens Uw wet gewandeld. Alles wat U hun geboden had om te doen, hebben zij niet gedaan. Daarom hebt U al dit onheil over hen doen afroepen. 24 Zie de belegeringsdammen! Zij zijn bij de stad gekomen om haar in te nemen, en de stad is, vanwege het zwaard, de honger en de pest, in de hand van de Chaldeeën gegeven, die tegen haar strijden. Wat U gesproken hebt, is gebeurd. En zie, U ziet [het]. 25 Toch hebt U Zelf tegen mij gezegd, Heere HEERE: Koop voor uzelf die akker voor geld en laat [het door] getuigen bevestigen. De stad is echter in de hand van de Chaldeeën gegeven.

Als de koop is gesloten, wordt Jeremia door vertwijfeling overvallen en bidt hij tot de HEERE (vers 16). Hij meldt zijn twijfels niet aan mensen, maar doet het enig juiste. Hij richt zich tot de Heere HEERE (*Adonai Jahweh*), dat is de soevereine Heerser (*Adonai*) en de God van het verbond met Zijn volk (*Jahweh*) (vers 17). Hij denkt eraan Wie de HEERE is. Hij is de Schepper van hemel en aarde, die Hij door Zijn grote kracht en Zijn uitgestrekte arm heeft gemaakt. Voor die grote, almachtige Schepper is niets te wonderlijk. Die Schepper bewijst Zich zowel in goedertierenheid als in vergelding van ongerechtigheid aan de mensen (vers 18). Ook in die handelingen bewijst Hij de “grote, machtige God” te zijn.

Die God is “groot van raad en machtig van daad”, juist in Zijn wegen met de mensen om daarbij aan ieder te geven wat hem toekomt als gevolg

van zijn daden (*vers 19*). Hij is geen onbewogen toeschouwer van alles wat de mensen doen. Vaak denken wij dat wel, maar dat komt door onze beperkte blik. Dat Hij begaan is met wat op aarde gebeurt en in het bijzonder met de Zijnen, heeft Hij laten zien in de tekenen en wonderen die Hij heeft verricht in Egypte, toen Hij Zijn volk daaruit bevrijdde (*vers 20*). Hij heeft het ook laten zien in Israël en aan alle mensen op aarde, zoals dat op dat moment ook zichtbaar was.

Met Zijn volk is Hij een speciale weg gegaan. Hij heeft Zich steeds aan Zijn volk bewezen als de God Die voor hen bezig was vanaf dat Hij hen uit Egypte leidde (*vers 21*). Hij heeft hen gebracht in het land dat Hij hun vaders gezworen had hun te zullen geven, het goede land dat overvloedig van melk en honing (*vers 22*). Kort vat Jeremia samen: ze kwamen en namen het in bezit (*vers 23*). Direct voegt hij eraan toe hoe ze zich daarin hebben gedragen. Ze hebben niet gedaan wat de HEERE heeft gezegd en daarom heeft Hij al dit onheil dat ze nu beleven over hen laten komen (*zie Ne 9:22-35*).

Jeremia richt met de woorden: “*Zie de belegeringsdammen*” de aandacht van de HEERE op de actuele situatie (*vers 24*). Tegelijk rechtvaardigt hij de HEERE. Er gebeurt wat Hij heeft gezegd. De HEERE ziet het immers Zelf.

Dan komt zijn vertwijfelde vraag die steeds op de achtergrond speelde bij alles wat hij hiervoor over de HEERE en Zijn volk heeft gezegd. Hoe kan het toch, als de situatie zo hopeloos is door de ontrouw van het volk, dat hij een bepaalde akker moest kopen met getuigen daarbij (*vers 25*)? De HEERE ziet toch wel dat die koop geen zin lijkt te hebben omdat de stad in handen van de Chaldeeën is gegeven?

Het antwoord van de HEERE | *verzen 26-35*

26 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia: 27 Zie, Ik ben de HEERE, de God van alle vlees. Zou ook maar iets voor Mij te wonderlijk zijn? 28 Daarom, zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga deze stad in de hand van de Chaldeeën en in de hand van Nebukadrezar, de koning van Babel, geven en hij zal haar innemen. 29 En de Chaldeeën, die tegen deze stad strijden, zullen komen en deze stad met vuur aansteken en haar verbranden, mét de huizen waarvan men op de daken reukoffers heeft gebracht aan de Baäl en plengoffers heeft

uitgegoten voor andere goden, zodat zij Mij tot toorn verwekten. 30 Want de Israëlieten en de Judeeërs hebben vanaf hun jeugd alleen gedaan wat kwaad was in Mijn ogen. Ja, de Israëlieten hebben Mij alleen [maar] tot toorn verwekt door het werk van hun handen, spreekt de HEERE. 31 Want deze stad is Mij tot Mijn toorn en tot Mijn grimmigheid geweest, vanaf de dag dat zij haar gebouwd hebben tot op deze dag, zodat Ik haar moet wegdoen van voor Mijn aangezicht, 32 vanwege al het kwaad van de Israëlieten en de Judeeërs, dat zij gedaan hebben om Mij tot toorn te verwekken, zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. 33 Zij keerden Mij de nek toe en niet het gezicht, hoewel Ik hen vroeg en laat onderwees. Zij luisterden echter niet en aanvaardden de vermaningen niet. 34 Zij zetten hun afschuwelijke [afgoden] in het huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, om dat te verontreinigen. 35 Zij bouwden de hoogten van de Baäl, die in het dal Ben-Hinnom zijn, om hun zonen en hun dochters voor de Molech door [het vuur] te laten gaan, wat Ik hun niet geboden had. En in Mijn hart was het niet opgekomen dat zij deze gruweldaad zouden doen, zodat ze Juda zouden doen zondigen.

Dan komt het antwoord van de HEERE aan Jeremia (vers 26). Het is een antwoord waarin we moeten leren rusten. Hij is de HEERE, “de God van alle vlees” (vers 27), dat wil zeggen niet alleen van Zijn volk Israël, maar van alle sterfelijke en beperkte mensen. Hij is ver boven hen verheven. Al Zijn voornemens zal Hij uitvoeren, hoe de situatie waarin Zijn volk (toen of nu) zich bevindt dat ook lijkt te logenstraffen. Voor Hem is niets te wonderlijk, een woord dat de HEERE duizend jaar eerder ook tegen Abraham heeft gezegd in verband met de geboorte van een zoon, terwijl hij en Sara menselijkerwijs te oud waren om nog kinderen te krijgen (Gn 18:14).

Zou er iets voor de HEERE te wonderlijk zijn? Op de vastgestelde tijd, over een jaar, zal Ik bij u terugkomen, en Sara zal een zoon hebben! (Gn 18:14)

De stad zal worden ingenomen door de Babyloniërs (vers 28). Dat is de actuele situatie. Dat doet de HEERE op grond van Zijn Woord, omdat Zijn volk Hem ontrouw is geweest. De vijanden zullen niets van de stad overlaten (vers 29). Ze zullen de stad verbranden en ook de huizen, omdat veel huizen verworden waren tot afgodenaltaren, waar men offers

bracht aan de Baäl en andere goden. De HEERE is daarom toornig op de stad geworden.

Hun gedrag is niet plotseling veranderd. Ze hebben vanaf hun jeugd, vanaf hun prille bestaan als natie, gedaan wat kwaad is in Zijn ogen (*vers 30*). Er is nauwelijks een tijd geweest dat de stad heeft beantwoord aan Zijn doel (*vers 31*). Het is opmerkelijk hoelang de HEERE de stad heeft verdragen. Maar de tijd van verdraagzaamheid heeft een einde. Hij moet de stad nu wegdoen van voor Zijn ogen. De hele bevolking van de stad heeft het ernaar gemaakt (*vers 32*).

De HEERE heeft hen telkens, vroeg en laat, de hele dag door, onderwezen over Zijn wil, maar ze hebben Hem de nek en niet het gezicht toegekeerd (*vers 33*). Deze ondankbaarheid kunnen ook wij ervaren van hen aan wie we goed hebben gedaan en voor wie we het goede hebben gezocht.

In plaats van zich te bekeren hebben ze hun goddeloosheid ten top gevoerd door in Zijn huis afschuwelijke afgoden neer te zetten (*vers 34*). Daardoor hebben ze het huis van Zijn Naam verontreinigd. Ook daarbuiten kennen de gruwelijkheden geen einde (*vers 35*). Ze offeren hun kinderen op aan de Moloch, de god van de Ammonieten. Dat had God hun niet geboden, het staat nergens in de wet, er is zelfs geen gedachte daaraan in Zijn hart opgekomen. Zulke walgelijke daden zijn Hem volkomen vreemd en Hij zet mensen er ook niet toe aan (*Jk 1:13*). Afgoderij in welke vorm ook en zonden in welke uiting ook komen niet van Hem. Hij is niet de Auteur van de zonde.

Laat niemand, als hij verzocht wordt, zeggen: Ik word door God verzocht. Want God kan niet door het kwade verzocht worden en Hijzelf verzoekt niemand. (Jk 1:13)

Beloften van herstel | *verzen 36-44*

36 Welnu, daarom, zo zegt de HEERE, de God van Israël, van deze stad, waar u van zegt: Zij is door het zwaard, door de honger en door de pest in de hand van de koning van Babel gegeven: 37 Zie, Ik ga hen bijeenbrengen uit al de landen waarheen Ik hen in Mijn toorn, in Mijn grimmigheid en in grote verbolgenheid verdreven zal hebben, en Ik zal hen terugbrengen naar deze plaats en hen onbezorgd doen wonen. 38 Zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ík zal hun tot een God zijn. 39 Ik zal hun één hart en één weg geven om Mij te

vrezen, alle dagen, hun ten goede, en hun kinderen na hen. 40 Ik zal een eeuwig verbond met hen sluiten, dat Ik Mij van achter hen niet zal afwenden, opdat Ik hun goetdoe. En Ik zal Mijn vrede in hun hart geven, zodat zij niet van Mij afwijken. 41 Ik zal Mij over hen verblijden en hun goetdoen. En Ik zal hen in getrouwheid in dit land planten, met heel Mijn hart en met heel Mijn ziel. 42 Want zo zegt de HEERE: Zoals Ik al dit grote onheil over dit volk gebracht heb, zo zal Ik [ook] al het goede over hen brengen dat Ik over hen uitspreek. 43 Er zullen akkers gekocht worden in dit land, waarvan u zegt: Het is een woestijn, zodat er geen mens en geen dier [meer] is; het is in de hand van de Chaldeeën gegeven. 44 Men zal akkers kopen voor geld, de [koop]brieven ondertekenen en verzegelen, en [die door] getuigen laten bevestigen in het land van Benjamin, in de omstreken van Jeruzalem, in de steden van Juda, in de steden van het Bergland, in de steden van het Laagland, en in de steden van het Zuiderland. Ik zal namelijk een omkeer brengen in hun gevangenschap, spreekt de HEERE.

De HEERE heeft nu nog een woord van vertroosting voor Jeremia en voor elke Godvrezende (*vers 36*). Hij stelt Zich weer voor als “de HEERE, de God van Israël” ondanks de omstandigheden waarin Zijn volk zich bevindt. De stad wordt onder vreselijke omstandigheden gegeven in de hand van de koning van Babel. Dat zegt Jeremia terecht. Dan komt het troostwoord, de belofte (*vers 37*). De “toorn”, “grimmigheid” en “grote verbolgenheid” van de HEERE waarop Hij tegelijk ook wijst, geven in hun combinatie wel aan hoezeer de straf verdiend was.

Maar de tuchting kent een einde en het volk kent een herstel. God zal Zijn getuchtigd volk dat Hij verdreven en verstrooid heeft, weer terugbrengen naar Jeruzalem en daar onbezorgd, zonder vrees voor vijanden en in vrede en welvaart doen wonen. Zij zullen Zijn volk zijn en Hij hun God (*vers 38*).

Hun hart zal niet meer gedeeld zijn, maar onverdeeld op Hem gericht zijn (*vers 39*). Ze krijgen een nieuw hart (*Ez 36:26*), waardoor ze ook één weg zullen gaan, Zijn weg. Van die weg zullen ze niet afdwalen om weer op eigen wegen te gaan. Er is vrees voor Hem in hen en ook in hun

Dan zal Ik u een nieuw hart geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het hart van steen uit uw lichaam wegnemen en u een hart van vlees geven. (Ez 36:26)

kinderen. Die vrees zal een weldaad voor hen zijn. Het vrezen van de HEERE brengt het goede over een volk.

De HEERE sluit een eeuwig verbond met hen (*vers 40*). Hij stelt Zich daarbij garant voor de vervulling ervan. Hij belooft dat Hij Zich niet meer van hen zal afwenden en hun zal goeddoen. Hij hoeft Zich ook niet meer van hen af te wenden, want Hij zal Zijn vrees in hun hart geven, zodat zij niet meer van Hem afwijken. God verandert nooit. Het probleem is altijd het dwaalzieke hart van de mens. Dat probleem is dan opgelost. Er is volkomen harmonie tussen de verlangens van God en die van Zijn volk. Dat zal de HEERE verblijden en Hij zal hun goeddoen (*vers 41*).

Hij zal alles voor Zijn volk, dat Hem dan trouw zal zijn, ten goede doen keren “*met heel Mijn hart en met heel Mijn ziel*”. Dit is een unieke uitdrukking die laat horen dat de HEERE als het ware in verrukking spreekt over Zijn voornemen Zijn volk in hun land te planten.

Het is Gods grootst mogelijke vreugde ook vandaag een herstel te geven onder Zijn volk, als Hij berouw ziet. Dan wil Hij weer het genot van de zegeningen van het land geven, zegeningen verbonden met een verheerlijkte Heer. Terugkeer naar het land betekent ook terugkeer naar Gods altaar en Gods huis.

De HEERE zal het goede over Zijn volk brengen, net zoals Hij het onheil over Zijn volk had gebracht op grond van Zijn Woord (*vers 42*). Hij heeft het uitgesproken en wat Hij zegt, maakt Hij waar. Zijn Woord is een woord dat kracht heeft. Dat maakt alles vast en zeker.

Als het volk is teruggekeerd uit de ballingschap, zullen er weer akkers gekocht worden, zoals Jeremia dat nu al in het geloof heeft gedaan (*vers 43*). Het zal nog lang duren, nog zeventig jaar, maar de terugkeer komt. Dan is de hele ballingschap vergeten. Voor Jeremia zal de inlossing ervan in het vreedelijk gebeuren. Wat hij heeft verworven, verliest hij niet.

Alle bezitters van akkers zullen dan in het bezit worden gesteld van hun eigendom (*vers 44*). Ieder zal het recht erop kunnen aantonen. Het is een recht dat hun is verleend door de HEERE die aan elke stam van Zijn volk een deel in het land heeft gegeven. Ze kunnen erop rekenen dat het zal gebeuren, want de HEERE heeft gezegd dat Hij een omkeer zal brengen in de gevangenschap van Zijn volk.

Jeremia 33

Oproep om tot de HEERE te roepen | verzen 1-3

1 Het woord van de HEERE kwam voor de tweede keer tot Jeremia, toen hij nog opgesloten zat op het binnenplein van de wacht: 2 Zo zegt de HEERE, Die het doet, de HEERE, Die het vormt om het te bevestigen – HEERE is Zijn Naam: 3 Roep tot Mij, en Ik zal u antwoorden, Ik zal u grote en onbegrijpelijke dingen bekendmaken, [die] u niet weet.

Jeremia zit opgesloten, maar dat is voor de HEERE geen verhindering Zijn boodschap aan deze man van God te zenden (vers 1; 2Tm 2:9). De HEERE vestigt de aandacht van Jeremia eerst op Zichzelf als “de HEERE, Die het doet” (vers 2). Hij is de God Die het bewerkt, wat het ook is (behalve de zonde, want die is niet in Hem en Hij kan niet zondigen). Jeremia mag weten dat hij, net als Paulus (zie Ef 3:1; 4:1), een gevangene van Hem is. De HEERE vormt Zijn plan en bevestigt Zijn voornemen. Hij werkt aan een plan en voert het ook uit. “HEERE is Zijn Naam.” Dat is de garantie voor alles.

..., waarin ik verdrukking lijd en zelfs boeien draag als een boesdoener; maar het woord van God is niet geboeid. (2Tm 2:9)

Als Hij Zich zo heeft voorgesteld, moedigt Hij Jeremia aan om tot Hem, die HEERE, te roepen (vers 3; Mt 7:7-8). Hij verzekert hem dat Hij hem zal antwoorden. In dat antwoord zal Hij hem “grote en onbegrijpelijke dingen bekendmaken”. De dingen die Jeremia niet weet en geen mens kan weten, omdat die buiten zijn menselijke begrip en kennis liggen, zal de HEERE hem vertellen als hij tot Hem roept. Dat is ook een grote aansporing voor ons om tot Hem te roepen. Hij wil dingen bekendmaken die boven het menselijk begrijpen liggen en die een Goddelijke openbaring vereisen.

Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en u zult vinden; klopt, en u zal worden opengedaan. Want ieder die bidt, ontvangt; en die zoekt, vindt; en die klopt, zal worden opengedaan. (Mt 7:7-8)

Zekerheid van de val van Jeruzalem | verzen 4-5

4 Want zo zegt de HEERE, de God van Israël, van de huizen van deze stad en van de huizen van de koningen van Juda die zijn afgebroken voor de belegeringsdammen en voor het zwaard, 5 [waar] ze zijn gekomen om te strijden tegen de Chaldeeën: Het is om ze te

vullen met de dode lichamen van mensen die Ik verslagen heb in Mijn toorn en in Mijn grimmigheid, en omdat Ik Mijn aangezicht voor deze stad verborgen heb om al hun kwaad.

Eerst spreekt de HEERE over de huizen van Jeruzalem, zowel van de gewone man als van de koningen (*vers 4*). Hij wijst erop dat ze afgebroken zijn om er belegeringsdammen van te maken en zich daarachter met het zwaard te verdedigen. Ze doen er alles aan om zich te verweren tegen de Babyloniërs (*vers 5*). Maar het zal allemaal tevergeefs zijn, want de HEERE heeft Zijn gunst van hen weggenomen vanwege “*al hun kwaad*”.

Wat ze hebben gebouwd om zich te verdedigen, zal gevuld worden met de dode lichamen van de inwoners van Jeruzalem. Die dode lichamen zijn door Hem verslagen. De Chaldeeën doen wat Hij in Zijn toorn en grimmigheid vanwege het kwaad van de stad over hen wil brengen. Hij kan de stad niet meer aanzien, omdat ze vol zonden is. Hier zien we de dwaasheid van de ongehoorzaamheid. Als we onze eigen weg gaan en onze eigen wil volgen, is rampspoed het gevolg.

Dagen van terugkeer en vreugde | *verzen 6-13*

6 Zie, Ik ga haar herstel en genezing bevorderen, Ik zal hen genezen: een overloed van duurzame vrede zal Ik hun bekendmaken. 7 Ik zal een omkeer brengen in de gevangenschap van Juda en in de gevangenschap van Israël, en hen opbouwen als vroeger. 8 Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, waarmee zij tegen Mij gezondigd hebben. Ik zal al hun ongerechtigheden vergeven, waarmee zij tegen Mij gezondigd hebben, en waarmee zij tegen Mij in opstand zijn gekomen. 9 Het zal voor Mij worden tot een vreugdevolle naam, tot roem en tot luister bij alle heidenvolken van de aarde, die al het goede zullen horen dat Ik hun doe. Zij zullen beangst zijn en sidderen vanwege al het goede en vanwege al de vrede die Ik het verschaf.

10 Zo zegt de HEERE: In deze plaats, waarvan u zegt: Zij ligt verwoest, zodat er geen mens en geen dier [meer] is – in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest zijn, dat er geen mens, geen inwoner en geen dier [meer] in [te vinden] is, zal weer gehoord worden 11 de stem van de vreugde, de stem van de

blijdschap, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid, de stem van hen die zeggen: Loofde HEERE van de legermachten, want de HEERE is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig, [en de stem] van hen die in het huis van de HEERE een lofoffer brengen. Ik zal namelijk een omkeer brengen in de gevangenschap van het land, [zodat het weer wordt] als vroeger, zegt de HEERE.

12 Zo zegt de HEERE van de legermachten: In deze plaats – hij ligt verwoest, zodat er geen mens en geen dier [meer] in [te vinden] is – en in al zijn steden zal weer een weideplaats voor herders zijn die de kudde doen neerliggen. 13 In de steden van het Bergland, in de steden van het Laagland, in de steden van het Zuiderland, in het land van Benjamin, in de omstreken van Jeruzalem en in de steden van Juda zullen de kudden weer onder de handen van de teller doorgaan, zegt de HEERE.

Dan klinkt ineens het woord van herstel en genezing (*vers 6*). De HEERE zal dat Zelf bewerken. Het gevolg zal zijn een overvloed van duurzame vrede. Dan zal het niet zo zijn dat na een periode van rust het volk weer afwijkt, zoals zo vaak in de geschiedenis van Israël het geval is geweest (*zie het boek Richteren*). Deze toezegging is een wonderbare genade. God is inderdaad de God van alle genade. Ook wij hebben duurzame vrede als wij in Zijn weg in gemeenschap met Hem wandelen en al onze noden en zorgen aan Hem overgeven in het vertrouwen dat Hij het goed maakt (*Ep 4:6-7*).

Weest in niets bezorgd, maar laat in alles, door gebed en smeking met dankzegging, uw verlangens bekend worden bij God. En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus. (Ep 4:6-7)

De HEERE zal die omkeer bewerken (*vers 7*). Een kleine voorvervulling is de terugkeer uit Babel. Maar van een duurzame vrede is dan nog geen sprake. De volle vervulling zal dan ook in de eindtijd, in het vreedrijk plaatsvinden. Dan zullen de gevangenschap van Juda en de gevangenschap van Israël voorbij zijn en zullen zij opgebouwd worden als vroeger, in de dagen dat zij het beloofde land binnentrokken. Er is hier sprake van twee gevangenschappen, een van Juda en een van Israël. Beide rijken zijn op een andere manier in gevangenschap geweest. Juda was in Babel en Israël in de verstrooiing.

Om hen in die zegen te kunnen brengen moet de HEERE hen eerst reinigen van al hun ongerechtigheid (enkelvoud) waarmee zij tegen Hem hebben gezondigd (*vers 8*). We kunnen hier de boze natuur zien. Hij zal hen reinigen door hun al hun ongerechtigheden (meervoud) te vergeven, waarmee zij tegen Hem gezondigd hebben en tegen Hem in opstand zijn gekomen. Het zijn twee vormen van ongerechtigheid, die van zonden en die van opstand. Het zijn allebei zonden tegen God. Het ene is meer algemeen, het doen van de eigen wil in een weg van ongeloof en ongehoorzaamheid. Het andere is meer gewelddadig, het verwerpen van elke correctie.

De stad zal dan voor de HEERE tot een vreugdevolle naam worden, een naam die aangenaam is en verheugt (*vers 9*). Nu is Jeruzalem nog een naam die schande oproept en verdriet bij de HEERE veroorzaakt. Dat zal dus veranderen. Jeruzalem betekent 'grondvesten van de vrede'. Alle heidenvolken op aarde zullen de stad roemen vanwege de luister ervan. Ze zullen al het goede horen dat de HEERE haar zal doen. Tevens zullen ze beangst zijn en sidderen, juist vanwege al het goede en al de vrede die de HEERE haar verschaft. Ze hebben altijd gemeend Israël te kunnen onderdrukken en getracht haar weg te vagen. Nu zien ze dat de HEERE het volk zegent. Ze zien zich geplaagd tegenover de macht van de HEERE, Die staat aan de kant van het volk dat zij teniet wilden doen.

De HEERE spreekt verder over de grote verandering die de stad en het land zullen ondergaan in die tijd van het goede en de vrede (*verzen 10-11*). Ook hier zien we een gedeeltelijke vervulling in de dagen van Ezra en Nehemia, maar de uiteindelijke volle vervulling vindt weer plaats in het duizendjarig vrederijk. In de verwoeste en verlaten stad zullen weer allerlei geluiden van vreugde worden gehoord. Het is nu geen vreugde meer los van de HEERE. Al deze vreugde uit zich in het loven van de HEERE, dat Hij goed is omdat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is. Dit is de kenmerkende uitdrukking voor het vrederijk. De lofprijzing van de HEERE zal tot uiting worden gebracht in het brengen van een lofoffer in het huis van de HEERE, de tempel.

Dit alles zal gebeuren door de omkeer die de HEERE in de gevangenschap van het land zal brengen. Daardoor zal het land weer worden zoals het vroeger was, zegt de HEERE. Niet alleen de bevolking is in gevangenschap geweest, ook het land is in gevangenschap geweest.

Het land is het land van de HEERE, maar het is in vreemde handen geweest, omdat Hij het eraan moest overgeven vanwege de ontrouw van Zijn volk. Daaraan komt bij de omkeer die Hij bewerkt ook een einde. Dan zal het land en alles wat het opbrengt en iedereen die er woont volledig aan Hem zijn toegewijd.

De HEERE wijst er nog eens op dat al die heerlijke dingen zullen gebeuren in de plaats die nu nog woest en verlaten is (*vers 12*). In Jeruzalem en in al de steden van Juda zal weer weidegrond zijn waar herders de kudde doen neerliggen. Het laat een tafereel van zorg en vrede, rust en veiligheid zien. Alle schapen die er zijn, zullen geteld worden (*vers 13*). Niet een wordt er gemist. Dat is wat de HEERE met Zijn volk zal doen. Het zal gebeuren, want de HEERE zegt het. Telkens lezen we “*zegt de HEERE*” als een bevestiging dat het zeker zal komen omdat Hij het heeft gezegd.

Herstel van koningschap en priesterschap | *verzen 14-22*

14 Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik het goede woord gestand zal doen dat Ik gesproken heb tot het huis van Israël en over het huis van Juda. 15 In die dagen en in die tijd zal Ik voor David een SPRUIT van gerechtigheid doen opkomen. Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. 16 In die dagen zal Juda verlost worden en zal Jeruzalem onbezorgd wonen. Dit is hoe men [de stad] noemen zal: DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID.

17 Want zo zegt de HEERE: Aan David zal het niet aan een man ontbreken die op de troon van het huis van Israël zit, 18 en aan de Levitische priesters zal geen man voor Mijn aangezicht ontbreken die het brandoffer brengt, het graanoffer in rook laat opgaan en het slachtoffer bereidt, alle dagen.

19 En het woord van de HEERE kwam tot Jeremia: 20 Zo zegt de HEERE: Als u Mijn verbond met de dag en Mijn verbond met de nacht kunt verbreken, zodat dag en nacht er niet [meer] op hun tijd zullen zijn, 21 dan zal ook Mijn verbond met Mijn dienaar David verbroken kunnen worden, zodat hij geen zoon zal hebben die koning is op zijn troon, en [ook het verbond] met de Levieten, de priesters, Mijn dienaren. 22 Zoals het leger aan de hemel niet geteld en het zand van de zee niet gemeten kan worden, zo talrijk zal Ik het

nageslacht van Mijn dienaar David maken, en de Levieten, die Mij dienen.

De HEERE wijst op de dagen die komen als dagen waarop Hij *“het goede woord”* zal vervullen dat Hij over de beide huizen van Israël heeft gesproken (*vers 14*). Die vervulling is volledig verbonden met de komst van de *“SPRUIT van gerechtigheid”* Die de HEERE voor David zal doen opkomen in die dagen en in die tijd, de tijd van het vredesrijk (*vers 15*). Dat is niemand anders dan de Heer Jezus, de Messias, door Wie de HEERE recht en gerechtigheid op aarde zal doen als inleiding op de vestiging van duizend jaar vrede. Elk herstel heeft Hem als middelpunt, het hangt helemaal van Hem af. Zonder Hem is er geen herstel.

Recht en gerechtigheid zijn ook de kenmerken van Zijn regering tijdens het vredesrijk. Hij is de Vredesvorst. Juda is dan verlost van al zijn vijanden (*vers 16*). Jeruzalem is in veiligheid en woont onbezorgd. De stad wordt dan genoemd met de Naam waarmee eerder de HEERE, dat is de Heer Jezus, is genoemd (*zie Jr 23:5-6*). Jeruzalem is een heerlijke stad vanwege de heerlijkheid van de HEERE die Hij op haar heeft gelegd, een heerlijkheid die zij nooit meer zal verliezen.

Dat komt omdat er aan het Davidische koningschap geen einde komt (*vers 17*). De Koning Die dan regeert, zal in eeuwige trouw regeren. Ook aan het Levitische priesterschap zal geen einde komen (*vers 18*). Altijd zullen de priesters de offers brengen die de HEERE altijd zullen herinneren aan de basis voor die heerlijke tijd: het volmaakte en heerlijke werk van Zijn Zoon op aarde. Die offers zullen *“alle dagen”* worden gebracht.

Weer wordt gezegd dat het woord van de HEERE tot Jeremia komt, weer die zekerheid dat wat volgt, vast staat omdat Hij het zegt (*vers 19*). De bevestiging van wat de HEERE heeft gezegd, wordt nog weer krachtiger onderstreept door Zijn verwijzing naar Zijn verbond met de dag en Zijn verbond met de nacht (*vers 20*). Zo onmogelijk als het is om de cyclus van dag en nacht te verbreken, zo onmogelijk is het om Gods verbond met David (*“Mijn dienaar”*) en met de Levieten (*“Mijn dienaren”*) te verbreken. Het koningschap van David blijft en het Levitische priesterschap eveneens (*vers 21*). Hier zien we weer de nauwe samenhang tussen het koningschap en het priesterschap.

Er zal zelfs een nageslacht van David en de Levieten komen dat vergeleken wordt met de manier waarop het nageslacht van Abraham beschreven wordt (*vers 22; Gn 22:17a*). Dat wijst erop dat het nageslacht van Abraham, dat is het hele volk, een koninklijk priesterdom zal zijn (*Ex 19:6a*). Zo zullen ze de HEERE dienen.

..., zal Ik u zeker rijk zegenen en uw nageslacht zeer talrijk maken, als de sterren aan de hemel en als het zand dat aan de oever van de zee is. (Gn 22:17a)

U dan, u zult voor Mij een koninkrijk van priesters en een heilig volk zijn. (Ex 19:6a)

Bevestiging van de beloften | *verzen 23-26*

23 Het woord van de HEERE kwam tot Jeremia: 24 Hebt u niet gemerkt wat dit volk spreekt: De twee geslachten die de HEERE verkozen had, die heeft Hij nu verworpen? Ja, zij verwerpen Mijn volk, zodat het voor hen geen volk meer is.

25 Zo zegt de HEERE: Als Mijn verbond met de dag en de nacht er niet is, [als] Ik de vaste orde van de hemel en de aarde niet geregeld heb, 26 dan zal Ik ook het nageslacht van Jakob en van Mijn dienaar David verwerpen, zodat Ik uit zijn nageslacht geen heersers over het nageslacht van Abraham, Izak en Jakob zal nemen. Want Ik zal een omkeer brengen in hun gevangenschap en Mij over hen ontfermen.

Weer komt het woord van de HEERE tot Jeremia (*vers 23*). De HEERE vraagt Jeremia of hij ook heeft opgemerkt hoe het volk spreekt over wat Hij, volgens hen, met Zijn volk heeft gedaan (*vers 24*). Zij spreken erover dat Hij de twee geslachten die Hij verkozen had (daarmee bedoelen ze die van David en die van Levi waarover de HEERE zojuist zulke heerlijke dingen heeft gezegd), nu verworpen heeft. Ze geven Hem de schuld van de ellende waarin ze zijn en verklaren dat Gods volk Zijn volk niet meer is.

Jeremia moet zich maar niet door dat gepraat laten misleiden en ontmoedigen. Nog eens klinkt het: “*Zo zegt de HEERE*” en volgt er een herhaling van de verklaring van Gods verbond met de dag en de nacht (*vers 25*). Er komt nog een extra verzekering bij en die luidt dat Hij ook de orde van de hemel en de aarde geregeld heeft. Net zomin als Hij die twee vaste zekerheden teniet zal doen, net zomin zal Hij het nageslacht van Jakob en dat van Zijn dienaar David verwerpen (*vers 26*). Dat zou erop neerkomen dat Hij uit het nageslacht van David geen heersers zou

nemen om te heersen over het nageslacht van de aartsvaders aan wie Hij dat beloofd heeft.

Het noemen van de namen "*Abraham, Izak en Jakob*" van wie zij "*het nageslacht*" zijn, geeft de grootst mogelijke zekerheid van de vervulling van de aan hen gedane beloften. De onveranderlijke beloften die Hij aan hen heeft gedaan, garanderen dat Hij ervoor zal zorgen dat het nageslacht waarover en de heersers over wie Hij heeft gesproken, er wel zullen zijn. Daarvoor zal Hij een omkeer brengen in hun gevangenschap. Hij laat Zijn volk niet aan hun lot over, maar ontfermt Zich over hen.

Jeremia 34

Aankondiging van het einde van Zedekia | verzen 1-7

1 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia, toen Nebukadrezar, de koning van Babel, en heel zijn leger, en alle koninkrijken van de aarde die [onder] de heerschappij van zijn hand waren, en alle volken streden tegen Jeruzalem en al zijn steden: 2 Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Ga zeggen tegen Zedekia, de koning van Juda, zeg tegen hem: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga deze stad in de hand van de koning van Babel geven, hij zal haar met vuur verbranden. 3 En zelf zult u niet aan zijn hand ontkomen, maar zeker gegrepen worden en in zijn hand gegeven worden. U zult oog in oog met de koning van Babel staan, en hij zal van mond tot mond met u spreken. U zult in Babel komen.

4 Maar hoor het woord van de HEERE, Zedekia, koning van Juda! Zo zegt de HEERE over u: U zult niet sterven door het zwaard, 5 u zult sterven in vrede. En zoals er vuren [ontstoken zijn] voor uw vaderen, de vroegere koningen, die vóór u waren, zo zullen zij ook voor u [vuren] branden en over u rouw bedrijven [door te roepen]: Ach heer! Ík immers heb [dit] woord gesproken, spreekt de HEERE.

6 Toen de profeet Jeremia al deze woorden tot Zedekia, de koning van Juda, in Jeruzalem, sprak, 7 streed het leger van de koning van Babel tegen Jeruzalem en tegen al de steden van Juda die [nog] over waren, tegen Lachis en tegen Azeka, want die waren [als] versterkte steden overgebleven onder de steden van Juda.

Na het 'troostboek' (Jr 30-33) zijn we terug in het alledaagse leven. Het woord van de HEERE komt tot Jeremia op het moment dat de hele wereld verzameld is tegen Jeruzalem (vers 1). Nebukadnezar en heel zijn leger en alle koninkrijken waarover hij regeert en alle volken waarover hij niet regeert, strijden tegen Jeruzalem en alle steden die daarbij horen. Jeruzalem is het mikpunt. In die situatie geeft de HEERE Jeremia opdracht om naar Zedekia te gaan met de mededeling dat Hij de stad in de handen van Nebukadnezar zal geven die haar met vuur zal verbranden (vers 2).

De HEERE zinspeelt op de vlucht van Zedekia als Hij zegt dat hij zeker gegrepen zal worden en voor Nebukadnezar persoonlijk zal worden

gebracht (*vers 3*). Zijn vlucht zal dus zinloos zijn. Hij zal in Babel komen. Hij zal oog in oog komen te staan met de koning van Babel, maar Babel zelf zal hij niet zien, omdat zijn ogen worden uitgestoken, voordat hij naar Babel wordt gevoerd (*Jr 52:11; Ez 12:13b*).

Ik zal hem brengen naar Babel, het land van de Chaldeeën, maar [ook] dat zal hij niet zien, hoewel hij daar zal sterven. (Ez 12:13b)

In Zijn genade zegt de HEERE ook dat Zedekia niet door het zwaard zal sterven (*vers 4*), maar in vrede in Babel. Het is zelfs zo dat er voor hem vuren zullen worden ontstoken (*zie en vgl. 2Kr 16:14; 21:19*). Dit is een onverwacht teken van eerbetoon aan deze toch zo goddeloze koning, die blijkbaar toch nog een zekere zorg voor zijn volk heeft gehad (*vers 5*).

Nog eens wijst de Geest van God erop onder welke omstandigheden Jeremia al zijn woorden tot Zedekia spreekt (*vers 6*). De strijd om Jeruzalem en al de steden van Juda die nog niet gevallen zijn, is in alle hevigheid aan de gang (*vers 7*). Twee overgebleven steden worden met name genoemd, omdat die als enige steden versterkt zijn (door Reha-beam, *zie 2Kr 11:5,9*) en daar de tegenstand het hevigst is.

De slaven bedrogen | *verzen 8-11*

8 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia, nadat koning Zedekia een verbond had gesloten met heel het volk dat in Jeruzalem was, om voor hen vrijlating af te kondigen, 9 zodat ieder zijn slaaf, en ieder zijn slavine, die een Hebreëer of Hebreeuwse was, vrij liet weggaan, zodat niemand bij hen [meer als slaaf] bij een Judeeër, zijn broeder, zou dienen. 10 Al de vorsten en heel het volk die het verbond waren aangegaan, gaven er gehoor aan dat ieder zijn slaaf en ieder zijn slavine vrij zou laten weggaan, zodat zij bij hen niet meer zouden dienen. Zij gehoorzaamden en lieten hen gaan. 11 Daarna kwamen zij [er] echter [op] terug en lieten de slaven en de slavinnen terugkomen die zij vrij hadden laten weggaan, en onderwierpen hen [weer] als slaven en als slavinnen.

Opnieuw komt het woord van de HEERE tot Jeremia (*vers 8*). De aanleiding is een verbond dat Zedekia met allen in Jeruzalem had gesloten om de vrijlating van de slaven aan te kondigen (*vers 9*). De afspraak was dat ieder zijn slaaf of slavine die Hebreëer of Hebreeuwse was, dus een volksgenoot, zou vrijlaten. Dat zou gebeuren vanuit het besef dat het

om een broeder, een naaste ging. Het lijkt erop dat de rijken de armen langer dan de door God in de wet voorgeschreven zeven jaar als slaven lieten dienen (zie Ex 21:1-11; Lv 25:39-55; Dt 15:12-18). Dit verbond werd door velen aangegaan (vers 10). Zij gehoorzaamden eraan en lieten hen gaan.

Dan komt de spijt (vers 11). Zodra ze merken wat een verlies ze hebben geleden, komen ze op hun verplichting terug en halen de slaven terug en onderwerpen hen weer als slaven en als slavinnen aan zich. Dit is een heel lage, gemene streek. Het verbond is ook niet van harte gesloten. Er is wel verondersteld dat Zedekia dit verbond ook alleen om politieke redenen heeft gesloten. Hij moet hebben gedacht dat vrijgelaten slaven en slavinnen veel gewilliger zouden zijn de stad mee te verdedigen tegen de aanval van Nebukadnezar, dan wanneer ze harde slavendienst moesten doen. Het is niet voor te stellen dat een zo goddeloos man die zich niets van Gods wet aantrok, nu ineens er zo op zou staan een gebod van de wet uit te voeren. Hij staat bekend als een verbondsbreker (zie Ez 17:11-21).

Zodra er echter verlichting in de nood kwam, is men op zijn besluit teruggekomen (zie en vgl. Pr 5:3). Met recht kan van hen worden gezegd: *"Uw goedertierenheid is als een morgenwolk, als dauw die vroeg optrekt en weggaat"* (Hs 6:4b). De vijand is (tijdelijk) weggetrokken (zie vers 21). Dat zal verband houden met een bedreiging van Egypte (Jr 37:5,7-10). Toen hernam het leven voor een groot deel zijn gewone gang en dwongen zij de vrijgelaten slaven weer hen te dienen.

Het voorschrift over de vrijlating van een slaaf heeft voor ons een geestelijke betekenis. Voor ons betekent het dat we onze broeder zijn ware geestelijke vrijheid laten zien en hem niet aan ons verplichten. Als een broeder ons iets schuldig is, moeten we hem zijn schuld kwijtschelden. Als we dat niet doen, houden we hem in zeker opzicht in slavernij. Dan zullen we getuchtigd worden. Het gaat erom hoe wij als broeders en zusters met elkaar omgaan, of wij ons aan elkaar onderwerpen en niet iemand aan ons.

De zonde van de natie | verzen 12-16

*12 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia van de HEERE:
13 Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Ik heb een verbond gesloten met uw vaders, op de dag dat Ik hen uit het land Egypte leidde, uit*

het slavenhuis, [en] zei: 14 Na verloop van zeven jaar moet ieder zijn Hebreeuwse broeder die zich aan u verkocht heeft, laten gaan. Als hij u zes jaar gediend heeft, moet u hem vrij van u laten weggaan. Maar uw vaders hebben niet naar Mij geluisterd en hebben hun oor niet geneigd. 15 Ú hebt zich heden [wel] bekeerd en gedaan wat recht is in Mijn ogen door ieder voor zijn naaste vrijlating af te kondigen, en u hebt [wel] een verbond gesloten voor Mijn aangezicht in het huis waarover Mijn Naam is uitgeroepen, 16 maar u bent [er weer op] teruggekomen en hebt Mijn Naam ontheiligd. Ieder heeft zijn slaaf en ieder zijn slavinnen laten terugkomen, die u naar hun verlangen vrij had laten weggaan, en u hebt hen [weer] onderworpen om voor u tot slaven en tot slavinnen te zijn.

Dan komt het woord van de HEERE tot Jeremia (vers 12). De HEERE roept bij hen in herinnering dat Hij, “de HEERE, de God van Israël”, een verbond met hun vaders heeft gesloten toen Hij hen uit Egypte, het slavenhuis, leidde (vers 13). Met nadruk wordt Egypte “het slavenhuis” genoemd. Toen bepaalde de HEERE dat, als een Hebreeuwse broeder zich had moeten verkopen als slaaf, zijn heer hem na zes jaar dienst vrij moest laten weggaan (vers 14; zie Ex 21:1-6).

Deze wet werd gegeven vlak na hun uittocht uit Egypte, waar ze zelf een lange tijd als slaven hadden gediend. Ze wisten dus wat het was om slaaf te zijn. Dan zou je zeggen dat ze een dergelijke wet van harte zouden uitvoeren. Maar de vaders hebben niet geluisterd. De mens vergeet snel de ellende waarin hij is geweest als het hem goed gaat en is dan zelfs in staat om anderen uit te buiten.

Nu hadden de mensen tot wie Jeremia het woord richt wel naar dit gebod geluisterd (vers 15). De HEERE zegt zelfs dat zij zich hebben bekeerd en gedaan wat recht is in Zijn ogen. De vrijlating en het verbond hebben ze uitgevoerd. Dat prijst Hij. Wat Hij echter niet prijst, is dat zij op hun gesloten verbond zijn teruggekomen (vers 16). Dat neemt Hij hen zeer kwalijk. Het is ook wel een groot onrecht en menonwaardig om op een dergelijk besluit terug te komen. Het is een grote zonde tegen God én tegen de naaste. Zij hebben de slaven “naar hun verlangen vrij ... laten weggaan”, maar hen daarna weer aan zich onderworpen om als slaven te dienen. Hierover is de HEERE terecht zeer vertoord.

De vergelding van het verraad | verzen 17-22

17 Daarom, zo zegt de HEERE: *Ú hebt naar Mij niet geluisterd door vrijlating af te kondigen, ieder voor zijn broeder en ieder voor zijn naaste. Zie, [dan] kondig Ik voor u een vrijlating af, spreekt de HEERE, voor het zwaard, voor de pest en voor de honger. Ik zal u tot een schrikbeeld stellen voor alle koninkrijken van de aarde. 18 Ik zal de mannen die Mijn verbond hebben overtreden, die de woorden van het verbond dat zij voor Mijn aangezicht gemaakt hadden, niet gestand hebben gedaan, maken [als] het kalf dat zij in tweeën hebben gesneden en tussen de stukken waarvan zij zijn doorgedaan, 19 [namelijk] de vorsten van Juda, de vorsten van Jeruzalem, de hovelingen, de priesters en de hele bevolking van het land, die [allen] tussen de stukken van het kalf zijn doorgedaan. 20 Ja, Ik zal hen geven in de hand van hun vijanden en in de hand van hen die hen naar het leven staan. Hun dode lichamen zullen de vogels in de lucht en de dieren op de aarde tot voedsel zijn. 21 Ook Zedekia, de koning van Juda, en zijn vorsten zal Ik geven in de hand van hun vijanden en in de hand van hen die hen naar het leven staan, te weten in de hand van het leger van de koning van Babel, dat [nu] bij u vandaan wegtrekt. 22 Zie, Ik geef bevel, spreekt de HEERE, en Ik zal hen naar deze stad terugbrengen. Zij zullen tegen haar strijden, haar innemen en haar met vuur verbranden. Ik zal van de steden van Juda een woestenij maken, zodat er geen inwoner [meer] zal zijn.*

Er volgt een nieuwe uitspraak van de HEERE (vers 17). Hij zal hen vanwege hun ongehoorzaamheid aan de wet van de vrijlating, als het ware vogelvrij verklaren voor het zwaard, de pest en de honger. Hij geeft deze dodelijke middelen de vrije hand. Die zullen een grondig werk doen, zodat ze tot een schrikbeeld voor alle koninkrijken van de aarde zullen worden.

De HEERE kent al de mannen die Zijn verbond hebben overtreden (vers 18). Het zijn de mannen die een verbond hebben gesloten voor Zijn aangezicht en dat symbolisch hebben bekrachtigd door een kalf in tweeën te snijden en tussen de stukken door te gaan. Ze hadden het dus niet slechts in een opwelling gedaan, maar heel bewust en heel verplichtend. Wie het verbond overtrad, zou het lot ondergaan van het kalf dat gedood was bij de verbondssluiting. Bij het verbond dat God met Abraham sloot, ging alleen God tussen de stukken door, Abraham

niet (zie Gn 15:7-21). Dat verbond berust dan ook alleen op Gods toezeggingen, zonder enige verantwoordelijkheid van de kant van de mens.

Het betreft niet een klein en select gezelschap, maar het zijn mensen uit alle lagen van de bevolking, van hoog tot laag, die zo hebben gehandeld (vers 19). Al deze overtreders zal de HEERE geven in de hand van hun vijanden, ook van vijanden die hen naar het leven staan (vers 20). De lichamen van hen die gedood worden, zullen voor de vogels in de lucht en de dieren op de aarde tot voedsel zijn. Die zouden niet worden weggejaagd, in tegenstelling tot wat Abraham deed (zie Gn 15:11).

Tot Zedekia, de meest verantwoordelijke, komt nog een speciaal woord van de HEERE. Hij zal ook onder Gods oordeel vallen (vers 21). Zedekia heeft eerst het bevel gegeven, maar is niet opgetreden toen iedereen er weer op terugkwam. Hij krijgt te horen dat hij zal vallen in de hand van de vijand, de koning van Babel. Het lijkt er weliswaar niet op dat de koning van Babel de stad zal innemen, want hij trekt nu net van Jeruzalem weg vanwege een aanval van de koning van Egypte (Jr 37:5). Daardoor denken de inwoners van de stad dat het kwaad is geweken. Mogelijk daarom ook zijn ze teruggekomen op hun verbond tot vrijlating van de slaven.

De vijand is echter slechts tijdelijk weggetrokken (vers 22). De HEERE spreekt dat Hij bevel zal geven en dat de vijand dan terug zal komen om tegen de stad te strijden. Dan wordt de stad ingenomen en met vuur verbrand. Ook de andere steden van Juda zullen verwoest worden, zodat zij tot een woestenij zullen zijn, zonder inwoners. De HEERE zegt dat Hij het zal doen, dus zal het gebeuren.

Jeremia 35

De Rechabieten getest | verzen 1-5

1 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia in de dagen van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda: 2 Ga naar het huis van de Rechabieten, spreek met hen en breng hen in het huis van de HEERE, in een van de kamers, en geef hun wijn te drinken. 3 Toen haalde ik Jaäzanja, de zoon van Jeremia, de zoon van Habazzinja met zijn broers en al zijn zonen, ja heel het huis van de Rechabieten, 4 en bracht hen in het huis van de HEERE, in de kamer van de zonen van Hanan, de zoon van Jigdalia, de man Gods, die naast de kamer van de vorsten is, die zich boven de kamer van Maäseja, de zoon van Sallum, de deurwachter, bevindt. 5 Ik zette de leden van het huis van de Rechabieten kannen vol wijn en bekers voor en ik zei tegen hen: Drink wijn!

In vers 1 hebben we weer een tijdsaanduiding die ons erbij bepaalt in welke tijd de gebeurtenis plaatsvindt die wordt beschreven. We gaan hier weer zeventien jaar terug in de tijd. Er is dus geen chronologische volgorde in dit boek. Jeruzalem is nog niet belegerd. Wel trekt Nebukadnezar tegen de stad op (zie vers 11).

De Rechabieten (vers 2) stammen af van de Kenieten of Midianieten (zie 1Kr 2:55; Ri 1:16; 4:11). Zij hebben zich bij het volk van God gevoegd. Jeremia moet met hen gaan spreken, wat zal betekenen dat hij hen moet informeren over de wil van de HEERE. Die wil is dat zij naar het huis van de HEERE gaan, waar in een van de kamers ervan Jeremia hun wijn te drinken moet geven.

Jeremia doet wat hem is opgedragen (vers 3). Hij haalt Jaäzanja, de leider van het huis van de Rechabieten, met zijn broers en al hun verwanten. Hij brengt het hele gezelschap in het huis van de HEERE in een kamer die heel specifiek wordt beschreven (vers 4). Eerst wordt gezegd van wie de kamer is. Het is de kamer van “de zonen van Hanan, de zoon van Jigdalia, de man Gods”.

Over Jigdalia (zijn naam betekent ‘groot is Jahweh’) wordt ons niets anders in de Schrift verteld dan wat we hier lezen. Hij heeft een zoon en kleinzonen. Zijn zoon Hanan is een “man Gods” (gezien de zinscon-

structie lijkt die titel op hem en niet op Jigdalia te slaan), een uitdrukking die ook voor mannen als Elia en Elisa wordt gebruikt. Die naam wil zeggen dat Hanan iemand is geweest die Gods rechten hooghield in een tijd waarin de massa met die rechten geen rekening hield.

Daarna wordt nog gezegd wie de burens ernaast en eronder zijn. In de kamer ernaast bevinden zich de vorsten en in de kamer eronder woont de deurwachter. Dit zijn allen mensen met een hoge en verantwoordelijke positie te midden van het volk en met betrekking tot het huis van God. Maäseja was een van de drie deurwachters van de tempel (*Jr 52:24*).

In de kamer van de zonen van de man Gods, een kamer die is omgeven door een uitgelezen gezelschap, brengt Jeremia de ruwe nomaden binnen. Daar zet hij hun een grote hoeveelheid wijn voor en geeft de opdracht wijn te drinken (*vers 5*).

Trouw van de Rechabieten aan Jonadab | *verzen 6-11*

6 Zij zeiden echter: Wij drinken geen wijn, want onze voorvader Jonadab, de zoon van Rechab, heeft ons geboden: U mag geen wijn drinken, u niet en uw kinderen niet, tot in eeuwigheid. 7 U mag geen huis bouwen, en geen zaad zaaien, geen wijngaard planten of [in bezit] hebben, maar u moet in tenten wonen, al uw dagen, opdat u vele dagen leeft in het land waar u als vreemdeling verblijft. 8 Wij nu hebben geluisterd naar de stem van onze voorvader Jonadab, de zoon van Rechab, in alles wat hij ons geboden heeft, door al onze dagen geen wijn te drinken, wij niet [en] onze vrouwen niet, evenmin als onze zonen en onze dochters, 9 en door geen huizen te bouwen tot onze woning. We hebben geen wijngaard of akker, en geen zaaigoed. 10 Wij hebben in tenten gewoond, en hebben geluisterd en gedaan overeenkomstig alles wat onze voorvader Jonadab ons geboden heeft. 11 Maar het gebeurde, toen Nebukadrezar, de koning van Babel, naar dit land optrok, dat wij zeiden: Kom, laten wij Jeruzalem binnengaan, vanwege het leger van de Chaldeeën en vanwege het leger van de Syriërs. Daarom wonen wij [nu] in Jeruzalem.

De Rechabieten weigeren echter van de wijn te drinken die Jeremia hun heeft voorgezet (*vers 6*). Ze weigeren niet omdat de HEERE het verboden zou hebben om wijn te drinken. Ze weigeren omdat hun voorvader Jonadab hun dat had verboden. Hij had het niet alleen zijn eigen

kinderen verboden, maar het verbod ook voor zijn hele nageslacht gegeven, tot in eeuwigheid. Hun levensstijl lijkt op die van de nazireeër (zie Nm 6:1-21).

Jonadab leefde in de tijd van Jehu, die het huis van Achab moest uitroeien (zie 2Kn 10). We zijn hier dus ongeveer tweeënhalve eeuw later. Jehu vond in hem een bondgenoot. Jonadab deed niet mee met de Baälsdienst. Hij hoorde bij de zeventuizend die hun knie niet voor de Baäl gebogen hadden (zie 1Kn 19:18).

De trouw aan het woord van Jonadab is groot. De tijd van Jehu was een tijd van grote goddeloosheid. In die tijd wilde Jonadab als een ware nazireeër leven. Hij wilde niet meedoen met de trend van de tijd en hij wilde dat ook zijn kinderen zo leefden. Dat betekende niet dat ze kluizenaars waren, maar mensen die zich bewust waren van het tijdelijke van het leven en zich daarvoor aan de HEERE toevertrouwden.

De gehoorzaamheid aan de woorden van Jonadab betreft niet alleen het niet drinken van wijn. Hij heeft ook gezegd dat ze geen huis mochten bouwen, geen zaad zaaien en geen wijngaard planten of een stuk land in bezit nemen (vers 7). De opdracht is om in tenten te wonen zolang ze leven. Daardoor zullen ze vele dagen leven in het land waar ze als vreemdeling verblijven. Jonadab was zich bewust van zijn vreemdelingschap en leefde daar ook consequent naar. Hij leefde als Abraham, Izak en Jakob en als een nazireeër.

Dat had hij ook zijn nageslacht voorgehouden en zij hebben zich eraan gehouden (vers 8). Ze hebben naar zijn stem geluisterd, zij, hun vrouwen en hun zonen en dochters, en geen wijn gedronken. Ze herhalen alles wat Jonadab hun had geboden en zeggen dat ze zich daaraan hebben gehouden. Ze hebben geen huizen gebouwd om daarin te wonen. Ze hebben ook geen wijngaard of akker, zelfs geen zaaigoed (vers 9). In tenten hebben ze gewoond naar het woord van hun voorvader Jonadab (vers 10).

Door de omstandigheden gedreven zijn ze ertoe gekomen om het leven in tenten op te geven en in Jeruzalem te gaan wonen (vers 11). Dit is geen ongehoorzaamheid aan het woord van hun voorvader. Ze handelen hier met overleg en verruilen ter wille van de veiligheid het nomadenleven met het leven in de stad. Maar ze houden zich aan het gebod om geen wijn te drinken.

Het verwijt aan Juda | verzen 12-17

12 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia: 13 Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Ga zeggen tegen de mannen van Juda en tegen de inwoners van Jeruzalem: Zult u niet de vermaning aanvaarden door te luisteren naar Mijn woorden? spreekt de HEERE. 14 De woorden van Jonadab, de zoon van Rechab, die hij zijn kinderen geboden heeft, dat zij geen wijn mochten drinken, hebben zij gestand gedaan. Zij hebben tot op deze dag geen [wijn] gedronken, want zij hebben geluisterd naar het gebod van hun voorvader. Ik echter heb vroeg en laat tot u gesproken, maar naar Mij hebt u niet geluisterd. 15 Ik zond tot u vroeg en laat al Mijn dienaren, de profeten, om te zeggen: Bekeer u toch, ieder van zijn slechte weg, en beter uw daden, ga geen andere goden achterna om die te dienen. Dan zult u in het land blijven dat Ik u en uw vaderen gegeven heb. Maar u hebt uw oor niet geneigd en naar Mij niet geluisterd. 16 Ja, de kinderen van Jonadab, de zoon van Rechab, hebben het gebod van hun voorvader dat hij hun geboden had, gestand gedaan, maar naar Mij luistert dit volk niet. 17 Daarom, zo zegt de HEERE, de God van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga over Juda en over al de inwoners van Jeruzalem al het onheil brengen dat Ik over hen heb uitgesproken, omdat Ik tot hen gesproken heb, maar zij niet geluisterd hebben, Ik tot hen geroepen heb, maar zij niet geantwoord hebben.

Na dit voorbeeld van gehoorzaamheid van de Rechabieten aan het woord van hun voorvader Jonadab komt het woord van de HEERE tot Jeremia (vers 12). We krijgen nu te horen waarom het voorgaande heeft plaatsgevonden. Het is niet om Israël te laten leven zoals de Rechabieten dat deden, maar om de trouw van de Rechabieten aan het woord van hun voorvader aan het ontrouwe Israël voor te houden. Israël moest bijvoorbeeld wel wijngaarden planten en mocht in steden wonen.

Met de woorden: "Ga zeggen" geeft de HEERE Jeremia de opdracht de kamer uit te gaan en naar de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem te gaan om hun de vraag te stellen of zij niet zullen luisteren naar de woorden van de HEERE (vers 13). Hier blijkt dat de handeling in de tempel een symbolische betekenis heeft. De HEERE trekt een vergelijking tussen Zijn woorden aan de kinderen van Israël en de woorden

van Jonadab aan zijn kinderen (*vers 14*). Jonadab heeft zijn kinderen geboden geen wijn te drinken en zij hebben daarnaar geluisterd en geen wijn gedronken tot op deze dag. De HEERE heeft Zijn volk keer op keer opgeroepen tot gehoorzaamheid, maar zij hebben niet naar Hem geluisterd.

De HEERE heeft telkens weer Zijn dienaren, de profeten, tot Zijn volk gezonden met de oproep zich te bekeren (*vers 15*). Hij heeft hun ook beloofd dat ze dan in het land zullen blijven. Maar Hij moet constateren dat zij niet hebben geluisterd. Ja, de kinderen van Jonadab, de man die niet tot Gods volk behoorde en zijn nageslacht ook niet, hebben gedaan wat Zijn volk weigert te doen (*vers 16*).

Het contrast is groot. Jonadab was een mens en zijn nageslacht luisterde naar hem. De HEERE is de eeuwige God en Zijn volk luistert niet naar Hem. De Rechabieten worden tot voorbeeld gesteld aan Juda en Jeruzalem. Juda en Jeruzalem, die zo bevoorrecht zijn, zullen vanwege hun ongehoorzaamheid, hun onwilligheid om te luisteren of zelfs maar te reageren op Gods roepen, gestraft worden (*vers 17*).

Beloning voor de Rechabieten | *verzen 18-19*

18 Tegen het huis van de Rechabieten zei Jeremia: Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Omdat u geluisterd hebt naar het gebod van uw voorvader Jonadab, al zijn geboden in acht genomen hebt, en gedaan hebt overeenkomstig alles wat hij u geboden heeft, 19 daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Het zal Jonadab, de zoon van Rechab, niet aan een man ontbreken die in Mijn dienst staat, alle dagen.

We horen nu de waardering van de HEERE voor gehoorzaamheid aan het woord van de ouders (*vers 18*). De Rechabieten zijn, zo zegt de HEERE, in alles gehoorzaam geweest aan het gebod van Jonadab. Vanwege deze volledige trouw belooft Hij dat Jonadab altijd een nakomeling, een man, zal hebben die in Zijn dienst staat (*vers 19*). Dienen van God is het ware leven. Het herinnert aan de oproep aan kinderen om hun ouders in alles te gehoorzamen (*Ko 3:20*). De beloning voor hen is een lang leven in het

Kinderen, weest jullie ouders in alles gehoorzaam, want dit is welhaaglijk in [de] Heer. (Ko 3:20)

land (Ef 6:1-3), dat betekent voor ons een genieten van de geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten al de tijd dat we op aarde zijn.

Kinderen, weest jullie ouders gehoorzaam <in [de] Heer>, want dat is terecht. 'Eer uw vader en uw moeder', – dit is het eerste gebod met een belofte: 'opdat het u goed gaat en u lang leeft op de aarde'. (Ef 6:1-3)

Als we de verschillen tussen de Rechabieten en Gods volk samenvatten, zien we dat

1. de Rechabieten een feilbare leider gehoorzaamden, terwijl de Leider van Juda de eeuwige, onfeilbare God is (*vers 14*);
2. de Rechabieten maar één keer een bevel van Jonadab kregen, terwijl de HEERE keer op keer tot Zijn volk heeft gesproken (*vers 15*);
3. de Rechabieten de bevelen van Jonadab ongeveer driehonderd jaar gehoorzaamd hebben, terwijl Gods volk voortdurend ongehoorzaam was (*vers 16*);
4. de trouw van de Rechabieten zal worden beloond, terwijl de ontrouw van Gods volk gestraft zal worden (*vers 17*).

Jeremia 36

Het schrijven van de boekrol | verzen 1-4

1 Het gebeurde in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, [dat] dit woord van de HEERE tot Jeremia kwam: 2 Neem u een boekrol en schrijf daarop alle woorden die Ik tot u gesproken heb over Israël, over Juda en over alle volken, vanaf de dag [dat] Ik tot u gesproken heb, vanaf de dagen van Josia tot op deze dag. 3 Misschien zullen die van het huis van Juda luisteren naar al het onheil dat Ik hun denk aan te doen, zodat zij zich bekeren, ieder van zijn slechte weg en Ik hun ongerechtigheid en hun zonden zal vergeven. 4 Toen riep Jeremia Baruch, de zoon van Neria. En Baruch schreef uit de mond van Jeremia al de woorden van de HEERE die Hij tot hem gesproken had, op de boekrol.

Het woord van de HEERE komt tot Jeremia in het vierde jaar van Jojakim (*vers 1; zie ook Jr 25:1; 46*). Dat is het jaar waarin Egypte door Babel werd verslagen en Nebukadnezar koning werd. Het is het begin van het Babylonische rijk. Dat rijk is het werktuig in Gods hand om Juda, maar ook andere volken, te tuchtigen vanwege hun houding tegenover Hem.

Jeremia heeft niet alleen gesproken, maar ook geschreven (*zie ook Jr 30:2*). Het geschreven woord geeft het gesproken woord ondersteunende en blijvende kracht. De HEERE geeft hem de opdracht om alle woorden op te schrijven die Hij in de voorgaande vijfendertig hoofdstukken tot hem heeft gesproken (*vers 2*). Het betreft de periode vanaf het dertiende jaar van Josia (*Jr 1:2*) tot het vierde jaar van Jojakim, dat is een tijdsduur van drieëntwintig jaar.

De HEERE geeft het volk hiermee nog een kans en bewijst Zijn volk daarmee een nieuwe en grote genade. Alle onheil dat Hij heeft uitgesproken, heeft de bedoeling gehad om Zijn volk tot bekering te brengen (*vers 3*). Dat dit de bedoeling is, zien we bij Josia die ook bij het horen van al het onheil dat de HEERE voorzegt heeft, zich diep voor Hem heeft vernederd (*2Kr 34:26-*

Maar tegen de koning van Juda, die u gestuurd heeft om de HEERE te raadplegen, tegen hem moet u dit zeggen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Wat betreft de woorden die u gehoord hebt, omdat uw hart week geworden is en u zich voor het aangezicht van God vernederd hebt, toen u Zijn woorden hoorde tegen deze plaats en de inwoners ervan, en u zich voor Mijn aangezicht vernederd hebt, u uw kleren gescheurd hebt en voor Mijn aangezicht gehuild hebt, daarom heb Ik [u] ook verhoord, spreekt de HEERE. (2Kr 34:26-27)

27). Wat wordt opgeschreven, is het geheel van alle uitgesproken profetieën. Als die achtereenvolgens nog een keer aan het volk worden voorgehouden, zal dat misschien een nog grotere indruk maken dan de afzonderlijk uitgesproken profetieën. Op die manier wordt het volk het totaalpakket aan oordelen voor de aandacht gebracht.

Jeremia doet wat de HEERE hem heeft opgedragen (*vers 4*). Hij roept Baruch en die schrijft alle woorden van Jeremia, die uitdrukkelijk genoemd worden “*al de woorden van de HEERE die Hij tot hem gesproken had*”, op in een boekrol. Dit is een voorbeeld van *woordelijke inspiratie* van de Schrift. We zien later nog de *autoriteit* van het Woord en de *onvergankelijkheid* van het Woord.

Paulus dicteerde zijn brieven meestal (*Rm 16:22; zie ook Ko 4:18*). De brief aan de Galaten heeft hij zelf geschreven, wat wel een uitzondering schijnt te zijn (*Gl 6:11*). God deelt Zijn gaven verschillend uit. Sommigen

Ik, Tertius, die de brief geschreven heb, groet u in [de] Heer. (Rm 16:22)

Ziet, wat een lange brief ik u geschreven heb met mijn eigen hand! (Gl 6:11)

hebben een goed talent om te spreken en anderen om te schrijven. Zo hebben de gaven elkaar nodig (*zie en vgl. 1Ko 12:21*). De Geest van God dicteerde Jeremia en Jeremia dicteerde Baruch, die door Jeremia gebruikt was als getuige bij de aankoop van de akker (*Jr 32:12*). Baruch is nu zijn secretaris en plaatsvervanger in het profetisch ambt.

Opdracht om de boekrol voor te lezen | *versen 5-8*

5 En Jeremia gebood Baruch: Ik word tegengehouden, ik kan niet in het huis van de HEERE komen. 6 Daarom moet u zelf gaan en uit de rol voorlezen waarop u uit mijn mond de woorden van de HEERE hebt opgeschreven, ten aanhoren van het volk [in] het huis van de HEERE op de vastendag. U moet ze ook voorlezen ten aanhoren van alle Judeeërs die uit hun steden komen. 7 Misschien zal hun smeekbede terechtkomen voor het aangezicht van de HEERE, en zullen zij zich bekeren, ieder van zijn slechte weg, want groot is de toorn en de grimmigheid die de HEERE tegen dit volk heeft uitgesproken. 8 Baruch, de zoon van Neria, deed overeenkomstig alles wat de profeet Jeremia hem geboden had, door uit de boek[rol] de woorden van de HEERE voor te lezen [in] het huis van de HEERE.

Dan vertelt Jeremia Baruch dat hij zelf niet naar het huis van de HEERE kan komen om de woorden van de boekrol voor te lezen (*vers 5*). Wat de

oorzaak is, is niet duidelijk. Jeremia was nog niet gevangen en kon zich nog vrij onder het volk bewegen (zie ook vers 19). Omdat hij zelf niet naar de tempel kan gaan, geeft hij Baruch de opdracht de boekrol in het huis van de HEERE te gaan voorlezen (vers 6).

Als de ene dienaar verhinderd is, is het mooi als een andere dienaar de dienst kan overnemen. De HEERE gebruikte Jeremia om Zijn woorden door te geven en Hij gebruikte Baruch om ze op te schrijven en die mag ze nu ook prediken. Zo krijgt elke dienaar van het Woord een eigen opdracht. Baruch was een dienaar van Jeremia, maar ook een instrument van de HEERE.

Zo heeft Paulus medewerkers naar gemeenten gestuurd, die hij zelf niet kon bezoeken. Die medewerkers gaven in zijn plaats door wat hij hun wilde zeggen. Dat waren niet altijd nieuwe dingen, maar ook wel dingen die hij hun al eerder had gezegd (1Ko 4:17).

Daarom <juist> heb ik Timotheüs naar u toe gezonden, die mijn geliefd en trouw kind in [de] Heer is; die zal u mijn wegen, die in Christus <Jezus> zijn, in herinnering brengen, zoals ik overal in elke gemeente leer. (1Ko 4:17)

Wat Baruch moet gaan voorlezen, zijn de woorden van de HEERE, niet zijn eigen woorden. In dit hoofdstuk zien we het belang van het geschreven Woord en hoe belangrijk het is om alleen dat te prediken. Baruch moet het prediken in het huis van de HEERE en op de vastendag, dat wil zeggen in Gods tegenwoordigheid en op een dag dat het volk vast. Op die dag zullen er ook Judeeërs uit andere steden naar de tempel komen. Ook zij moeten de boodschap horen.

Wat de aanleiding van deze vastendag is, wordt niet gezegd (zie ook vers 9). Het houden van een vastendag veronderstelt het bewustzijn van ellende. Alleen kan dit heel gemakkelijk een uiterlijke vertoning zijn en geen zaak van het hart (zie Js 58; Mt 6:16-18).

Jeremia vertelt Baruch dat het voorlezen van de woorden van de HEERE mogelijk een smeekbede tot de HEERE bij het volk zal bewerken en dat ze zich zullen bekeren (vers 7). Het woord "terechtkomen" heeft de betekenis van neervallen en wijst op de houding van de smekeling. De smeekbede en de smekeling worden als het ware vereenzelvigd. Jeremia kan zich bijna niet anders voorstellen, dan dat ze dit zullen doen, omdat de toorn en grimmigheid van de HEERE tegen Zijn volk zo groot zijn.

Hoewel de daadwerkelijke voorlezing pas over enkele maanden zal plaatsvinden, zoals het volgende vers aantoont, staat hier al dat Baruch doet wat Jeremia heeft gezegd (*vers 8*). Baruch gehoorzaamt omdat hij erkent dat de opdracht van Jeremia naar de wil van de HEERE is. Hij ziet dat de HEERE Jeremia leidt. Baruch voert in alle opzichten nauwgezet de opdracht uit, wat hij moet doen, op welke tijd en op welke plaats.

De openlijke voorlezing | *verzen 9-10*

9 Het gebeurde in het vijfde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, in de negende maand, [dat] zij een vasten uitriepen voor het aangezicht van de HEERE, voor heel het volk in Jeruzalem en heel het volk dat uit de steden van Juda naar Jeruzalem kwam. 10 Toen las Baruch uit de boek[rol] de woorden van Jeremia voor [in] het huis van de HEERE, in de kamer van Gemarja, de zoon van Safan, de schrijver, in de bovenste voorhof, [bij] de ingang van de nieuwe poort van het huis van de HEERE, ten aanhoren van heel het volk.

Dan komt een jaar later de vastendag, de dag die door Jeremia is bepaald om zijn woorden voor te lezen (*vers 9; zie vers 6*). Er is hier sprake van een speciaal vasten. Dit vasten vindt in de negende maand plaats, terwijl het vasten op de grote Verzoendag op de tiende dag van de zevende maand plaatsvond (*zie Lv 16:29; 23:27-32*). Dit vasten is mogelijk uitgeroepen om de dreigende aanval van Nebukadnezar af te wenden. Bij deze gelegenheid is te veronderstellen dat het volk meer ontvanke-lijk zal zijn voor de woorden van HEERE, terwijl er ook een groter aantal mensen samen zal zijn om die woorden te horen.

Baruch krijgt de beschikking over de kamer van Gemarja (*vers 10*). Gemarja is de zoon van Safan, die Josia heeft geholpen bij het herstel van de tempel (*zie 2Kn 22-23*). Gemarja heeft een kamer boven de poort, zodat Baruch van daaruit kan voorlezen aan allen die door de poort het tempelcomplex binnengaan. Dat Gemarja zijn kamer beschikbaar stelt, lijkt erop te wijzen dat hij de boodschap van Baruch ondersteunt.

Het voorlezen aan de vorsten | *verzen 11-19*

11 Toen Michaja, de zoon van Gemarja, de zoon van Safan, al de woorden van de HEERE uit die boek[rol] hoorde, 12 daalde hij af

naar het huis van de koning, naar de kamer van de schrijver. En ziedaar, alle vorsten zaten er: de schrijver Elisama, Delaja, de zoon van Semaja, Elnathan, de zoon van Achbor, Gemarja, de zoon van Safan, Zedekia, de zoon van Hananja, en alle vorsten. 13 Michaja maakte hun alle woorden bekend die hij gehoord had, toen Baruch ten aanhoren van het volk uit die boek[rol] voorlas. 14 Toen stuurden alle vorsten Jehudi, de zoon van Nethanja, de zoon van Selemja, de zoon van Cusji, naar Baruch, om te zeggen: De rol waaruit u ten aanhoren van het volk hebt voorgelezen, neem die in uw hand en kom. Baruch, de zoon van Neria, nam de rol in zijn hand en kwam naar hen toe. 15 Zij zeiden tegen hem: Ga toch zitten en lees ten aanhoren van ons deze voor. En Baruch las ten aanhoren van hen voor.

16 Nu gebeurde het, zodra zij alle woorden hoorden, [dat] zij elkaar angstig aankeken en tegen Baruch zeiden: Al deze woorden moeten wij beslist aan de koning bekendmaken. 17 Zij vroegen Baruch: Maak ons toch bekend, hoe hebt u al deze woorden [die] uit zijn mond [kwamen], opgeschreven? 18 Baruch zei tegen hen: Met zijn [eigen] mond deelde hij mij al deze woorden mee, terwijl ik ze met inkt op deze boek[rol] schreef. 19 Toen zeiden de vorsten tegen Baruch: Ga heen, verberg u, u en Jeremia, zodat niemand weet waar u bent.

Gemarja heeft een zoon, Michaja, die de woorden van de HEERE hoort (vers 11). Het is mooi om die lijn van grootvader (Safan), vader (Gemarja) en zoon (Michaja) te zien, die allen een verbinding met het Woord van God hebben. Michaja wordt geraakt door wat hij hoort. Het brengt hem in beweging en hij gaat naar de kamer van de schrijver waar alle vorsten zitten (vers 12).

Hij vertelt hun alles wat hij heeft gehoord uit de boekrol die Baruch voorlas (vers 13). Als wij Gods woorden hebben gehoord en als die ons hebben getroffen en opgebouwd, zullen wij die graag aan anderen, die ze niet gehoord hebben, tot hun opbouwning meedelen.

Michaja is een jongeman, maar wel iemand die serieus wordt genomen. Hij moet bekend hebben gestaan als betrouwbaar en Godvrezend. De vorsten zeggen niet dat ze hem niet geloven, maar komen na zijn verslag in actie (vers 14). Ze sturen Jehudi eropuit om Baruch met zijn boekrol te halen. Waarom gaan ze niet zelf naar Baruch? Schamen ze

zich om zich te midden van het volk te begeven en met hen te luisteren naar de woorden van God? Dit is later ook de handelwijze van Zedekia die in het geheim Jeremia bij zich laat komen.

Baruch aarzelt niet, maar komt direct naar hen toe met de boekrol in zijn hand. Dat is dapper, want hij weet dat de boekrol geen aangename boodschap inhoudt en hij kent de weerspanning van de vorsten. Dan vragen ze hem te gaan zitten en hun de boekrol voor te lezen (*vers 15*). Baruch doet wat hem is gevraagd, zonder verwijt dat ze toch naar de poort hadden kunnen komen om het daar te horen en hem dit dubbele werk te besparen. Hij heeft het onbevreesd voor het volk gedaan, hij doet het nu onbevreesd voor de leiders van het volk.

We horen niet welke indruk het voorlezen van de boekrol op het volk heeft gemaakt. We lezen wel wat de uitwerking van het Woord bij de vorsten is. Als ze alle woorden horen, worden ze bang (*vers 16*). Ze kennen de boodschap van Jeremia wel. Ze zullen er vaak de schouders over hebben opgehaald, maar nu maken de woorden indruk op hen. Ze kunnen hun angst niet verbergen, maar tonen die aan elkaar. Het is niet duidelijk of het angst is voor de HEERE of angst voor de koning. De woorden brengen hen in elk geval niet tot een belijdenis voor de HEERE, maar tot een bekendmaken van de woorden aan de koning. Die moet ervan op de hoogte worden gebracht.

Dan willen ze nog weten hoe Baruch al deze woorden uit de mond van Jeremia heeft opgeschreven (*vers 17*). Het lijkt meer een technische vraag dan de vraag van een overtuigd geweten. Het antwoord van Baruch is eenvoudig (*vers 18*). Er is niets opzienbarends aan. De vorsten onderkennen het gevaar dat Jeremia en Baruch voor hun leven lopen als Jojakim deze woorden hoort en adviseren hen om zich te verbergen. God kan mensen die wel een zekere waardering voor Zijn Woord hebben, maar zich niet bekeren, toch gebruiken voor Zijn werk en de bescherming van Zijn dienaren (*vgl. Hd 19:31*).

En ook sommigen van de oversten van Asia, die zijn vrienden waren, zonden [een boodschap] naar hem en drongen erop aan zich niet in het theater te begeven. (Hd 19:31)

De vorsten kennen hun koning (*vers 19*). Zij vrezen dat zijn woede zal ontsteken en dat zowel Baruch als Jeremia ter dood zal worden gebracht, als hij wist waar zij waren. Daarom zeggen ze tegen Baruch dat hij en Jeremia zich moeten verbergen. Evenals Achab Elia ijverig zocht

tijdens de verschrikkelijke droogte om hem te doden (zie 1Kn 18:10), zou ook Jojakim tegen hen woeden. De HEERE zorgt echter voor Zijn dienaren.

Jojakim hoort de rol en verbrandt die | *verzen 20-26*

20 Zij gingen naar de koning in de voorhof [van het koninklijk paleis], maar de rol legden zij weg in de kamer van de schrijver Elisama. Toen maakten zij al deze woorden bekend ten aanhoren van de koning. 21 Daarop stuurde de koning Jehudi om de rol te halen. Hij haalde die uit de kamer van de schrijver Elisama. Toen las Jehudi eruit voor ten aanhoren van de koning en ten aanhoren van al de vorsten die rondom de koning stonden.

22 Terwijl de koning [in] het winterpaleis zat – het was de negende maand – met vóór hem een brandend kolenbekken, 23 gebeurde het, zodra Jehudi drie of vier kolommen had voorgelezen, [dat de koning] ze met een schrijversmes afsneed en in het vuur wierp dat in het kolenbekken was, totdat heel de rol verteerd was in het vuur dat in het kolenbekken was. 24 Zij schrokken niet en zij scheurden hun kleding niet, de koning evenmin als al zijn dienaren, die al deze woorden gehoord hadden. 25 Toch hadden Elnathan, Delaja en Gemarja er bij de koning op aangedrongen de rol niet te verbranden, maar hij heeft niet naar hen geluisterd. 26 Verder gaf de koning Jerahmeël, de zoon van de koning, Seraja, de zoon van Azriël, en Selemja, de zoon van Abdeël, bevel om de schrijver Baruch en de profeet Jeremia [gevangen] te nemen. Maar de HEERE hield hen verborgen.

Wat er dan gebeurt, is zo schokkend en stuitend, dat Jeremia alles tot in detail beschrijft. De vorsten gaan naar de koning (*vers 20*). De rol nemen ze niet mee, maar leggen die weg in de kamer van de schrijver. Ze kennen de inhoud blijkbaar zo goed, dat ze wat in de boekrol staat, aan de koning bekend kunnen maken. De koning wil echter de boekrol zelf zien (*vers 21*). Hij stuurt Jehudi eropuit om de rol op te halen. Jehudi haalt hem op uit de kamer van de schrijver Elisama. Twee keer wordt gezegd dat de rol daar ligt. Als Jehudi terug is bij de koning, leest hij eruit voor. De koning en al de vorsten horen opnieuw de inhoud. De vorsten worden er al voor de derde keer mee geconfronteerd.

De koning zit in zijn winterpaleis (*vers 22; zie Am 3:15*). Hij zit daar niets te doen. Misschien denkt hij erover na hoe hij zichzelf van een goed leven kan verzekeren. Dan wordt hij met het Woord van God, de gedachten van God, geconfronteerd, gedachten die tegen zijn plannen ingaan. Het is wintertijd. De negende maand is onze maand december. Dat verklaart waarom hij bij een brandend kolenbekken zit. Buiten is het koud; maar ook zijn hart is zo koud als ijs.

Als Jehudi een gedeelte van de woorden van de HEERE heeft gelezen, snijdt de koning dat gedeelte eraf en werpt het in het vuur in het kolenbekken (*vers 23*). Het geduld dat de vorsten wel hebben opgebracht om naar het voorlezen te luisteren totdat alles voorgelezen is, heeft hij niet. Als hij de inhoud van “*drie of vier kolommen*”^{*} heeft gehoord, snijdt hij ze in woede met een schrijversmes (het mes waarmee de schrijver zijn pen scherpt) van de rol af en werpt de kolommen stuk voor stuk in het vuur.

Zo gaat het door tot de hele rol door het vuur verteerd is en hij er zeker van is dat er niets van over is. Zo grondig gaat hij te werk. Het is een daad van opperste Godslastering en diepste minachting voor Gods openbaring in Zijn geschreven Woord. Jojakim doet het tegenovergestelde van wat God heeft gezegd in de wet, dat de koning zelf de wet moest overschrijven om die te leren kennen en in overeenstemming ermee te regeren (*Dt 17:18*).

Verder moet het [zó] zijn, als hij op de troon van zijn koninkrijk zit, dat hij voor zichzelf op een boekrol een afschrift van deze wet schrijft, vanuit [de rol] die onder het toezicht van de Levitische priesters is. (Dt 17:18)

In zijn dwaasheid meent hij hierdoor de dreigingen teniet te doen die tegen hem afgekondigd zijn, alsof God het vonnis niet kan uitvoeren omdat de rol weg is, waarin het vonnis opgetekend stond. Wat wij van de Bijbel denken en hoe wij ermee omgaan, heeft geen enkel effect op de Bijbel zelf. Wat Jojakim doet, gebeurt dagelijks met alle waarheden die een mens niet bevallen. Alles wat een mens hindert in zijn zelfge-

* Vroeger schreef men niet op stenen tabletten of op kleitafeltjes, maar op papyrus. Een rol bestond uit aan elkaar gelijmde papyrusbladen en werd in kolommen beschreven.

noegzame leven, wordt weggesneden uit Gods Woord. Gedeelten over het oordeel van God worden weggelaten.

Heel wat predikers prediken alleen maar aardige dingen, mooie beloften, maar weigeren te spreken over het oordeel. Ze spreken over God als een God van liefde Die niemand naar de hel sturen zal sturen. Maar wat we ook uit de Bijbel schrappen, het verandert niets aan Gods Woord. Onze geringschatting verandert niets aan Gods oordeel. Izebel heeft zich tegen Gods Woord verzet, maar haar tegenstand veranderde er niets aan dat zij, zoals God had gezegd, voedsel voor de honden werd (zie *2Kn 9:10,35-36*).

De komst van Christus om te oordelen en Zijn rijk op te richten wordt niet geloofd, maar bespot (zie *2Pt 3:3*). Daarmee wordt ook de opname van de gemeente, die Gods Woord duidelijk leert (zie *1Th 4:15-18*), weggesneden. Ook de lichamelijke opstanding (zie *1Ko 15*) wordt geloofchend, evenals de verschillende plaats die man en vrouw in de scheppingsorde van God hebben en ook als de gemeente samenkomt. Hetzelfde geldt voor seksualiteit die alleen binnen het huwelijk tussen die ene man en die ene vrouw mag worden beleefd en voor de eerbied voor het leven aan het begin en het einde. Dit wordt allemaal weggesneden.

De mens beoordeelt alles naar eigen normen. Dat hij daarbij wordt aangestuurd door de satan, realiseert hij zich niet. Alles wordt in het vuur van de eigen beoordeling geworpen. En hoe zit het met de opdracht het evangelie te prediken aan alle mensen? Hebben we dat ook weggesneden? En altijd bidden? Doen we dat? Ook dat is een opdracht van de Heer. Als we dat niet doen, dan hebben we het weggesneden. Luisteren we naar wat de Bijbel zegt over onze tong (zie *Jk 3:1-12*)? Zo niet, dan hebben we het weggesneden. We hanteren allemaal zo gemakkelijk het schrijversmes van onze eigen mening, soms zelfs zonder er zelf erg in te hebben.

De koning versnijdt Gods Woord zonder blikken of blozen (*vers 24*). Ook zijn dienaren staan erbij en verschieten niet van kleur vanwege de ongekende minachting voor de woorden van de HEERE die de koning (de koning van Gods volk!) toont. Zij scheuren hun kleren niet, zoals Josia, de eigen vader van deze Jojakim, deed, toen hem het boek van de wet werd voorgelezen (*2Kn 22:11*). Ze doen het tegen-

Het gebeurde nu, toen de koning de woorden van het wetboek hoorde, dat hij zijn kleren scheurde. (2Kn 22:11)

overgestelde. Wat voor Josia de vondst van zijn leven was, wordt door Jojakim en al zijn dienaren met de grootste verachting behandeld.

Eerder nog hadden de vorsten elkaar angstig aangekeken toen ze de woorden hoorden voorlezen (zie vers 16). Er is geen teken dat erop wijst dat het woord van de HEERE iets bij hen heeft bewerkt. Dat is het gevolg als men zich niet afzondert van het kwaad. Jojakim en de vorsten lijken op de moderne vertalers en moderne theologen die ook zonder respect en met verachting met het Woord van God omgaan. We zijn net zulke goede christenen als we liefde hebben voor de Bijbel. Anders gezegd: De maat van de liefde voor de Bijbel bepaalt de maat of de kwaliteit van het christen zijn.

Enkele dienaren hadden nog een zwak protest laten horen (vers 25). Maar mensen die in een verkeerde positie zijn, zijn krachteloos om tegen een heersend kwaad op te treden. Denk aan Lot in Sodom. Het protest is meer een sussen van het eigen geweten. Wie werkelijk ontdaan is over de oneer die God wordt aangedaan, zal een gezelschap dat zo verachtelijk met God en Zijn Woord omgaat, verlaten. Respect voor Gods Woord blijkt uit gehoorzaamheid aan Gods Woord. Gods Woord roept op om weg te gaan uit een gemeenschap die weigert het kwaad, de zonde, te oordelen. Het is óf het boze wegdoen (zie 1Ko 5:13b), óf zelf weggaan als het boze niet wordt weggedaan (zie 2Tm 2:19-22).

Jojakim geeft opdracht Baruch en Jeremia gevangen te nemen (vers 26). Hij heeft hun pennenvruchten vernietigd, nu wil hij ook henzelf doden, zodat ze hun werk niet meer kunnen doen. Na het vernietigen van het schriftelijke getuigenis moeten vervolgens de getuigen zelf worden omgebracht. Deze houding zien we ook bij de overpriesters ten aanzien van het evangelie als de gemeente net is ontstaan (Hd 4:17). De opdracht van Jojakim kan niet worden uitgevoerd, want Baruch en Jeremia zijn onvindbaar, omdat de HEERE hen verborgen houdt. De vorsten kunnen wel adviseren dat ze zich verbergen, maar ze kunnen niet voor veiligheid en bescherming zorgen en durven dat ook niet. Dat doet de HEERE (Ps 31:21).

Maar laten wij, opdat het niet meer en meer onder het volk wordt verspreid, hun dreigend gebieden niet meer tot enig mens in deze naam te spreken. (Hd 4:17)

U verbergt hen in het verborgene van Uw aangezicht voor het hoogmoedig gedrag van de man; U doet hen schuilen in een hut voor het getwist van tongen. (Ps 31:21)

De opdracht om opnieuw te schrijven | verzen 27-28

27 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia, nadat de koning de rol met de woorden [die] uit de mond van Jeremia [kwamen], die Baruch had opgeschreven, had verbrand: 28 Neem u weer een andere rol en schrijf daarop al de vorige woorden die op de vorige rol stonden, die Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft, ...

De HEERE is niet in verlegenheid gebracht door de actie van Jojakim. Als de koning zijn verwoestend werk heeft verricht door de woorden uit de mond van Jeremia die Baruch heeft opgeschreven te verbranden, spreekt Hij weer tot Jeremia (vers 27). Hij had Zijn beide dienaren verborgen om hen opnieuw te gebruiken. Hij geeft hun de opdracht een andere rol te nemen en daarop te schrijven "al de vorige woorden die op de vorige rol stonden, die Jojakim, de koning van Juda verbrand heeft" (vers 28). Het is ermee als met de verbroken stenen tafels van de wet: op de twee nieuwe stenen tafelen kwamen al de woorden van de eerste tafelen (Dt 10:4a).

Toen schreef Hij op de tafelen, overeenkomstig de eerste tekst, de Tien Woorden die de HEERE tot u gesproken had op de berg, ... (Dt 10:4a)

De rol verrijst als het ware weer uit de as als een symbool van de onverwoestbaarheid en onuitroeibaarheid van Gods Woord. Wat hebben vijanden van God door de geschiedenis van de mensheid heen toch allemaal geprobeerd om Gods Woord uit de wereld te verwijderen. Alle pogingen zijn gestrand. Het is zowel zinloos als dwaas om tegen God het woord op te nemen.

De veroordeling van Jojakim | verzen 29-31

... 29 en zeg tegen Jojakim, de koning van Juda: Zo zegt de HEERE: Ú hebt deze rol verbrand [en] gezegd: Waarom hebt u daarop geschreven: De koning van Babel zal beslist komen en zal dit land te gronde richten en hij zal mens en dier eruit wegdoen? 30 Daarom, zo zegt de HEERE over Jojakim, de koning van Juda: Hij zal niemand hebben die op de troon van David zit, en zijn dode lichaam zal weggeworpen liggen, overdag in de hitte en 's nachts in de kou. 31 Ik zal hem, zijn nageslacht en zijn dienaren straffen om hun ongerechtigheid, en Ik zal over hen, over de inwoners van Jeruzalem en over de mannen van Juda, al het onheil brengen dat Ik tot hen gesproken heb, maar zij hebben niet geluisterd.

Jeremia krijgt ook de opdracht om Jojakim het oordeel aan te zeggen. We horen hier waarom Jojakim de rol heeft verbrand (*vers 29*). Hij wierp Jeremia voor de voeten dat deze geschreven had dat de koning van Babel het oordeel zou brengen over “*dit land*” en wat er leefde aan mensen en dieren. Zo’n boodschap wilde hij niet. Hij wilde van geen oordeel horen. Het oordeel over hem spreekt van een grote minachtig van de HEERE voor hem die Hem zo heeft geminacht (*vers 30*). Wie Hem minachten, zullen door Hem geminacht worden.

Jojakim zal geen opvolger op de troon hebben en hij zelf zal geen begrafenis hebben. Dat zijn zoon Jechonia nog drie maanden na hem heeft geregeerd, kan geen regering worden genoemd. Nebukadnezar nam hem na drie maanden gevangen en voerde hem naar Babel.

Hij, zijn nageslacht en zijn dienaren, die allemaal hebben gedeeld in zijn kwaad, zullen allen gestraft worden door de HEERE (*vers 31*). Over hen en de inwoners van Jeruzalem en de mannen van Juda brengt de HEERE het onheil dat Hij gesproken heeft, maar waarnaar ze niet hebben geluisterd. Gods Woord blijft in eeuwigheid. Het is niet te verbranden.

De woorden opnieuw geschreven | *vers 32*

32 Toen nam Jeremia een andere rol en gaf die aan de schrijver Baruch, de zoon van Neria. Deze schreef daarop uit de mond van Jeremia al de woorden van de boek[rol], die Jojakim, de koning van Juda, in het vuur had verbrand. Nog vele woorden als deze werden eraan toegevoegd.

Na de oordeelsaankondiging over Jojakim doen Jeremia en Baruch wat de HEERE heeft gezegd (*vers 32*). Jeremia spreekt al de woorden en Baruch schrijft ze op. Niet een van Gods woorden zal ter aarde vallen (*Mt 5:18*). De Geest van God brengt Jeremia al zijn toespraken en profetieën in herinnering. Dat maakt het verbranden van de boekrol door Jojakim tot een inhoudsloze actie. Het Woord van God houdt eeuwig stand. Er worden zelfs nog woorden aan toegevoegd. Dat zijn o. a. de woorden van dit hoofdstuk, waarin het oordeel over Jojakim

Want voorwaar, Ik zeg u: totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota of één tittel van de wet voorbijgaan totdat alles is gebeurd. (Mt 5:18)

wordt vermeld. God noteert alles, en wat wij moeten weten, heeft Hij ons in Zijn Woord gegeven.

Wie God liefheeft, heeft Zijn Woord lief. Wie zegt God lief te hebben, maar Zijn Woord niet leest, is een leugenaar. Zo iemand heeft zijn eigen god lief. We hebben niet nieuwe liederen en andere vormen van godsdienst nodig, maar een opleving van liefde voor het Woord van God. Alles wat God doet, doet Hij door Zijn Woord (zie Gn 1). Als dat voor ons waar is, zullen we het Woord lezen, bestuderen en beleven.

Toen de Heer Jezus op aarde was, leefde Hij erdoor en verweerde Zich ermee. Hij zei: *“Er staat geschreven”* en dat eindigde alle tegenspraak (zie Mt 4:1-11). Zo behoort het in ons leven te zijn. Het Woord van God en dat alleen geeft de overwinning over de verzoeken van de duivel. Alle ellende komt omdat we ons leven niet willen baseren op Gods Woord. Als we het Woord in ons hart verbergen, zullen we niet zondigen (Ps 119:11). Iemand is een goed christen als hij in het Woord blijft en daaruit leeft.

*Ik heb Uw belofte in mijn hart opgeborgen,
opdat ik tegen U niet zondig. (Ps 119:11)*

Jeremia 37

Verzoek van Zedekia | verzen 1-5

1 Koning Zedekia, de zoon van Josia, werd koning in plaats van Chonia, de zoon van Jojakim, omdat Nebukadrezar, de koning van Babel, hem koning had gemaakt in het land Juda. 2 Hij luisterde echter niet naar de woorden van de HEERE die Hij sprak door de dienst van de profeet Jeremia, hij niet, en zijn dienaren niet, evenmin als de bevolking van het land. 3 Toch stuurde koning Zedekia Juchal, de zoon van Selemja, en de priester Zefanja, de zoon van Maäseja, naar de profeet Jeremia, om te zeggen: Bid toch voor ons tot de HEERE, onze God. 4 Jeremia kon [nog] in- en uitgaan te midden van het volk; zij hadden hem [nog] niet in de gevangenis gezet. 5 [Inmiddels] was het leger van de farao uit Egypte uitgetrokken. Toen de Chaldeeën die Jeruzalem belegerden, [dit] bericht daarover hoorden, trokken zij van Jeruzalem weg.

Zedekia, de broer van Jojakim, wordt koning in de plaats van Chonia of Jojachin, de zoon van Jojakim (*vers 1; zie 2Kr 36:10*). Daarmee wordt het woord van oordeel over de goddeloze Jojakim vervuld (*Jr 36:30*). Zedekia wordt koning omdat Nebukadnezar hem koning maakt. Met het aantreden van Zedekia als koning over Juda begint de laatste fase van het tweestammenrijk in het land. Zedekia is een man die niet naar de woorden van de HEERE luistert, net zomin als zijn dienaren en de bevolking van het land (*vers 2*). Zo algemeen is de afval.

Dat hij niet naar de woorden van de HEERE luistert, betekent niet dat hij met de HEERE had afgerekend, zoals Jojakim in het vorige hoofdstuk. Er is een zekere godsdienstigheid. Zijn vraag aan Jeremia om voor hem te bidden, dat wil zeggen de HEERE voor hem te raadplegen, spreekt daarvan (*vers 3*). Hij gebruikte de HEERE echter alleen voor zijn eigen belangen, want hij is helemaal niet van plan om Hem te gehoorzamen. Jeremia was voor hem meer een toekomstvoorspeller dan een profeet van God. Hij heeft Jeremia al eerder geraadpleegd, maar niets gedaan met wat deze hem namens de HEERE heeft gezegd (*zie Jr 21:1-10*).

Jeremia heeft nog bewegingsvrijheid (*vers 4*). De stad was al in handen van Nebukadnezar, maar was in opstand gekomen en daarom liggen de legers van de koning van Babel voor de stad. Als de Chaldeeën horen

dat het leger van de farao uit Egypte is opgetrokken om Jeruzalem te bevrijden (*zie vers 7*), trekken ze van Jeruzalem weg om tegen de farao te strijden (*vers 5*).

Antwoord van Jeremia | *verzen 6-10*

6 Toen kwam het woord van de HEERE tot de profeet Jeremia: 7 Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zo moet u zeggen tegen de koning van Juda, die u naar Mij toegestuurd heeft om Mij te raadplegen: Zie, het leger van de farao dat u te hulp is uitgetrokken, keert terug naar zijn land, [naar] Egypte. 8 Dan zullen de Chaldeeën terugkeren om tegen deze stad te strijden. Zij zullen haar innemen en haar met vuur verbranden.

9 Zo zegt de HEERE: Bedrieg uzelf niet door te zeggen: De Chaldeeën zullen beslist bij ons weggaan, want zij zullen niet weggaan! 10 Ja, al zou u [ook] heel het leger van de Chaldeeën die tegen u strijden, verslaan, en zouden er bij hen [slechts enkele] zwaargewonde mannen overblijven, zij zouden opstaan, ieder in zijn tent, en deze stad met vuur verbranden.

Het wegtrekken van het leger van Nebukadnezar geeft de inwoners van Jeruzalem hoop. Die hoop zal echter ijdel blijken te zijn. Dat blijkt uit het woord van de HEERE tot Jeremia (*vers 6*). Jeremia moet tegen Zedekia zeggen dat het leger van de farao zal terugkeren naar Egypte (*vers 7*). Ze zullen er dus niet in slagen Jeruzalem te helpen. Integendeel, het weggetrokken leger van Nebukadnezar zal terugkomen naar Jeruzalem en de stad innemen en verbranden (*vers 8*).

De HEERE laat het nog eens horen dat ze zichzelf niet moeten bedriegen met de bedrieglijke woorden dat de Chaldeeën wel zullen weggaan, want dat zullen ze niet (*vers 9*)! Het is zelfs zo dat als zij zelf tegen het leger van de Chaldeeën zouden strijden en het zouden verslaan en er slechts enkele gewonde mannen zouden overblijven, die mannen dan Gods voornemen zouden uitvoeren (*vers 10*).

Jeremia aangeklaagd voor verraad | *verzen 11-15*

11 Vervolgens gebeurde het, toen het leger van de Chaldeeën van Jeruzalem was weggetrokken vanwege het leger van de farao, 12 dat Jeremia Jeruzalem uit ging om [naar] het land van Benjamin te gaan

om daar een erfdeel te aanvaarden te midden van zijn volk. 13 En het gebeurde, toen hij in de Benjaminpoort [kwam], dat de wachtcommandant daar – zijn naam was Jeria, de zoon van Selemja, de zoon van Hananja – de profeet Jeremia vastgreep [en] zei: U wilt overlopen naar de Chaldeeën! 14 Maar Jeremia zei: Dat is een leugen! Ik wil niet naar de Chaldeeën overlopen. Hij luisterde echter niet naar hem, maar Jeria greep Jeremia vast en bracht hem naar de vorsten. 15 De vorsten werden erg kwaad op Jeremia. Zij sloegen hem en zetten hem in de gevangenis, in het huis van de schrijver Jonathan, want dat hadden zij tot gevangenis gemaakt.

Als het leger van de Chaldeeën is weggetrokken van Jeruzalem en de omsingeling is opgeheven, is er weer vrijheid om de stad uit te gaan (vers 11). Jeremia gebruikt die vrijheid ook, want hij heeft een erfdeel in Benjamin en dat kan hij nu gaan aanvaarden (vers 12).

Maar het blijkt nog te vroeg te zijn om het in bezit te nemen. Hij wordt in elk geval tegengehouden door de wachtcommandant op het moment dat hij via de Benjaminpoort de stad uit wil gaan (vers 13). De Benjaminpoort heet zo, omdat achter die poort de weg naar het gebied van Benjamin loopt. De wachtcommandant Jeria, de zoon van Selemja (en dus waarschijnlijk de broer van Juchal, zie vers 3) grijpt hem vast en beschuldigt hem ervan dat hij wil overlopen naar de Chaldeeën. Jeremia ontkent dat krachtig, maar zijn verweer is tevergeefs (vers 14). Jeria houdt hem in zijn greep en brengt hem naar de vorsten, de leiders en rechters van de stad.

De vorsten worden heel kwaad op Jeremia (vers 15). Zonder vorm van proces slaan ze hem en zetten hem in de gevangenis. Die gevangenis is het huis van de schrijver Jonathan dat ze tot gevangenis hebben gemaakt. Als het huis van een schrijver een gevangenis is geworden, wijst dat er wel op dat de schrijver niet een schrijver is die over de vrijheid van de HEERE schrijft. In dat huis wordt Jeremia, de profeet van de HEERE, die de woorden van de HEERE heeft laten opschrijven, vastgezet. Dit is zijn tweede gevangenschap na een eerdere korte (zie Jr 20:1-3).

Jeremia wordt gevangengenomen omdat ze een grote hekel hebben aan zijn boodschap. Ze haten hem omdat hij het woord van God heeft gepredikt. Het is voor hen de uitgelezen kans deze man het zwijgen op te leggen. De beschuldiging is verzonnen, maar ze geloven die zelf en

vinden daarin een motief om hun geweten het zwijgen op te leggen. Het is als met de tegenstand tegen de prediking van de apostelen en profeten en in het bijzonder tegen die van de Heer Jezus.

Jeremia in de gevangenis | *verzen 16-21*

16 Toen Jeremia in de gevangenis gekomen was, in de gewelven, verbleef Jeremia daar vele dagen. 17 Koning Zedekia stuurde [er iemand opuit] en liet hem halen. Daarop ondervroeg de koning hem in zijn huis, in het geheim, en zei: Is er een woord van de HEERE? Jeremia zei: [Dat] is er! Hij zei: U zult in de hand van de koning van Babel gegeven worden. 18 Jeremia zei tegen koning Zedekia: Wat heb ik tegen u, tegen uw dienaren of tegen dit volk misdaan, dat u mij in de gevangenis hebt gezet? 19 Waar zijn nu uw profeten die u profeteerden: De koning van Babel zal niet tegen u en tegen dit land optrekken? 20 Nu dan, luister toch, mijn heer de koning. Laat toch mijn smeekbede voor u terechtkomen: breng mij niet terug [naar] het huis van de schrijver Jonathan, opdat ik daar niet sterf. 21 Toen gaf koning Zedekia bevel dat men Jeremia in verzekerde bewaring zou stellen op het binnenplein van de wacht. Men gaf hem elke dag een rond brood uit de Bakkerstraat, totdat al het brood in de stad op was. Zo verbleef Jeremia op het binnenplein van de wacht.

Jeremia verblijft “vele dagen” in de gevangenis, in de diepste verstopte en smerigste gewelven ervan (*vers 16*). Dan laat Zedekia hem halen (*vers 17*). Hij wil iets van Jeremia weten. Niemand mag weten dat hij met Jeremia praat, dus gebeurt het in zijn huis, in het geheim. Zedekia wil weten of er een woord van de HEERE is. Daarmee bedoelt hij een voor hem gunstig woord. Het antwoord van Jeremia klinkt krachtig dat er inderdaad een woord is. Dat woord is nu een persoonlijk woord voor Zedekia en luidt dat hij in de hand van de koning van Babel zal worden gegeven.

Ondanks de gevangenis waar hij nu al vele dagen verblijft en die een verschrikking voor hem is, spreekt Jeremia Gods woorden tot Zedekia. Hij doet niets van Gods boodschap af om zichzelf te bevrijden. Hij onderhandelt er niet over. Dat betekent niet dat hij de kans niet mag waarnemen om bij het hoogste gezag de vraag te stellen waarom hij in de gevangenis zit (*vers 18*). Hij vraagt niet om medelijden, maar naar gerechtigheid. Of Zedekia hem ook kan vertellen wat hij heeft misdaan

dat hij, Zedekia, hem in de gevangenis heeft gezet (vgl. Jozef die ook zijn onschuld betuigt, Gn 40:14-15). Hij stelt Zedekia daar verantwoordelijk voor.

Hij vraagt hem ook naar diens profeten die hadden geprofeteerd dat de koning van Babel niet tegen hem en het land zou optrekken (vers 19). Waar zijn ze nu met hun grote mond? Zedekia heeft nu toch met eigen ogen gezien dat hij wel is opgetrokken? Als dat dan zo is, laat de koning dan nu toch een keer naar hem luisteren, naar zijn verzoek om niet meer terug te hoeven naar het huis van de schrijver Jonathan, die vreselijke gevangenis, zodat hij daar niet zal sterven (vers 20). Het is een ironische situatie. De valse profeten van de leugens die zo duidelijk aan het licht zijn gekomen, lopen vrij rond en de ware profeet van wie de waarheid van zijn woorden zo duidelijk is bewezen, zit in de gevangenis.

Zedekia staat zijn verzoek toe, maar hij laat hem niet los, hoewel hij overtuigd is van de onschuld van Jeremia (vers 21). Hij is geestelijk wel zeer verwant aan Pilatus die ook tegen beter weten in de Heer Jezus veroordeelde (Lk 23:22-24). Voor Jeremia is het een uitkomst dat hij niet terug hoeft naar zijn oude gevangenis. Hij is nog wel in verzekerde bewaring, maar tevens ook

verzekerd van brood dat hij elke dag uit de Bakkerstraat krijgt, totdat er geen brood meer is. Hij blijft daar tot de Babyloniërs hem bevrijden.

Maar denk aan mij, wanneer het u goed zal gaan; bewijs mij toch goedertierenheid en vertel over mij aan de farao, en maak dat ik uit dit huis kom. Want ik ben met geweld ontvoerd uit het land van de Hebreëen; en ook hier heb ik niets gedaan waarvoor men mij in deze kerker zou moeten zetten. (Gn 40:14-15)

Hij echter zei voor de derde maal tot hen: Wat heeft Deze dan voor kwaad gedaan? Ik heb geen doodschuld in Hem gevonden. Ik zal Hem dus kastijden en loslaten. Met luider stem echter hielden zij aan en eisten dat Hij zou worden gekruisigd; en hun stemmen <en die van de overpriesters> kregen de overhand. En Pilatus besliste dat hun eis moest gebeuren. (Lk 23:22-24)

Jeremia 38

Jeremia beschuldigd | verzen 1-4

1 Toen Sefatja, de zoon van Mattan, en Gedalia, de zoon van Pashur, en Juchal, de zoon van Selemja, en Pashur, de zoon van Malchia, de woorden hoorden die Jeremia tot heel het volk bleef spreken: 2 Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door de honger of door de pest sterven, maar wie vertrekt naar de Chaldeeën, zal in leven blijven. Hij zal zijn leven tot buit hebben en in leven blijven. 3 Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zeker in de hand van het leger van de koning van Babel worden gegeven. Dat zal haar innemen. 4 Toen zeiden de vorsten tegen de koning: Laat deze man toch ter dood gebracht worden, want zo ontmoedigt hij de strijdbare mannen die in deze stad zijn overgebleven, en ontmoedigt hij heel het volk door zulke woorden tot hen te spreken. Deze man zoekt immers niet het welzijn voor dit volk, maar het onheil.

Jeremia, die inmiddels een oud man is, is wel gevangen, maar hij blijft het woord van de HEERE prediken (*vers 1*). Onder hen die het horen en daarover ontstemd zijn, is Pashur, die we mogelijk eerder zijn tegengekomen (*zie Jr 20-21*). De boodschap van Jeremia is ongewijzigd en luidt onverkort dat wie in de stad blijft, zal sterven en dat wie zich overgeeft, in leven zal blijven (*vers 2*). Hij stelt de weg van de dood en van het leven voor. De stad zal namelijk door de koning van Babel worden ingenomen (*vers 3*).

Dit woord bevat deze vorsten niet (*vers 4*). De woorden die Jeremia spreekt, werken zeer demotiverend voor de soldaten, vinden zij. Het is duidelijk, zo stellen ze, dat Jeremia met zijn gepreek niet het welzijn, maar het onheil voor het volk zoekt. Zij presenteren zich als de ware vaderlanders, terwijl ze Jeremia neerzetten als iemand die met de vijand heult. Zo is vaak geredeneerd over mannen die Gods Woord brachten als dat Woord de hoorders niet aanstond.

Hoe weinig kunnen wereldse christenen begrijpen dat ware liefde voor Gods volk ertoe leidt dat het volk zijn zonde wordt voorgehouden en de gevaren daarvan worden getoond. Deze vier beschuldigers begrepen ook niets van het diepe verdriet en de zielenstrijd van de profeet

ter wille van hen. Jeremia was net als Paulus, die ook minder geliefd werd door de Korinthiërs naarmate hij hen meer liefhad (2Ko 12:15).

En ik zal heel graag [alles] ten koste leggen en voor uw zielen ten koste gelegd worden, al zou ik <ook> minder geliefd worden, naarmate ik u overvloediger liefheb. (2Ko 12:15)

Het is een van de zwaarste beproevingen voor een dienaar van de Heer als van het goede dat hij doet, kwaad wordt gesproken. Zijn diepe genegenheid wordt voor boos aangezien, omdat hij het volk niet kan laten doorslapen in hun zonden en daarom zijn waarschuwend stem verheft. Toch is dit het deel van veel trouwe, Godvrezende gelovigen en bovenal van onze Heer Zelf. De wereld spreekt goed van de valse profeet, maar de Heer zegt: *“Wee, wanneer alle mensen goed van u spreken”* (Lk 6:26).

Jeremia in de put | verzen 5-6

5 Toen zei koning Zedekia: Zie, hij is in uw hand, want de koning zou niets tegen u kunnen beginnen. 6 Zij namen Jeremia mee en wierpen hem in de put van Malkia, de zoon van de koning, die op het binnenplein van de wacht was, en zij lieten Jeremia met touwen neer. Nu was er geen water in de put, maar [twel] slijk. In dat slijk zakte Jeremia weg.

Zedekia, als altijd een zwakkeling, geeft Jeremia over in de handen van deze lieden, zonder dat enige vergrijp door hem is gepleegd (vers 5). Zedekia levert hem onschuldig over in de handen van moordenaars. Hij erkent tegenover hen dat hij, de koning, in hun macht is. Hij is een machteloze stropop. Het maakt hem niet minder schuldig, net zomin als later Pilatus, die ook toegeeft omdat hij in de macht van het volk is.

De moordenaars zijn ook folteraars. Ze werpen Jeremia in de put, maar doen dat op zo'n manier dat hij een langzame dood zal sterven (vers 6). In volkomen en welhaast tastbare duisternis zakt Jeremia langzaam weg in het slijk. Hij zal zich doodstil hebben gehouden om het proces van wegzakken niet te versnellen. Dit moet een enorme psychische foltering voor hem zijn geweest. Hoe langzaam het ook ging, hij wist dat de dood naderde. De dood zou sneller komen, als hij niet staande zou blijven en door vermoeidheid en slaap zou worden overmand.

Jeremia is ook hier weer een beeld van de ware Knecht van de HEERE, de Heer Jezus. De Heer Jezus heeft het Woord gepredikt en is daarom

gehaat. Hij is door Zijn volk in een put geworpen “met bodemloze modder, waarin men niet kan staan”

(Ps 69:3a). Door God is Hij ook uit de put opgetrokken (Ps 40:2-3a).

*Lang heb ik de HEERE verwacht,
en Hij boog Zich naar mij toe en hoorde mijn hulpgeroep.
Hij beurde mij op uit een kuil [vol] kolkend [water],
uit modderig slijk; ... (Ps 40:2-3a)*

Bevrijding van Jeremia | verzen 7-13

7 Toen Ebed-Melech, de Cusjiet, een van de hovelingen die toen in het huis van de koning was, hoorde dat zij Jeremia in de put hadden gezet – de koning verbleef in de Benjaminpoort – 8 ging Ebed-Melech het huis van de koning uit en sprak tot de koning: 9 Mijn heer de koning, deze mannen hebben slecht gehandeld in alles wat zij de profeet Jeremia hebben aangedaan, die zij in de put geworpen hebben, terwijl hij ter plekke zou kunnen sterven van de honger, want er is geen brood meer in de stad. 10 Toen gebod de koning de Cusjiet Ebed-Melech: Neem vanhier dertig man onder uw bevel, en trek de profeet Jeremia uit de put omhoog, voordat hij sterft. 11 Zo nam Ebed-Melech de mannen onder zijn bevel, ging het huis van de koning binnen tot onder de schatkamer, en nam vandaar versleten kleren en versleten lompen mee. Die liet hij met touwen naar beneden, naar Jeremia in de put. 12 En Ebed-Melech, de Cusjiet, zei tegen Jeremia: Doe deze versleten kleren en lompen toch onder uw oksels, [en] daaronder de touwen. Zo deed Jeremia. 13 Toen trokken zij Jeremia met de touwen op en haalden hem uit de put omhoog. En Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht.

Dan verschijnt Ebed-Melech op het toneel (*vers 7*) om het voor Jeremia op te nemen. Daarom horen we van deze man, van wie we anders nooit zouden hebben gehoord. We horen hier voor het eerst van hem en in het volgende hoofdstuk voor het laatst. Hij verschijnt in het uur van de grootste nood van Jeremia en van de grootste tegenstand vanuit het volk tegen de man van God. Ebed-Melech betekent ‘dienaar van de koning’. In hem wordt zichtbaar dat hij een dienaar van de allerhoogste Koning is.

Hij is een Cusjiet, een kleurling. In het hart van deze donker gekleurde vreemdeling brandt medelijden en medegevoel en leeft de overtuiging van de Goddelijke dienst van Jeremia. Dit ontbreekt allemaal volledig bij de vier beschuldigers die leiders van Gods volk zijn. God vindt deze

dienaar bereid om Zijn profeet te bevrijden. Als Ebed-Melech hoort wat er met Jeremia is gebeurd, verlaat hij zijn werkterrein en gaat naar de koning (*vers 8*), die in de Benjaminpoort is om recht te spreken.

Onverschrokken, maar met tact en wijsheid, spreekt hij tot de koning dat het slecht is wat de mannen met Jeremia hebben gedaan (*vers 9*). Hij past ervoor op om de koning te beschuldigen, die toch de hoofdschuldige is. Hij wijst Zedekia erop dat het helemaal niet nodig was om Jeremia in de put te werpen om hem te laten sterven, want als hij in de stad gevangen was gebleven, zou hij ook sterven. Het brood was immers op.

In zijn veranderlijke besluiteloosheid geeft Zedekia de Cusjiet Ebed-Melech bevel om dertig man mee te nemen en Jeremia uit de put omhoog te trekken (*vers 10*). Hij zet Ebed-Melech ook tot spoed aan, want Jeremia moet worden bevrijd voordat hij sterft. De koning is zich goed bewust dat hij Jeremia aan de dood had overgeleverd. Misschien dat zijn geweten toch nog enigszins sprak en dat hij nu de kans zag om dat te sussen. Er is echter geen belijdenis van zijn zonde in de veroordeling van Jeremia, zelfs geen verontschuldiging van zijn zo onrechtvaardige overlevering van hem in de handen van zijn vorsten.

Hoe het ook zij, Ebed-Melech gaat direct aan het werk (*vers 11*). Hij laat zich echter niet door zijn enthousiasme verleiden om direct naar de put te gaan. Hij beseft hoe Jeremia eraan toe is en wat hij nodig heeft om hem op de meest pijnloze manier uit de put met slijk omhoog te trekken. Jeremia zal daarin vastgezogen zitten. Dan zullen touwen onder zijn oksels zonder verzachtende doeken enorme pijn veroorzaken. Daarom gaat Ebed-Melech eerst *“tot onder de schatkamer”* om vandaar *“versleten kleren en versleten lompen”* mee te nemen, om die vervolgens met de touwen in de put naar beneden te laten zakken.

We kunnen het werk met de versleten kleren wel vergelijken met de beker water die aan vervolgd wordt gegeven in de Naam van de Heer (*Mk 9:41*). De Heer zal dat niet vergeten te belonen op de dag dat alles in het licht komt. Zo zal Hij niet vergeten Ebed-Melech te belonen voor wat die heeft gedaan om de pijn van Jeremia te verzachten. Het is ook opmerkelijk met hoeveel nadruk over dit facet in de bevrijding van

Want wie u een beker water zal te drinken geven vanwege het feit dat u van Christus bent, voorwaar, Ik zeg u, dat hij zijn loon geenszins zal verliezen. (Mk 9:41)

Jeremia wordt gesproken. Ook opmerkelijk is dat deze oude, waarde-loze kleding helemaal van onder de schatkamer moet komen. Moeten we zo diep gaan om iemand enige verlichting van pijn te kunnen geven? Hoe belangrijk kan ook wat oud is, zijn.

Wat moet Jeremia hebben opgekeken, zowel letterlijk als figuurlijk, toen daar boven over de rand van de put het donkere hoofd van Ebed-Melech verscheen. Wat moet de stem van Ebed-Melech hem als muziek in de oren hebben geklonken. Het is de stem van een bevrijder met een boodschap van bevrijding met instructies voor die bevrijding. Ebed-Melech zegt Jeremia dat hij de versleten kleren en lompen onder zijn oksels moet doen en daaronder de touwen (*vers 12*). Jeremia doet gehoorzaam wat Ebed-Melech zegt.

Dan wordt Jeremia met de touwen uit de put omhooggetrokken (*vers 13*). Niet alle dertig man van de koning zullen aan de touwen hebben getrokken, maar meerderen zullen wel geholpen hebben. Het is voor Ebed-Melech alleen niet te doen geweest. De andere soldaten zullen wel voor bescherming tijdens deze bevrijdingsoperatie hebben gezorgd. De tegenstanders konden immers zomaar opduiken.

Het gebruik van de versleten kleren en lompen houdt een praktische les in voor hen die anderen helpen die in nood zijn. Het gaat er niet alleen om dat de goede dingen worden gezegd, maar ze moeten ook op de juiste toon en op de juiste tijd worden gezegd. Iemand die in nood is, moet met zachtheid worden behandeld en niet met grofheid. Alleen goede bedoelingen zijn niet genoeg, er moet ook met wijsheid worden gehandeld.

Zedekia's gesprek met Jeremia | *verzen 14-23*

14 Daarop stuurde koning Zedekia [boden] en liet de profeet Jeremia bij zich halen bij de derde ingang die aan het huis van de HEERE is. De koning zei tegen Jeremia: Ik wil u iets vragen; u mag niets voor mij verbergen. 15 Jeremia zei tegen Zedekia: Als ik u [iets] bekendmaak, zult u mij [dan] zeker niet ter dood brengen? Want als ik u raad geef, luistert u [toch] niet naar mij! 16 Toen zwoer koning Zedekia Jeremia in het geheim: [Zo waar] de HEERE leeft, Die ons dit leven geschonken heeft: ik zal u niet ter dood brengen en u niet geven in de hand van deze mannen die u naar het leven staan!

17 Jeremia zei tegen Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God van de legermachten, de God van Israël: Als u inderdaad naar de vorsten van de koning van Babel toe zult gaan, dan zult u uw ziel in leven houden en zal deze stad niet met vuur verbrand worden. Dan zult u in leven blijven, u en uw huis. 18 Maar als u niet naar de vorsten van de koning van Babel toe gaat, dan zal deze stad gegeven worden in de hand van de Chaldeeën. Zij zullen haar met vuur verbranden en ú zult aan hun hand niet ontkomen. 19 Daarop zei koning Zedekia tegen Jeremia: Ik ben beducht voor de Judeeërs die naar de Chaldeeërs zijn overgelopen, dat zij mij in hun hand zullen geven en zij de spot met mij zullen drijven. 20 Toen zei Jeremia: Zij zullen [u] niet overgeven. Luister toch naar de stem van de HEERE in wat ik tot u spreek, dan zal het u goedgaan en zal uw ziel het leven behouden. 21 Maar als u weigert te vertrekken, [dan] is dit het woord dat de HEERE mij heeft laten zien: 22 Zie, al de vrouwen die in het huis van de koning van Juda zijn overgebleven, zullen naar de vorsten van de koning van Babel weggevoerd worden, terwijl zij zeggen:

Misleid hebben zij u en u overwonnen,
de mannen met wie u [in] vrede [leefde];
uw voeten zonken weg in de modder,
zij weken terug.

23 Want men zal al uw vrouwen en al uw zonen naar de Chaldeeën wegvoeren. En zelf zult u niet aan hun hand ontkomen, maar u zult door de hand van de koning van Babel gegrepen worden en deze stad zal in vlammen opgaan.

De besluiteloze Zedekia laat Jeremia halen (*vers 14*). Hij wil iets van hem weten en Jeremia hoeft er niet omheen te draaien. Jeremia kent de man, hoe onberekenbaar hij is. Dit keer wil hij eerst de verzekering dat wat hij gaat zeggen, niet tot zijn dood zal leiden (*vers 15*). Tegelijk zegt hij erbij dat Zedekia toch niet zal luisteren. Dat is wel heel duidelijke taal. Maar Zedekia zweert bij de HEERE dat hij Jeremia niet ter dood zal brengen en hem ook niet zal overgeven aan de mannen die hem maar wat graag zouden doden (*vers 16*).

Na de toezegging dat zijn leven gespaard zal blijven, geeft Jeremia Zedekia de woorden van de HEERE door (*vers 17*). Weer plaatst hij God in al Zijn grootheid voor deze koning. De boodschap is nog steeds

dezelfde. Overgave aan de koning van Babel betekent leven voor hem en zijn huis en behoud van de stad. Geeft hij zich niet over, dan zal de stad in handen van de Chaldeeën vallen die haar met vuur zullen verbranden (*vers 18*). Zelf zal hij ook niet aan hen ontkomen.

Zedekia is besluiteloos omdat hij onwillig is zich aan de HEERE over te geven. Hij heeft de eer van mensen meer lief dan de HEERE. *“Mensenrees legt [hem] een valstrik”* (*Sp 29:25*). Zijn argument om niet te luisteren is zijn angst dat de al overgelopen Judeeërs de spot met hem zullen drijven (*vers 19*). Die schande meent hij niet te kunnen dragen en daarom blijft hij ongehoorzaam aan het woord van de HEERE.

Velen schuiven met dergelijke redenen een beslissing voor de Heer Jezus voor zich uit om uiteindelijk door Hem verworpen te worden. De eersten die genoemd worden onder hen die in hel zullen zijn, zijn de *“bangen”* (*Op 21:8*).

Jeremia verzekert hem dat zijn voorgevoel hem bedriegt en dat niet zal gebeuren wat hij vreest (*vers 20*). Hij smeekt de koning toch naar de stem van de HEERE te luisteren en wijst hem op het goede dat dit hem zal brengen. Het is zijn laatste kans. Maar als hij niet luistert, dan heeft hij een andere boodschap (*vers 21*). Jeremia stelt Zedekia onverbloemd voor wat hem dan te wachten staat. Zijn vrouwen zullen weggevoerd worden (*vers 22*). Zij zullen hem in een spotlied verwijten dat hij hen heeft bedrogen en dat als gevolg daarvan zijn voeten in de modder zullen wegzinken. Alle vaste grond onder zijn voeten zal verdwijnen.

Zijn hele gezin zal worden weggevoerd (*vers 23*). Zelf zal hij niet ontkomen. De vluchtpoging die hij zal ondernemen, zal mislukken. De koning van Babel zal hem grijpen en Jeruzalem zal in vlammen opgaan. Dat staat hem te wachten als hij niet luistert. Het is het laatste woord dat de profeet in grote ernst en met liefde voor de stad, het volk en de koning tot Zedekia heeft gesproken. Maar het was tevergeefs.

Vragen van de vorsten | *verzen 24-28*

24 Toen zei Zedekia tegen Jeremia: Laat niemand weet krijgen van deze woorden, dan zult u niet sterven. 25 Want als de vorsten zullen horen dat ik met u gesproken heb en dan bij u komen en tegen u zeggen: Maak ons toch bekend wat u gesproken hebt tot de koning. U mag [het] niet voor ons verbergen, dan zullen wij u niet ter dood

brenge[n]: Wat heeft de koning tot u gesproken? 26 – dan moet u tegen hen zeggen: Ik stortte mijn smeekbede voor de koning uit, dat hij mij niet zou laten terugbrengen naar het huis van Jonathan om daar te sterven. 27 Toen nu al de vorsten naar Jeremia kwamen en hem ondervroegen, maakte hij [het] hun bekend overeenkomstig al deze woorden die de koning geboden had. En zij lieten hem met rust, omdat de zaak [zelf] niet ter ore was gekomen. 28 Jeremia verbleef op het binnenplein van de wacht tot de dag dat Jeruzalem werd ingenomen. Hij was er [nog] toen Jeruzalem werd ingenomen.

Als Jeremia is uitgesproken, zegt Zedekia hem dat hij er met niemand over mag spreken (*vers 24*). Als Jeremia zich daaraan houdt, zal hij niet sterven. De zwakkeling laat de gelegenheid aan zich voorbij gaan om gered te worden en om de stad te redden. Het enige waarvoor hij benauwd is, zijn de mensen die hem omringen (*vers 25*). Van die kant voorziet hij problemen en daar wil hij zich tegen indekken. Dat hij met de eeuwige God te maken heeft, daaraan gaat hij voorbij. Hij kent zijn vorsten en weet dat ze Jeremia zullen vragen wat hij met hem heeft besproken. Ze zullen Jeremia met de dood bedreigen als hij het niet vertelt.

Zedekia legt Jeremia in de mond wat hij de vorsten moet antwoorden (*vers 26*). Het enige wat hij tegen de vorsten moet zeggen, is dat hij heeft gevraagd om niet meer naar het huis van Jonathan te moeten om daar te sterven. Dat heeft Jeremia ook gevraagd, zij het niet in dit maar in hun eerste onderhoud (*zie Jr 37:20*). Zedekia heeft de actie van de vorsten juist ingeschat. Ze komen naar Jeremia en ondervragen hem naar het onderhoud dat hij met Zedekia heeft gehad (*vers 27*). Jeremia antwoordt met de woorden die de koning hem heeft gezegd te antwoorden. Daarmee zijn de vorsten tevredengesteld en ze laten Jeremia met rust. De rest van zijn dagen verblijft Jeremia op het binnenplein tot de dag dat Jeruzalem wordt ingenomen (*vers 28*).

De zin “*daar was hij nog toen Jeruzalem werd ingenomen*” is meer dan een herhaling van de vorige zin. Het laat zien dat hij nog leefde, wat een bewijs is van de trouw van God voor hem. God bewijst dat hij hen bewaart die op Zijn toezegging van bewaring vertrouwen en aan Zijn Woord gehoorzaam zijn. Niet iedere gelovige krijgt de toezegging dat hij wordt bewaard voor ziekte of dood. Iedere gelovige krijgt wel de

toezegging van de Heer dat Hij het vertrouwen op Hem niet zal beschamen.

Jeremia 39

In dit hoofdstuk wordt de val van Jeruzalem vermeld. Dit is een gebeurtenis van zo grote betekenis, dat de Heilige Geest die vier keer in Gods Woord vermeldt (zie 2Kn 25:1-15; 2Kr 36:17-21; Jr 39:10; 52:4-30).

De stad ingenomen | verzen 1-3

1 In het negende jaar van Zedekia, de koning van Juda, in de tiende maand, kwam Nebukadrezar, de koning van Babel, met heel zijn leger naar Jeruzalem en zij belegerden het. 2 In het elfde jaar van Zedekia, in de vierde maand, op de negende van die maand, werd de stad opengebroken. 3 Toen kwamen alle vorsten van de koning van Babel naar binnen en zij vatten post bij de Middenpoort, [namelijk] Nergal-Sarezer, Samgar-Nebu, Sarsechim, de bevelhebber van de hofhouding, Nergal-Sarezer, de rab-mag, en al de overige vorsten van de koning van Babel.

Wat is voorzeggd, gebeurt. Het leger van de koning van Babel komt terug van de strijd tegen Egypte en belegert Jeruzalem (vers 1; zie Jr 37:8). Dat gebeurt in de tiende maand van het negende jaar van de regering van Zedekia. Ruim anderhalf jaar later valt de stad (vers 2). De datum wordt tot op de dag nauwkeurig gegeven.

Alle vorsten van de koning van Babel zijn erbij, dat wil zeggen dat er een groot machtsvertoon is (vers 3). De uitgehongerde stad valt erbij in het niet. De "rab-mag" is het hoofd van magiërs. Dat de vorsten van Babel postvatten bij de Middenpoort, betekent waarschijnlijk dat zij daar een regering voor de stad vormden en daar ook rechtspraken over de gevangenen.

Het lot van Zedekia en Jeruzalem | verzen 4-10

4 En het gebeurde zodra Zedekia, de koning van Juda, en al de strijdbare mannen hen zagen, dat zij op de vlucht sloegen en 's nachts uit de stad vertrokken, in de richting van de tuin van de koning, door de poort tussen de twee muren. [Zelf] vertrok hij in de richting van de Vlakte. 5 Maar het leger van de Chaldeeën achtervolgde hen en zij haalden Zedekia in op de vlakten van Jericho. Zij namen hem [gevangen] en brachten hem naar Nebukadrezar, de

koning van Babel, naar Ribla, in het land van Hamath. En die sprak het vonnis over hem uit. 6 De koning van Babel [liet] de zonen van Zedekia in Ribla voor diens ogen afslachten. Ook [liet] de koning van Babel alle edelen van Juda afslachten. 7 Verder [liet] hij de ogen van Zedekia blind maken en hem met twee bronzen ketenen binden om hem naar Babel te brengen. 8 Het huis van de koning en de huizen van het volk verbrandden de Chaldeeën met vuur, en de muren van Jeruzalem braken zij af. 9 De rest van het volk dat in de stad was overgebleven, de overlopers die naar hem waren overgelopen, en de rest van het volk dat was overgebleven, voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap naar Babel. 10 Maar [enigen] van de armsten van het volk, die helemaal niets bezaten, liet Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in het land Juda achter. Hij gaf hun op die dag wijngaarden en akkers.

Als Zedekia de vijand in de stad ziet verschijnen, besluit hij zijn zwakke regering met de smadelijke daad van een vluchtpoging (*vers 4*). Bezorgd voor zijn eigen leven laat hij zijn volk in de steek dat hij in het ongeluk heeft gestort door zijn zinloze tegenstand tegen een overmachtige vijand. Veel erger is nog dat hij hiermee opnieuw zijn ongehoorzaamheid aan Gods Woord toont dat hem zo duidelijk door Jeremia is gepredikt.

Hij waagt de uitbraak samen met de overgebleven strijdbare mannen. Ze doen het 's nachts op een plaats die aan het oog van de vijand onttrokken lijkt te zijn. Hij vertrekt "*in de richting van de Vlakte*", dat is die van de Jordaan. De vluchtpoging blijkt tevergeefs te zijn. Het is ook dwaasheid om weg te lopen voor de duidelijke uitspraken van de HEERE en voor het middel dat Hij gebruikt. Hij wordt ingehaald op de vlakten van Jericho en daar gevangengenomen (*vers 5*). Het is wel heel tragisch dat de laatste koning van het volk dit lot ondergaat op de plaats waar Jozua en het volk hun eerste overwinning in het land behaalden (*zie Jz 6*).

Zedekia wordt naar de koning van Babel gebracht. Daar staat hij, zoals is voorzgd, oog in oog met de machtige Nebukadnezar (*Jr 32:3-4*), de man die hem koning heeft gemaakt (*zie 2Kn 24:16*). Hij had met hem een verbond gesloten en dat gebroken (*Ez 17:18*). Nu oogst hij wat hij in zijn

Hij heeft de eed veracht door het verbond te verbreken, en zie, hij had zijn hand [erop] gegeven! Nu hij dit alles gedaan heeft, zal hij niet ontkomen. (Ez 17:18)

dwaasheid heeft gezaaid (zie 2Kr 36:12-13). De koning van Babel spreekt het vonnis over hem uit. In diepere zin is er sprake van het vonnis van de HEERE.

Zijn zonen worden voor zijn ogen afgeslacht (vers 6). Dat zal een vreselijk gezicht zijn geweest. Ook alle edelen van Juda, die Zedekia in diens goddeloos beleid hebben gesteund, worden afgeslacht. Daarna worden de ogen van Zedekia uitgestoken en is hij blind (vers 7). Hij heeft altijd het licht van Gods Woord geweigerd en in geestelijke duisternis geleefd. Nu moet hij de rest van zijn leven ook het licht van zijn ogen missen en letterlijk in duisternis leven.

Het laatste wat hij in het licht van de wereld heeft gezien, is de afslachting van zijn zonen. Dat beeld zal hem altijd bijblijven en kwelen. Dan wordt hij, blind en met twee bronzen ketenen gebonden, naar Babel gebracht. Zo gaat ook het woord in vervulling dat hij naar Babel zal gaan, maar het niet zal zien (Ez 12:13).

Ik zal Mijn net over hem uitspreiden, zodat hij in Mijn vangnet gevangen raakt. Ik zal hem brengen naar Babel, het land van de Chaldeeën, maar [ook] dat zal hij niet zien, hoewel hij daar zal sterven. (Ez 12:13)

- Zedekia, de laatste koning,
- Simson, de laatste richter en
- Laodicéa, de laatste gemeente,

zijn allen blind geëindigd. Ze zijn door de wereld overwonnen vanwege hun ontrouw aan God en hun ongehoorzaamheid aan Zijn Woord. Daardoor zijn ze het zicht op de dingen van God kwijtgeraakt.

De Chaldeeën verbranden het huis van de koning en de huizen van het volk (vers 8). Ook breken ze de muren van Jeruzalem af. Wat van het volk is overgebleven, zowel in de stad als erbuiten, wordt in ballingschap naar Babel gevoerd, evenals de overlopers (vers 9). De armsten van het land, zij die geen bezit hebben (misschien de Rechabieten, Jr 35?), mogen in het land blijven wonen (vers 10). Zij vormen geen bedreiging en kunnen de wijngaarden en akkers verzorgen die zij tot hun beschikking krijgen.

De bevrijding van Jeremia | verzen 11-14

11 Maar wat Jeremia betrof, had Nebukadrezar, de koning van Babel, bevel gegeven door de hand van Nebuzaradan, de bevelhebber van

de lijfwacht: 12 Neem hem mee, houd uw ogen op hem gericht en doe hem geen enkel kwaad. Voorzeker, zoals hij tot u spreken zal, zo moet u met hem doen. 13 Toen stuurden Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, Nebuschasban, de bevelhebber van de hofhouding, Nergal-Sarezzer, de rab-mag, en al de bevelhebbers van de koning van Babel [boden]. 14 Zij stuurden [boden], haalden Jeremia uit het binnenplein van de wacht en gaven hem over aan Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, om hem naar huis te brengen. Zo verbleef hij te midden van het volk.

Nebukadnezar zal zeker geïnformeerd zijn over de prediking van Jeremia tot het volk om zich aan hem over te geven. Dat is er de reden van dat hij bevel geeft aangaande Jeremia (*vers 11*). Hij beveelt dat Jeremia in bescherming moet worden genomen en dat hem geen enkel kwaad mag worden gedaan (*vers 12*). Hij moet integendeel op zijn wenken worden bediend als hij iets zegt. Nebukadnezar geeft zijn hele staf die in Jeruzalem is, hierover bevel (*vers 13*).

Zij doen wat hij gebiedt en sturen boden naar Jeremia om hem uit zijn gevangenschap te bevrijden (*vers 14*). Daarna geven ze hem over aan de zorg van Gedalia, die hem naar huis moet brengen. Jeremia is weer vrij. Hij oogst de waarheid van de woorden van de HEERE die hij tot het hele volk heeft gesproken.

Belofte voor Ebed-Melech | *verzen 15-18*

15 Het woord van de HEERE was tot Jeremia gekomen, toen hij nog opgesloten zat op het binnenplein van de wacht: 16 Ga tegen Ebed-Melech, de Cusjiet, zeggen: Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga Mijn woorden over deze stad brengen, ten kwade en niet ten goede; op die dag zullen ze voor uw ogen geschieden. 17 Op die dag zal Ik u echter redden, spreekt de HEERE, en u zult niet in de hand van de mannen gegeven worden voor wie u met schrik bevangen bent. 18 Voorzeker, Ik zal u beslist bevrijden. U zult niet vallen door het zwaard en u zult uw leven tot buit hebben, omdat u op Mij hebt vertrouwd, spreekt de HEERE.

De HEERE vergeet niets van wat iemand voor Hem of de Zijnen heeft gedaan. Voordat de stad was gevallen en Jeremia nog gevangenzat, is het woord van de HEERE nog tot hem gekomen met een boodschap

voor Ebed-Melech (*vers 15*). Hij moet Ebed-Melech, de Cusjiet, het woord van de HEERE van de legermachten, de God van Israël brengen (*vers 16*).

Eerst wijst de HEERE erop dat Hij Zijn woorden van onheil over de stad zal brengen. Ebed-Melech zal dat zelf zien. Maar de HEERE zal hem redden (*vers 17*). Hij is wel heel bang voor de Chaldeeën, want hij is een dienaar van Zedekia geweest. Misschien is hij ook nog bang voor de mannen die Jeremia wilden doden, omdat hij Jeremia uit de put heeft geholpen waar zij hem in hadden gegooid. De man die zo'n dappere geloofsdaad heeft verricht, zullen ze dat betaald willen zetten.

Maar hij heeft de HEERE, de Koning van de koningen, gediend, en Die belooft dat Hij hem *"beslist bevrijden"* (*vers 18*) zal uit alle gevaren. Het zwaard zal hem niet treffen, hij zal in leven blijven. De reden daarvan is: *"Omdat u op Mij hebt vertrouwd."* God eert hen die Hem eren. Laten ook wij de risico's van het geloof nemen in de weg van gehoorzaamheid en zo het evangelie versieren.

Jeremia 40

De hoofdstukken 40-44 bevatten profetieën en een verslag van de gebeurtenissen na de val van Jeruzalem. De hoofdstukken 40-42 gaan over profetieën en gebeurtenissen in Juda, de hoofdstukken 43-44 gaan over die in Egypte.

De vrijlating van Jeremia | verzen 1-6

1 Het woord dat van de HEERE gekomen is tot Jeremia, nadat Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, hem uit Rama weg had laten gaan, toen hij hem [gevangen]genomen had, en hij in ketenen geboeid was te midden van alle ballingen uit Jeruzalem en Juda, die weggevoerd werden naar Babel. 2 De bevelhebber van de lijfwacht liet Jeremia halen en zei tegen hem: De HEERE, uw God, heeft dit kwaad over deze plaats uitgesproken, 3 en de HEERE heeft [het] doen komen en gedaan zoals Hij gesproken had, want u hebt tegen de HEERE gezondigd en niet naar Zijn stem geluisterd. Daarom is dit woord aan u geschied. 4 Nu dan, zie, ik heb u vandaag losgemaakt van de ketenen die om uw handen waren. Als het goed is in uw ogen om met mij naar Babel te komen, kom mee, en ik zal mijn oog op u gericht houden. Maar is het kwalijk in uw ogen om met mij mee naar Babel te komen, laat het. Zie, heel het land ligt vóór u: Ga daarheen, waar het in uw ogen goed en juist is te gaan. 5 Zolang hij nog niet terugkeert, wendt u zich dan tot Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, die de koning van Babel heeft aangesteld over de steden van Juda, en verblijf bij hem te midden van het volk. Of ga daarheen, waar het in uw ogen juist is te gaan. Daarop gaf de bevelhebber van de lijfwacht hem voedsel voor onderweg en een geschenk, en liet hij hem gaan. 6 Zo kwam Jeremia bij Gedalia, de zoon van Ahikam, in Mizpa. Hij verbleef bij hem te midden van het volk dat in het land was overgebleven.

Nu volgt de lange geschiedenis van Jeremia te midden van de achtergeblevenen in Juda. Het lijkt erop dat Jeremia, ondanks het bevel van Nebukadnezar (*Jr 39:11-14*), toch gevangengenomen is en geboeid met de ballingen op weg is naar Babel (*vers 1*). Dat zal zo zijn omdat de soldaten hem niet hebben herkend. Dit zal weer een enorme beproeving voor

Jeremia zijn geweest. Als de dwaling wordt ontdekt, wordt hij weer vrijgelaten. De bevelhebber van de lijfwacht laat Jeremia bij zich brengen (*vers 2*). Hij spreekt over “de HEERE, uw God”. Hij weet zich een werktuig in Diens hand te zijn.

Hij, als vertrouweling van de koning, laat Jeremia weten dat hem bekend is dat hij heeft gepredikt over het kwaad dat de HEERE, zijn God over Jeruzalem had uitgesproken. Dat zal hij hebben gehoord van hen die naar de Babyloniërs zijn overgelopen of die al eerder door hen zijn weggevoerd. Hij weet wat de reden ervan is, namelijk dat ze hebben gezondigd tegen de HEERE en dat ze niet naar Zijn stem hebben geluisterd (*vers 3*). Daarom is wat Hij heeft gesproken, “aan u”, dat is aan Jeremia, geschied. Jeremia lijdt met het hele volk. Uit zijn mond horen we geen woord over het kwaad dat hem is aangedaan.

Jeremia krijgt zijn vrijheid terug (*vers 4*). Hij mag zelf weten wat hij doet. De bevelhebber houdt hem de keus voor met hem mee te gaan naar Babel. Als hij daarvoor kiest, stelt de bevelhebber zich garant voor zijn veiligheid. Een aantrekkelijk aanbod voor de man die zo gehaat werd door zijn volk vanwege zijn prediking en de vervulling van zijn woorden. Maar als hij liever in Israël blijft, is dat ook goed. Hij mag gaan en staan waar hij wil. Hij is afhankelijk van de HEERE voor het maken van die keus. Zolang het Jeremia niet duidelijk is, woont hij in Jeruzalem.

De bevelhebber adviseert Jeremia zich met Gedalia in verbinding te stellen, zolang hij (met wie waarschijnlijk Nebukadnezar wordt bedoeld) nog niet terugkeert (*vers 5*). Gedalia, een vorst van Juda, is door Nebukadnezar aangewezen als overste van het volk. Maar als Jeremia ergens anders heen wil, mag dat ook. Hij heeft volledige bewegingsvrijheid. Dan geeft de bevelhebber hem voedsel voor onderweg en een geschenk (als compensatie voor het onrecht hem aangedaan?) en laat hem gaan. We lezen niets over de overwegingen van Jeremia in de keus die hij maakt, maar hij gaat naar Gedalia, bij wie hij verblijft als een van hen die in het land zijn overgebleven (*vers 6*).

De verzekering van Gedalia | *verzen 7-10*

7 Toen nu alle bevelhebbers van de legers die in het veld waren, zij en hun mannen, hoorden dat de koning van Babel Gedalia, de zoon van Ahikam, over het land had aangesteld en dat hij hem had

aangesteld [over] de mannen, de vrouwen en de kleine kinderen, en [over enigen] van de armsten van het land, van hen die niet weggevoerd waren naar Babel, 8 kwamen zij naar Gedalia in Mizpa toe, namelijk Ismaël, de zoon van Nethanja, Johanan en Jonathan, de zonen van Kareah, Seraja, de zoon van Tanhumeth, en de zonen van Efaï uit Netofa, en Jezanja, de zoon van [iemand] uit Maächa, zij en hun mannen. 9 Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, zwoer hun en hun mannen: Wees niet bevreesd voor het dienen van de Chaldeeën. Blijf in het land, dien de koning van Babel, dan zal het u goedgaan. 10 En ik, zie, ik blijf in Mizpa om in dienst van de Chaldeeën te staan die naar ons toe komen. Maar [wat] u [betreft], verzamel wijn, zomervruchten en olie, doe ze in uw vaten, en verblijf in uw steden die u ingenomen hebt.

In het veld bevinden zich enkele van de overgebleven bevelhebbers van Juda met hun mannen (*vers 7*). Zij hebben zich weten te verbergen voor het leger van de koning van Babel. Ze horen dat Gedalia door Nebukadnezar is aangesteld over de overgeblevenen in het land. De bevelhebbers, die met name worden genoemd, gaan naar Gedalia toe (*vers 8*). Gedalia verzekert hen ervan dat ze niets hoeven te vrezen als ze de Chaldeeën dienen (*vers 9*). Het zal hun zelfs goed gaan. Dat kan hij zeggen, omdat hij het woord van de HEERE gelooft.

Hij blijft zelf in Mizpa om daar de zaken van het volk te behartigen bij de overheersers (*vers 10*). Laten zij zich maar toeleggen op het verzamelen van wijn, zomervruchten en olie. Die kunnen ze dan verkopen en zich zo van inkomsten voorzien. Zo kunnen ze blijven wonen in de steden die ze hebben ingenomen en een nieuw bestaan opbouwen in het land.

De terugkeer van de vluchtelingen | *verzen 11-12*

11 Ook alle Judeeërs die in Moab, onder de Ammonieten, in Edom en die in al de [andere] landen waren, hoorden dat de koning van Babel in Juda een overblijfsel had achtergelaten, en dat hij Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, over hen had aangesteld. 12 Daarop keerden alle Judeeërs terug uit al de plaatsen waarheen zij verdreven waren, en zij kwamen in het land Juda, naar Gedalia in Mizpa. En zij verzamelden zeer veel wijn en zomervruchten.

Nog meer Judeeërs horen ervan dat er een overblijfsel door de koning van Babel in Juda is overgelaten (*vers 11*). Dat zijn de Judeeërs die gevlucht zijn naar Moab, Ammon, Edom en nog andere landen. Ze horen ook dat Gedalia over het land is aangesteld. Wat ze horen, is voor hen aanleiding om ook terug te gaan naar Juda (*vers 12*). Ze komen uit de verschillende plaatsen waarheen ze verdreven waren en melden zich bij Gedalia. Ze nemen deel aan het programma van Gedalia en verzamelen “zeer veel wijn en zomervruchten”.

Gedalia wordt gewaarschuwd voor Ismaël | *verzen 13-16*

13 Maar Johanan, de zoon van Kareah, en alle de bevelhebbers van de legers die in het veld waren, kwamen naar Gedalia in Mizpa. 14 Zij zeiden tegen hem: Weet u wel dat Baälis, de koning van de Ammonieten, Ismaël, de zoon van Nethanja, gestuurd heeft om u om het leven te brengen? Gedalia, de zoon van Ahikam, geloofde hen echter niet. 15 Daarop zei Johanan, de zoon van Kareah, in Mizpa in het geheim tegen Gedalia: Laat mij toch eropuit gaan, en Ismaël, de zoon van Nethanja, doodslaan, en niemand zal het weten. Waarom zou hij u om het leven brengen, zodat heel Juda dat zich bij u gevoegd heeft, verspreid wordt en het overblijfsel van Juda omkomt? 16 Gedalia, de zoon van Ahikam, zei echter tegen Johanan, de zoon van Kareah: Doe deze zaak niet, want u spreekt leugens over Ismaël.

Dan krijgt Gedalia bezoek van Johanan en alle bevelhebbers van de legers die in het veld waren (*vers 13*). Ze komen om Gedalia te waarschuwen voor een aanslag die op zijn leven is beraamd (*vers 14*). Ze kennen de details en informeren hem daarover. Het is zo dat Baälis, de koning van de Ammonieten, Ismaël heeft gestuurd om hem te vermoorden. Baälis was een bondgenoot van Zedekia in de strijd tegen de koning van Babel. Het lijkt erop dat hij nog steeds tegen de koning van Babel wil strijden. Als nu Gedalia wordt gedood door Ismaël, kan deze de macht in handen nemen en kunnen ze samen verder in verzet gaan tegen de koning van Babel.

Gedalia wil echter niet geloven wat hem wordt gezegd. Johanan geeft niet op en zoekt Gedalia in het geheim op (*vers 15*). Hij stelt voor dat hij Ismaël zal doden. Hij zal het zo doen, dat niemand zal weten dat hij is vermoord. De moord is noodzakelijk, zo betoogt hij, want als die man

Gedalia doodt, zullen ook allen omkomen die zich bij Gedalia hebben gevoegd.

Gedalia verbiedt Johanan de missie die hij voorstelt (*vers 15*). Dat is niet omdat hij de zaak aan de HEERE overgeeft. Dat deed David toen zijn dienaar hem voorstelde om Saul te doden (*zie 1Sm 24:7; 26:8-10*). Hier horen we niets over de HEERE. Jeremia die daar ook is, wordt niet door Gedalia geraadpleegd. Gedalia is eenvoudig te goed van vertrouwen. Hij doet de dreiging, waarover hij is geïnformeerd, af met te stellen dat het leugens zijn. Hij gaat af op zijn eigen inschatting van het gevaar en volgens zijn inschatting is er geen gevaar. Die onnozelheid kost hem zijn leven.

Jeremia 41

De moord op Gedalia | verzen 1-3

1 Het gebeurde echter in de zevende maand [dat] Ismaël, de zoon van Nethanja, de zoon van Elisama, [iemand] van koninklijken bloede, en de bevelhebbers van de koning en tien mannen met hem, naar Gedalia, de zoon van Ahikam, in Mizpa kwamen. Samen gebruikten zij daar de maaltijd in Mizpa. 2 Toen stond Ismaël, de zoon van Nethanja, op, met de tien mannen die bij hem waren, en zij sloegen Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, dood met het zwaard. Zo bracht hij hem ter dood die de koning van Babel over het land had aangesteld. 3 Ismaël versloeg alle Judeeërs die bij hem, [namelijk] bij Gedalia, in Mizpa waren, en de Chaldeeën, de strijdbare mannen, die zich daar bevonden.

In de zevende maand komt Ismaël – iemand van wie we nu lezen dat hij van koninklijke afkomst is – met de bevelhebbers en tien mannen naar Gedalia (*vers 1*). Hij doet alsof hij vreedzame bedoelingen heeft. Gedalia lijkt nergens op bedacht te zijn, want hij biedt hun een maaltijd aan. Tijdens de maaltijd, een beeld van gemeenschap, keert het gezelschap zich, onder aanvoering van Ismaël, tegen Gedalia en zij doden hem (*vers 2*). Nadrukkelijk wordt gezegd dat zij hem doden “*die de koning van Babel over het land had aangesteld*”. Ook doodt Ismaël allen die bij Gedalia zijn, waaronder een aantal Babylonische mannen (*vers 3*).

In Ismaël zien we de waanzin van op macht beluste mensen, iets wat we door de hele geschiedenis van de mensheid heen en in het Woord van God telkens weer zien. De satan is er altijd opuit het getuigenis van God te verwoesten. Dat lukt hem hier door een man die eropuit is de macht te grijpen. De koning van Babel had het toegestaan aan de armsten van het land in Israël te blijven en Gedalia over hen gesteld. Onder diens leiding konden ze weer iets opbouwen wat tot eer van God kon zijn, in de erkenning van het gezag van een heidense vorst die God vanwege hun ontrouw over hen had gesteld.

De massamoord op de pelgrims | verzen 4-10

4 Het gebeurde op de tweede dag, nadat hij Gedalia ter dood gebracht had – en niemand wist [het nog] – 5 dat er mannen uit Sichem, uit

Silo en uit Samaria aankwamen, tachtig man, met afgeschoren baard, gescheurde kleren, die [hun lichaam] gekerfd hadden, met in hun hand een graanoffer en wierook om in het huis van de HEERE te brengen. 6 Ismaël, de zoon van Nethanja, ging Mizpa uit, hun tegemoet, [en] ging al huilend [zijn] weg. Het gebeurde, zodra hij hen tegenkwam, dat hij tegen hen zei: Kom naar Gedalia, de zoon van Ahikam. 7 Het gebeurde echter zodra zij in het midden van de stad gekomen waren, dat Ismaël, de zoon van Nethanja, hen afslachtte. Hij en de mannen die bij hem waren, [wierpen hen] midden in de put. 8 Er bevonden zich echter onder hen tien mannen die tegen Ismaël zeiden: Breng ons niet ter dood, want wij hebben verborgen voorraden in het veld: tarwe, gerst, olie en honing. Toen zag hij er van af en bracht hen niet ter dood te midden van hun broeders. 9 De put nu, waarin Ismaël alle dode lichamen geworpen had van de mannen die hij aan de zijde van Gedalia doodgeslagen had, is dezelfde [put] die koning Asa had gemaakt vanwege Baësa, de koning van Israël. Ismaël, de zoon van Nethanja, vulde deze met de gesneuvelden. 10 Ismaël voerde heel het overblijfsel van het volk dat in Mizpa was, als gevangene weg, [te weten] de dochters van de koning en heel het volk dat in Mizpa was overgebleven, waarover Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, Gedalia, de zoon van Ahikam, had aangesteld. Ismaël, de zoon van Nethanja, voerde hen als gevangenen weg en ging [op weg] om naar de Ammonieten over te steken.

Na twee dagen weet nog niemand van de moord op Gedalia (*vers 4*). Maar rust is er niet voor Ismaël. Er komen mannen uit Sichem met de bedoeling om in het huis van de HEERE spijsoffer en wierook te brengen (*vers 5*). Deze offergaven waren offers zonder bloed, omdat er geen mogelijkheden waren om dieren te slachten (*zie en vgl. Dt 12:13-14, 17-18*).

Het gezelschap bestaat uit tachtig mannen. Ze dragen tekenen van rouw waaronder ook het heidense teken van kerven in het lichaam. Ismaël verlaat Mizpa om hen tegemoet te gaan en sluit zich huichelachtig bij hen aan door met hen te huilen (*vers 6*). Hij nodigt hen uit mee naar Gedalia te gaan. Als ze in de stad komen, werpt Ismaël zijn masker af en slacht hen af (*vers 7*). De lichamen werpt hij midden in de put. Tien van de tachtig mannen ontkomen echter aan de dood, door Ismaël te

vertellen dat ze verborgen voorraden tarwe, gerst, olie en honing in het veld hebben (*vers 8*).

De put waarin de lichamen van alle gedode mannen worden geworpen, ook die van Gedalia en zijn mannen, heeft een geschiedenis (*vers 9*). Het is de put die koning Asa heeft gemaakt als een schuilkelder. Dat deed hij uit angst voor Baësa, de koning van Israël, die hem bedreigde (*zie 2Kr 16:6*). Deze put wordt door Ismaël gevuld met de gesneuvelden.

Daarna voert hij het overblijfsel als gevangenen weg en zoekt een heenkomen naar de Ammonieten (*vers 10*). Hij meende koning van Israël te kunnen zijn, maar ziet dat hij zich aan een avontuur heeft gewaagd, waarvan hij de gevolgen niet heeft overzien. Zo handelen veel misdadigers die van hun misdaad veel verwachten tot verbetering van hun leven, terwijl het alleen maar ellende oplevert.

De ontsnapping van Ismaël | *verzen 11-15*

11 Toen Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, van al het kwaad hoorden dat Ismaël, de zoon van Nethanja, had gedaan, 12 namen zij alle manschappen mee en gingen [op weg] om te strijden tegen Ismaël, de zoon van Nethanja. Zij troffen hem bij het grote water dat bij Gibeon is. 13 Het gebeurde nu, zodra heel het volk dat bij Ismaël was, Johanan, de zoon van Kareah en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, zag, dat zij verblijd waren. 14 Heel het volk dat Ismaël als gevangene uit Mizpa had weggevoerd, keerde zich om, ging terug en liep over naar Johanan, de zoon van Kareah. 15 Ismaël echter, de zoon van Nethanja, ontkwam met acht man aan Johanan, en hij ging naar de Ammonieten.

Johanan, die Gedalia voor de kwade bedoelingen van Ismaël heeft gewaarschuwd, hoort van al het kwaad dat Ismaël heeft gedaan (*vers 11*). Hij realiseert zich dat als Nebukadnezar dat hoort, zijn woede zal ontsteken en hij allen in het land zal ombrengen. Om zich als een trouwe dienaar van de koning van Babel te bewijzen wil hij de strijd aanbinden met Ismaël (*vers 12*). Hij ontmoet Ismaël bij het grote water dat bij Gibeon is. Als heel het volk dat bij Ismaël is, Johanan ziet, zijn zij blij (*vers 13*) en lopen naar hem over (*vers 14*). Ismaël slaat op de vlucht

met acht van de tien mannen die bij hem zijn en ontkomt (*vers 15*). Twee zijn waarschijnlijk gedood.

De vlucht naar Egypte | *verzen 16-18*

16 Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, met alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, heel het overblijfsel van het volk mee dat hij van Ismaël, de zoon van Nethanja, uit Mizpa had teruggebracht, nadat hij Gedalia, de zoon van Ahikam, had doodgeslagen – mannen, strijdbare mannen, vrouwen, kleine kinderen en hovelingen, die hij uit Gibeon had teruggebracht. 17 Zij gingen [op weg] en verbleven in Geruth Chimham, dat bij Bethlehem ligt, om verder te trekken om in Egypte te komen, 18 weg van de Chaldeeën, want zij waren voor hen bevoresd, omdat Ismaël, de zoon van Nethanja, Gedalia, de zoon van Ahikam, had doodgeslagen, die de koning van Babel over het land had aangesteld.

Vanaf *vers 16* gaat het over de reis naar Egypte. We zien daarin de menselijke overwegingen om naar Egypte te vluchten. Alles is heel aannemelijk voor het menselijk verstand. Het is echter geen werk van geloof. Geloof is de grote ontbrekende factor in alle overleggingen. De HEERE wordt wel geraadpleegd, maar zonder de bereidheid om te doen wat Hij zegt, want de plannen zijn gemaakt en de beslissing is genomen. De HEERE hoeft als het ware alleen Zijn handtekening er maar onder te zetten door hun eigengemaakte plannen te zegenen.

Johanan is de bevrijder van het overblijfsel van het volk dat door Ismaël gevangen was genomen (*vers 16*). Daarmee is hij echter niet uit de gevarezone. De koning van Babel zal zeker horen wat er is gebeurd en een strafexpeditie naar Israël sturen. Daarom gaat hij met allen die bij hem zijn naar Geruth Chimham, dat bij Bethlehem ligt, om vandaar verder te trekken naar Egypte (*vers 17*). Hij vlucht voor de Chaldeeën omdat Ismaël de gouverneur had vermoord die de koning van Babel over het land had aangesteld (*vers 18*). Ismaël is gevlucht en dus kan Johanan niets bewijzen van zijn bedoeling om hem te doden om daardoor te laten zien dat de hele opstand niet van hem is uitgegaan.

Jeremia 42

Het overblijfsel vraagt raad | verzen 1-6

1 Toen naderden alle bevelhebbers van de legers, Johanan, de zoon van Kareah, Jezanja, de zoon van Hosaja, en heel het volk, van klein tot groot, 2 en zij zeiden tegen de profeet Jeremia: Laat onze smeekbede toch voor uw aangezicht terechtkomen en bid voor ons tot de HEERE, uw God, voor heel dit overblijfsel, want wij zijn uit velen met weinigen overgebleven, zoals u [met] eigen ogen aan ons ziet. 3 Moge de HEERE, uw God, ons de weg bekendmaken die wij moeten gaan en de zaak die wij moeten doen. 4 Toen zei de profeet Jeremia tegen hen: Ik heb geluisterd. Zie, overeenkomstig uw woorden ga ik bidden tot de HEERE, uw God. En het zal gebeuren dat ik elk woord dat de HEERE u zal antwoorden, u bekend zal maken. Geen woord zal ik u onthouden. 5 Toen zeiden zij tegen Jeremia: Moge de HEERE tussen ons als een waarachtig en betrouwbaar Getuige zijn. Voorwaar, wij zullen zo doen overeenkomstig elk woord waarmee de HEERE, uw God, u tot ons zendt. 6 Hetzij goed, hetzij kwaad, wij zullen luisteren naar de stem van de HEERE, onze God, tot Wie wij u zenden, zodat het ons goed zal gaan wanneer wij luisteren naar de stem van de HEERE, onze God.

Voordat het overblijfsel verder trekt, gaan ze allemaal, van klein tot groot, naar Jeremia om hem te vragen voor hen te bidden tot “de HEERE, uw God” (verzen 1-2). Door zo over de HEERE te spreken lijkt het erop dat ze zelf geen echte omgang met Hem kennen. Ze zien in Jeremia een middelaar. Wel is er een ongewone, zeldzame eenheid onder het overblijfsel. Ze willen allemaal, zonder uitzondering, weten wat ze moeten doen en waarheen ze moeten gaan en willen dat God het hun bekendmaakt (vers 3). Dat is een goede zaak.

We horen hier weer van Jeremia. We weten dat hem rijkdom en gemak was aangeboden als hij zou meegaan naar Babel, maar dat hij ook in het land mocht blijven. Hij heeft voor het laatste gekozen, want hij wilde bij het geringe overblijfsel blijven. Hij wil graag aan hun verzoek voldoen (vers 4). Hij zal aan de HEERE, van Wie hij tot hen zegt dat Hij “uw God” is, vragen overeenkomstig hun wens en hun bekendmaken wat Hij zal antwoorden. Jeremia benadrukt dat hij van het antwoord

geen woord zal weglaten, maar hun elk woord zal meedelen dat de HEERE heeft gesproken.

Daarop verklaart het gezelschap met een beroep op de HEERE *“als een waarachtig en betrouwbaar Getuige”* dat ze precies zo zullen doen als Hij zal antwoorden (*vers 5*). Ze bevestigen hun belofte met de verzekering dat hoe het antwoord ook zal zijn, zij naar *“de stem van de HEERE”*, Die ze nu wel *“onze God”* noemen, zullen luisteren (*vers 6*). Daarbij getuigen ze ervan dat het luisteren naar de stem van de HEERE voor hen betekent dat het hun goed zal gaan.

Het lijkt op het zweren van een eed (*zie en vgl. Gn 31:50; 1Sm 12:5*). Het is hier net als bij de Sinaï, waar Gods volk ook zo heeft betuigd dat ze alles doen zouden wat de HEERE hun zou gebieden (*Ex 19:8*). Het verschil is dat het volk bij de Sinaï dit zei, terwijl ze blind waren voor hun onvermogen om te gehoorzamen en het gezelschap hier al bij voorbaat heeft besloten wat ze zullen doen.

Toen antwoordde heel het volk gezamenlijk en zei: Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen! En Mozes bracht de woorden van het volk weer over aan de HEERE. (Ex 19:8)

Het antwoord van de HEERE | *verzen 7-17*

7 Het gebeurde na verloop van tien dagen dat het woord van de HEERE tot Jeremia kwam. 8 Toen riep hij Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers die bij hem waren, en heel het volk, van klein tot groot, [bijeem]. 9 Hij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tot Wie u mij hebt gezonden om uw smeekbede voor Zijn aangezicht uit te storten: 10 Als u in dit land blijft wonen, zal Ik u bouwen en niet afbreken, en u planten en niet wegrukken, want Ik heb berouw over het onheil dat Ik u heb aangedaan. 11 Wees niet bevreesd voor de koning van Babel, voor wie u [nu] bevreesd bent. Wees niet bevreesd voor hem, spreekt de HEERE, want Ik zal met u zijn om u te verlossen en u te redden uit zijn hand. 12 Ik zal u barmhartigheid bewijzen, zodat hij u barmhartig zal zijn en u naar uw land terug zal brengen. 13 Maar als u zegt: Wij blijven niet in dit land, en daarmee niet luistert naar de stem van de HEERE, uw God, 14 door te zeggen: Nee, maar wij zullen het land Egypte binnengaan, waar wij geen oorlog zullen zien, niet het geluid van de bazuin zullen horen, niet zullen hongeren naar brood, dáár willen wij wonen – 15 nu dan, in dat geval, hoor het woord van de

HEERE, overblijfsel van Juda! Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Als u metterdaad uw zinnen erop zet om Egypte binnen te gaan en u [het] binnengaat om daar als vreemdeling te verblijven, 16 dan zal het gebeuren dat het zwaard waarvoor u bevreemd bent, u daar in het land Egypte zal inhalen, en de honger waarvoor u bezorgd bent, u daar [in] Egypte zal achtervolgen, zodat u dáár zult sterven. 17 Zo zullen al de mannen zijn die hun zinnen erop zetten om Egypte binnen te gaan om daar als vreemdeling te verblijven. Zij zullen sterven door het zwaard, door de honger en door de pest. Er zal van hen niemand zijn die ontvlucht of ontkomt aan het onheil dat Ik over hen zal brengen.

Jeremia heeft hun verzoek aan de HEERE overgebracht. De HEERE antwoordt niet direct. Na tien dagen wachten komt het antwoord (*vers 7; zie en vgl. Dn 10:12-13*). Deze tien dagen zullen een grote oefening zijn geweest voor Jeremia en voor het overblijfsel. Voor Jeremia is het een oefening om te wachten. Ook zal hij zich hebben afgevraagd wat het antwoord zal zijn, hoewel hij waarschijnlijk uit alle eerdere mededelingen van de HEERE zal hebben geweten wat dat antwoord zal zijn. Ook het overblijfsel zal in spanning hebben gewacht. Hun angst voor de Babyloniërs is groot. De enige oplossing die zij zien, is verder vluchten naar Egypte, waarheen ze op weg zijn. De tien dagen zijn een test voor het geloof, een test om te zien of er echt geloof is.

Als Jeremia het woord van de HEERE heeft gehoord, roept hij allen bij zich die tot hem gekomen zijn om zijn raad te vragen en voor wie hij gebeden heeft (*vers 8, zie vers 1*). Hij leidt het antwoord van de HEERE in door Hem als “*de HEERE, de God van Israël*” voor te stellen en hen eraan te herinneren dat zij hem tot Hem hebben gezonden om hun smeekbede voor Hem uit te storten (*vers 9*). Hij is en blijft de trouwe profeet die spreekt wat de HEERE hem heeft gezegd.

Het antwoord is uitvoerig en niet anders dan wat hij steeds tot het volk heeft gezegd toen de Babyloniërs voor de stad lagen (*vers 10*). De dreiging nu is dezelfde en het antwoord ook. Als ze in het land blijven, zullen ze in leven blijven. De HEERE zal hen zelfs bouwen en planten. Hij kent hun vrees voor de koning van Babel. Daarom verzekert Hij hen ervan dat ze niet bang hoeven te zijn voor hem, want Hij zal bij hen zijn om hen te redden en hen te verlossen uit zijn hand (*vers 11*). Hij zal hen niet alleen geen kwaad doen, maar hen zelfs barmhartigheid bewijzen en

hen in hun land terugbrengen (*vers 12*). Dat lijkt erop te wijzen dat ze wel eerst naar Babel zouden worden meegenomen, maar daar barmhartigheid zouden vinden. Het kan ook zijn dat dit nu al zo is, omdat ze op weg zijn Egypte.

In elk geval zien we hier wat voor een wonderbare God we hebben, Die na zoveel verwerping van de kant van Zijn volk, Zich nog zo voor Zijn volk inzet om hen te zegenen. Als ze maar willen luisteren en Hem willen geloven. Hij kent hun onoprechtheid, maar daarmee is Zijn toezegging niet minder waar.

De HEERE waarschuwt hen ook met het oog op het geval dat ze niet luisteren naar Zijn stem (*vers 13*). Hij kent hun hart en dat het mogelijk is dat ze zeggen dat ze naar Egypte zullen gaan, omdat ze menen dat ze daar veilig zullen zijn, geen oorlog zullen zien of de dreiging ervan maar zullen horen en dat daar ook eten genoeg zal zijn (*vers 14*). Als ze van plan zijn wel naar Egypte te gaan, al is het om daar als vreemdeling te verblijven (*zie en vgl. Ru 1:1*), dan moeten zij, “*overblijfsel van Juda*”, nog eens goed luisteren naar “*het woord van de HEERE*” (*vers 15*). Hij “*de HEERE van de legermachten, de God van Israël*”, spreekt tot hen. Het is alsof de HEERE Zich in al Zijn grootheid voor hen plaatst om Zijn spreken nog meer nadruk te geven en hen ertoe te bewegen toch naar Hem te luisteren en Hem te gehoorzamen.

Ze zullen in Egypte juist ontmoeten wat ze menen te ontvluchten (*vers 16*). Ze zullen daar niet in leven blijven, maar er sterven. Dat zal het lot zijn van alle mannen die hun zinnen erop hebben gezet om in Egypte een veilig heenkomen te zoeken en daar als vreemdeling willen verblijven (*vers 17*). Niemand zal ontkomen aan het onheil, want het onheil komt niet van Babel, maar van de HEERE Zelf. Deze teleurstelling kunnen ze voorkomen als ze naar Hem luisteren. Teleurstelling in verwachtingen is het gevolg van verkeerde verwachtingen, verwachtingen die zijn gebaseerd op onze eigen overleggingen en niet op wat God heeft gezegd.

Abraham, Izak en Jerobeam hebben gemeen dat ze een tijd in Egypte hebben doorgebracht. Het zijn geen gezegende verblijven geweest. De lessen van mensen die de wereld als oplossing zien voor een probleem, moeten ons helpen om daar niet ons heil te zoeken. Blijf bij de Heer en Hij zal ons zegenen. Zijn we bang voor de een of andere macht? De

Heer zal ons beschermen. Als we alleen op de macht zien die ons bang maakt, begeven we ons in een andere macht, die ons werkelijk zal verderven. Weglopen voor problemen voert tot grotere problemen.

Straffen voor het verblijf in Egypte | *verzen 18-22*

18 Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zoals Mijn toorn en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, zo zal Mijn grimmigheid over u worden uitgesproken, als u in Egypte gekomen zult zijn. U zult zijn tot een vervloeking en tot een verschrikking, tot een vloek en tot smaad. U zult deze plaats niet meer [terug]zien. 19 De HEERE heeft tot u gesproken, overblijfsel van Juda. Ga Egypte niet binnen! U moet goed weten dat ik u heden gewaarschuwd heb. 20 Ja, u hebt uzelf misleid. Ú immers hebt mij tot de HEERE, uw God, gezonden om te zeggen: Bid voor ons tot de HEERE, onze God. En overeenkomstig alles wat de HEERE, onze God, zal zeggen, maak [dat] zo ons bekend, en wij zullen [het] doen. 21 Nu heb ik het u heden bekendgemaakt, maar u hebt niet willen luisteren naar de stem van de HEERE, uw God, namelijk naar alles waarmee Hij mij tot u heeft gezonden. 22 Nu dan, u moet goed weten dat u sterven zult door het zwaard, door de honger en door de pest, in de plaats waarheen u geneigd was te gaan om daar als vreemdeling te verblijven.

Na de beloften en de waarschuwingen komen de bedreigingen die de vorm aannemen van vergelding omdat de HEERE het hart van het volk kent. Als ze in Egypte zullen komen, zal de HEERE daar Zijn toorn en grimmigheid over hen uitstorten, zoals Hij dat heeft gedaan over de inwoners van Jeruzalem (*vers 18*). Ze zullen daar geen getuigen van Hem zijn, maar tot een vervloeking en verschrikking, tot vloek en smaad. De Egyptenaren zullen hen niet als vrienden begroeten. Maar terugkeren zal er ook niet bij zijn. Egypte zal het land van hun begrafenis worden en niet het beloofde land.

Het is indrukwekkend hoe duidelijk God spreekt en waarschuwt. Ze hebben het resultaat van hun vorige ongehoorzaamheid aan Zijn duidelijke woorden over de verwoesting van Jeruzalem voor ogen. Toen heeft de HEERE ook Zijn woord waargemaakt. Nu waarschuwt Hij opnieuw, maar zij willen opnieuw niet luisteren. Hoe hardleers is toch de mens!

Jeremia onderstreept nog eens wat de HEERE heeft gesproken en dat hij, Jeremia, hen heeft gewaarschuwd Egypte niet binnen te gaan (*vers 19*). Hij legt de hele verantwoordelijkheid voor hun gaan naar Egypte bij henzelf. Ze handelen in zelfmisleiding. Ze hebben hem immers naar de HEERE gezonden om voor hen te bidden? Hebben ze niet gezegd dat ze alles zouden doen, wat hij hun van de HEERE bekend zou maken? Welnu, hij heeft het bekendgemaakt, maar ondanks dat luisteren ze niet en doen ze niet wat de HEERE heeft gezegd (*vers 21*). Dan moeten ze nu de gevolgen van hun eigenwillige keus onder ogen zien (*vers 22*). Ze moeten goed weten dat ze zullen omkomen op de plaats waar ze dachten te ontkomen.

Jeremia 43

De waarschuwing veracht | verzen 1-7

1 Het gebeurde zodra Jeremia geëindigd had tot heel het volk te spreken alle woorden van de HEERE, hun God, waarmee de HEERE, hun God, hem naar hen toe had gezonden, al die woorden, 2 dat Azaria, de zoon van Hosaja, en Johanan, de zoon van Kareah, en al die hoogmoedige mannen, tegen Jeremia zeiden: U spreekt leugens! De HEERE, onze God, heeft u niet gezonden om te zeggen: U mag Egypte niet binnengaan om daar als vreemdeling te verblijven. 3 Baruch echter, de zoon van Neria, hitst u tegen ons op opdat hij ons in de hand van de Chaldeeën geeft om ons ter dood te brengen of ons in ballingschap te voeren [naar] Babel. 4 Johanan, de zoon van Kareah, alle bevelhebbers van de legers en heel het volk hebben niet geluisterd naar de stem van de HEERE om in het land Juda te blijven. 5 Johanan, de zoon van Kareah, en alle bevelhebbers van de legers namen heel het overblijfsel van Juda mee, hen die waren teruggekeerd uit alle heidenvolken waarheen zij verdreven waren, om [weer] in het land Juda te verblijven: 6 de mannen, de vrouwen en de kleine kinderen, de dochters van de koning, en alle personen die Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, bij Gedalia, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, achtergelaten had, evenals de profeet Jeremia en Baruch, de zoon van Neria. 7 Toen kwamen zij het land Egypte binnen, want zij hadden niet naar de stem van de HEERE geluisterd. En zij kwamen tot aan Tachpanhes.

Jeremia is klaar met zijn boodschap voor het volk (vers 1). Hij heeft alle woorden van de HEERE tot hen gesproken, woorden waarmee de HEERE hun God hem tot hen had gezonden. Nog eens staat er: “Al die woorden.” Hij heeft niets achtergehouden. Dan komt de reactie (vers 2). Enkele leiders, die samen “al die hoogmoedige mannen” worden genoemd, verzetten zich tegen Jeremia. Hoogmoed is de oerzonde en is opstand tegen God. Het is de weigering zich voor God en Zijn Woord te buigen, omdat men zelf belangrijk wil zijn. Ze beschuldigen Jeremia er ronduit van dat hij leugens spreekt, dus een leugenaar is. Ze loochenen dat de HEERE hem heeft gezonden met de boodschap dat ze Egypte niet mogen binnentrekken.

Volgens hen geeft Jeremia niet de woorden van de HEERE door, maar die van Baruch (*vers 3*). Die zit erachter. Hij heeft Jeremia opgehitst om deze onheilsboodschap te brengen. Waar halen ze het vandaan! Van Jeremia horen we geen weerwoord, maar Gods Geest is duidelijk: Ze *"hebben niet geluisterd naar de stem van de HEERE om in het land Juda te blijven"* (*vers 4*). De leiders van het overblijfsel volgen hun eigenzinnige weg (*vers 5*). Allen die naar hen toe waren gekomen uit alle heidenvolken om in Juda te verblijven, vertrekken er weer, nu om naar Egypte te gaan.

Zo gaan zij allen, die door Nebuzaradan bij Gedalia in Juda waren achtergelaten, voor op een heilloze weg (*vers 6*). Ze slepen ze allemaal mee naar het verderf. Jeremia en Baruch nemen ze ook mee. Na zoveel jaren van profetie en het ontvangen van haat daarvoor, na jaren van gevangenis, wordt hij nu ook nog meegesleept naar Egypte. Het is de tragiek van een man die nu oud geworden is, die door de HEERE was aangesteld als profeet voor Zijn volk.

Zo arriveren ze in Egypte, in Tachpanhes, in ongehoorzaamheid aan de stem van de HEERE (*vers 7*). Wat een drama! De nakomelingen van Abraham keren terug naar Egypte, waaruit ze zolang geleden bevrijd waren. Met grote moeite waren ze aan de slavernij in Egypte ontkomen om daarheen, ongeveer negenhonderd jaar later, als een verslagen en hopeloos overblijfsel weer terug te keren.

Profetie van Jeremia in Egypte | *verzen 8-13*

8 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia in Tachpanhes: 9 Neem grote stenen in uw hand en verberg die in het leem onder de tegelvloer die bij de ingang van het huis van de farao in Tachpanhes ligt, voor de ogen van de Judese mannen, 10 en zeg tegen hen: Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga [een boodschap] zenden en zal Nebukadrezar, de koning van Babel, Mijn dienaar, halen. Ik zal zijn troon boven op deze stenen zetten die Ik verborgen heb, en daarover zal hij zijn statietent spannen. 11 Hij zal komen en het land Egypte treffen: wie [bestemd] is voor de dood, met de dood; wie [bestemd] is voor de gevangenschap, met de gevangenschap; wie [bestemd] is voor het zwaard, met het zwaard. 12 Ik zal een vuur aansteken in de tempels van de goden van Egypte en hij zal hen verbranden en als gevangenen wegvooeren. Hij zal het

land Egypte van luizen ontdoen zoals een herder zijn kleeft van luizen ontdoet, en dan zal hij vandaar in vrede wegtrekken. 13 Hij zal de gewijde stenen van de zonnentempel, die in het land Egypte staan, stukbreken, en hij zal de tempels van de goden van Egypte met vuur verbranden.

In Tachpanhes in Egypte komt het woord van de HEERE tot Jeremia (*vers 8*). Het volk denkt dat ze door uit Juda weg te vluchten de problemen achter zich hebben gelaten. Maar dat is zelfbedrog. Ze zullen in Egypte het lot ondergaan waaraan ze meenden ontkomen te zijn. Nooit kan iemand zover vluchten dat hij buiten het bereik van Gods arm is (*zie Jn 1*).

Jeremia blijft de profeet van de HEERE, ook in Egypte. Hij krijgt van de HEERE de opdracht grote stenen te nemen en die voor de ogen van de Judese mannen in het leem onder de tegelvloer bij de ingang van het huis van de farao in Tachpanhes te verbergen (*vers 9*). Het zal opzien hebben gebaard, dat vlak voor het centrum van de Egyptische macht, Jeremia, de oude profeet, deze opdracht uitvoert. Hij zal er de bijzondere bescherming van de HEERE voor hebben gekregen, want anders zou hij direct gearresteerd zijn.

Het is een opmerkelijke opdracht met een symbolische betekenis. Die wordt verklaard door de HEERE van de legermachten, de God van Israël (*vers 10*). De HEERE zal Nebukadnezar, die Hij Zijn dienaar noemt, halen en die zal zijn troon boven op die stenen zetten en daaroverheen zijn statietent spannen. Jeremia heeft als het ware het fundament gelegd voor een nieuwe regering die de oude omver zal werpen.

Nebukadnezar zal komen en Egypte veroveren (*vers 11*). Hun vlucht voor de Babyloniërs was dus zinloos, want de HEERE stuurt de legers van Nebukadnezar daarheen. Daarbij zullen er rampen over de bevolking komen. Door diverse doodsoorzaken zullen ze sterven. De HEERE zal door de hand van Nebukadnezar Zelf een vuur aansteken in de tempels van de goden van Egypte (*vers 12*). Niet Nebukadnezar is de verwoester, maar de HEERE Die hem gebruikt om Zijn onheil over hen te brengen.

Daardoor zal het land Egypte van luizen worden ontdaan. Met het gemak waarmee een herder zijn mantel van luizen ontdoet, vaagt Nebukadnezar de afgoden uit Egypte weg. Als Nebukadnezar klaar is

met zijn werk, zal hij in vrede wegtrekken uit Egypte. Niemand houdt hem tegen. Alle afgoden zijn niets (*vers 13*). Hij breekt ze in stukken en verbrandt ze.

Jeremia 44

Vermaning van het verleden te leren | verzen 1-10

1 Het woord dat gekomen is tot Jeremia voor alle Judeeërs die in het land Egypte woonden, die woonden in Migdol, in Tachpanhes, in Nof en in het land van Pathros: 2 Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: U hebt zelf al het onheil gezien dat Ik over Jeruzalem en over al de steden van Juda gebracht heb. Zie, zij zijn heden ten dage een puinhoop, zodat er geen bewoner [meer] in is, 3 vanwege hun slechtheid die zij gedaan hebben om Mij tot toorn te verwekken, daarmee dat zij doorgingen met reukoffers te brengen [en] andere goden te dienen, die zij niet hebben gekend, zij, [evenmin als] u en uw vaders. 4 Ik zond tot u al Mijn dienaren, de profeten, vroeg en laat, om te zeggen: Doe deze gruwelijke zaak toch niet, die Ik haat. 5 Maar zij hebben niet geluisterd en hebben hun oor niet geneigd door zich van hun slechtheid te bekeren door geen reukoffers [meer] te brengen aan andere goden. 6 Daarom zijn Mijn grimmigheid en Mijn toorn uitgegoten en hebben die gebrand in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem. Zij zijn geworden tot een puinhoop, tot een woestijn, zoals het heden ten dage is.

7 Welnu, zo zegt de HEERE, de God van de legermachten, de God van Israël: Waarom doet u uzelf [zo'n] groot kwaad aan dat u onder u man en vrouw, kind en zuigeling uit het midden van Juda uitroeit, en [zelfs] geen overblijfsel bij u overlaat? 8 [U doet dat] door Mij tot toorn te verwekken met de werken van uw handen, door reukoffers te brengen aan andere goden in het land Egypte, waar u gekomen bent om daar als vreemdeling te verblijven, zodat u uzelf uitroeit en u tot een vloek en tot smaad wordt onder al de volken van de aarde! 9 Bent u de slechte daden van uw vaders vergeten, de slechte daden van de koningen van Juda, de slechte daden van hun vrouwen, uw slechte daden en de slechte daden van uw vrouwen, die zij gedaan hebben in het land Juda en op de straten van Jeruzalem? 10 Tot op deze dag zijn zij niet verbrijzeld [van hart]. Beveesd zijn zij niet. Volgens Mijn wet en volgens Mijn verordeningen die Ik u en uw vaders gegeven heb, hebben zij niet gewandeld.

Het woord komt weer tot Jeremia (*vers 1*). Het is een woord voor alle Judeeërs die in Egypte wonen. Zij hebben zich vanuit Tachpanhes, waar ze gezamenlijk in Egypte waren gekomen (*Jr 43:7*), verspreid over andere steden in Egypte die hier worden genoemd. Er worden vier plaatsen genoemd, drie in het noorden van Egypte – Migdol, Tachpanhes en Nof – en één in het zuiden van Egypte – Pathros. De vermelding van deze plaatsen laat zien hoe snel de Joden zich in heel Egypte, van noord tot zuid, hebben verspreid.

In de *verzen 2-6* geeft Jeremia zijn toehoorders een geschiedenisles die de menselijke oorzaak en het Goddelijk antwoord laten zien van de puinhoop die Jeruzalem geworden is. We zijn hier verder in de tijd dan in het vorige hoofdstuk. Ook in Egypte spreekt de HEERE van de legermachten, de God van Israël, door Jeremia tot de Judeeërs (*vers 2*). Hij herinnert hen aan het onheil dat Hij over Jeruzalem en alle steden van Juda heeft gebracht en dat ze zelf hebben gezien. Ze hebben het ook aan den lijve meegemaakt dat de steden een puinhoop zijn geworden en dat er geen mens meer woont.

De HEERE herinnert hen ook aan de oorzaak ervan (*vers 3*). Het onheil is over hen gekomen vanwege hun slechtheid, waarmee ze Hem tot toorn hebben verwekt. Die slechtheid wordt nader gespecificeerd. Het is de slechtheid van het brengen van reukoffers aan andere goden waarmee ze nooit in verbinding hebben gestaan, zij niet en hun vaders ook niet. Hier is de wortel van alle onheil: afgoderij. Ze hebben die offers ook niet af en toe een keer gebracht, maar zijn daarmee volhardend doorgegaan.

Door Zijn dienaren, de profeten, heeft de HEERE hen daarvoor telkens weer zeer gewaarschuwd (*vers 4*). Hij heeft Zijn volk door hen laten weten dat dit afschuwelijke dingen zijn die Hij haat. We horen hier hoe intens Gods gevoelens gegriefd zijn door dit kwaad. Afgoderij is een diepe belediging voor Hem. Het is eer geven aan iets anders dan aan Hem, wat betekent eer geven aan de duivel en zijn demonen die achter de afgod schuilgaan (*1Ko 10:19-20*). God haat de afgoderij.

*Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee], maar dat wat [de volken] offeren, zij dat aan [de] demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen.
(1Ko 10:19-20)*

Ze hebben echter niet geluisterd en zich niet bekeerd. Ze zijn niet gestopt met deze afschuwelijke praktijken (*vers 5*). Daarom heeft de HEERE Zijn grimmigheid en toorn over hen uitgegoten die als een brand hebben gewoed in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem (*vers 6*). Het resultaat is dat ze nu een puinhoop en woestenij zijn.

Na deze terugblik vraagt de HEERE waarom ze dit grote kwaad doen (*vers 7*). Hij zegt het zo, dat ze zichzelf dit grote kwaad aandoen. Ze storten zichzelf, man en vrouw, kind en zuigeling, in het verderf, zonder dat er iemand overblijft. De ondergang is totaal. Het is ook vandaag een raadsel waarom mensen maar blijven doorgaan met een bepaalde manier van leven met slechte, schadelijke gewoonten, terwijl ze weten dat het hen naar de afgrond brengt, dat ze bezig zijn zichzelf om te brengen. Als Christus niet ons leven is, hebben het vlees, de wereld en de duivel macht over ons.

Ze doen het zichzelf aan, want de toorn van de HEERE komt over hen omdat ze ook in Egypte aan andere goden reukoffers brengen (*vers 8*). Nog eens zegt de HEERE dat ze daardoor zichzelf uitroeien. Ook zullen ze tot een vloek en smaad worden onder alle volken op aarde en geen getuigenis voor Zijn Naam, wat Hij toch zo graag wilde dat zij zouden zijn.

Ze zijn bezig zichzelf als natie uit te roeien, ze willen nationale zelfmoord plegen. De Duitse filosoof Hegel heeft terecht gezegd: 'Wat de ervaring en de geschiedenis leren, is dat mensen en regeringen nooit iets van de geschiedenis hebben geleerd.' Zo is het met deze Joden in Egypte. Wat moet het voor Jeremia ontmoedigend zijn geweest. Zijn hele leven heeft hij tegen deze afgoderij in Juda gepredikt en nu begaan de Joden dezelfde zonde in Egypte die de val van Jeruzalem had veroorzaakt.

Nog eens herinnert de HEERE aan vroeger (*vers 9*). Hij brengt ze de slechte daden van hun vaders onder de aandacht, en ook die van de koningen van Juda. Dan wijst Hij hen op hun eigen slechte daden en de slechte daden van hun vrouwen. Hun vrouwen hebben openlijk afgoderij bedreven in Juda en op de straten van Jeruzalem. Ondanks al het onheil dat over hen is gekomen, is er tot op deze dag geen bekering of zelfs maar een spoor van verslagenheid te bekennen (*vers 10*). Er is

zelfs geen enkele vrees voor de nieuw aangekondigde oordelen. Hoe verhard kan een hart toch zijn! Een mens verhardt zich als hij zich tegen God en Zijn Woord blijft verzetten en er niet naar wandelt.

Waarschuwing voor straf | *verzen 11-14*

11 Daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga Mijn aangezicht tegen u ten kwade richten, en wel om heel Juda uit te roeien. 12 Ik zal het overblijfsel van Juda wegnemen, zij die hun zinnen erop gezet hebben om het land Egypte binnen te gaan om daar als vreemdeling te verblijven. Zij zullen allen in het land Egypte omkomen. Zij zullen vallen door het zwaard, omkomen van de honger, van klein tot groot. Door het zwaard en door de honger zullen zij sterven. Zij zullen tot een vervloeking en tot een verschrikking, tot een vloek en tot smaad worden. 13 Want Ik zal hen die in het land Egypte wonen, straffen, zoals Ik Jeruzalem gestraft heb, door het zwaard, door de honger en door de pest. 14 Er zal niemand zijn van het overblijfsel van Juda die ontkomt of ontvlucht, [van hen] die in het land Egypte gekomen zijn om daar als vreemdeling te verblijven, om [eens] terug te keren naar het land Juda, waarnaar zij verlangen om er terug te keren en daar te wonen. Nee, zij zullen niet terugkeren, behalve [enkel] die [wel] ontkomen zullen.

De straffen die in de *verzen 11-14* door de HEERE aan hen worden voorgehouden, zijn het gevolg van hun eigenwillige, verkeerde keus. Als de straffen komen, kunnen ze alleen zichzelf daarvoor verwijten maken. Omdat ze zo volharden in hun zonden, zal de HEERE Zijn aangezicht niet ten goede, maar ten kwade tegen hen richten (*vers 11*). In plaats van hen op te bouwen en te beschermen zal Hij heel Juda uitroeien.

Het gaat om mensen die “hun zinnen erop gezet hebben” om naar Egypte te gaan om daar als vreemdeling te verblijven (*vers 12*). Wie zijn zinnen ergens op zet, is niet meer vatbaar voor correctie. Daarom moet het oordeel over hen luiden dat ze allen in Egypte door het zwaard en de honger zullen omkomen, van klein tot groot. In plaats van een zegen voor de omgeving te zijn zal hun omgeving hen vervloeken en verschrikken, omdat ze een vloek en een smaad over hun omgeving brengen.

De Egyptenaren zullen zien hoe de Judeeërs worden gestraft door de HEERE, dat het zal zijn op dezelfde manier als Hij hen strafte in Jeruzalem (*vers 13*). De HEERE weet waar Zijn volk is en treft hen daar waar ze zijn met het zwaard, de honger en de pest. Niemand zal ontkomen aan Zijn oordeel (*vers 14*). Ze zijn gevluht met de gedachte in Egypte tijdelijk een veilig heenkomen te vinden. Het is alleen om er als vreemdeling te verblijven, zo meenden ze. Het is niet de bedoeling zich daar voorgoed te vestigen. Nee, ze verlangen ernaar om, als de kust weer veilig is, naar Juda terug te keren en daar weer te wonen.

Maar de HEERE zegt: *“Nee, zij zullen niet terugkeren.”* Toch zien we dan dat de HEERE ook hier nog enkelen zal laten ontkomen. Hij houdt een overblijfsel naar de verkiezing van de genade in stand. Mogelijk betreft dit enkelen die tegen hun wil meegenomen zijn naar Egypte.

Hardnekkige volharding in afgoderij | *verzen 15-19*

15 Toen antwoordden al de mannen die wisten dat hun vrouwen reukoffers brachten aan andere goden, en al de vrouwen die daar stonden, een grote menigte, en heel het volk dat in het land Egypte, in Pathros, woonde, aan Jeremia: 16 Wat het woord betreft dat u in de Naam van de HEERE tot ons gesproken hebt – wij zullen niet naar u luisteren. 17 Nee, wij zullen beslist alle dingen doen die uit onze mond zijn uitgegaan, door reukoffers te brengen aan de koningin van de hemel en plengoffers voor haar uit te gieten, zoals wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem. Toen werden wij met brood verzadigd, hadden wij het goed en hebben wij geen kwaad gezien. 18 Maar van toen af dat wij ermee zijn opgehouden aan de koningin van de hemel reukoffers te brengen en plengoffers voor haar uit te gieten, hebben wij aan alles gebrek gehad en kwamen wij door het zwaard en door de honger om. 19 En als wij, [vrouwen,] aan de koningin van de hemel reukoffers brengen en plengoffers voor haar uitgieten, gaat het dan buiten onze mannen om dat wij voor haar offerkoeken maken naar haar beeltenis en voor haar plengoffers uitgieten?

Nadat Jeremia de woorden van oordeel van de HEERE heeft uitgesproken, komt de reactie van het volk (*vers 15*). Dat moet toch nog een behoorlijk groot gezelschap zijn geweest. De Geest van God stelt de

mensen die antwoorden aan ons voor. Het zijn eerst *“al de mannen die wisten dat hun vrouwen reukoffers brachten aan andere goden”*.

Zulke mannen gedragen zich niet als hoofd van hun vrouw. Van Jakob staat nog dat hij niet wist dat Rachel de afgod had meegenomen (zie Gn 31:32). Deze mannen staan gewoon toe dat hun vrouwen dat doen. Zulke mannen zijn willoze stropoppen die buigen voor de wil van hun vrouwen. Daarmee gooien ze de wil van God overboord.

De vrouwen worden ook als groep genoemd. De vrouwenbeweging is goed vertegenwoordigd. Die mannen en vrouwen vormen een grote menigte. Dan is er nog *“heel het volk”*, de beïnvloedbare, volgzaam menigte.

Het antwoord is werkelijk verbijsterend (vers 16). Ze erkennen dat Jeremia het woord in de Naam van de HEERE tot hen heeft gesproken en in één adem volgt dat ze er niet naar zullen luisteren. Dit is zondigen met opgeheven hand, moedwillig zondigen, waarop de doodstraf staat (zie Nm 15:30-31). Jeremia heeft deze zonde ook al eerder aan de kaak gesteld (Jr 7:17-18). Het is afvallen van de levende God, zonder mogelijkheid tot bekering (zie en vgl. Hb 6:4-6; 10:29).

Het lijkt erop dat de vrouwen de woordvoerders zijn. Ze doen niet wat ‘de mond van de HEERE’ heeft gesproken, maar zullen *“beslist alle dingen doen die uit onze mond zijn uitgegaan”* (vers 17). Dat betekent, zo laten ze volgen, dat ze doorgaan met het brengen van reukoffers aan de koningin van de hemel en het uitgieten van plengoffers voor haar. Dat deden ze ook in Juda en Jeruzalem, net als hun vaderen, koningen en vorsten. Toen hadden ze brood en ging het goed en zagen ze geen kwaad. Dat veranderde toen ze daarmee ophielden (vers 18). Dat zal zijn onder druk van Josia. Toen kwam er gebrek aan van alles en troffen het zwaard en de honger hen. Trouwens, hun mannen weten ervan en zij zeggen er niets van (vers 19). Dus wat zal Jeremia hun vertellen?

Dit soort ‘theologische gymnastiek’ (zoals iemand dat noemde), komen we ook vandaag tegen. Het zit verborgen in de opvatting dat ophouden met zondigen ongeluk brengt. Mensen die de een of andere zonde met overgave en toewijding bedrijven, worden ongelukkig als ze daarmee ophouden. Daaruit concluderen ze dat de zonde gelukkig maakt. Bij zulke mensen is de zonde zo diep ingesleten, dat ze niet meer openstaan voor de waarheid en de leugen als waarheid geloven.

Het eerste argument om door te gaan met hun afgoderij is: we doen zoals we het altijd hebben gedaan. Het tweede argument is dat het hun goed ging toen ze de koningin des hemels offerden en het dat hun slecht ging toen ze daarmee ophielden. Er is geen enkel gevoel voor de tucht van God als de werkelijke oorzaak van hun ellende. Het derde argument is dat ze het niet zonder hun mannen hebben gedaan. Ze schuiven de schuld af. Ze gaan eraan voorbij dat ieder zijn of haar eigen verantwoordelijkheid heeft, wat niet in strijd is met de onderdanigheid van de vrouw aan de man.

Zo wordt de HEERE aan de kant geschoven. Het is zelfs nog erger. Alle zegen wordt toegeschreven aan de afgoden en alle plagen aan de HEERE.

Wie trouw wil zijn aan Christus, kan in moeilijke omstandigheden komen. De duivel zal dat gebruiken om iemand erop te wijzen dat hij in de tijd dat hij de Heer niet kende, al die problemen niet had. Wie niet vanuit een levende relatie met de Heer Jezus leeft, zal in een tijd van nood terugvallen in de handen van de duivel. Het wordt ons gezegd *“dat wij door vele verdrukkingen het koninkrijk van God moeten binnengaan”* (Hd 14:22). De vuurgloed van beproeving moet ons dan ook niet bevreemden (zie 1Pt 4:12).

Deze vrouwen hadden, toen ze afgoderij bedreven, genoeg te eten en een gemakkelijk leven, zo zeggen ze. Het gebrek aan welvaart schrijven ze toe aan het ongenoegen van de afgoden toen zij ophielden daaraan te offeren. Ze geloven in de leugen en hebben zich laten verblinden door de duivel. Ze zijn daar zelf verantwoordelijk voor.

Hun mannen zijn nog meer verantwoordelijk als hoofd van het gezin. Zij laten toe dat hun vrouwen dat doen (zie en vgl. Nm 30:3,6-7,12). De vrouw is gegeven als hulp voor de man, maar hier nemen de vrouwen het initiatief en volgen de mannen gedwee. Het is als met de zondeval, waarbij ook Eva vooropging en Adam volgde.

Oordeel over hardnekkigheid | *verzen 20-30*

20 Toen zei Jeremia tegen heel het volk, tegen de mannen en tegen de vrouwen, tegen heel het volk dat hem dit antwoord gegeven had:

21 Zou de HEERE niet gedacht hebben aan het wierookoffer dat u in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem in rook liet

opgaan, u en uw vaders, uw koningen en uw vorsten, en de bevolking van het land, en zou dat [niet] in Zijn hart opkomen? 22 De HEERE kon het niet langer verdragen vanwege uw slechte daden, vanwege de gruweldaden die u deed. Daarom is uw land geworden tot een verwoesting, tot een verschrikking en tot een vloek, zodat er geen bewoner [meer] is, zoals het heden ten dage is. 23 Vanwege [het feit] dat u reukoffers gebracht hebt en dat u gezondigd hebt tegen de HEERE, niet geluisterd hebt naar de stem van de HEERE en niet volgens Zijn wet, volgens Zijn verordeningen en volgens Zijn getuigenissen gewandeld hebt, daarom is dit onheil u overkomen, zoals het heden ten dage is.

24 Verder zei Jeremia tegen heel het volk, en tegen al de vrouwen: Luister naar het woord van de HEERE, heel Juda dat in het land Egypte is. 25 Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: U en uw vrouwen hebben met uw [eigen] mond gesproken (en met uw [eigen] handen hebt u het uitgevoerd): Wij zullen beslist onze geloften volbrengen die wij hebben afgelegd, door reukoffers te brengen aan de koningin van de hemel en plengoffers voor haar uit te gieten. [Nu,] doe beslist uw geloften gestand en volbreng beslist uw geloften! 26 Daarom, luister naar het woord van de HEERE, heel Juda dat in het land Egypte woont: Zie, Ik zweer bij Mijn grote Naam, zegt de HEERE: Als Mijn Naam [ooit] nog zal worden aangeropen door de mond van enig man uit Juda in heel het land Egypte, die zegt: [Zo waar] de Heere HEERE leeft! 27 Zie, Ik ga over hen waken ten kwade en niet ten goede. Alle mannen van Juda die in het land Egypte zijn, zullen omkomen door het zwaard of door de honger, totdat het met hen gedaan is. 28 Maar wie aan het zwaard ontkomen, zullen uit het land Egypte terugkeren naar het land Juda [met] weinig mensen. En heel het overblijfsel van Juda, dat naar het land Egypte gekomen is om daar als vreemdeling te verblijven, zal weten wiens woord standhoudt, het Mijne of het hunne. 29 En dit zal voor u het teken zijn, spreekt de HEERE, dat Ik in deze plaats u zal straffen, zodat u weet dat Mijn woorden over u beslist stand zullen houden, ten kwade:

30 Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga farao Hofra, de koning van Egypte, in de hand van zijn vijanden geven, en in de hand van hen die hem naar het leven staan, zoals Ik Zedekia, de koning van Juda, gegeven

heb in de hand van Nebukadrezar, de koning van Babel, zijn vijand, die hem naar het leven stond.

Dan komt het antwoord van Jeremia (*vers 20*). Denken ze echt dat de HEERE niet heeft gedacht aan hun afgoderij en die van hun vaderen, koningen en vorsten en heel het volk buiten de steden (*vers 21*)? Zouden er geen gedachten in Zijn hart zijn opgekomen over hun gruwelijke handelwijze? Wat een dwaasheid om dat te veronderstellen. Hij heeft er keer op keer op gewezen. Ook hadden ze het kunnen weten uit Zijn wet. Maar Zijn geduld is niet oneindig. Het moment is gekomen dat Hij hun slechte daden, hun gruweldaden, niet langer kon verdragen (*vers 22*). Daarom is het land tot een verwoesting geworden, zonder inwoner.

Dat kunnen ze vandaag toch constateren? Juist die afgoderij die zij hebben bedreven en nu nog steeds blijven bedrijven, ook buiten het land, is er de oorzaak van dat dit onheil over hen is gekomen (*vers 23*). Dat oordeel komt niet van hun afgoden, maar van de levende God. Uitvoerig betoogt Jeremia waarin ze allemaal hebben overtreden: reukoffers brengen, zondigen, niet luisteren naar de stem van de HEERE, niet wandelen volgens Zijn wet, Zijn verordeningen en Zijn getuigenissen. De bewezen aanklachten zijn talrijk.

Jeremia vervolgt zijn aanklacht tegen het volk, waarbij ook de vrouwen afzonderlijk worden genoemd (*vers 24*). Ze moeten luisteren naar het woord van de HEERE. Hij, de HEERE van de legermachten, de God van Israël, zegt dat ze zojuist hun eigen oordeel hebben uitgesproken (*vers 25*). Hij heeft goed gehoord dat zij en hun vrouwen (de vrouwen weer apart en daardoor nadrukkelijk genoemd) hebben gezegd vastbesloten te zijn om hun geloften te volbrengen die ze aan de afgoden hebben gedaan. Goed, zegt de HEERE, doe het maar! Het komt overeen met het woord van Hosea: *“Efraïm is verknocht aan de afgoden; laat hem met rust!”* (*Hs 4:17*). Ze hoeven niet meer gewaarschuwd te worden, want ze luisteren toch niet. God geeft hen over aan hun handelingen.

Zij hebben een gelofte gedaan, de HEERE doet ook een gelofte die Hij bevestigt met een eed (*vers 26*). Niemand van de Judeeërs die in Egypte wonen, hoeft ooit nog te menen dat Hij naar hem zal luisteren als hij Zijn Naam in de mond neemt. Het is nu afgelopen. Hij is ontwaakt ten kwade over hen en niet ten goede (*vers 27*). Het laatste heeft Hij vaak

gedaan, maar ze hebben Hem nu definitief de rug toegekeerd. Ze laten zich niet gezegen. Het oordeel moet komen.

Slechts een enkeling, "*weinig mensen*", zal aan het zwaard ontkomen en terugkeren naar Juda (*vers 28*). Ze zullen allemaal weten of Zijn woord standhoudt, het woord van God, of dat van hen, het woord van mensen. Het zal niet te ontkennen zijn, want ze zullen het aan den lijve ondervinden (*vers 29*). Het teken dat Zijn woord waar is, zullen ze herkennen aan de straffen die over hen komen.

Zij meenden in Egypte veilig te zijn omdat Zedekia een verbond met farao Hofra had gesloten (*vers 30*). Maar de HEERE zal de farao in de hand van Nebukadnezar geven. Hun veiligheid is een schijnveiligheid, omdat ze daarbij rekenen op de macht van een mens in plaats van op de macht van God. Wie tegen God ingaat, is nergens veilig. De beschutting zal worden weggenomen en zij die beschutting zochten eveneens.

De dienst van Jeremia in Egypte aan het volk dat naar Egypte is gevlucht, is de laatste dienst die wij van hem te midden van Gods volk hebben. Gelukkig is het niet het einde van Gods bemoeienissen met Zijn volk. Hij zal al Zijn plannen vervullen aan een overblijfsel dat Hij op grond van genade spaart.

Jeremia 45

De klacht van Baruch | *verzen 1-3*

1 Het woord dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, de zoon van Neria, toen hij deze woorden uit de mond van Jeremia op een boek[rol] schreef, in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda: 2 Zo zegt de HEERE, de God van Israël, tegen u, Baruch: 3 U zegt: Wee mij toch, want de HEERE heeft aan mijn leed [nog meer] verdriet toegevoegd. Ik ben moe van mijn zuchten. Ik vind geen rust.

Jeremia krijgt een boodschap van de HEERE die voor Baruch bestemd is (*verzen 1-2*). Het is een aanhangsel bij *hoofdstuk 36*. Die boodschap is tot hem gekomen in de tijd dat Baruch de boekrol had voorgelezen (*zie Jr 36*). De naam van Jojakim herinnert eraan hoe hij op het voorlezen van de boekrol heeft gereageerd. Ook de naam van Josia wordt genoemd, de naam die herinnert aan de hervormingen die deze Godvrezende koning heeft doorgevoerd, maar die door zijn goddeloze zoon Jojakim weer ongedaan zijn gemaakt.

Hoewel de boodschap twintig jaar eerder is gekomen, plaatst Baruch deze helemaal aan het eind van het boek, dus als alles in puin ligt. Baruch stamt af van een familie die in aanzien is. Hij is de kleinzoon van Machseja, “*de leider van de stad*” (*2Kr 34:8*). Toen hij de boekrol voorlas aan de prinses, begon hij te denken dat hij een belangrijke persoon was; hij dacht zichzelf een belangrijke positie in de toekomst toe. Daarom zond de HEERE hem door Jeremia deze boodschap. Die past bij de gedachten die Baruch koesterde. Dat Baruch een man van aanzien was, zien we ook in *hoofdstuk 43:3* waar het volk denkt dat Baruch Jeremia tot het uitspreken van zijn woorden heeft gebracht, opdat hij, Baruch, aanzien zou krijgen in Babel.

De HEERE herinnert Baruch aan wat hij heeft gezegd (*vers 3*). Baruch heeft het “*wee mij*” uitgesproken vanwege de slechte behandeling die hij onderging. Als een bondgenoot van Jeremia werd hij ook slecht behandeld. Hij geeft daar de HEERE de schuld van. Hij ziet het niet meer zitten en vindt geen rust. Dat gebeurt als we een zaak niet kunnen overgeven aan de Heer. Als we ons buigen onder Zijn juk, vinden we rust voor onze zielen te midden van alle onrust om ons heen.

Er zijn enkele manieren waarop we onze rust kunnen verliezen:

- Als we in onszelf zoeken wat alleen in Christus kan worden gevonden.
- Als we in de schepping zoeken wat alleen in de Schepper kan worden gevonden.
- Als we op aarde zoeken wat alleen in de hemel kan worden gevonden.

Het antwoord van de HEERE | *verzen 4-5*

4 Dit moet u tegen hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, wat Ik gebouwd heb, ga Ik afbreken, en wat Ik geplant heb, ga Ik wegrukken, zelfs heel dit land. 5 En zou ú voor uzelf grote dingen zoeken? Zoek ze niet, want zie, Ik ga onheil brengen over alle vlees, spreekt de HEERE. Maar u zal Ik uw leven ten buit geven in alle plaatsen waarheen u zult gaan.

Deze verzen betekenen dat de zorg van de HEERE voor Zijn volk groter is dan die van een mens ooit kan zijn. Het eerste wat Jeremia tegen Baruch moet zeggen, is dat zijn hoop nergens op rust. De HEERE zal het land straffen en alles afbreken en wegrukken (*vers 4*). Om dan met betrekking tot dat land ambities te koesteren en ergens je hoop op te vestigen kan alleen teleurstelling tot gevolg hebben (*vers 5*).

Grote dingen voor jezelf zoeken op een terrein dat aan het oordeel wordt prijsgegeven, is dwaas. Zo is het met ons als we grote dingen in de wereld zoeken, want daarover komt het oordeel. Dus: Zoek die grote dingen niet. God brengt Zijn onheil over mensen die eigenwillig hun weg gaan, over mensen die leven zonder rekening te houden met Hem. Zij menen de wereld te kunnen maken tot een oord voor henzelf. Het doel van ons leven is Christus welgevallig zijn.

Baruch krijgt de toezegging van de HEERE dat Hij hem zal bewaren overal waar hij gaat. Zo zegt de Heer Jezus tegen ons dat Hij met ons zal zijn, *“alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw”* (Mt 28:20).

Jeremia 46

Profetie tegen de heidenvolken | vers 1

1 Het woord van de HEERE dat tot de profeet Jeremia kwam tegen de heidenvolken.

In hoofdstuk 25 heeft de HEERE Jeremia al boodschappen gegeven voor de heidenvolken met daarin de aankondiging van Zijn toorn over hen (Jr 25:15-26). Daarna heeft de HEERE eerst uitvoerig met Zijn volk gehandeld. Nu zijn de heidenvolken aan de beurt (vers 1). God is immers de God Die over alle volken regeert en Jeremia is ook de profeet van de volken (Jr 1:5). Hij is soeverein en heeft het gezag om alle volken aan te spreken. Hij doet dat door Nebukadnezar als Zijn tuchtroede voor de volken te kiezen en te gebruiken. Wat Jeremia profeteert, wordt vervuld in de nabije en in de verre toekomst. In de toekomst worden alle vijanden geoordeeld en Israël zal het hoofd zijn.

De volken waartegen Jeremia profeteert, liggen allen buiten Israël en worden door Israël als de wereld beschouwd. Elk volk stelt voor ons een bepaald karakter voor waarin de wereld zich aan ons kan voordoen. Zo stelt Egypte (dat als eerste heidenvolk voor onze aandacht komt) de wereld in zijn eigenzinnige karakter voor die niet opkijkt naar de hemel om vandaar zijn hulp te verwachten.

Egypte verwacht zijn heil van de Nijl. De Nijl ontstaat door het water van de hemel, maar Egypte ziet alleen de Nijl en verwacht zegen van de overstroming en door het water zelf op het land te brengen (zie Dt 11:10). Egypte beroemt zich op zijn eigen wijsheid (zie Js 19; Hd 7:22). We lezen over de schatten van Egypte (zie Hb 11:26) en over de knoflook en de uien van Egypte (zie Nm 11:5).

Het leger van Egypte verslagen | verzen 2-6

2 Over Egypte. Tegen het leger van farao Necho, de koning van Egypte, dat zich aan de rivier de Eufraat bij Karchemis bevond, dat Nebukadrezar, de koning van Babel, in het vierde [regerings]jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, verslagen heeft.

*3 Maak het kleine en het grote schild gereed,
bind de strijd aan,*

- 4 span de paarden in,
bestijg [ze], ruiters,
stel u op, met [de] helmen op,
scherp de speren,
trek de pantsers aan.
- 5 Waarom zie Ik
hen verschrikt terugwijken?
Hun helden zijn te gronde gericht, zij slaan ijlings op de vlucht,
zij keren zich niet om, angst van rondom! – spreekt de HEERE.
- 6 Laat de snelle niet op de vlucht slaan,
laat de held niet ontkomen:
in het noorden, aan de oever van de rivier de Eufraat,
struikelen zij en vallen.

De eerste boodschap betreft Egypte (*vers 2*). Egypte heeft een grote rol gespeeld in de geschiedenis van Gods volk. Het heeft Gods volk in slavernij gehouden toen het een volk begon te worden (*zie Ex 1-2*). Het overblijfsel van Gods volk heeft, toen het volk door Gods oordeel geen volk meer was, zijn toevlucht in Egypte gezocht. Dat hebben we zojuist in de vorige hoofdstukken in dit boek gezien. Het oordeel over Egypte sluit daar dan ook als vanzelf direct op aan.

Het gaat in dit hoofdstuk over de slag bij Karchemis, waar farao Necho door Nebukadnezar werd verslagen. Die slag heeft de wereldgeschiedenis veranderd. Vanaf dat moment is Babel de wereldmacht. Voor die tijd streden Egypte en Assyrië met wisselend succes om de wereldheerschappij. Toen Babel in macht groeide en Egypte zich daardoor bedreigd voelde, trok Egypte tegen Babel op om ertegen te strijden. Josia trok toen ook op tegen Egypte, maar werd in het dal van Megiddo gedood (*zie 2Kr 35:20-24*). De farao trok door naar de Eufraat, werd bij Karchemis verslagen en keerde terug naar Egypte. Een aantal jaren later werd hij volkomen door Babel verslagen.

Wat in de *verzen 3-27* volgt, is een beschrijving en het resultaat van deze grote slag bij Karchemis. Als we dit verslag van de strijd lezen, zien we de honger van de mens naar macht en wat dat over hem brengt. We zien in de beschrijving nauwelijks iets van God. Wat we ervan zien, bepaalt ons erbij dat Hij de eindregie in handen heeft. Dat zien we duidelijk als alles wat nu gebeurt, geschiedenis geworden is. Dan zien we Gods hand in de geschiedenis.

In *vers* 3 worden de voorbereidingen voor de strijd getroffen. Het voetvolk maakt het kleine en het grote schild gereed. De roep klinkt om de strijd aan te binden. De ruiters maken zich ook gereed (*vers* 4). Het wordt levendig en – door de korte zinnen – krachtig beschreven. We zien de bedrijvigheid. De paarden worden ingespannen, de ruiters bestijgen de paarden. Ze hebben de helmen op, de gescherpte speren in de hand en de pantsers aan. Een geducht leger staat klaar.

Dan ineens horen we de stem van de HEERE (*vers* 5). Hij Die in de hemel zit, licht (*zie Ps* 2:4). Als het hele leger van Egypte ingespannen en klaar is voor de strijd, ziet Hij hen ineens verschrikt terugwijken en op de vlucht slaan. En hard lopen dat ze doen! Ze kijken niet om en rennen weg zo hard ze kunnen, zo bang zijn ze. Hun vlucht zal zinloos blijken te zijn (*vers* 6). Snelheid en moed zullen niet baten. De snelle is niet snel genoeg en de held is niet krachtig genoeg om te ontkomen aan het oordeel uit het noorden. Ze zullen struikelen en vallen “aan de rivier de Eufraat”, bij Karchemis.

De trots van Egypte vernederd | *verzen* 7-12

- 7 *Wie is dat?*
Als de Nijl komt hij opzetten,
als rivieren kolkt zijn water.
- 8 *Egypte – als de Nijl komt het opzetten,*
als rivieren kolkt [zijn] water.
Het zegt: Ik kom opzetten, ik zal de aarde bedekken,
ik zal de stad verdelgen en wie daarin wonen.
- 9 *Kom op, paarden,*
raas, strijdwegens,
laten de helden uittrekken,
de Cusjieten, de Puteeërs, die het schild hanteren,
de Lydiërs, die de boog hanteren [en] spannen.
- 10 *Deze dag is van de Heere, de HEERE van de legermachten,*
een dag van wraak om Zich te wreken op Zijn tegenstanders.
Het zwaard zal verslinden en verzadigd worden,
en dronken worden van hun bloed.
Want het is een slachting voor de Heere, de HEERE van de
legermachten,
in het land in het noorden, aan de rivier de Eufraat.

- 11 *Ruk op naar Gilead en haal balsem,
maagd, dochter van Egypte.
Tevergeefs verhoogt u de medicijnen,
herstel is er niet voor u.*
- 12 *De volken hebben van uw schande gehoord,
het land is vol van uw gejammer,
want de ene held is over de andere held gestruikeld,
samen zijn zij gevallen – zij beiden.*

Het is alsof de HEERE zegt dat Hij eens goed moet kijken wie dat is die daar als de Nijl komt opzetten met groot geweld, kokend van woede (*vers 7*). O ja, het is Egypte dat als de woeste Nijl komt opzetten (*vers 8*). De HEERE hoort hoe hij snoevend, grootsprekend, zegt: *“Ik kom opzetten.”* ‘Ik, het machtige Egypte, ben zo talrijk dat ik de aarde zal bedekken en *“ik zal de stad verdelgen en wie daarin wonen”*.’ De paarden en strijdwagens worden toegeschreeuwd en opgejaagd (*vers 9*). De helden verschijnen, zelfverzekerd van de overwinning. Er zijn niet alleen Egyptenaren. Ook de Cusjieten en de Puteeërs, *“die het schild hanteren”*, en de Lydiërs, *“die de boog hanteren [en] spannen”*, maken deel uit van dit machtige leger.

Dan horen we weer de HEERE in Zijn verhevenheid boven al dit opgezwollen gedoe van nietige mensjes. Het is Zijn dag, niet die van Egypte (*vers 10*). *“De Heere, de HEERE van de legermachten”* zal Zich wreken op Zijn tegenstanders. Hij is het Die uiteindelijk Egypte oordeelt, terwijl Hij daar de Babyloniërs voor gebruikt. De slachting die door het zwaard wordt aangericht, is *“voor de Heere, de HEERE van de legermachten”*. De slachtplaats is *“in het land van het noorden, aan de rivier de Eufraat”*, bij Karchemis.

Spottend richt de HEERE zich tot de *“maagd, dochter van Egypte”* die daar als dodelijk verwond aan de oever van de Eufraat ligt (*vers 11*). Laten ze naar Gilead gaan om balsem voor hun wonden te halen. Hetzelfde is tegen Juda gezegd (*zie Jr 8:22*). Maar al hebben de Egyptenaren nog zoveel medische kennis en al nemen ze nog zoveel medicijnen, er zal geen herstel van hun vroegere kracht zijn. De slagen en wonden die hun zijn toegebracht, zijn ongeneeslijk. Het getuigenis van hun smadelijke ondergang bereikt de volken (*vers 12*). In hun land zelf is er gejammer. Hun helden zijn allemaal van hun voetstuk gevallen. In plaats van elkaar te helpen zijn ze over elkaar gestruikeld in hun val.

De komst van Nebukadnezar | *verzen 13-19*

13 *Het woord dat de HEERE sprak tot de profeet Jeremia over de komst van Nebukadnezar, de koning van Babel, om het land Egypte te treffen:*

14 *Verkondig in Egypte, laat het horen in Migdol,
laat het horen in Nof en in Tachpanhes.*

*Zeg: Stel u op, maak u gereed,
want het zwaard heeft verslonden wat rondom u is.*

15 *Waarom zijn uw machtigen weggevaagd?
Zij hebben geen stand gehouden, omdat de HEERE hen heeft
verjaagd.*

16 *Hij maakte [het aantal]
van hen die struikelden groot, ja, de een viel over de ander.
Toen zeiden zij:*

*Sta op, laten wij terugkeren naar ons volk
en naar ons geboorteland,
vanwege het zwaard van de onderdrukker.*

17 *Daar riepen zij: De farao,
de koning van Egypte, is een grootspreker: hij heeft het juiste
moment voorbij laten gaan!*

18 *[Zo waar] Ik leef, spreekt de Koning
– HEERE van de legermachten is Zijn Naam –
voorzeker, als de Tabor onder de bergen
en als de Karmel bij de zee zal hij komen!*

19 *Pak uw boedel bij elkaar voor de ballingschap,
inwoonster, dochter van Egypte.
Want Nof zal tot een verwoesting worden
en het zal vernietigd worden, zodat er geen inwoner [meer] is.*

De farao had wel geprobeerd Babylon in zijn eigen land te verslaan, maar met een slecht resultaat, want de HEERE ondersteunde Nebukadnezar. De HEERE maakt aan Jeremia bekend dat Hij Nebukadnezar naar Egypte zal sturen om het land te slaan (*vers 13*). Jeremia moet wat de HEERE hem zegt over de komst van Nebukadnezar in Egypte in de grote steden ervan bekendmaken (*vers 14*). Hij moet hun zeggen dat ze zich gereed moeten maken voor de strijd. De vijand komt eraan en heeft

zich een weg gebaad naar die steden door alles wat op zijn weg kwam te doden met het zwaard.

Opnieuw laat Jeremia het resultaat horen (*vers 15*). Hij vraagt waarom de machtigen zijn weggevaagd. Tegelijk geeft hij zelf het antwoord. Ze konden geen standhouden, omdat de ware Machtige, de HEERE, hen heeft verjaagd. De HEERE ondersteunde het leger van Babel. Dan is er ook geen vechten tegen. Hij veroorzaakte de grote verliezen en zorgde ervoor dat ze over elkaar zijn gevallen in plaats van elkaar te helpen (*vers 16*). De reactie van de soldaten van Egypte is om te vluchten, terug naar waar ze vandaan zijn gekomen, weg van het zwaard van de onderdrukker.

In hun land komen ze in opstand tegen de farao (*vers 17*). Ze noemen hem een grootspreker. Hij heeft met een grote mond tegen hen gezegd dat ze onverslaanbaar zijn. Maar het respect voor hem is verdwenen. Hij heeft de tijd niet goed ingeschat en te laat gereageerd op de dreiging van de vijand. Daarom komen ze in opstand tegen hem. De Heer Jezus zal tegen veel mensen zeggen, als ze voor Zijn troon staan, dat ze grootsprekers zijn en dat ze het juiste moment om zich te bekeren voorbij hebben laten gaan.

Nog eens bevestigt de HEERE dat de taferelen die Hij zojuist heeft beschreven, geen verzinsels zijn (*vers 18*). Hij zegt dat als “*de Koning*”, Wiens Naam “*HEERE van de legermachten is*”. Hij staat boven de farao, de koning van Egypte, en alle koningen, en Hem staan alle hemelse en aardse legermachten ter beschikking. Als Hij spreekt, wie zal het keren?

Hij wijst op de stabiliteit van de Tabor en de Karmel. Zo vast als die bergen staan, zo zeker is het dat Nebukadnezar zal komen. Die zekerheid ligt in het feit dat de HEERE Zelf de komst van Nebukadnezar bewerkt. Op berg de Tabor heeft de HEERE Barak een grote overwinning over de Kanaänieten gegeven (*zie Ri 4:14-15*) en op de Karmel doodde Elia vierhonderdvijftig valse profeten van Baäl (*zie 1Kn 18:19-20,40*).

Hij geeft de Egyptenaren de raad om hun huisraad bij elkaar te pakken en te vluchten (*vers 19*). Weerstand bieden tegen de vijand heeft geen zin. Hij spreekt Egypte aan als “*inwoonster, dochter van Egypte*”. Dat zijn de vrouwen die thuis achtergebleven zijn. Ze worden gewaarschuwd voor de verwoestingen die de vijand zal aanrichten in hun woonplaats. Er zal geen inwoner meer overblijven.

De val van Egypte | verzen 20-26

- 20 *Egypte is een bijzonder mooi kalf,
[maar] de horzel uit het noorden komt eraan – hij komt eraan!*
- 21 *Zelfs zijn huursoldaten zijn in zijn midden
als gemeste kalveren,
maar ook zij keren zich om.
Zij slaan tezamen op de vlucht, zij houden geen stand,
want de dag van hun ondergang is over hen gekomen,
de tijd van de vergelding aan hen.*
- 22 *Het geluid [van Egypte] is als dat van een slang die wegschuifelt,
want met een legermacht zullen zij erheen gaan;
met bijlen zullen zij bij hem komen,
als houthakkers.*
- 23 *Zij zullen zijn woud omhakken, spreekt de HEERE,
al is het ondoordringbaar.
Want zij zijn talrijker dan sprinkhanen,
zodat zij niet te tellen zijn.*
- 24 *De dochter van Egypte staat beschaamd,
zij is in de hand van het volk van het noorden gegeven.*
- 25 *De HEERE van de legermachten, de God van Israël, zegt: Zie, Ik ga Amon, [de god] van No, de farao, Egypte, zijn goden, en zijn koningen straffen, ja, [Ik straf] de farao en wie op hem vertrouwen.*
- 26 *Ik zal hen geven in de hand van hen die hen naar het leven staan, zowel in de hand van Nebukadrezar, de koning van Babel, als in de hand van zijn dienaren. Maar daarna zal zij bewoond worden als [in] de dagen van weleer, spreekt de HEERE.*

De HEERE stelt Egypte voor als “een bijzonder mooi kalf” (vers 20). Dit is een spotnaam. Egypte vereert de koe als afgod. Een van hun goden heet Apis en is als stier afgebeeld. Maar die afgod zal hen niet kunnen redden. Zoals een koe geplaagd en gek gemaakt wordt door horzels, zal de HEERE Nebukadnezar als een horzel op hen afsturen. Hij komt eraan!

Het leger van de farao heeft ook huursoldaten (vers 21). Ze worden goed betaald en hebben zichzelf tegoed gedaan, zodat ze wel gemeste kalveren lijken. Of Egypte nu een mooi kalf is of vetgemest, het is klaar voor de slacht. De gemeste kalveren slaan op de vlucht. Ook zij houden geen

stand. Ze zien dat de dag van hun ondergang over hen is gekomen en dat ze hun verdiende loon zullen krijgen.

In weer een ander beeld laat Jeremia de terugtocht van de legers van Egypte zien (*vers 22*). Hij vergelijkt Egypte nu met een slang die zich schuifelend terugtrekt in het bos. Maar het zal tevergeefs zijn, want de vijanden komen achter hem aan met bijlen. Dan blijken de soldaten ook houthakkers te zijn. Ze hakken het woud om waarin hij zich heeft teruggetrokken, al is dat nog zo ondoordringbaar (*vers 23*). Ze zijn met zoveel dat het binnen de kortste keren is omgehakt. Als alle bescherming is weggekap, staat daar de dochter van Egypte beschaamd (*vers 24*). Het is afgelopen met haar verzet. Ze kan zich niet langer verstoppen en wordt in de hand van de Babyloniërs gegeven.

De Egyptenaren hadden onder de vele goden ook een god Amon, de god van de stad No (*vers 25*). De HEERE van de legermachten, de God van Israël, de enige, ware God, zal die god en alle goden straffen, waaronder ook de farao die zich als god liet aanbidden en alle hooggeplaatsten die zich als goden lieten dienen. Hij zal ze allemaal uitleveren aan Nebukadnezar (*vers 26*). Dan zullen ze weten hoe waardeloos die goden zijn om hen te beschermen.

Toch zal dit niet het definitieve einde van Egypte betekenen. De HEERE belooft dat Egypte in de toekomst weer bewoond zal worden als vroeger (*zie Js 19:23-25; Ez 29:9-14*). Dat zal gebeuren in het vrederijk, als de Heer Jezus, de Messias, zal regeren. Dan zal ook Egypte hersteld worden, wat direct in verband wordt gebracht met het herstel van Israël onder de Messias in de volgende verzen. We zullen zien dat een dergelijk herstel ook geldt voor Moab, Ammon en Elam.

Zegen over Jakob | *verzen 27-28*

*27 U dan, wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob,
wees niet ontsteld, Israël!
Want zie, Ik ga u verlossen uit verre [landen],
uw nageslacht uit het land van hun gevangenschap.
Jakob zal terugkeren, rust hebben en zonder zorgen zijn,
en niemand zal [hem] schrik aanjagen.*

28 U [dan], wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, spreekt de HEERE,
 want Ik ben met u.
 Ik ga immers een [vernietigend] einde maken aan alle heidenvolken
 waarheen Ik u verdreven heb.
 Aan u echter zal Ik geen [vernietigend] einde maken.
 Ik zal u bestraffen met mate,
 maar u beslist niet voor onschuldig houden.

Na dit oordeel over Egypte en de belofte van herstel volgt nog een woord voor Gods volk (vers 27). Zij hoeven niet bevreesd te zijn dat er wel herstel voor Egypte zal zijn, maar niet voor hen. De HEERE spreekt hen bemoedigend aan als “Mijn dienaar Jakob” en “Israël”. Hij heeft een relatie met hen en Hij heeft hun Zijn beloften gegeven.

Hij zegt hun toe dat Hij hen zal “verlossen uit verre [landen]” – dat ziet op het tienstammenrijk dat Hij uit de verstrooiing zal verlossen – en “uit het land van hun ballingschap” – dat ziet op het tweestammenrijk dat Hij uit Babel zal verlossen. Hij zal hen dan in veiligheid brengen. In de toekomst zal dat zijn volle vervulling vinden, als alle twaalf stammen in het land zullen wonen onder de zegenrijke heerschappij van de Messias.

Hij herhaalt dat ze niet bevreesd hoeven te zijn, omdat Hij met hen is (vers 28). Aan alle volken zal Hij een vernietigend einde maken, maar niet aan hen. Zeker zal Hij hen moeten bestraffen, want ze hebben straf verdiend. Hij zal dat echter met mate doen en niet op een manier dat ze net als de volken volkomen vernietigd zullen worden.

Jeremia 47

Profetie over de Filistijnen | verzen 1-7

1 Het woord van de HEERE dat tot de profeet Jeremia kwam, tegen de Filistijnen, voordat de farao Gaza versloeg.

2 Zo zegt de HEERE:

*Zie, water komt opzetten uit het noorden,
het wordt tot een overstromende beek.*

*Ze zullen het land en al wat het bevat overstromen,
de stad en wie erin wonen.*

*De mensen zullen het uitschreeuwen,
alle inwoners van het land zullen weklagen,*

3 *vanwege het geluid van het stampen van de hoeven van zijn
machtige [paarden],*

*vanwege het gedreun van zijn strijdswagens, het ratelen van zijn
wielen.*

*Vaders zien niet om naar [hun] kinderen,
vanwege het verslappen van [hun] handen,*

4 *vanwege de dag die komt
om alle Filistijnen te verdelgen,*

*om elke overgebleven helper
van Tyrus en Sidon uit te roeien.*

*Want de HEERE zal de Filistijnen verdelgen,
het overblijfsel van het kustland van Kaftor.*

5 *Kaalheid is over Gaza gekomen,*

*Askelon is uitgeroeid,
[met] het overblijfsel van hun dal.*

Hoelang zult u [uw lichaam] kerven?

6 *Wee, zwaard van de HEERE,*

hoelang hebt u geen rust?

Keer terug in uw schede,

kom tot rust, wees stil.

7 *Hoe zou u rust kunnen hebben?*

De HEERE heeft [immers] het [zwaard] opdracht gegeven.

Tegen Askelon en tegen de zeekust,

daar[tegen] heeft Hij het bestemd.

Israël heeft de Filistijnen nooit uit het land Kanaän verdreven. Er is altijd strijd met de Filistijnen gebleven. David heeft hen wel onderworpen (zie *2Sm 8:1*) en ook heeft Hizkia nog met succes tegen hen gestreden (zie *2Kn 18:8*). Nu profeteert Jeremia tegen hen dat Babel zal komen en hun steden zal verwoesten.

Eerst wordt gezegd dat de profetie tegen de Filistijnen is gekomen, voordat de farao een van de Filistijnse steden, Gaza, versloeg (*vers 1*). Egypte ligt ten zuiden en niet ten noorden van Israël. Egypte heeft Juda verslagen (zie *2Kn 23:29*), op weg naar Karchemis op de grens van Babylon (*Jr 46:2*) en heeft daarbij ook Gaza verslagen. Later, tijdens de regering van de koningen Joram en Achaz, zijn de Filistijnen weer machtiger geworden (zie *2Kr 21:16-17; 28:16-19*).

Het grote leger zal uit het noorden komen en een verwoestend werk doen in het hele land van de Filistijnen (*vers 2*). De farao dacht dat zijn leger als een woeste watermassa alle landen zou overwinnen, maar Babel is als "water ... uit het noorden" dat "tot een overstromende beek" wordt. De legers van Babel zullen alles overstromen en grote schrik en ellende veroorzaken, waardoor de Filistijnen het uitschreeuwen en weeklagen.

Deze reactie wordt veroorzaakt door de stampende hoeven van machtige paarden en het gedreun van de strijdwagens van de Babyloniërs (*vers 3*). Er is geen strijden tegen. De overmacht is enorm en boezemt grote vrees in. Vaders, die normaal als leeuwen voor hun kinderen zullen vechten, zijn verlamd van schrik. De handen zijn verslapt. Ze hebben geen kracht om zelfs maar naar hun kinderen om te zien, laat staan ze op te nemen en weg te vluchten.

Ze zien dat de dag van Gods oordeel eraan komt (*vers 4*). In dat oordeel zullen alle Filistijnen verdelgd worden. Van hun helpers uit het noorden, uit Tyrus en Sidon, zijn er enkele overgebleven, maar ook die zullen worden uitgeroeid. Ook het overblijfsel van de Filistijnen zal de HEERE weten te vinden. Dat overblijfsel is gevlucht naar Kaftor of Kreta, het land waar ze hebben gewoond na hun vertrek uit Egypte (*Am 9:7; Gn 10:14; Dt 2:23*). De HEERE verdelgt hen vanwege al het kwaad dat zij Zijn volk hebben aangedaan.

Alle aanzien wordt van Gaza weggenomen, wat wordt uitgedrukt door de kaalheid die over deze stad is gekomen (*vers 5*). In een andere stad

van de Filistijnen, Askelon, is niemand overgebleven, alle inwoners zijn uitgeroeid. De dwaasheid om hun lichaam te kerven en daardoor de hulp van hun afgoden af te dwingen is volkomen zinloos gebleken (*zie en vgl. 1Kn 18:28*). Hoelang zullen ze daar nog mee doorgaan voordat ze de zinloosheid ervan inzien?

Ze menen toch niet dat het vreselijke zwaard van de HEERE daardoor tot rust zal komen (*vers 6*)? Alsof zij met hun afgodische praktijken de toorn van de HEERE kunnen bezweren en sussen. Het is alsof ze het zwaard van de HEERE toespreken dat het toch genoeg bloed heeft gezien door het inkerven van hun lichaam en dat het nu weer in de schede terug kan keren, tot rust kan komen en stil kan zijn, voldaan door het bloed.

Maar hoe zou het zwaard rust kunnen hebben als de afgodische praktijken gewoon doorgaan (*vers 7*)? God moet de zonde straffen en zal alle kwaad oordelen dat Zijn volk is aangedaan. Daarom geeft Hij het zwaard (de Babyloniërs) de opdracht zich te keren tegen Askelon en de zee kust, waar de Filistijnen wonen. Dat is het doelwit van het zwaard. Daartegen heeft Hij het bestemd. Het zwaard rust pas, als het kwaad is geoordeeld.

Het zwaard van God moest ontwaken toen de Heer Jezus tot zonde werd gemaakt. Ieder die zich bekeert, mag weten dat het zwaard van Gods gerechtigheid is neergekomen op Zijn Herder (*zie Zc 13:7*). Voor zo iemand heeft Gods zwaard rust gevonden in het oordeel dat Zijn Metgezel heeft getroffen (*Zc 13:7a*). Het zwaard van de HEERE komt tot rust als er bekering en berouw is (*zie 1Kr 21:15-17*).

*Zwaard, ontwaak tegen Mijn Herder
en tegen de Man Die Mijn Metgezel is,
spreek de HEERE van de legermachten.
Sla die Herder
... (Zc 13:7a)*

Als de Filistijnen zijn verslagen, zal het hele land aan Israël toebehooren (*Zf 2:7*). De Filistijnen zullen niet langer als

*En het gebied zal zijn
voor het overblijfsel van het huis van Juda,
zodat zij daarin zullen weiden.
's Avonds zullen zij in de huizen van Askelon neerliggen,
want de HEERE, hun God, zal naar hen omzien
en een omkeer in hun gevangenschap brengen. (Zf 2:7)*

volk bestaan en geen enkele bedreiging meer vormen om Gods volk aan te vallen. God zal al Zijn beloften vervullen die Hij aan Zijn volk heeft gedaan.

De Filistijnen zijn een beeld van het naamchristendom. Ze komen oorspronkelijk uit Egypte, een beeld van de wereld, maar claimen het land van God. Ze zijn in dat land gekomen via hun eigen weg, "*de weg door het land van de Filistijnen*" (zie Ex 13:17-18), en niet zoals Gods volk door de Rode Zee, die een beeld is van de dood en opstanding van Christus.

De Filistijnen herkennen we in de religieuze, maar natuurlijke mens, de mens zonder nieuw leven, die zijn stempel wil zetten op de dingen van God. Dat zien we in het ritualisme in de gemeente, zoals bijvoorbeeld in het menselijk georganiseerde priesterschap en uiterlijke symbolen als toga, altaar en crucifix. Of er ook bekering en wedergeboorte heeft plaatsgevonden, is niet aan de orde. Diploma's en retoriek bepalen de dienst.

Enkele vroegere acties van de Filistijnen zijn het wegnemen van Sara, de vrouw van Abraham (zie Gn 20), het dichtstoppen met zand van de bronnen die Abraham heeft gegraven (zie Gn 26) en het meenemen van de ark (zie 1Sm 4). De geestelijke betekenis is dat ze genade wegnemen (Sara stelt de genade voor), dat ze de zegeningen en verkwikking van het Woord verhinderen door bezig te zijn met de dingen van de aarde (voorgesteld in het zand) en dat ze de aandacht voor de Heer Jezus wegnemen, van Wie de ark een beeld is.

Jeremia 48

Verlatenheid van de steden van Moab | verzen 1-6

1 Over Moab. Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël:

- Wee over Nebo, want het is verwoest!
Kirjathaim staat beschaamd, het is ingenomen.
De veilige vesting staat beschaamd en is ontsteld.*
- 2 *Moabs roem is er niet meer,
in Hesbon hebben zij kwaad tegen hem bedacht:
Kom, laten we het uitroeien, zodat het geen volk [meer] is.
Ook [u], Madmen, zult verdelgd worden,
het zwaard zal u achtervolgen.*
- 3 *Hoor, geschreeuw uit Horonaim:
Verwoesting, een grote ramp!*
- 4 *Moab is gebroken,
zijn kleine [kinderen] hebben geschreeuw laten horen.*
- 5 *Ja, de weg omhoog naar Luhith
gaat men met voortdurend geweën op.
Ja, op de weg omlaag naar Horonaim
hebben tegenstanders noodgeschrei gehoord.*
- 6 *Vlucht, red uw leven!
Word als een kale struik in de woestijn.*

De HEERE van de legermachten, de God van Israël, spreekt ook Zijn oordeel uit over Moab (*vers 1; zie ook Js 15-16*). De God van Israël is ook de God van alle volken. Moab is de zoon van Lot, die hij, na dronken gevoerd te zijn, in bloedschande bij zijn dochter verwekte (*zie Gn 19:37*). Zijn nakomelingen zijn altijd vijanden van Gods volk geweest. De naam van Moab komt dertig keer in dit hoofdstuk voor.

Deze profetie over Moab is langer dan enige andere profetie in de *hoofdstukken 46-49*. De lengte is gedeeltelijk het gevolg van het grote aantal geografische benamingen dat wordt vermeld. Het is de meest grondige van alle oudtestamentische profetieën over Moab (*zie Dt 23:3; Ps 60:8, 83:6-7, 108:9, Js 15-16, 25:10-12, Jr 9:26; 25:21, 27: 3; Ez 25:8-11; Am 2:1-3; Zf 2:8-11*).

Moab is een beeld van de wereld in zijn gemakzucht en trots. Het is de wereld die plezier zoekt en moeiten ontvlucht. Wie zijn gemak zoekt, beroemt zich snel op wat hij heeft. Maar liefde voor gemak leidt altijd tot armoede. Er is verwoesting, beschaming en ontsteltenis. De steden die hun trots waren, zijn ingenomen. Moab ligt ten oosten van Juda, aan de andere kant van de Dode Zee. Ze hebben veel steden. Nebo en Kirjathaim behoorden eerst tot de stam Ruben (zie Nm 32:37-38; Jz 13:19), maar zijn door Moab veroverd. Die steden zullen door de vijand worden ingenomen en verwoest.

Het is voorbij met de roem van Moab (vers 2). Alles waarop de mens zich in zijn gemakzucht beroemt, zal tenietgedaan worden. Alle roem van de mens is uitgesloten. De enige roem die blijft, is het roemen in de Heer.

Hesbon behoorde ook toe aan de stam Ruben (zie Nm 32:37). In die stad worden plannen beraamd om Moab uit te roeien. Het broeit in die stad. Een andere stad, Madmen, krijgt de boodschap dat zij zal worden verdelgd en dat wie eruit wegvluchten, door het zwaard zullen worden achtervolgd.

Uit Horonaïm, een andere stad, klinkt geschreeuw (vers 3). Daar heeft de vijand zijn verwoestend werk al gedaan en spreekt men van een grote ramp. Moab is in ramspoed gestort (vers 4). Zijn kleine, weerloze kinderen zijn ook slachtoffers. Ze schreeuwen het uit. Het hartstochtelijke gehuil van kinderen die onder geweld lijden, is een kwelling voor het gehoor van ieder die nog enig natuurlijk gevoel heeft. Het betekent ook dat het land geen hoop op herstel meer heeft.

Men loopt verdwaasd en voortdurend huilend op straat (vers 5). Er zijn er die de weg omhoog gaan, naar Luhith. Anderen gaan de weg naar beneden, naar Horonaïm. Op de weg naar beneden komt het noodgeschrei uit Horonaïm de vluchtelingen tegemoet. Horonaïm is al verwoest (zie vers 3). Daar zal geen veilig heenkomen worden gevonden. Ze roepen elkaar toe om te vluchten en hun leven te redden (vers 6). Laten ze al hun spullen maar achterlaten en als een kale struik in de woestijn gaan wonen. Het gaat er maar om dat ze overleven. Hun toestand wordt hier vergeleken met een kale struik in de woestijn, een beeld van verwoesting en verlatenheid.

Zelfvertrouwen en vertrouwen op de afgod | *verzen 7-10*

- 7 *Want vanwege uw vertrouwen
op uw [vesting]werken en op uw schatten
zult ook u ingenomen worden.
Kamos zal in ballingschap weggaan,
zijn priesters en zijn vorsten samen.*
- 8 *Want de verwoester zal komen naar elke stad,
geen stad zal ontkomen.
Het dal zal vergaan,
de vlakte zal weggevaagd worden,
zoals de HEERE [het] heeft gezegd.*
- 9 *Geef Moab vleugels,
want vliegend zal het weggaan.
Zijn steden zullen tot een verwoesting worden,
zodat er geen inwoner [meer] is.*
- 10 *Verloekt wie het werk van de HEERE traag uitvoert,
ja, verloekt wie zijn zwaard bloed onthoudt.*

De reden voor dit oordeel is het vertrouwen op zichzelf en hun afgod (*vers 7*). Aan God wordt niet gedacht. Wie alleen met zichzelf bezig is en voor zichzelf leeft en zich beroemt op zijn eigen kracht en rijkdommen, zal omkomen. Daarom zal Moab ingenomen worden. Hun god Kamos zal, net als de goden van Egypte in het vorige hoofdstuk, een waarde-loze god blijken te zijn. Hij zal als een dood stuk materiaal in ballingschap weggaan, samen met de mensen die hem hebben aanbeden en hebben geregeerd in zijn naam.

Trots is de wortel van de ellende van Moab. Kamos (*verzen 7,13,46*) was de nationale godheid van Moab (*vgl. Nm 21:29; 1Kn 11:7,33*). De verwijzing naar vertrouwen in hun werken en schatten betekent dat de reden voor de val Moab zijn materialisme is. Toen Kamos in ballingschap ging, vergezelden zijn volgelingen hem. Afgoden werden meestal gevangen genomen met hun aanbidders (*zie Jr 43:12; Js 46:1-2*).

Verzet tegen de verwoester die komt, is zinloos (*vers 8*). Ook hun god laat het afweten om hen te beschermen. Geen stad blijft gespaard. Tevens zal alle leven in het dal en in de vlakte vergaan. De vijand doet een grondig werk, want het gebeurt “zoals de HEERE [het] heeft gezegd”. Moab moet daarom maar zo snel mogelijk, zo snel als vogels kunnen

vliegen, maken dat het wekomt (*vers 9*). Het is een aansporing om overhaast te vluchten. De steden zullen geen bescherming kunnen bieden, want die zullen tot een verwoesting worden waar niemand kan wonen.

De vijand wordt tot snelle en volledige gehoorzaamheid aangespoord door de vervloeking van de HEERE die over hem zal komen als hij niet doet wat de HEERE van hem verwacht of als hij traag is in het doen van Zijn werk (*vers 10*). De HEERE heeft geboden dat het zwaard Moab moet treffen. Wie dat niet doet en Hem dus ongehoorzaam is, wordt vervloekt. Meroz werd vervloekt *“omdat zij de HEERE niet te hulp zijn gekomen”* toen Barak en Debora Zijn strijd streden (*Ri 5:23*).

Dit woord is ook voor ons belangrijk. Als we gemak liefhebben en traag zijn om het werk van de Heer te doen, spreekt de Heer daar Zijn vloek over uit. Dat lijkt in strijd te zijn met de tijd van genade waarin wij leven, maar dat is het niet. Paulus zegt tot de Korinthiërs: *“Als iemand de Heer niet liefheeft, die zij vervloekt”* (*1Ko 16:22*).

De trotse voldaanheid van Moab | *verzen 11-19*

11 *Moab is vanaf zijn jeugd zonder zorgen geweest,
en heeft [als wijn] op zijn droesem stilgelegen.
Het is niet van het ene vat in het andere overgegoten:
het is niet in ballingschap gegaan.
Daarom heeft het zijn smaak behouden
en is zijn geur niet veranderd.*

12 *Daarom, zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik aftappers
naar hem toe zal sturen om hem af te tappen. Zij zullen hun vaten
leegmaken en hun kruiken stukslaan. 13 Moab zal beschaamd wor-
den vanwege Kamos, zoals het huis van Israël beschaamd is vanwege
Bethel, hun vertrouwen.*

14 *Hoe kunt u zeggen:
Wij zijn helden,
dappere mannen, [gereed] voor de strijd?*

15 *Moab is verwoest en [uit] zijn steden opgetrokken,
en de keur van hun jongemannen is afgevoerd ter slachting,
spreekt de Koning
– HEERE van de legermachten is Zijn Naam.*

- 16 *De ondergang van Moab is nabij, [die] is in aantocht,
zijn onheil haast zich zeer.*
- 17 *Beklaag hem, allen rondom hem,
allen die zijn naam kennen.
Zeg: Hoe is de machtige scepter gebroken,
die sierlijke staf!*
- 18 *Daal af uit [uw] luister, verblijf in dorst,
u [die hier] woont, dochter van Dibon,
want de verdelger van Moab is tegen u opgetrokken,
hij heeft uw vestingen verwoest.*
- 19 *Ga aan de weg staan, en zie uit,
inwoonster van Aroër.
Vraag hem die vlucht en haar die ontkomt,
zeg: Wat is er gebeurd?*

Israël is steeds in strijd verwickeld geweest, op een kleine tijd onder de regering van Salomo na. Moab heeft nooit iets van zorgen of strijd gekend (vers 11). Iemand die zorgeloos en in welvaart is opgegroeid, is als een verwend kind niet gewend aan tegenslagen. Zo'n persoon is ongenietbaar als hij niet op zijn wenken wordt bediend.

Moab is als wijn die niet is overgegoten van het ene in het andere vat. Door het overgieten wordt de wijn steeds zuiverder, want na het overgieten blijft de gezakte drab in het oude vat achter. Hoe vaker dit proces herhaald wordt, des te zuiverder wordt de wijn. Dat is met Moab niet gebeurd. Hij heeft zijn verdorven smaak behouden en zijn geur is als vanouds. Er is niets fris aan.

Dit is het kenmerk van mensen die alles hebben wat hun hart begeert en geen zorgen hebben gekend. De christen die geen beproevingen of worstelingen kent, zal geen toegewijd leven leiden, maar alleen met zijn aangename leven op aarde bezig zijn en daarvoor leven. Wie tot geloof in de Heer Jezus komt, moet "door vele verdrukkingen het koninkrijk van God ... binnengaan" (Hd 14:22). Hij moet ook zichzelf leren kennen in de worsteling die in Romeinen 7 wordt beschreven. Dat zal tot een leven van volle overgave aan de Heer Jezus brengen.

De HEERE zegt tegen Moab dat het spoedig voorbij zal zijn met zijn leven in gemakzucht (vers 12). Er zullen aftappers komen die hem al zijn welvaart en al zijn gemakken zullen ontnemen. Ze zullen worden

leeggezogen. Daarna zullen ze zelf als kruiken waarin de wijn zat, worden stukgeslagen. Ze hebben hun voorspoed aan hun god Kamos toegeschreven en zullen ervaren dat het alleen beschaming tot gevolg heeft. Laat ze maar kijken naar Israël dat ook op de afgod, het gouden kalf in Bethel heeft vertrouwd (*vers 13; vgl. Am 3:14a*). Israël is weggevoerd in de verstrooiing.

*Voorzeker, op de dag dat Ik
Israël zijn overtredingen zal vergelden,
zal Ik ook de altaren van Bethel vergelden.
(Am 3:14a)*

Als ze dat zien, hoe durven ze dan zo overmoedig te zeggen dat ze helden zijn, dappere mannen, die de strijd wel eens even zullen aangaan (*vers 14*)? Het antwoord klinkt direct en is niet mis te verstaan (*vers 15*). Er komt van al hun bravoure niets terecht. Hun wordt voorgesteld dat Moab is verwoest. Ironisch klinkt het dat 'de helden' wel uit hun steden zijn opgetrokken, maar dat 'die keur van hun jongemannen' wordt afgevoerd ter slachting. Van enige strijd is geen sprake. De loop van de strijd wordt niet bepaald door grootsprekende snoevers die pochen op hun kracht, maar door "de Koning" Wiens Naam HEERE van de legers is. Als Hij spreekt, wat heeft de nietige mens dan nog te melden? Wat Hij zegt, gebeurt, en dat alleen.

Daarom is de ondergang van Moab nabij; hij komt eraan en snel ook (*vers 16*). De vijanden zijn de stammen uit het oosten (*zie Ez 25:9-10*). Het onheil dat over Moab komt, zal aanleiding zijn voor de omringende volken, allen die er bewondering voor hebben gehad, om een weeklacht aan te heffen (*vers 17*). Zijn kracht en luister zijn verbroken. Geknakt ligt hij terneer. Het gebroken symbool van regering en gezag toont aan dat hun kracht en nationale glorie voorbij zijn.

Dibon en Aroër behoorden ook tot de stam Ruben (*zie Jz 13:15-17*) en zijn door Moab ingenomen. Dibon is een welvarende stad, maar de vijand komt eraan, de verdelger van Moab (*vers 18*). Hij zal "de dochter van Dibon" dwingen uit die luister af te dalen. Ze zal zozeer vernederd worden, dat ze zelfs aan water gebrek zal hebben. De vesting, de sterkte waar ze zich veilige waande, wordt verwoest.

Aroër wordt opgeroepen aan de weg te gaan staan en uit te zien naar de vluchtelingen uit Dibon (*vers 19*). Als "de inwoner van Aroër" dan de lange stoet vluchtelingen ziet, de aftocht en vernedering van Dibon, zal dat vragen oproepen. Ze zal "hem ... en haar", mannen en vrouwen die

op de vlucht zijn geslagen, vragen wat er toch is gebeurd. Als ze verstandig is, zal ze zich door wat ze te horen krijgt, laten waarschuwen en ook vluchten. De rampen die anderen overkomen, zijn een roepstem van God voor hen die het zien om zich tot Hem te keren.

De val van Moab | *verzen 20-28*

20 *Moab staat beschaamd, want het is ontsteld.*

*Weeklaag, schreeuw het uit,
maak in Arnon bekend
dat Moab verwoest is.*

21 *Ja, het oordeel is gekomen over het land van de vlakke, over Holon, over Jahza en over Mefaäth, 22 over Dibon, over Nebo en over Beth-Diblathäim, 23 over Kirjathäim, over Beth-Gamul en over Beth-Meon, 24 over Keriöth en over Bozra, ja, over alle steden van het land Moab, die ver en dichtbij zijn.*

25 *De hoorn van Moab is afgehakt
en zijn arm is gebroken,
spreekt de HEERE.*

26 *Maak hem dronken, want hij heeft zich groot gemaakt tegen de HEERE. Moab zal [met de handen] klappen in zijn braaksel, zodat het zelf ook belachelijk wordt. 27 Of is Israël voor u niet geweest [om] te belachen? Is hij aangetroffen onder dieven, dat u zo dikwijls als u over hem sprak, schudde [van het lachen]?*

28 *Verlaat de steden, woon in rotsen,
inwoners van Moab.
Word als een duif die nestelt
in de openingen van een rotsspleet.*

De vijand is gekomen en heeft Moab verwoest (*vers 20*). Al hun snoeverij is verdwenen. Daar staan ze, beschaamd en ontsteld. Er blijft niets anders over dan weeklagen en het uit te schreeuwen. Ja, het oordeel is gekomen, geen stad is gespaard gebleven (*verzen 21-24*). Overal waar ze kijken, zo ver als ze kunnen zien en ook dichtbij, heeft het oordeel alle steden van Moab getroffen. Hun kracht, waarvan de hoorn en de arm een beeld zijn, is verdwenen (*vers 25*). De hoorn is afgehakt en de arm gebroken.

Moab is er ellendig aan toe. Niet alleen de kracht is weg, ook het aanzien is verdwenen (vers 26). Dat komt ervan als iemand zich groot maakt tegen de HEERE. Zo iemand is de weg kwijt. Hij weet niet meer waar hij heen gaat en weet ook niet meer wat hij doet. Moab zwalkt als een dronkenman over de weg en valt neer en kotst. Hij heeft zijn welvaart uitgekotst en speelt nu met zijn braaksel. Hij maakt zichzelf belachelijk.

Moab wordt eraan herinnerd dat hij Israël ook heeft uitgelachen (vers 27). Nu wordt hij gemeten met de maat waarmee hij heeft gemeten. Israël is toch niet aangetroffen onder dieven die hun land hebben genomen? De HEERE had Zijn volk verboden het land van Moab, dat veroverd was door de Amoriëten, in bezit te nemen. Maar omdat de Amoriëten de Israëliëten de vrije doortocht weigerden, hadden ze het Overjordanse in bezit genomen (zie Nm 21:21-35). Hun gelach was volkomen ongegrond.

De Moabieten krijgen het advies om de steden te verlaten en zich in de rotsen te gaan verschuilen (vers 28). Als ze zich als een duif in de opening van een rotsspleet zouden nestelen, zouden ze misschien aan het zwaard van de vijand ontkomen.

De trots van Moab | verzen 29-39

- 29 *Wij hebben gehoord van de trots van Moab,
[dat] zeer hoogmoedig is,
van zijn hoogheid, zijn trots, zijn hoogmoed,
en zijn hooghartigheid.*
- 30 *Ik ken zijn overmoed, spreekt de HEERE,
zijn holle praat is niet gepast,
zij doen wat niet gepast is!*
- 31 *Daarom zal ik over Moab weeklagen,
ja, het over heel Moab uitschreeuwen,
om de mannen van Kir-Heres zal men zuchten.*
- 32 *Meer dan het bewenen van Jaëzer zal ik om u wenen,
wijnstok van Sibma.
Uw ranken zijn de zee overgestoken,
zij hebben tot aan de zee van Jaëzer gereikt.
Op uw zomervruchten en op uw wijnoogst
heeft een verwoester zich geworpen.*

- 33 *Zo zijn de blijdschap en de vreugde weggenomen
van het vruchtbare veld, namelijk het land Moab.
De wijn uit de perskuipen heb Ik doen ophouden,
men zal geen [druiven] treden onder vreugderoep,
de vreugderoep zal geen vreugderoep zijn.*
- 34 *Vanwege het geschreeuw van Hesbon, [te horen] tot aan Eleale,
tot aan Jahaz, laten zij hun stem klinken, van Zoar tot aan Horo-
naïm, Eglath Selisia. Want zelfs de wateren van Nimrim worden tot
woestenijen.*
- 35 *Ik zal in Moab doen ophouden, spreekt de HEERE,
wie offert [op] de hoogte
en wie reukoffers brengt aan zijn goden.*
- 36 *Daarom klaagt mijn hart om Moab als de fluiten,
ja, klaagt mijn hart om de mannen van Kir-Heres als de fluiten,
omdat de overloed [die] het verwierf, verloren is.*
- 37 *Want elk hoofd is kaal[geschoren],
elke baard is afgesneden,
op alle handen zijn insnijdingen,
om de heupen is een rouwgewaad.*
- 38 *Op alle daken van Moab, op alle pleinen,
overal is rouwklacht,
want Ik heb Moab stukgebroken
als een pot waaraan niemand waarde hecht,
spreekt de HEERE.*
- 39 *Hoe is het ontsteld! Zij weeklagen:
Hoe heeft Moab zich [met] schaamte afgewend!
Moab is belachelijk geworden en tot een verschrikking
voor allen die er omheen [wonen].*

De grote zonde van Moab is zijn hoogmoed (vers 29), samen met zijn zorgeloosheid (zie vers 11). "Wij", dat Jeremia en zijn metgezellen, "hebben gehoord van de trots van Moab." Jeremia heeft het al eerder genoemd (zie verzen 7,11), maar nog niet in de sterke termen van dit vers. Zes keer wordt er in dit ene vers op verschillende manieren over gesproken. Hoogmoed is de oerzonde. Hij is in het hart van Moab en in het hart van ieder mens. Hoogmoed zit in het hart, maar de HEERE kent het hart van Moab en de hoogmoed waarvan het vervuld is (vers 30). Voor de mensen

uit deze hoogmoed zich in *“holle praat”* en *“doen wat niet gepast is”*. Hoogmoed voert tot alle andere zonden.

Vanwege al die zonden komt het oordeel over Moab. Maar Jeremia verheugt zich daar niet over (*vers 31*). Daarmee laat hij ook zien dat de HEERE Zich niet verheugt over oordeel dat Hij moet uitvoeren. Hij vertolkt de gevoelens van de HEERE. Hij zal over hen wenen en noemt daarbij Sibma (*vers 32*). Sibma stond in de wijde omtrek, tot aan de zee van Jaëzer, bekend om zijn wijngaarden. De hele oogst is door de vijanden verwoest. Wijn is een beeld van de vreugde. Het wegnemen van de wijn betekent het wegnemen van de vreugde (*vers 33*). Er is geen wijnoogst. Alle vreugde-uitingen, die bij het treden van de druiven worden gehoord, zijn verdwenen. De HEERE heeft die doen ophouden.

In plaats van vreugde-uitingen wordt er nu geschreeuw gehoord als een uiting van diepe smart (*vers 34*). Dit geschreeuw, dat vanuit Hesbon (dat vlak bij Sibma ligt) klinkt, wordt overal gehoord, het bedekt als het ware het hele land, het hele land is er vol van. Er is niet alleen geen wijn meer, er is ook geen verkwikking door water meer, want de wateren van Nimrim worden tot woestenijen.

De HEERE zal niet alleen de vreugde en de verkwikking doen ophouden, Hij zal ook de afgoderij een halt toeroepen (*vers 35*). Hij zal dat doen door allen te doden die de afgoden offers brengen. Daar zullen vooral de priesters mee bedoeld zijn, maar ook het hele volk dat zich aan de afgoden heeft toegewijd, met Kamos als hoofdgod. Aan hem hebben ze kinderen geofferd (zie *2Kn 3:27*), een praktijk die de Israëlieten hebben nagedaan (*Jr 7:31; 32:35*).

Vanwege de grote en vele zonden klaagt het hart van Jeremia om Moab en de mannen van Kir-Heres (*vers 36*). *“Als de fluiten”* ziet op het gebruik van de fluit als instrument om uiting te geven aan de gevoelens, zowel bij vreugde als bij verdriet. Jeremia ziet alles wat Moab door zijn zonden verloren heeft. Hij denkt daarbij niet aan de onrechtvaardige manier waarop Moab zijn overvloed verkregen heeft. Hij ziet dat het volk krijgt wat het verdient, maar dat bewerkt bij hem leed en geen leedvermaak.

De Moabieten geven ook uiting aan hun smart vanwege hun verliezen (*vers 37*). Ze scheren hun hoofd kaal, snijden hun baard af, maken insnijdingen in hun handen en dragen een rouwgewaad om de heupen. Op allerlei manieren tonen ze hun verslagenheid. Ook laten ze overal

hun rouwklacht luid horen (*vers 38*). Ze laten die horen op alle daken, waar ze offeren aan hun afgoden, en op alle pleinen, waar ze elkaar ontmoeten.

Maar van een omkeer is naar de HEERE is geen sprake. Hij heeft het gedaan. Hij heeft met Moab gehandeld als met een waardeloze pot, waarin niemand geïnteresseerd is. Zo'n pot neemt alleen maar ruimte in en wordt daarom stukgegooid.

Allen die ervan horen en het zien, merken op hoezeer Moab ontsteld is (*vers 39*). Vanwege het verlies aan winst die lag in de handel met Moab, zullen ze erover weeklagen. Tegelijk kunnen ze hun lachen uit leedvermaak niet bedwingen als ze zien dat het hoogmoedige Moab tot een verschrikking is geworden. Zo kunnen tegengestelde gevoelens samengaan bij een mens: hij treurt over zijn eigen verlies en is blij over het verlies van een ander.

De angst voor de indringer | *verzen 40-47*

- 40 *Want zo zegt de HEERE:*
Zie, hij zal als een arend aan komen zweven
en zijn vleugels over Moab uitspreiden.
- 41 *Kerioth wordt ingenomen,*
de bergvestingen veroverd,
het hart van Moabs helden zal op die dag zijn
als het hart van een vrouw in [barens]nood.
- 42 *Zo zal Moab weggevaagd worden, zodat het geen volk [meer] is,*
omdat het zich groot gemaakt heeft tegen de HEERE.
- 43 *Angst, valkuil en strik*
over u, inwoner van Moab, spreekt de HEERE.
- 44 *Wie uit angst vlucht,*
zal in de kuil vallen,
wie uit de kuil opklautert,
wordt in de strik gevangen.
Ja, Ik zal daarover, over Moab, brengen
het jaar van hun vergelding,
spreekt de HEERE.
- 45 *Zij gingen in de schaduw van Hesbon staan,*
zij die vluchtten voor de macht [van de vijand].

- Want vuur is uitgegaan van Hesbon,
een vlam van binnen Sihon.
Het heeft de slaper verteerd van Moab,
en de schedel van die druktemakers.*
- 46 *Wee u, Moab,
het volk van Kamos is ten onder gegaan,
want uw zonen zijn meegenomen in gevangenschap,
evenals uw dochters in gevangenschap.*
- 47 *In later tijd echter, spreekt de HEERE,
zal ik een omkeer brengen in de gevangenschap van Moab.*
- Tot zover het oordeel over Moab.*

De vijand zal komen met de snelheid van een arend die met zijn vleugels heel Moab zal bedekken (vers 40; Jr 49:22; zie en vgl. Ez 17:3). Moab zal plotseling en geheel door de vijand worden veroverd. Een sterke stad als Kerieth wordt ingenomen en zo zal het gaan met alle steden en ook de bergvestingen die zij onneembaar hebben geacht (vers 41). Het hart van de helden van Moab, de helden die hen wel zouden beschermen, wordt als dat van een vrouw in barensnood. Ze zijn weerloos en doodsbang. Moab zal zo radicaal worden weggevaagd dat het geen volk meer zal zijn (vers 42). De reden daarvan is dat ze zich in hun hoogmoed tegen de HEERE hebben verheven. Het is de zonde van de satan die ook aan God gelijk wilde zijn.

Voor de inwoners van Moab is overal verschrikking, nergens is een plek van veiligheid (verzen 43-44). Ze zullen uit angst vluchten voor de vijand, maar dan in een kuil vallen. Als het hun lukt daaruit op te klauteren en

verder te vluchten,
zullen ze in een
strik gevangen
worden (vgl. Js 24:17-
18a). Hun situatie is

*Angst, valkuil en strik
over u, bewoners van de aarde!
En het zal gebeuren dat wie vlucht voor het beangstigende geluid,
neervoallen zal in de valkuil;
en wie opklimt uit het midden van de valkuil,
gevangen zal worden in de strik. (Js 24:17-18a)*

hopeloos, er is niet aan het oordeel te ontkomen, want de HEERE brengt over Moab het jaar van Zijn vergelding. De HEERE spreekt het en dus gebeurt het.

Sommigen meenden in Hesbon veilig te zijn en bescherming (schaduw) te vinden (vers 45). Maar de vijand zal daar zijn en hen verteren. De vijand heerst in heel Moab. Ze kunnen niets anders doen dan weklagen (vers

46). Moab, het volk van de god Kamos, is ten ondergegaan als een zinkend schip dat in de golven verdwijnt, opgeslokt door de oceaan. Kamos, de afgod, is als leugenaar tentoongesteld. Hij heeft niet kunnen voorkomen dat de zonen en dochters van 'zijn' volk zijn meegenomen in gevangenschap.

Het hoofdstuk laat de gerechtigheid van God zien in Zijn oordeel over de zonde. Hij zal Moab straffen voor zijn zonden van hoogmoed en afgoderij. Het laatste vers laat echter ook zien dat God een God van genade is (*vers 47*). God belooft hier dat Moab in later tijd, dat is in het laatst van de dagen, de eindtijd, weer als volk hersteld zal worden. Als Christus voor de tweede keer op aarde verschijnt om dan als Messias te gaan regeren, zal dat gebeuren.

Jeremia 49

Profetie over Ammon | verzen 1-6

1 *Over de Ammonieten.*

Zo zegt de HEERE:

Heeft Israël geen kinderen

of heeft het geen erfgenaam?

Waarom is Malcam [dan] erfgenaam van Gad

en woont zijn volk in diens steden?

2 *Daarom, zie, er komen dagen, spreekt de HEERE,*

dat Ik tegen Rabba van de Ammonieten

krijgsgeschreeuw zal doen horen.

Het zal tot een woeste ruïne worden,

de bijbehorende [plaatsen] zullen met vuur aangestoken worden.

Dan zal Israël in bezit nemen hen die het in bezit genomen

hadden,

zegt de HEERE.

3 *Weeklaag, Hesbon, want Ai is verwoest,*

schreeuw het uit, dochters van Rabba!

Omgord u met rouwgewaden, bedrijf rouw,

loop rond bij de omheiningen,

want Malcam zal in ballingschap gaan,

zijn priesters en zijn vorsten samen.

4 *Wat beroemt u zich op de dalen? Weggevoeid is uw dal,*

afvallige dochter,

die vertrouwt op haar schatten

[en zegt:] Wie zou er tegen mij opkomen?

5 *Zie, Ik ga angst over u laten komen,*

spreekt de Heere, de HEERE van de legermachten,

overal om u heen.

U zult verdreven worden, ieder voor zich,

en niemand is er die bijeenbrengt wie weggevlucht zijn.

6 *Maar daarna zal Ik een omkeer brengen in de gevangenschap van de Ammonieten,*

spreekt de HEERE.

De Ammonieten zijn, na hun broedervolk de Moabieten in het vorige hoofdstuk, nu het onderwerp van een profetie (*vers 1*). Ook zij zijn via Lot verwant aan Israël (*zie Gn 19:38*). In Ammon zien we de geest van hebzucht. Malcam, de god van de Ammonieten, wordt de eer gegeven dat de Ammonieten de steden van Gad, een stam met een erfdeel in het Overjordanse, nu bezitten. Er is geen respect voor wat God iemand, in dit geval Zijn volk, als bezit heeft gegeven. In naam van Malcam matigen ze zich aan erfgenaam van Gad te zijn. Daarmee negeren ze dat Israël zelf kinderen heeft die erfgenaam zijn.

Ammon toont geen respect voor een familie-erfstuk. Assyrië heeft Gad weggevoerd (*zie 1Kr 5:26*) en de Ammonieten zijn er gaan wonen. Dat brengt Gods oordeel over Rabba, de hoofdstad van Ammon (*vers 2*). Vijanden zullen onder krijgsgeschreeuw de stad verwoesten en de dorpen met vuur verbranden (*zie en vgl. Am 1:13-15; Ez 25:3-5,10*). Zij die erin wonen, zullen buit worden voor de Israëlieten die terugkeren, die daarmee vergoeding krijgen voor alles wat Ammon van hen heeft genomen. Dat zal in de toekomst gebeuren.

Ook Ai wordt verwoest (*vers 3*). Dat zal Hesbon en de dochters van Rabba pijn doen. Zij worden opgeroepen te weeklagen en het uit te schreeuwen. Nog een reden om rouw te bedrijven en verdwaasd rond te lopen is het in ballingschap gaan van hun god Malcam, samen met zijn priesters en vorsten. Zo zal de hele afgodendienst geoordeeld en de waardeeloosheid ervan aangetoond worden. Malcam die zij eerst hebben geëerd als erfgenaam van Gad (*zie vers 1*), blijkt niet meer dan een stuk hout te zijn dat kan worden meegenomen.

Evenals Moab is ook Ammon niet vrij van hoogmoed (*vers 4; Jr 48:29*). Hun dalen brachten rijke oogsten, maar daar is niets van over. Ammon vertrouwde op schatten en snoefde dat zij voor geen vijand bang waren. 'Wel', zegt "de Heere, de HEERE van de legermachten", 'Ik zal jullie bang maken (*vers 5*). Er komt een vijand die jullie zal omsingelen. Waar jullie ook kijken, zal angst jullie overvallen. Jullie zullen op de vlucht slaan en uit elkaar geslagen worden.' Het is ieder voor zich, zonder kans op hereniging.

Toch is er ook voor Ammon herstel (*vers 6*). Als de tucht van de HEERE zijn werk heeft gedaan, zal Hij een omkeer brengen in de gevangenschap van de Ammonieten. Dan zal Hij hen terugbrengen in hun land.

Profetie over Edom | verzen 7-22

7 *Over Edom.*

- Zo zegt de HEERE van de legermachten:
 Is er geen wijsheid meer in Teman?
 Is de raad van verstandige [mensen] vergaan?
 Is hun wijsheid overbodig geworden?
- 8 *Vlucht, keer u om, verblijf in diepgelegen [plaatsen],
 inwoners van Dedan!*
 Want Ik heb de ondergang van Ezau over hem gebracht,
 de tijd [dat] Ik hem straf.
- 9 *Als er druivenplukkers bij u komen,
 laten zij [dan] geen nalezing over?
 Als er dieven in de nacht [komen],
 zouden zij [dan geen] verderf aanrichten tot zij genoeg hebben?*
- 10 *Ik echter, Ik zal Ezau ontbloten,
 Ik zal zijn verborgen plaatsen blootleggen,
 zodat hij zich niet kan verstoppen.
 Zijn nageslacht wordt verdelgd, [evenals] zijn broers
 en zijn burens – en hij is er niet [meer].*
- 11 *Laat uw wezen achter, Ik zal hen in het leven behouden,
 en laten uw weduwen op Mij vertrouwen.*
- 12 *Want zo zegt de HEERE: Zie, zij die niet verdienden om de beker
 te moeten drinken, moeten [hem] beslist drinken. Zou u [dan] in enig
 opzicht voor onschuldig gehouden worden? U zult niet voor on-
 schuldig gehouden worden, maar u moet [hem] beslist drinken! 13
 Want Ik heb bij Mijzelf gezworen, spreekt de HEERE, dat Bozra zal
 worden tot een verschrikking, tot smaad, tot een verwoeste [plaats]
 en tot een vloek. Al zijn steden zullen tot eeuwige puinhopen
 worden.*
- 14 *Ik heb een bericht gehoord van de HEERE,
 een gezant is uitgezonden onder de heidenvolken:
 Verzamel u, kom ertegen [op],
 sta op voor de strijd!*
- 15 *Want zie, Ik heb u klein gemaakt onder de heidenvolken,
 veracht onder de mensen.*

16 *De schrik voor u heeft u bedrogen,
de overmoed van uw hart,
u die woont in rotskloven,
u die zich vastklemt aan hoge heuvels.
Al zou u uw nest [zo] hoog maken als de arend,
vandaar zal Ik u neerhalen,
spreekt de HEERE.*

17 *Edom zal worden tot een verschrikking. Ieder die er voorbij trekt,
zal zich ontzetten en sissen [van afschuw] over al zijn wonden. 18
Zoals Sodom, Gomorra en hun naburige [plaatsen] ondersteboven
zijn gekeerd, zegt de HEERE, zal daar niemand wonen en zal geen
menskind erin verblijven.*

19 *Zie, zoals een leeuw zal hij opkomen
uit de trots van de Jordaan, tegen de sterke woonplaats;
want in een ogenblik zal Ik hem eruit doen wegsnellen.
En wie [daarvoor] uitgekozen is, zal Ik erover aanstellen.
Want wie is Mij gelijk en wie zou Mij dagvaarden?
En wie is die herder dat hij voor Mijn aangezicht standhouden
zou?*

20 *Daarom, hoor het raadsbesluit van de HEERE
dat Hij over Edom genomen heeft,
en Zijn plannen die Hij bedacht heeft
tegen de inwoners van Teman:
Voorwaar, de geringsten van de kudde zullen hen wegslepen!
Voorwaar, men zal hun woonplaats boven hen verwoesten!*

21 *Van het geluid van hun val heeft de aarde,
het geschreeuw – bij de Schelfzee wordt het geluid daarvan
gehoord.*

22 *Zie, als een arend stijgt hij op, komt hij aanzweven, spreidt hij
zijn vleugels uit over Bozra. Het hart van de helden van Edom zal
op die dag zijn als het hart van een vrouw in [barens]nood.*

Edom (dat is Ezau, zie Gn 36:8) is aan de beurt om te horen wat de HEERE over hem te zeggen heeft (vers 7). Zijn land ligt – vanuit Israël bezien – aan de andere kant van de Dode Zee, ten zuiden van Moab. Edom staat bekend om zijn grenzeloze haat tegen Gods volk die voortkomt uit

jaloersheid. Edom is ook bekend om zijn wijsheid (*Ez 25:13*), met Teman als het centrum ervan.

Maar hun wijsheid baat niet als God gaat oordelen. Dan vraagt Hij spottend of er geen wijsheid meer is en of de raad van de verstandige is vergaan of dat de wijsheid gewoon overbodig is. De woorden die hier over Edom worden gezegd, staan bijna gelijkkluidend in *Obadja*. Deze tweevoudige beschrijving van het oordeel over Edom toont wel aan hoezeer Gods toorn op dit volk rust en hoezeer Edom dit verdient.

Dan klinkt ineens de oproep tot Dedan om te vluchten (*vers 8*). Dedan is een stam die in het zuiden van Edom woonde en bekendstond om zijn handel (*zie Jr 25:23*). Ze moesten hun gebruikelijke contacten met Edom opgeven, opdat ze niet in het verderf dat over hem kwam, zouden worden meegesleept. Als ze dat zouden doen, zou dat van wijsheid getuigen. Want de HEERE brengt "*de ondergang over Ezau over hem*" als Zijn rechtvaardige straf.

Een druivenplukker laat altijd nog wat druiven hangen voor een nalezing (*vers 9; zie Lv 19:10*). Dieven stelen alleen wat van waarde is en laten de rest liggen. Zo zal het echter niet zijn als de HEERE Ezau oordeelt (*vers 10*). Hij zal hem volledig verdelgen, er zal geen plek zijn waar hij veilig is voor Zijn oordeel. Niemand zal ontkomen, op enkele wezen en weduwen na. Hen zal de HEERE in het leven behouden als zij op Hem vertrouwen (*vers 11*).

Edom heeft zich veel schuldiger gemaakt dan andere volken en zal daarom zeker niet voor onschuldig gehouden worden (*vers 12*). Hij zal de beker van Gods toorn moeten drinken. Edom heeft het ernaar gemaakt dat de HEERE bij Zichzelf heeft gezworen dat Hij Bozra en al zijn steden zal verwoesten en tot eeuwige puinhopen zal maken (*vers 13*). Dat betekent dat er voor Ezau geen herstel zal zijn.

Jeremia spreekt vervolgens over een bericht dat hij van de HEERE heeft gehoord (*vers 14*). Dat bericht luidt dat er een oproep is gedaan onder de heidenvolken om zich te verzamelen en zich klaar te maken voor de strijd. De heidenvolken zien Edom als een klein volk en verachten hem (*vers 15*). Dat is door de HEERE bewerkt. Edom zelf dacht dat het andersom was en dat de heidenvolken bang voor hem waren (*vers 16*). Dit zelfbedrog komt door de overmoed van zijn hart. Hij meent dat hij

in een onneembare vesting woont. Maar de HEERE zal hem van zijn hoogte neerhalen.

Hij zal Edom tot een verschrikking maken (*vers 17*). Wie hem zien, zullen geluiden van afschuw laten horen. Het zal Edom vergaan zoals het ongeveer twaalfhonderd jaar eerder Sodom en Gomorra is vergaan (*vers 18*). Net zoals daar niemand meer woont, zo zal er in Edom niemand meer wonen, geen mensenkind.

Dan vertelt de profeet over de vijand die eraan komt om Edom te verwoesten (*vers 19*). Die vijand komt als een leeuw. De HEERE zal hem snel sturen. Hij heeft dit instrument uitgekozen. Wie zal daar iets tegen kunnen inbrengen of Hem daarover ter verantwoording kunnen roepen? Wie zal zich kunnen opwerpen als beschermer van Ezau dat hij voor Zijn aangezicht zou kunnen standhouden? Op indrukwekkende wijze maakt de HEERE hier bekend dat het oordeel dat Hij Zich over Edom heeft voorgenomen, volmaakt rechtvaardig en niet te keren is.

Dan maakt Hij Zijn raadsbesluit bekend dat Hij over Edom genomen heeft en de plannen die Hij bedacht heeft tegen de inwoners van Teman (*vers 20*). Er zal niet veel kracht nodig zijn om hen weg te slepen. Hun woonplaats in het hoge gebergte zal worden verwoest. Hun val zal groot zijn, de aarde zal ervan beven (*vers 21*). Hun geschreeuw zal op grote afstand te horen zijn.

Het beeld van de leeuw (*zie vers 19*) verandert nu in dat van een arend. Zij hadden zichzelf met een arend vergeleken die zijn nest hoog op de rotsen bouwt (*zie vers 16*). Maar als de vijand als een arend komt aanzweven en zijn vleugels over Bozra uitspreidt, zal het hart van de helden van Edom worden als het hart van een vrouw in barensood (*vers 22*). De vijand zal hen totaal overvallen en alles in bezit nemen, terwijl zij van angst verlamd zullen staan.

Profetie over Damascus | *verzen 23-27*

23 Over Damascus.

Hamath en Arpad staan beschaamd.

*Omdat zij een slecht bericht hebben gehoord,
smelten zij weg. Bij de zee is bezorgdheid,
men kan niet tot rust komen.*

- 24 *Damascus heeft de moed verloren, het keert zich om om te vluchten,
siddering heeft het aangegrepen,
benauwdheid en weeën hebben het aangegrepen als een barende [vrouw].*
- 25 *Hoe is de stad van de roem verlaten,
de stad van mijn vreugde!*
- 26 *Daarom zullen haar jongemannen vallen op haar pleinen en alle strijdbare mannen zullen op die dag verdeldg worden, spreekt de HEERE van de legermachten.*
- 27 *Ik zal een vuur aansteken binnen de muren van Damascus;
dat zal de paleizen van Benhadad verteren.*

Ook over Damascus wordt het oordeel uitgesproken (*vers 23*). Damascus is de hoofdstad van Syrië, het land waarvan Israël – en Juda in het bijzonder – veel geleden heeft. Het is ook de stad waaraan de genade van God verbonden is door Saulus' bekering als hij daarheen op weg is en waar hij ook enige tijd als bekeerde Jood verblijft (*zie Hd 9:1-25*).

Hamath en Arpad zijn steden in het noorden van Syrië, die eerst door Assyrië en later door Nebukadnezar zijn ingenomen (*zie Js 36:19; 39:5*). Als deze steden het nieuws over een op handen zijnde oorlog horen, smelten ze weg van angst. De bewoners aan de zee, waaraan zij hun welvaart te danken hebben, raken vol bezorgdheid en onrust die ze niet kwijtraken. Rusteloosheid is een ramp in het leven van een volk en van een enkeling en een oorzaak van veel ellende.

Er is geen moed om zich te verzetten tegen de vijand die eraan komt (*vers 24*). Het enige wat men kan doen, is omkeren en vluchten. De angst zit er diep in, de benauwdheid is groot en wordt vergeleken met de weeën van een barende vrouw. De stad waarop ze zich beroemden en waar ze plezier hadden, ligt er door hun vlucht verlaten bij (*vers 25*). De roem en het plezier waaraan ze met weemoed terugdenken, is roem en plezier zonder enige gedachte aan God. Daarom kan dat geen standhouden.

De Babyloniërs zullen komen en de kracht van de stad, de jongemannen en strijdbare mannen, doden (*vers 26*). Dat zegt de HEERE van de legermachten, Die dit alles bestuurt. Hij zal het oordeel voltrekken over de stad van hun roem en de paleizen van Benhadad, hun koning (*vers*

27; zie ook Am 1:4). Meerdere koningen van Syrië heetten Benhadad. Het is een titel, zoals de koningen van Egypte farao werden genoemd. Hadad was een van de goden van Syrië en Ben betekent zoon. Ze heetten dus 'zoon van Hadad'.

Profetie over Kedar en Hazor | verzen 28-33

28 *Over Kedar en over de koninkrijken van Hazor, die Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft verslagen.*

Zo zegt de HEERE:

- Sta op, ruk op naar Kedar,
en verdelg de mensen van het oosten.*
- 29 *Zij zullen hun tenten en hun kudden wegnemen,
hun tentkleden en heel hun uitrusting.
Zij zullen hun kamelen voor zichzelf wegnemen,
en zij zullen tegen hen roepen: Angst van rondom!*
- 30 *Vlucht, vlucht zo snel mogelijk weg, verblijf in diepgelegen
[plaatsen],
inwoners van Hazor, spreekt de HEERE.
Want Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft een raadsbesluit
over u genomen
en plannen tegen hen bedacht.*
- 31 *Sta op, ruk op naar het geruste volk,
[dat] onbezorgd woont, spreekt de HEERE,
[dat] geen poorten en geen grendel heeft
– zij wonen alleen.*
- 32 *Hun kamelen zullen tot buit worden
en hun menigte van vee tot prooi.
Ik zal hen naar alle wind[streken] verstrooien,
hen die kaalgeschoren zijn aan [hun] slapen,
en Ik zal van alle kanten
hun ondergang doen komen,
spreekt de HEERE.*
- 33 *Hazor zal tot een verblijf[plaats] van jakhalzen worden,
een woestenij tot in eeuwigheid.
Daar zal niemand wonen,
en geen mensenkind erin verblijven.*

Vervolgens komt het woord van de HEERE over Kedar en de koninkrijken van Hazor (*vers 28*). Kedar was een zoon van Ismaël (*zie Gn 25:13*). Zij leefden in de woestijn van Arabië, waar ze handel dreven (*Ez 27:21*). De HEERE geeft Nebukadnezar bevel op te rukken naar Kedar en het te verdelgen. Hun tenten, hun handelswaar (kudden) en hun bezit worden hun afgenomen (*vers 29*). Ook hun kamelen zullen ze nemen. Ze zullen omringd worden door het krijgsgeschreeuw van hun vijanden waardoor doodsangst zich van hen meester zal maken.

Arabië en alle vorsten van Kedar, die deden zaken met u in lammeren, rammern en bokken. Daarin deden zij zaken met u. (Ez 27:21)

De inwoners van Hazor krijgen van de HEERE het dringende advies zo snel mogelijk te vluchten en zich zo diep mogelijk te verstoppert (*vers 30*). Hier zien we de genade van God, Die altijd een waarschuwing geeft, voordat Zijn oordeel komt. Dat is ook nu zo. Het oordeel komt, maar Hij geeft de mens gelegenheid zich nog te bekeren. Hier maakt Hij de plannen van Nebukadnezar aan hen bekend, zodat ze gewaarschuwd zijn.

Hij kent die plannen en maakt daarvan gebruik (*vers 31*). Nebukadnezar is een instrument in Zijn hand. Hier zien we het samengaan van de plannen van de mens en de raad van God. Het volk dat onder Zijn oordeel ligt, is een zelfverzekerd volk. Ze trekken zich van niemand iets aan en gaan hun eigen gang. Zij trekken zich ook niets aan van God en rekenen op hun eigen kracht.

Maar hun leven, waarin het alleen om henzelf draait, zal op zijn kop worden gezet (*vers 32*). Al hun bezit wordt van hen afgenomen, het wordt een prooi voor de vijand. Zelf zullen ze naar alle windrichtingen verstrooid worden. Los van de veiligheid van de groep zullen ze daar omkomen. De HEERE zegt het en dus gebeurt het.

Het ontvolkte Hazor zal worden bevolkt door jakhalzen (*vers 33*). Het zal niet meer worden opgebouwd om weer een stad met inwoners te zijn. Nadrukkelijk wordt gezegd dat er niemand zal wonen en geen mens-kind er zal verblijven, tot in eeuwigheid. Dat is het lot van wat is opgebouwd zonder God.

Profetie over Elam | verzen 34-39

34 *Hetgeen als het woord van de HEERE tot de profet Jeremia gekomen is tegen Elam, aan het begin van het koningschap van Zedekia, koning van Juda:*

35 *Zo zegt de HEERE van de legermachten:*

*Zie, Ik ga de boog van Elam breken,
de keur van hun [gevechts]kracht.*

36 *Ik zal over Elam doen komen vier [storm]winden,
van de vier einden van de hemel,
en Ik zal hen verstrooien
naar al deze wind[streken].*

*Er zal geen volk zijn
waarheen de verdreovenen uit Elam niet zullen komen.*

37 *Ik zal Elam ontsteld doen staan ten overstaan van hun vijanden,
ten overstaan van wie hen naar het leven staan.*

*Ik zal onheil over hen brengen:
Mijn brandende toorn, spreekt de HEERE.*

*Ik zal het zwaard achter hen aan zenden,
tot Ik aan hen een einde zal hebben gemaakt.*

38 *Ik zal Mijn troon opstellen in Elam
en koning en vorsten vandaar verdelgen, spreekt de HEERE.*

39 *Maar het zal in later tijd gebeuren dat Ik een omkeer zal brengen
in de gevangenschap van Elam, spreekt de HEERE.*

Het hoofdstuk besluit met een woord van profetie van de HEERE over Elam, dat is Perzië, het huidige Iran (vers 34). Het komt tot Jeremia als Zedekia nog maar net koning van Juda is. Dat is de tijd dat Babel bezig is zich tot een wereldmacht te ontwikkelen. Elam is een van de landen die hij zal veroveren.

De soldaten van Elam zijn bekwame boogschutters (Js 22:6), maar de HEERE zal hun boog verbreken en daarmee hun ge-

*Want Elam neemt de pijlkoker op,
de man en de paarden [staan] bij de strijdswagen,
en Kir ontbloot het schild. (Js 22:6)*

vechtskracht (vers 35). Van alle kanten komt het oordeel over Elam waardoor ze naar alle kanten zullen worden verstrooid, zodat ze onder alle volken te vinden zullen zijn (vers 36). Ze zullen krachteloos worden, want het onheil dat hen treft, komt van de HEERE (vers 37). De HEERE

zal met hen afrekenen. Hij zal laten zien dat Hij heerst door in Elam Zijn troon op te stellen en hen te oordelen (*vers 38*).

Dan komt de omkeer (*vers 39*). Elam zal worden teruggebracht naar zijn land. Mogelijk is dat als beloning voor het feit dat zij Babel hebben verslagen en Gods volk hebben laten terugkeren naar hun land.

Jeremia 50

Aan “het woord ... tegen Babel” worden twee lange hoofdstukken gewijd. In de hoofdstukken 46-49 zien we dat Babel de tuchtroede in de hand van God is om andere volken te tuchtigen. Nu komt Gods oordeel over deze roede (zie en vgl. Js 10:5-19). Dat oordeel komt daarover omdat de tuchtroede nog bozer is dan Israël zelf. God tuchtigt Zijn kinderen omdat Hij hen liefheeft. Als de roede verder gaat dan Gods bedoeling is, moet God de roede oordelen. God neemt het Babel kwalijk dat zij het oordeel over Jeruzalem hebben uitgevoerd op een wijze die Hij niet had voorgeschreven (zie ook Hk 1:13).

We hebben ook hier de dubbele laag. Babel wordt geoordeeld door de Meden en Perzen (zie Dn 5-6). De Meden en Perzen zijn de roede van God voor Babel. Babel is ook de grote Godvijandige macht in de eindtijd, daar voorgesteld in het herstelde Romeinse rijk. We weten dat, omdat het oordeel over Babel wordt verbonden aan het herstel van Israël in de eindtijd, als de twee en de tien stammen terug zijn in het land.

Het woord tegen Babel | verzen 1-3

- 1 *Het woord dat de HEERE gesproken heeft tegen Babel, tegen het land van de Chaldeeën, door de dienst van de profeet Jeremia:*
- 2 *Verkondig onder de heidenvolken, laat het horen,
hef een banier omhoog, laat het horen,
verberg het niet, zeg: Babel is ingenomen,
Bel staat beschaamd, Merodach is verpletterd.
Zijn afgoden staan beschaamd, zijn stinkgoden zijn verpletterd.*
- 3 *Want een volk rukt ertegen op vanuit het noorden,
[en] dat zal van zijn land een woestijn maken,
zodat er geen inwoner in zal zijn.
Van mens tot dier – zij zijn weggevlucht, weggegaan.*

Jeremia spreekt nu, in opdracht van de HEERE, onbevreesd het woord tegen het machtige Babel (vers 1; zie ook Jr 25:26; 27:7). Dit woord beslaat twee lange hoofdstukken. Jeremia laat de aankondiging van het oordeel over Babel verkondigen onder de heidenvolken die ook hebben geleden onder het juk van Babel (vers 2). De bevrijding van dat juk komt, ze mogen de vlag hijsen en zeggen dat Babel is ingenomen. Daarmee zijn

ook zijn oppergod Bel en andere afgoden hun macht kwijt. Spottend en scherp noemt Jeremia deze goden “*stinkgoden*”. Je knijpt er de neus voor dicht.

De vijand die Babel zal verslaan, komt uit het noorden, net zoals Babel zelf een vijand voor Israëel was die uit het noorden kwam (*vers 3*). De vijand voor Babel zijn de Meden en Perzen. Zij hebben Babel verslagen en van het land een woestijn gemaakt, waaruit alle leven is weggevlucht. De eindvervulling hiervan ligt in de toekomst.

Terugkeer van Israëel | *verzen 4-8*

- 4 *In die dagen en in die tijd, spreekt de HEERE,
zullen de Israëlieten komen, zij en de Judeeërs tezamen
– al wenend zullen zij [hun] weg gaan –
en zij zullen de HEERE, hun God, zoeken.*
- 5 *Zij zullen vragen naar Sion,
hun gezicht gericht op de weg daarheen.
Zij zullen komen en bij de HEERE gevoegd worden
[met] een eeuwig verbond, het zal niet vergeten worden.*
- 6 *Mijn volk – het waren verloren schapen.
Hun herders hadden hen misleid, hen naar de bergen geleid.
Zij gingen van berg naar heuvel.
Zij vergaten hun rustplaats.*
- 7 *Allen die hen vonden, verslonden hen,
en hun tegenstanders zeiden: Wij laden geen schuld [op ons],
omdat zij gezondigd hebben tegen de HEERE,
de woonplaats van de gerechtigheid, ja, de hoop van hun vadersen,
de HEERE.*
- 8 *Vlucht weg uit het midden van Babel,
uit het land van de Chaldeeën.
Ga weg, wees als bokken
voor de kudde uit!*

Na de verovering “*in die dagen en in die tijd*” zullen Israëlieten uit de twaalf stammen (“*Israëlieten ... zij en de Judeeërs tezamen*”) op weg gaan om de HEERE, hun God te zoeken (*vers 4*). Dat gebeurt zodra de Meden en Perzen aan de macht zijn. Dan geeft Kores in het eerste jaar van zijn regering het bevel dat ieder die terug wil naar Jeruzalem, mag gaan (*zie*

Ea 1:2-3). Allen die van die gelegenheid gebruikmaken, zullen naar Sion gaan (vers 5). Daar ligt hun hart, dat is hun reisdoel, daarheen richten ze hun gezicht, want daar is de tempel. Ze zullen daar komen en bij de HEERE gevoegd worden met een band die nooit weer verbroken en niet vergeten zal worden. Er zal geen nieuwe verbondsbreuk plaatsvinden, omdat dit verbond alleen van de trouw van de HEERE afhangt en Hij is de eeuwig Getrouwe.

De HEERE ziet Zijn volk als verloren schapen (vgl. Mt 9:36) die het slachtoffer zijn geworden van valse herders (vers 6). Deze herders hebben zichzelf geweid en de schapen aan hun lot overgelaten. Ze hebben ze geen rustplaats gegeven, maar hen opgejaagd om zich aan hun zelfgemaakte geboden te houden. Deze dwalende schapen zijn een gemakkelijke prooi geworden voor hun tegenstanders (vers 7).

Toen Hij nu de menigten zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, want zij lagen afgemat terneer als schapen die geen herder hebben. (Mt 9:36)

Die tegenstanders beroemden zich daarbij ook nog eens op het feit dat zij onschuldig waren aan die uitbuiting omdat Gods volk gezondigd had en zij Gods oordeel uitvoerden. Ze weten zelfs mooie en veelzeggende namen te gebruiken voor de HEERE. Hij is “de woonplaats van de gerechtigheid”. Omdat de Israëlieten daartegen gezondigd hadden, verslonden zij hen. Hij is ook “de hoop van hun vaderen”. In die hoop zijn zij hun vaderen niet gevolgd, maar hebben gezondigd.

Aan die verslinding door tegenstanders is een einde gekomen. Gods volk wordt nu opgeroepen uit Babel weg te vluchten, terug naar Israël, naar Jeruzalem, naar de HEERE (vers 8). Zij die gaan, zijn een eerste ‘lichting’; de rest van “de kudde” zal een keer volgen.

Zonde van en oordeel over Babel | verzen 9-16

- 9 *Want zie, Ik doe opstaan en tegen Babel optrekken
een menigte van grote volken
uit het land in het noorden. Zij zullen zich ertegen gereedmaken.
Vandaaruit zal het ingenomen worden.
Hun pijlen zijn als van een bedreven held,
zonder uitwerking keert er geen terug.*

- 10 *Chaldea zal tot buit worden.
Allen die het beroven, zullen verzadigd worden, spreekt de
HEERE.*
- 11 *Omdat u zich verblijdt, omdat u opspringt van vreugde,
plundersaars van Mijn eigendom,
omdat u dartelt als een kalf [in pas] gemaaid [gras],
en u hinnikt als machtige [paarden],*
- 12 *staat uw moeder zeer beschaamd.
Zij die u gebaard heeft, is rood van schaamte.
Zie, [Babel] is de minste onder de heidenvolken:
woestijn, dorheid en wildernis.*
- 13 *Vanwege de grote toorn van de HEERE zal het niet bewoond
worden,
het zal geheel en al een woestijn worden.
Ieder die Babel voorbij trekt, zal zich ontzetten
en sissen [van afschuw] over al zijn wonden.*
- 14 *Maak u gereed tegen Babel, rondom,
u allen die de boog spant.
Beschiet het, spaar geen pijn,
want het heeft tegen de HEERE gezondigd.*
- 15 *Juich erover, rondom:
het heeft zich overgegeven.
Zijn torens zijn gevallen,
zijn muren afgebroken,
want het is de wraak van de HEERE. Wreek u erop,
doe ermee zoals het [zelf] heeft gedaan.*
- 16 *Roei de zaaiers uit van Babel
en wie de sikkel hanteren in de oogsttijd.
Voor het zwaard van de onderdrukker
zullen zij omkeren, ieder naar zijn volk,
en vluchten, ieder naar zijn land.*

Voor de uitvoering van het oordeel over Babel doet de HEERE een menigte van grote volken opstaan (*vers 9*). Dat zijn de volken van de Meden en de Perzen. Zij komen vanuit het noorden naar Babel en nemen het in. Ze doen dat met meedogenloze precisie. Het gebruik van hun wapens is geen slag in de lucht. Chaldea wordt hun buit en die is niet gering (*vers 10*).

Het oordeel komt over Babel omdat de Babyloniërs met grote vreugde en zonder enige terughoudendheid het heiligdom van de HEERE geplunderd hebben (*vers 11*). Ze hebben zich in Gods land gedragen als een uitgelaten kalf in pas gemaaid gras en zijn als machtige paarden tekeergegaan tegen Gods volk. Daarom is er nu schaamte voor Babel ten opzichte van zijn moeder (*vers 12*). Een moeder ziet gewoonlijk graag het succes van haar kind. Dat is hier niet aanwezig. Integendeel. Babel is van de voornaamste van alle volken tot de minste geworden. Van alle vroegere heerlijkheid is niets over. Het is een *“woestijn, dorheid en wildernis”*.

De toorn van de HEERE is zo groot, dat het niet weer bewoond zal worden (*vers 13*). Het zal in plaats van bewondering ontzetting oproepen bij ieder die er voorbijtrekt (*vgl. Jr 19:8*). Dit zal in de eindtijd ten volle vervuld worden (*zie Op 18*).

De HEERE roept Zijn instrumenten op om zich gereed te maken om tegen Babel te strijden (*vers 14*). Ze hoeven zich niet in te houden als het gaat om het gebruik van hun pijlen. De voorraad zal niet opraken. De HEERE zal genoeg geven om Zijn oordeel over Babel te voltrekken, want het heeft tegen Hem gezondigd. Wat zij tegen Zijn volk hebben gedaan, is tegen Hem gedaan. Wie Zijn volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan.

De HEERE voorzegt hier ook al de overwinning (*vers 15*). Babel zal zich overgeven en de Meden en Perzen kunnen juichen. Al zijn verdedigingswerken zijn gevallen en afgebroken. Het volk dat de HEERE gebruikt, voert Zijn wraak uit. Hij doet het. Zij mogen zich wreken en Babel behandelen zoals het zelf gehandeld heeft. Babel oogst wat het heeft gezaaid (*Gl 6:7b*). Een letterlijke oogst zal er voor Babel niet meer zijn (*vers 16*). De zaaiers worden uitgeroeid en voor wat er nog opkomt, zullen geen maaiers zijn, want ook die worden uitgeroeid. Allen die door Babel overwonnen zijn, zullen vluchten, ieder naar zijn land van herkomst.

Want wat een mens zaait, dat zal hij ook oogsten. (Gl 6:7b)

Vertroosting voor Israël | *verzen 17-20*

17 *Israël is een opgedreven schaap,
leeuwen hebben [het] opgejaagd.*

*Eerst heeft de koning van Assyrië het verslonden,
en ten slotte heeft deze, Nebukadrezar, de koning van Babel,
zijn beenderen verbrijzeld.*

18 Daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ga de koning van Babel en zijn land straffen, zoals ik de koning van Assyrië gestraft heb. 19 Ik zal Israël terugbrengen naar zijn woonplaats. Het zal de Karmel en de Basan afweiden en op het bergland van Efraïm en Gilead zal het verzadigd worden.

*20 In die dagen en in die tijd, spreekt de HEERE,
zal gezocht worden naar de ongerechtigheid van Israël, maar die
zal er niet zijn,
en naar de zonden van Juda, maar ze zullen niet gevonden
worden,
want Ik zal vergeving schenken aan wie Ik laat overblijven.*

Na de beschrijving van het oordeel over Babel komt nu weer een woord over Israël (*vers 17*). Gods volk wordt vergeleken met een in het nauw gedreven schaap dat door twee leeuwen is opgejaagd. De ene leeuw is de koning van Assyrië, de andere de koning van Babel. Zij hebben niets van Israël overgelaten. Daarom zal de HEERE beide volken straffen (*vers 18*). Assyrië is al gestraft, doordat het volk werd prijsgegeven aan de macht van Nebukadnezar. De koning van Babel zal hetzelfde lot ondergaan als Assyrië en op zijn beurt geoordeeld worden door een volgend wereldrijk dat God daarvoor verwekt, de Meden en Perzen.

Zoals God volken straft voor hun harteloze gedrag tegenover Zijn volk, zo zal Hij Zich over Zijn volk ontfermen (*vers 19*). Hij zal Zijn volk terugbrengen naar zijn woonplaats en het daar in rust en vrede laten wonen: dat is Karmel in het noordwesten, Basan in het noordoosten, Efraïm, het tienstammenrijk in het land en Gilead in het Overjordanse. Dat zal gebeuren *“in die dagen en in die tijd”*, dat zijn de dagen en de tijd van het toekomstige vrederijk (*vers 20*).

Dan zal het hele volk (Israël en Juda) hersteld zijn in het land omdat het vrij is van zijn ongerechtigheid en zijn zonden. Dat is omdat de HEERE vergeving heeft geschonken aan het overblijfsel dat *“heel Israël”* is (*Rm 11:26*). Daarom is elke zoektocht naar ongerechtigheid of zonde zinloos. Zo doet God als Hij zonden vergeeft: Hij delgt ze uit en ze zijn verdwenen, ook uit Zijn gedachten. Dat kan, omdat Christus de zonden

heeft gedragen van hen aan wie ze vergeven zijn en ze zijn vergeven aan ieder die zich bekeert met berouw over zijn zonden en gelooft in de Heer Jezus.

Gods wraak voor Zijn tempel | *verzen 21-28*

- 21 *Tegen het land Merathaim,
ruk daartegen op.
En tegen de inwoners van Pekod,
verwoest en sla met de ban achter hen, spreekt de HEERE,
en doe overeenkomstig alles wat Ik u geboden heb.*
- 22 *Er is oorlogsgeschreeuw in het land,
een grote ramp.*
- 23 *Hoe is de moker van heel de aarde
afgehakt en stukgebroken!
Hoe is Babel tot een verschrikking geworden
onder de heidenvolken!*
- 24 *Ik heb voor u een strik gezet en u werd ook gevangen, Babel,
maar zelf wist u het niet.
U bent betrapt en ook gegrepen,
omdat u zich in de strijd tegen de HEERE hebt gemengd.*
- 25 *De HEERE heeft Zijn schatkamer geopend
en de instrumenten van Zijn gramschap naar buiten gebracht,
want dit is een werk van de Heere, de HEERE van de
legermachten,
in het land van de Chaldeeën.*
- 26 *Kom ertegen op van het einde [van de aarde],
open zijn graanschuren,
stapel het op als [koren]hopen en sla het met de ban,
laat het geen overblijfsel hebben.*
- 27 *Breng al zijn jonge stieren om met het zwaard,
voer ze af ter slachting.
Wee hun, want hun dag is gekomen,
de tijd van de vergelding aan hen.*
- 28 *Hoor hen die gevlucht zijn en die ontkomen zijn
uit het land Babel,
om in Sion te verkondigen
de wraak van de HEERE, onze God, de wraak voor Zijn tempel:*

Opnieuw spreekt de HEERE de instrumenten van Zijn toorn over Babel aan. Ze moeten ertegen optrekken (*vers 21*). Merathäim is een dichterlijke naam voor Babel en betekent ‘dubbele weerspanning’. Het spreekt van de trots en hoogmoed van Babel en de weerspanning zich te buigen. Daarom moet het land met zijn inwoners worden verwoest en met de ban worden geslagen. Ze mogen daarbij niet hun eigen wil volgen, maar moeten doen overeenkomstig alles wat de HEERE hun heeft geboden.

Als de vijandige legers het land van Babel binnentrekken, zal dat gebeuren onder krijgsgeschreeuw (*vers 22*). Het land ziet zich geconfronteerd met een grote ramp. Babel, dat als een moker op de volken had gebeukt en die volken aan zich had onderworpen, is nu zelf afgehakt en afgebroken (*vers 23*). De verschrikking die van Babel uitging en angst veroorzaakte, is geworden tot een verschrikking van ontzetting over wat er met dat volk is gebeurd. Babel is gevangen door de HEERE omdat het zich in de strijd tegen de HEERE heeft gemengd (*vers 24*).

Babel rekent niet met de HEERE en met Zijn macht, maar dat volk zal te maken krijgen met de instrumenten van Zijn gramschap die uit Zijn schatkamer komen (*vers 25*). De HEERE van de legermachten zal Zijn werk in het land van de Chaldeeën doen. Niemand zal dat kunnen keren. Hij roept Zijn legers op van de einden van de aarde om Babel in te nemen en van al zijn voorraden te beroven, zodat er niets overblijft (*vers 26*). Ook de dieren moeten worden gedood (*vers 27*). Het “wee” komt over hen, want hun dag is gekomen om hun al het onrecht te vergelden dat zij Gods volk hebben aangedaan.

Zij die uit Babel gevlucht en ontkomen zijn, zullen naar Sion gaan om verslag te doen van wat er in Babel is gebeurd (*vers 28*). Ze zullen weten te vertellen dat Babel is geoordeeld omdat God Zijn tempel aan hen heeft gewroken. De Babyloniërs hebben Gods tempel verwoest. God zal hen daarvoor straffen, omdat zij het in trotse hoogmoed hebben gedaan.

Trots van Babel | *verzen 29-32*

29 *Laat [u] horen tegen Babel, schutters,
allen die de boog spannen.*

*Beleger het aan alle kanten,
laat niemand ervan ontkomen.
Vergeld het naar zijn werk,
doe het overeenkomstig alles wat het [zelf] gedaan heeft.
Want het heeft overmoedig gehandeld tegen de HEERE,
tegen de Heilige van Israël.*

30 Daarom zullen zijn jongemannen vallen op zijn pleinen en al zijn strijdbare mannen zullen op die dag verdeld worden, spreekt de HEERE.

*31 Zie, Ik zál u, overmoedige!
spreekt de Heere, de HEERE van de legermachten.
Want uw dag is gekomen,
de tijd dat Ik u straffen zal.*

*32 Dan zal de overmoedige struikelen en vallen,
en er is niemand die hem opricht.
Ja, Ik zal een vuur aansteken in zijn steden,
dat alles om hem heen verteert.*

Weer roept de HEERE de schutters tegen Babel op (vers 29). Ze moeten Babel van alle kanten belegeren en ze mogen niemand laten ontkomen. Babel moet worden vergolden naar alles wat het zelf heeft gedaan. Met de maat waarmee hij heeft gemeten, moet hij zelf worden gemeten (Mt 7:2b). De overmoed waarmee hij tegen de HEERE, “de Heilige van Israël”, heeft gehandeld, is de oorzaak van dit oordeel. Babel zal zijn jongemannen en al zijn strijdbare mannen verliezen (vers 30). Zo zal de kracht van dit volk gebroken worden.

*..., en met de maat waarmee u meet,
zal u worden gemeten. (Mt 7:2b)*

“De Heere, de HEERE van de legermachten”, spreekt het plechtig uit dat Hij deze overmoedige natie zal straffen (vers 31). De tijd daarvoor is gekomen. En als de overmoedige gevallen is, zal er niemand zijn die hem overeind helpt (vers 32). Hij ligt voorgoed terneer. Hij zal ook geen plaats meer hebben om te wonen, want al zijn steden, ja, alles om hem heen, zal worden verteerd door een vuur dat de HEERE Zelf heeft aangestoken.

De Verlosser van Israël | verzen 33-34

- 33 *Zo zegt de HEERE van de legermachten:
De Israëlieten zijn onderdrukt geweest,
tezamen met de Judeeërs.
Allen die hen gevangen hadden, hebben hen vastgehouden,
zij hebben geweigerd hen los te laten.*
- 34 *[Maar] hun Verlosser is sterk,
HEERE van de legermachten is Zijn Naam.
Hij zal hun rechtszaak zeker voeren,
opdat Hij het land tot rust zal brengen,
maar de inwoners van Babel doet Hij sidderen.*

Tegen de onderdrukkers van heel Israël, alle twaalf stammen (“de Israëlieten ... tezamen met de Judeeërs”), is de HEERE in toorn ontbrand (vers 33). Zij (Assyrië, Babel en talloze andere volken) hebben Zijn volk onderdrukt en hen gevangen gehouden en niet willen loslaten.

Maar hun Verlosser (Goël) is sterk (vers 34). Zijn Naam is HEERE van de legermachten aan Wie alle hemelse en aardse machten onderworpen zijn. Hij zal voor Zijn volk opkomen en hun rechtszaak zeker voeren. Dan zal het land, Zijn land, tot rust komen (Jr 31:2). De inwoners van Babel zullen geen rust kennen, want Hij doet hen sidderen.

Het blijvende lot van Babel | verzen 35-46

- 35 *Het zwaard over de Chaldeeën, spreekt de HEERE,
en over de inwoners van Babel,
over zijn vorsten en over zijn wijzen!*
- 36 *Het zwaard over die snoevers, zodat zij dwaas zullen handelen,
het zwaard over zijn helden, zodat zij ontstellen!*
- 37 *Het zwaard over zijn paarden en over zijn strijdwegens,
over alle mensen van allerlei herkomst die in zijn midden zijn,
zodat zij als vrouwen worden!*
- Het zwaard over zijn schatten, zodat zij geplunderd worden!*
- 38 *De droogte over zijn wateren, zodat zij droogvallen!*
- Want het is een land van beelden.
Zij gedragen zich als een waanzinnige door verschrikkelijke
[afgoden]!*

- 39 *Daarom zullen er wilde woestijndieren met hyena's wonen,
struisvogels zullen er wonen.
Er zal voor altijd niet meer [in] worden gewoond,
van generatie op generatie zal het niet worden bewoond.*
- 40 *Zoals God Sodom
en Gomorra en de naburige [plaatsen] ervan ondersteboven heeft
gekeerd,
spreekt de HEERE,
[zo] zal niemand daar wonen
en geen menskind erin verblijven.*
- 41 *Zie, er komt een volk uit het noorden,
een grote natie,
en talrijke koningen worden opgewekt
van de uithoeken van de aarde.*
- 42 *Boog en werpspies hanteren zij,
meedogenloos zijn zij, zij zullen geen medelijden hebben.
Hun stem bruist als de zee,
op paarden rijden zij,
als mannen voor de strijd opgesteld,
tegen u, dochter van Babel.*
- 43 *Toen de koning van Babel het bericht over hen hoorde,
verloor hij de moed.
Benauwdheid greep hem aan,
smart als van een barende [vrouw].*
- 44 *Zie, zoals een leeuw zal hij opkomen
uit de trots van de Jordaan tegen de sterke woonplaats,
want in een ogenblik zal Ik hem eruit doen wegsnellen.
En wie [daarvoor] uitgekozen is, zal Ik erover aanstellen.
Want wie is Mij gelijk en wie zou Mij dagvaarden?
En wie is die herder die voor Mijn aangezicht standhouden zou?*
- 45 *Daarom, hoor het raadsbesluit van de HEERE
dat Hij over Babel genomen heeft,
en Zijn plannen die Hij bedacht heeft
tegen het land van de Chaldeeën:
Voorwaar, de geringsten van de kudde zullen hen wegslepen!
Voorwaar, men zal de woonplaats boven hen verwoesten!*

46 *Van het gerucht dat Babel ingenomen is,
beeft de aarde
en geschreeuw wordt gehoord onder de volken.*

Eerder is het zwaard van de HEERE gekomen over Juda (*Jr 12:12*) en over de Filistijnen (*Jr 47:6*) Nu komt het over alle lagen van Babel (*verzen 35-37*). Het is het zwaard van de bloedwreker, van *Goël*, van God als de Verlosser van Zijn volk. Het zwaard van de dood gaat over de Chal-deeën, over de inwoners van Babel, over zijn vorsten en over zijn wijzen (*vers 35*). De gewone man, de vorsten en de raadgevers komen allemaal om.

De HEERE noemt hen "*snoevers*" die door dit oordeel niet tot inzicht komen, maar tot dwaas handelen (*vers 36*). Van hun helden is niets te verwachten. Het zwaard komt ook over hen en zij ontstellen. Er is geen enkele kracht om zich te verweren. Ook hun paarden en strijdwapens vallen onder de slagen van het zwaard (*vers 37*). De vreemden die in hun midden zijn, zullen worden als angstige vrouwen. De schatten die ze hadden geroofd, zullen geplunderd worden. Er blijft niemand en niets van Babel over.

Een volgend oordeel is de droogte (*vers 38*). Er zal geen water meer zijn. Hun dorst zal zo groot zijn, dat ze zich als waanzinnigen zullen gedragen om daardoor hun afgod te bewegen hun water te geven. In dit alles keren ze zich niet tot de levende God. Als Babel ontvolkt en het land een woestijn geworden is, zal geen mens er ooit meer kunnen wonen (*vers 39*). De enige bewoners zijn wilde woestindieren, hyena's en struisvogels. God heeft met Babel gedaan wat Hij met Sodom en Gomorra en de naburige plaatsen heeft gedaan (*vers 40*).

Voor Zijn oordeel over Babel gebruikt de HEERE een volk uit het noorden (*vers 41*). Het is een groot volk met talrijke koningen. Ze komen van de uithoeken van de aarde. Al hun soldaten zijn kundig in het gebruik van boog en werpspies (*vers 42*). Meedogenloos hanteren zij hun wapens. Medelijden kennen ze niet. Hun stem van massaal oorlogsgeschreeuw klinkt als de zee. Ze zijn ook snel, want ze rijden op paarden. Dan stellen ze zich op voor de strijd. Over tegen wie de strijd zal losbranden, is geen misverstand mogelijk. Het is "*tegen u, dochter van Babel*".

Als de opkomende krijgsmacht in al zijn kracht zo is geschilderd, verliest de koning van Babel de moed (*vers 43*). Hij wordt bevangen door de benauwdheid die een barende vrouw bevangt. Dan is er geen enkele kracht tot of zelfs maar gedachte aan verzet. Babel was zelf vergeleken met een leeuw, maar nu wordt zijn vijand zo voorgesteld (*vers 44*).

Deze leeuw (Kores, maar in werkelijkheid de HEERE) komt tevoorschijn uit "*de trots van de Jordaan*" en wordt door de HEERE naar Babel gestuurd, tegen die sterke woonplaats. Maar zijn sterke woonplaats biedt geen bescherming tegen deze vijand. De HEERE heeft hem immers aangesteld? Wie kan daar enig bezwaar tegen aantekenen? Geen enkele valse herder die Zijn kudde zo heeft uitgebuit, kan voor Zijn aangezicht standhouden.

Het raadsbesluit over Babel is van de HEERE (*vers 45*). Hij deelt Zijn plannen mee die Hij tegen het land van de Chaldeeën heeft bedacht en het is belangrijk daarnaar te luisteren. De zwaksten van de kudde, zij die de prooi van valse herders waren en zich niet konden verweren, zullen de machtigen van Babel wegslepen en zijn woonplaats verwoesten. Het gerucht dat Babel ingenomen is, zal grote ontsteltenis op heel de aarde en onder de volken veroorzaken (*vers 46*).

Jeremia 51

De wraak van de HEERE op Babel | verzen 1-14

- 1 Zo zegt de HEERE:
*Zie, Ik ga een [storm]wind opwekken die te gronde richt,
tegen Babel en tegen de inwoners van Leb-Kamai.*
- 2 *Ik zal op Babel wanners afsturen, zodat zij het zullen wannen
en zijn land leeghalen,
want zij zullen er van alle kanten [vijandig] tegenover staan
op de dag van het onheil.*
- 3 *Laat de boogschutter zijn boog spannen tegen wie [de boog] spant,
en tegen wie zich in zijn pantser verheft.
Spaar zijn jongemannen niet,
sla heel zijn leger met de ban.*
- 4 *De gesneuvelden liggen in het land van de Chaldeeën,
wie doorstoken zijn in zijn straten.*
- 5 *Want Israël noch Juda wordt als weduwe achtergelaten
door zijn God, door de HEERE van de legermachten,
al is hun land vol van schuld
tegenover de Heilige van Israël.*
- 6 *Vlucht weg uit het midden van Babel, laat ieder zijn leven redden,
word in zijn ongerechtigheid niet verdelgd.
Want dit is de tijd van de wraak van de HEERE,
Hij vergeldt het wat het verdient.*
- 7 *Babel was in de hand van de HEERE een gouden beker,
die heel de aarde dronken maakte.
Van zijn wijn hebben de volken gedronken,
daarom gedragen de volken zich als een waanzinnige.*
- 8 *Plotseling is Babel gevallen en stukgebroken.
Weeklaag erover.
Haal balsem tegen zijn pijn,
misschien zal het genezen.*
- 9 *Wij hebben getracht Babel te genezen, maar het is niet genezen.
Verlaat het, en laten wij gaan, ieder naar zijn land,
want het oordeel erover reikt tot aan de hemel,
het is verheven tot aan de wolken.*

- 10 *De HEERE heeft onze rechtvaardige daden naar voren gebracht.
Kom, laten wij in Sion vertellen de daden van de HEERE, onze
God.*
- 11 *Slijp de pijlen scherp,
vul de kokers!
De HEERE heeft de geest van de koningen van Medië opgewekt,
want Zijn plan met Babel is om het te gronde te richten,
want dit is de wraak van de HEERE, de wraak voor Zijn tempel.*
- 12 *Hef een banier omhoog tegen de muren van Babel,
versterk de bewaking,
stel wachters op,
leg hinderlagen!
Wat de HEERE Zich immers voorgenomen heeft, zal Hij ook
doen:
wat Hij gesproken heeft over de inwoners van Babel.*
- 13 *U die woont aan grote wateren,
die rijk bent aan schatten,
uw einde is gekomen,
de maat van uw winstbejag.*
- 14 *De HEERE van de legermachten heeft gezworen bij Zichzelf:
Al heb Ik u met mensen gevuld als [met] treksprinkhanen,
toch zal men over u de vreugderoep aanheffen.*

Dit hoofdstuk vervolgt de beschrijving van het oordeel over Babel die in het vorige hoofdstuk is begonnen. De HEERE gebruikt alle mogelijke voorbeelden en woorden om te laten weten hoezeer Hij op Babel vertoornd is en wat Hij het zal aandoen. Nu spreekt Hij over een wind die Hij zal opwekken, een wind die te gronde richt (*vers 1*). Die wind komt “tegen Babel en tegen de inwoners van Leb-Kamai”. “Leb-Kamai” is Hebreeuws voor ‘hart van hen die tegen Mij opstaan’. Met wind kan ook geest worden bedoeld. Hij zal in Babel een boze geest geven die hen in het verderf zal storten.

Er komen wanners op Babel af, vijanden die al het kostbare uit het land zullen weghalen, terwijl ze laten liggen wat waardeloos is (*vers 2*). Wannen staat ook in verbinding met de wind van *vers 1*. Wannen gebeurt door de wind. De wind neemt dan wel het waardeloze mee en verstrooit het, terwijl wat kostbaar is, achterblijft. De vijand zal het volk als waardeloos verstrooien en zich de schatten toe-eigenen.

Hoewel de Babyloniërs met boog en pantser klaarstaan om zich te verdedigen, zal alle tegenstand meedogenloos worden neergeslagen (*vers 3*). De jongemannen worden niet gespaard en heel het leger van Babel wordt met de ban geslagen. De dode lichamen liggen overal op het land en in de straten van de steden (*vers 4*).

De HEERE is ook vertoornd op Israël en Juda, maar over hen zal Hij Zich ontfermen (*vers 5*). Hun land is vol van schuld, de HEERE ziet dat terdege, maar toch zal Hij aan dat volk geen einde maken, juist omdat Hij “*de Heilige van Israël*” is. Jesaja gebruikt deze Naam voor de HEERE vijftientig keer. Jeremia gebruikt die Naam hier voor de tweede en laatste keer (*Jr 50:29*), dus beide keren in verbinding met het oordeel over Babel. Daarom roept Hij Zijn volk op uit Babel weg te vluchten en niet mee verdelgd te worden in zijn ongerechtigheid (*vers 6*; zie *Jr 50:8*). Babel krijgt van de HEERE het oordeel dat het verdient en de tijd daarvoor is nu gekomen.

Babel is door de HEERE gebruikt als een gouden beker, een beker met daarin de wijn van de grimmigheid van God (*vers 7*). Nebukadnezar was het gouden hoofd (*Dn 2:38*), aan wie de HEERE gezag over alle volken gegeven had. Hij voerde Gods oordeel over de volken uit. Elk volk beefde voor hem. Maar aan zijn macht is een plotseling einde gekomen (*vers 8*). Hij heeft zich op zijn eigen macht beroemd en geen rekening gehouden met de HEERE.

Overal waar de mensenkinderen wonen, heeft Hij de dieren van het veld en de vogels in de lucht in uw hand gegeven. Hij heeft u aangesteld tot heerser over dit alles. U bent dat gouden hoofd. (Dn 2:38)

Er is wel getracht Babel weer te helen, te genezen. Babel had namelijk ook veel voordelen opgeleverd. Het was een goed land om in te wonen. Dat men niet meer vrij was, speelde geen grote rol. De pogingen om Babel te genezen zijn echter tevergeefs gebleken (*vers 9*). Daarom zegt iedereen het tegen elkaar dat ze de gelegenheid te baat moeten nemen en naar het eigen land moeten terugkeren. Het is zinloos er nog langer te blijven, want de situatie verslechtert in plaats van dat die verbetert.

Israël zal zich bewust worden dat de HEERE voor hen is opgekomen (*vers 10*). Ze zijn zich bewust hoe de HEERE hen ziet naar Zijn raadsbesluit. Zij zeggen ook tegen elkaar naar hun land te gaan. Ze doen dat met de bedoeling om in Sion de daden van de HEERE, hun God te vertellen. Hierin ligt de les voor ons dat als de Heer ons uit een

benauwde situatie heeft verlost, het goed is om daarover te vertellen op de plaats waar Hij woont, de plaatselijke gemeente.

De HEERE roept Zijn instrument op de pijlen te scherpen en de pijlkoekers te vullen (*vers 11*). Hij wekt de geest van de koningen van Medië op tegen Babel. Dat past in Zijn plan om Babel te gronde te richten. Babel heeft Zijn tempel verwoest en daarvoor heeft het de wraak van de HEERE over zich afgeroepen. Hij zal weten tegen Wie hij zich heeft verheven.

De HEERE begint met het laten hijsen van de vlag, waarmee Hij aangeeft dat de overwinning is behaald nog voordat de oorlog is begonnen (*vers 12*). Voor de strijd zelf geeft Hij bevelen om de bewaking te versterken, wachters op te stellen en hinderlagen te leggen. De zekerheid van de overwinning maakt niet overmoedig. Op deze manier zal Hij Zijn voornemen dat Hij heeft uitgesproken ook uitvoeren.

Babel woont aan grote wateren (*vers 13*), dat wil zeggen dat hij over veel volken heerst (*Op 17:15*). Babel is ook rijk. Die rijkdom heeft hij verkregen door ongebreidelde

En hij zei tot mij: de wateren die u hebt gezien, waarop de hoer zit, zijn volken en menigten en naties en talen. (Op 17:15)

hebzucht. Zijn macht en rijkdom zijn echter waardeloos als bescherming tegen Gods oordeel. Babel heeft het aan de HEERE van de legermachten te danken dat het zo talrijk is geworden als een zwerm treksprinkhanen, maar hij heeft alle roem daarvoor aan zichzelf gegeven. Daarom heeft de HEERE van de legermachten bij Zichzelf gezworen dat Hij hem zal oordelen (*vers 14*). Dat zal een vreugderoep bij de onderdrukte volken teweegbrengen.

De almachtige HEERE en de onmachtige afgoden | *verzen 15-26*

- 15 *Hij maakte de aarde door Zijn kracht,
grondvestte de wereld door Zijn wijsheid
en spande de hemel uit door Zijn inzicht.*
- 16 *Als Hij Zijn stem laat klinken, is er gedruis van wateren aan de hemel.
Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde.
Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt.
De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn.*

- 17 *Ieder mens is dom geworden, zonder kennis,
elke edelsmid is beschaamd over [zijn] beeld.
Zijn gegoten beeld is immers bedrog: er zit in hen geen adem.*
- 18 *Nietig zijn zij, bespottelijk werk,
ten tijde van hun vergelding zullen zij vergaan.*
- 19 *[Maar] het Deel van Jakob is niet als zij,
want Hij is de Formeerder van alles,
en [Israël] is de stam [die] Zijn eigendom is,
HEERE van de legermachten is Zijn Naam.*
- 20 *U bent voor Mij een strijdhamer,
wapenrusting.
Met u zal Ik volken stukslaan,
met u zal Ik koninkrijken te gronde richten.*
- 21 *Met u zal Ik het paard en zijn ruiter stukslaan,
met u zal Ik de strijdswagen en zijn ruiter stukslaan.*
- 22 *Met u zal Ik man en vrouw stukslaan,
met u zal Ik oud en jong stukslaan,
met u zal Ik jongen en meisje stukslaan.*
- 23 *Met u zal Ik de herder en zijn kudde stukslaan,
met u zal Ik de akkerbouwer en zijn juk [ossen] stukslaan,
met u zal Ik landvoogden en machthebbers stukslaan.*
- 24 *Maar Ik zal aan Babel vergelden
en aan al de inwoners van Chaldea
al hun kwaad dat zij Sion aangedaan hebben
– voor uw ogen – spreekt de HEERE.*
- 25 *Zie, Ik zál u, berg die te gronde richt, spreekt de HEERE,
[u,] die heel de aarde te gronde richt!
Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken,
Ik zal u van de rotsen afrollen
en Ik zal u maken tot een berg die in brand staat.*
- 26 *Zij zullen uit u geen steen halen voor een hoek
of een steen voor fundamenteën,
want u zult eeuwige woestenijen worden, spreekt de HEERE.*

De HEERE plaatst Zichzelf in Zijn almacht als Schepper voor Babel (vers 15). De schepping heeft Hij door "Zijn kracht" tot stand gebracht, terwijl Hij daarbij met "Zijn wijsheid" en "Zijn inzicht" te werk is gegaan. De hele natuur reageert op Zijn stem (vers 16). Dampen, bliksemflitsen,

wind, Hij beschikt erover. Zo heeft de HEERE Zich ook eens tegenover Job opgesteld, waarna Job zich diep verootmoedigde (zie Jb 40-42).

Babel heeft echter geen boodschap aan die almachtige God. Babel is een dom mens, zonder kennis van God en dus geheel zonder kennis (vers 17). Een edelsmid is ook een soort schepper, maar dan van een afgodsbeeld. Maar wat een bedrog, het is een doods ding. Er zit geen adem of geest in. Een edelsmid kan alleen maar iets maken wat dood is. In het licht van Wie God is, wordt het werk van de zilversmid een nietig en bespottelijk werk (vers 18) dat geen enkele bescherming biedt op de dag van het vergeldende oordeel.

Hoe geheel anders is *"het Deel van Jakob"*, dat is de levende HEERE (vers 19). Hij is de Formeerder van alles en heeft te midden daarvan een speciale betrekking met Israël dat Zijn eigendom is. Hij is de HEERE van de legermachten, dat is Zijn Naam. Hij staat boven alle hemelse en aardse machten en niemand is Hem gelijk.

Babel is voor de HEERE een strijdhamer, een wapenrusting om daarmee te strijden (vers 20). Babel moet zich niet verbeelden zelf iets te betekenen en zelf kracht te bezitten. Elk werk van Babel is een werk van de HEERE. De HEERE zal door Babel volken stukslaan en koninkrijken te gronde richten. Alles wat valt onder de strijdhamer van Babel, is een voorwerp van het oordeel van de HEERE. De strijdhamer van de HEERE komt neer op *"het paard en zijn ruiter"* en op *"de strijdswagen en zijn ruiter"* (vers 21); op *"man en vrouw"*, op *"oud en jong"* en op *"jongen en meisje"* (vers 22); op *"de herder en zijn kudde"*, op *"de akkerbouwver en zijn juk [ossen]"*, op *"landvoogden en machthebbers"* (vers 23). Het woord voor *"stukslaan"* heeft de betekenis van krachtig en intensief stukslaan, het is verpletterend stukslaan (zie Ex 15:6; Ps 2:9).

Babel is dus een instrument in de hand van de HEERE. Maar dat betekent niet dat ze geen eigen verantwoordelijkheid hebben. Ze hebben namelijk kwaad gedaan aan Sion zonder dat de HEERE daar opdracht voor heeft gegeven (vers 24). Dat kan de HEERE niet ongestraft laten, maar zal Hij hun vergelden.

De machtige berg Babel die de hele aarde te gronde richt, zal door de HEERE geoordeeld worden (vers 25). Hij zal Zijn hand ertegen uitstrekken, zodat hij van zijn hoge rots zal rollen. Hij zal hem met Zijn vuur in brand steken, zodat het een berg wordt die in brand staat. De

verwoesting zal zo radicaal zijn dat er niets bruikbaar overblijft dat zou kunnen dienen als grondslag voor de herbouw van de stad (vers 26).

De naties bevolen | verzen 27-33

- 27 *Hef een banier omhoog in het land,
blaas de bazuin onder de heidenvolken,
zet de heidenvolken in tegen [de stad],
roep tegen haar op de koninkrijken
van Ararat, Minni en Askenaz.
Stel tegen haar een legeroverste aan,
laat paarden oprukken als ruige treksprinkhanen.*
- 28 *Zet de heidenvolken tegen haar in,
de koningen van Medië, zijn landvoogden
en al zijn machthebbers,
ja, heel het land van zijn heerschappij.*
- 29 *Dan zal het land beven en pijn lijden,
want de gedachten van de HEERE tegen Babel staan vast,
om van het land van Babel een woestenijs te maken,
zodat er geen inwoner [meer] is.*
- 30 *De helden van Babel houden op met strijden,
zij blijven in de bergoestingen zitten.
Hun macht is opgedroogd, zij zijn als vrouwen geworden.
Men heeft zijn woningen in brand gestoken,
zijn grendels zijn stukgebroken.*
- 31 *De [ene] ijlbode rent de [andere] ijlbode tegemoet,
de [ene] boodschapper [rent] de [andere] boodschapper tegemoet,
om de koning van Babel bekend te maken
dat zijn stad van [alle] kanten wordt ingenomen,*
- 32 *[dat] de doorwaadbare plaatsen zijn bezet,
[dat] ze de rietvelden met vuur hebben verbrand
en [dat] de strijdbare mannen door schrik overmand zijn.*
- 33 *Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël:
De dochter van Babel is als een dorsvloer, het is tijd dat men die
aanstamp.*
Nog even, en dan komt voor haar de oogsttijd.

Weer luidt het woord van de HEERE de banier omhoog te heffen in het land, dat is in het land dat de aanval op Babel moet uitvoeren (vers 27).

Andere volken worden door middel van de bazuin opgeroepen zich aan te sluiten. Er moet een aanvoerder komen en een menigte van paarden. Alles wat al onder de heerschappij van de koningen van Medië is gebracht, moet worden ingezet (*vers 28*). Babel zal beven en pijn lijden (*vers 29*). De HEERE heeft het immers besloten en het staat vast. Daaraan is niets meer te veranderen. Babel zal een woestijn worden.

De helden van Babel zien de zinloosheid in om te strijden tegen de geweldige overmacht (*vers 30*). Ze blijven in de bergvestingen, niet om zich te verdedigen, maar om zich te verbergen voor de oprukkende vijanden. De macht die ze bezaten, is “opgedroogd”, elke vitaliteit is verdwenen; ze zijn zwak als vrouwen. Hun woningen, waarmee wel kazernes bedoeld kunnen zijn, waar de helden, de soldaten, gelegerd zijn, zijn in brand gestoken. Die forten zijn nu voor iedereen toegankelijk, want de grendels zijn stukgebroken.

De koning van Babel wordt in razend tempo door een estafette van ijlboden en boodschappers op de hoogte gesteld hoe het er met “zijn stad” voorstaat (*vers 31*). Hij krijgt te horen dat de stad aan alle kanten wordt ingenomen en dat de vluchtwegen via de doorwaadbare plaatsen van de Eufraat bezet zijn (*vers 32*). Ontkomen is onmogelijk.

Zich verstoppen in het riet is ook niet mogelijk, want het riet is verbrand. Op menselijke steun hoeft hij ook niet te rekenen, want de strijdbare mannen zijn door schrik overmand en verlamd. De HEERE van de legermachten, de God van Israël, zegt dat Hij de dochter van Babel tot een dorsvloer maakt (*vers 33*). Die dorsvloer zal worden aangestampd door de oordelen die erover komen. De oogst is aanstaande, de oogst van het oordeel.

Veel van wat hier is beschreven, is door de Meden en Perzen vervuld toen zij Babel veroverden (*zie Dn 5:30*). De volle vervulling zal echter in de eindtijd plaatsvinden (*zie Op 18*).

Zinloze verdediging van Babel | *verzen 34-44*

34 *Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft mij verslonden, heeft mij verpletterd,
hij heeft mij neergezet [als] een leeg vat.*

- Hij heeft mij verzwolgen als een zeemonster,
hij heeft zijn buik gevuld met mijn lekkernijen, hij heeft mij
weggespoeld.
- 35 [Laat] het geweld mij en mijn familie aangedaan, [komen] op
Babel,
moet de inwoonster van Sion zeggen.
[Laat] mijn bloed [komen] op de inwoners van Chaldea,
moet Jeruzalem zeggen.
- 36 Daarom, zo zegt de HEERE:
Zie, Ik ga uw rechtszaak voeren
en Ik zal zeker wraak voor u nemen.
Ik zal zijn zee droogleggen
en zijn bron doen opdrogen.
- 37 Babel zal worden tot steenhopen,
een verblijf[plaats] van jakhalzen,
een verschrikking en aanfluiting,
zodat er geen inwoner [meer] is.
- 38 Tezamen zullen zij brullen als jonge leeuwen
en grommen als leeuwentwelpen.
- 39 Als zij verhit zijn, zal Ik hun drank voorzetten;
Ik zal hen dronken maken, zodat zij opspringen [van schrik].
Maar zij zullen een eeuwige slaap slapen,
zij zullen niet ontwaken, spreekt de HEERE.
- 40 Ik zal hen afvoeren als lammeren ter slachting,
als rammen met bokken.
- 41 Hoe is Sesach veroverd,
de roem van heel de aarde ingenomen!
Hoe is Babel tot een verschrikking geworden
onder de volken!
- 42 De zee is tegen Babel opgerezen,
met een menigte van zijn golven is het bedekt.
- 43 Zijn steden zijn tot een woestenij geworden,
een dor land, een wildernis,
een land waarin niemand woont
en waar geen mensenkind doorheen trekt.
- 44 Ik zal Bel in Babel straffen,
Ik zal wat hij verzwolgen heeft, uit zijn muil halen.

*De heidenvolken zullen niet meer
naar hem toestromen.
Zelfs de muur van Babel is gevallen!*

Dan horen we de klacht van Jeruzalem of Sion over wat Nebukadnezar haar heeft aangedaan (*vers 34*). Hij heeft Sion verslonden en verpletterd en leeggeroofd als een zeemonster. Met alle lekkernijen van het land heeft hij zijn buik gevuld en het land zelf heeft hij weggespoeld door de inwoners eruit weg te voeren. De inwoner van Sion wordt aangemoedigd te vragen om vergelding (*vers 35*). Dat past bij de tijd waarin zij leeft. De gelovige van de gemeente vraagt dat niet, maar vraagt om vergeving voor zijn vijanden. In het Oude Testament en na de opname van de gemeente geldt de wet. In die perioden staat God in verbinding met Zijn aardse volk, een relatie die door de wet wordt geregeld. De tijd van de gemeente, Gods hemelse volk op aarde, wordt gekenmerkt door genade.

De HEERE beantwoordt de vraag om vergelding met de toezegging dat Hij de rechtszaak van Zijn volk zal voeren (*vers 36*). Hij zal wraak voor hen nemen. De grensrivier de Eufraat zal Hij droogleggen (*zie Op 16:12*), zodat de vijandige legers zonder moeite het land kunnen binnenkomen. Hij zal er ook voor zorgen dat er geen nieuwe aanvoer van water zal komen. Babel zal verwoest worden (*vers 37*). Alleen jakhalzen zullen er nog wonen. Geen mens zal die plaats meer begeren, omdat er verschrikking van uitgaat en het een aanfluiting is geworden.

De Babyloniërs hebben zichzelf altijd gezien als brullende jonge leeuwen waarvoor iedereen op de vlucht sloeg (*vers 38*). Ze hoefden maar te grommen of de schrik sloeg toe. Maar de HEERE zal drank aan hen voorzetten waardoor ze dronken worden en het zicht op de werkelijkheid verliezen (*vers 39; zie Dn 5:1-4,30*). Ze zullen omgebracht worden en nooit weer wakker worden. De “*eeuwige slaap*” is geen zielslaap (die bestaat niet), maar een aanduiding dat ze nooit meer macht zullen bezitten. De HEERE zal hen als slachtvee ombrengen (*vers 40; vgl. Jr 12:3*).

Sesach is veroverd en daarmee is de roem van heel de aarde ingenomen (*vers 41*). Zo betrekkelijk is de roem van de mens, die kan zomaar vergaan. Het indrukwekkende Babel is vergaan en daarmee een verschrikking geworden. Wat niemand voor mogelijk had gehouden, dat dit machtige Babel zou omvallen, is gebeurd. Een volkerenzee is erte-

gen opgerezen en Babel is daarin ondergegaan (*vers 42; vgl. vers 13*). Zijn steden zijn onbewoonbaar verwoest, evenals het land (*vers 43*). Niemand woont er meer, er trekt zelfs niemand meer doorheen.

Twee dingen waardoor Babel beroemd was, zijn de god Bel en de muur van de stad. De HEERE voltrekt het oordeel over Bel, de god van Babel (*vers 44*). Alles wat in naam van deze god is veroverd en aan hem is gewijd, alles waarvan deze gruwel de eer heeft gekregen, zal de HEERE hem ontnemen. De demonen achter deze gruwel zullen geen eer meer krijgen. De HEERE zal alle eer opeisen. Alle knie zal zich voor Hem buigen. Na het oordeel over de onzichtbare demonische bron van zijn kracht voltrekt de HEERE ook het oordeel over de muur, zijn tastbare en zichtbare bron van kracht. Alle weerstand van Babel is met de val van zijn muur verbroken.

Israël moet Babel ontvluchten | *verzen 45-48*

45 *Ga weg uit zijn midden, Mijn volk,
laat ieder zijn leven redden
vanwege de brandende toorn van de HEERE.*

46 *Anders zal uw hart week worden en zult u bevreesd worden door
het bericht dat in het land gehoord zal worden. Want er zal een
bericht komen in het [ene] jaar en daarna een bericht in een [ander]
jaar, en geweld in het land, heerser tegen heerser.*

47 *Daarom zie, er komen dagen
dat Ik de beelden van Babel zal straffen.
Heel zijn land zal beschaamd worden,
en in zijn midden zullen al zijn gesneuvelden liggen.*

48 *Hemel en aarde
en al wat daarin is,
zullen juichen over Babel,
want vanuit het noorden zullen de verwoesters
erop afkomen, spreekt de HEERE.*

Met het oog op het oordeel over Babel roept de HEERE Zijn volk op Babel te verlaten (*vers 45; vgl. vers 6*). Zijn toorn is over Babel ontbrand. Als ze geen gehoor geven aan de oproep om weg te gaan uit Babel, zullen ze bang worden van het bericht dat hen zal bereiken over wat er in het

land gebeurt (*vers 46*). Er zullen burgeroorlogen komen die de eenheid zullen verwoesten en de kracht zullen wegnemen.

Er komen dagen dat de HEERE de afgodsbeelden van Babel zal straffen (*vers 47*). Dan blijken die beelden geen enkele bescherming te bieden. Daarvoor hoeven ze maar naar de gesneuvelden te kijken die in hun midden liggen. Als de verwoesters uit het noorden komen en Babel verwoesten, zal dat in de hele schepping grote blijdschap veroorzaken (*vers 48*).

Zekerheid van de val van Babel | *verzen 49-53*

- 49 *Zoals Babel geweest is tot een val
voor de dodelijk gewonden van Israël,
zo zullen in Babel
de dodelijk gewonden van heel de aarde vallen.*
- 50 *U die ontkomen bent aan het zwaard,
ga [op weg], blijf niet staan.
Denk vanuit verre [landen] aan de HEERE,
laat [de gedachte aan] Jeruzalem opkomen in uw hart.*
- 51 *[Zeg dan maar:] Wij zijn beschaamd geworden, want wij hebben
smaad gehoord,
het schaamrood heeft ons gezicht bedekt,
want vreemden zijn gekomen
op de heilige [plaatsen] van het huis van de HEERE.*
- 52 *Daarom zie, er komen dagen,
spreekt de HEERE,
dat Ik zijn beelden zal straffen,
en de dodelijk gewonden zullen kermen in heel zijn land.*
- 53 *Al klom Babel op naar de hemel,
en al versterkte het de hoogte van zijn vesting,
[toch] zullen van Mij uit verwoesters erover komen,
spreekt de HEERE.*

Babel heeft veel volken onderworpen, maar de HEERE rekent het Babel vooral aan wat het met Israël heeft gedaan (*vers 49*). Omdat het Israël heeft doen vallen en daar velen dodelijk heeft gewond, daarom zullen er in Babel, in het hele wereldrijk, dodelijk gewonden vallen. Dat is een aanmoediging voor Israël, voor hen die niet door het zwaard van

Nebukadnezar zijn gedood, om waar ze ook zijn aan de HEERE en aan Jeruzalem te denken (*vers 50*). Daar moet hun hart weer naar uitgaan.

Ze mogen zich de vroegere heerlijkheid in herinnering roepen. Laat ze dat dan ook doen, maar wel met gepaste schaamte (*vers 51*). Het is door hun eigen ontrouw dat er nu vreemden zijn op de heilige plaatsen van het huis van de HEERE. Als die erkenning er is, zijn ze in de juiste gezindheid om terug te gaan.

De HEERE Zelf zal de weg voor hen vrijmaken door Babel en zijn afgodsbeelden te straffen (*vers 52*). Het land van Babel zal vol zijn van het gekerm van de dodelijk gewonden. Er is voor Babel geen ontkomen aan het oordeel van de verwoesters die de HEERE op hen afstuurt (*vers 53*). Hoe hoog ze ook zouden klimmen en hoe hoog ze hun vesting ook zouden bouwen, het oordeel zal hen treffen.

De verwoesting van Babel is totaal | *verzen 54-58*

54 *Hoor, geschreeuw vanuit Babel,
een grote ramp vanuit het land van de Chaldeeën.*

55 *Want de HEERE is Babel aan het verwoesten
en Hij zal het grote geluid eruit doen vergaan;
want hun golven zullen bruisen als machtige wateren,
hun gebruis zal klinken.*

56 *Want de verwoester zal erover komen, over Babel,
en zijn helden zullen gevangen worden genomen,
hun bogen zijn verbroken,
want de HEERE is een God van vergeldingen,
Hij zal [het hem] zeker vergelden.*

57 *Ik zal zijn vorsten, zijn wijzen, zijn landvoogden, zijn machthebbers en zijn helden dronken maken, en zij zullen een eeuwige slaap slapen en niet ontwaken, spreekt de Koning, van Wie de Naam HEERE van de legermachten is.*

58 *Zo zegt de HEERE van de legermachten:*

*De brede muur van Babel
zal zeker geslecht worden,
en zijn hoge poorten
zullen met vuur aangestoken worden.*

*Zo hebben de volken zich voor niets moe gemaakt,
de natiën voor vuur – en zij zijn afgemat.*

Jeremia ziet de verwoesters van Babel als al aanwezig. Er komt geschreeuw uit Babel (*vers 54*). Dat is geen krijgsgeschreeuw, maar angstgeschreeuw, vanwege de ramp die het land treft. Die ramp komt over hen van de HEERE, Die Babel verwoest. Hij zal het grote geluid van hun geschreeuw smoren in een nog veel groter geluid van de aanstormende legers die als machtige wateren bruisen (*vers 55*). De verwoester die over Babel komt, zal hun helden gevangennemen en elk verzet breken (*vers 56*). Babel heeft te maken met de HEERE als de God van vergeldingen. Hij vergeldt Babel al het door hem bedreven kwaad.

Allen die in Babel verantwoordelijk zijn voor het kwaad dat ze hebben aangericht, de vorsten, wijzen, landvoogden, machthebbers en helden, zullen hun verstand en kracht verliezen en omkomen (*vers 57*). Ze zullen nooit meer op aarde ontwaken (*zie ook vers 39*) en nooit meer in de gelegenheid worden gesteld kwaad te doen. Hij Die dit zegt, is dé Koning, en Zijn Naam is HEERE van de legermachten. Daarom zal het zo gaan als Hij heeft gezegd. De muur van Babel vormt geen probleem voor Hem (*vers 58*). Alle werk dat eraan is verricht door mensen van allerlei herkomst, is zinloos. Alle krachten zijn verspild. Ze hebben zich voor niets moe gemaakt en afgemat. Hun werk wordt een prooi van het vuur (*vgl. Hk 2:13*).

*Zie, is het niet van de HEERE van de legermachten
dat volken zich inspinnen voor het vuur
en natiën zich voor niets afmatten? (Hk 2:13)*

De opdracht aan Seraja | *verzen 59-64*

59 Het woord dat de profeet Jeremia [als] opdracht gaf aan Seraja, de zoon van Neria, de zoon van Machseja, toen deze vanwege Zedekia, de koning van Juda, naar Babel ging, in het vierde jaar van zijn regering. Seraja nu was kwartiermeester. 60 En Jeremia schreef al het onheil dat over Babel zou komen op een boek[rol], al deze woorden die geschreven zijn tegen Babel. 61 En Jeremia zei tegen Seraja: Zodra u in Babel komt, zult u [het] bezien en al deze woorden voorlezen, 62 en zeggen: HEERE, U hebt Zelf over deze plaats gesproken dat U het zult uitroeien, zodat er geen inwoner [meer] in is, van mens tot dier, maar dat het zal worden [tot] eeuwige woestijnen. 63 Dan zal het gebeuren, zodra u het voorlezen van deze boek[rol] beëindigt, dat u daaraan een steen zult binden en hem

midden in de Eufraat zult werpen. 64 Dan moet u zeggen: Zo zal Babel wegzinken en niet [meer] boven komen, vanwege het onheil dat Ik erover zal brengen. En zij zullen afgemat zijn. Tot zover de woorden van Jeremia.

Aan het eind van de lange profetie tegen Babel, na alle woorden die Jeremia over Babel heeft gesproken, heeft hij een opdracht voor Seraja (vers 59). Seraja is waarschijnlijk de broer van Baruch (Jr 32:12) en kwartiermeester van Zedekia. Als kwartiermeester moest hij ervoor zorgen dat de koning op zijn reizen overal een goed onderkomen had.

In het vierde jaar van de regering van Zedekia gaat hij naar Babel. Jeremia heeft al het onheil dat hij over Babel heeft aangekondigd, in een boekrol geschreven (vers 60). Het zijn de woorden die waarschijnlijk door Baruch zijn opgeschreven toen Jeremia ze uitsprak. De boekrol geeft hij mee aan Seraja als deze naar Babel gaat. Als hij in Babel komt, moet hij eerst goed om zich heen kijken (vers 61). Hij zal alle heerlijkheid en macht van Babel zien.

Vervolgens moet hij alle woorden van de boekrol voorlezen. Hij moet dat doen met het gebed tot de HEERE dat Hij deze woorden over Babel heeft gesproken (vers 62). Als een ware Elia zal hij zich bewust zijn dat hij voor de HEERE staat en niet voor de macht van Babel (vgl. 1Kn 17:1a). Voor Babel zal het door de HEERE aangekondigde einde zeker komen. Er zal niets van overblijven. Jeremia heeft de ondergang van Babel aangekondigd, zoals hij die van Juda en Jeruzalem heeft aangekondigd, al was er van beide ondergangen nog niet veel te zien en al geloofden velen er al helemaal niet in.

En Elia, de Tisbiet, uit de inwoners van Gilead, zei tegen Achab: [Zo waar] de HEERE, de God van Israël, leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, ... (1Kn 17:1a)

Als Seraja klaar is met voorlezen, moet hij een steen aan de boekrol binden en hem midden in de Eufraat, waar de rivier het diepst is, werpen (vers 63). Als hij dat heeft gedaan, moet hij verklaren waarom hij dat heeft gedaan, wat die daad betekent (vers 64). Net zoals de boekrol naar de diepte van de rivier is gezonken om nooit meer boven te komen, zal Babel wegzinken en nooit meer boven komen (Op 18:21). Dat is het onheil dat de HEERE over Babel heeft besloten. De afmattende

En één sterke engel hief een steen op als een grote molensteen en wierp die in de zee en zei: Zó zal de grote stad Babylon met geweld neergeworpen worden en zij zal geenszins meer gevonden worden. (Op 18:21)

inspanningen om Babel overeind te houden blijven zonder resultaat. We zien hier dat Jeremia, in de tijd dat hij oproept tot onderwerping aan Babel, tegelijk de uiteindelijke val van die stad aankondigt.

Hiermee eindigen de woorden van Jeremia. Zijn dienst zit erop. Zijn profetie tegen Babel is bedoeld als bemoediging voor het geloof van het volk van Juda. Het hoofdstuk dat nog volgt, beschrijft de verovering van Jeruzalem door Nebukadnezar. Maar vooraf is dus duidelijk gezegd dat de macht van Nebukadnezar niet onbeperkt en niet eindeloos is. God heeft het laatste woord. Deze wetenschap geeft alleen steun als we God op Zijn woord vertrouwen.

Jeremia 52

Dit hoofdstuk is een historische aanvulling op het boek *Jeremia*. Het vertelt

- over de val van Jeruzalem,
- wat de Babyloniërs deden met de tempel en zijn gereedschap,
- hoe Nebukadnezar Zedekia, Jojachin en andere ambtenaren behandelt en
- het aantal Joden dat in ballingschap is gevoerd.

Het doel van het hoofdstuk is te laten zien hoe Jeremia's profetieën werden vervuld, in tegenstelling tot die van de valse profeten (zie bijv. Jr 27:16-28:17). Het hoofdstuk is bijna identiek met 2 Koningen 24:18-25:30.

De val van Jeruzalem | *verzen 1-11*

1 Zedekia was eenentwintig jaar oud, toen hij koning werd. Elf jaar regeerde hij in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Hamutal, de dochter van Jeremia, uit Libna. 2 Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig alles wat Jojakim gedaan had. 3 Want het gebeurde vanwege de toorn van de HEERE tegen Jeruzalem en Juda dat Hij hen verwierp van voor Zijn aangezicht. En Zedekia kwam in opstand tegen de koning van Babel. 4 Het gebeurde in het negende jaar van zijn regering, in de tiende maand, op de tiende van de maand, dat Nebukadrezar, de koning van Babel, naar Jeruzalem kwam, hij en heel zijn leger. Zij belegerden [de stad] en bouwden er rondom schansen tegenaan. 5 Zo werd de stad belegerd tot het elfde jaar van koning Zedekia.

6 In de vierde maand, op de negende van de maand, toen de hongersnood in de stad [zo] sterk geworden was dat de bevolking van het land geen brood [meer] had, 7 werd de stad opengebroken. Alle strijdbare mannen vluchtten en trokken 's nachts de stad uit via de poort tussen de twee muren, die zich bij de tuin van de koning bevond, terwijl de Chaldeeën rondom voor de stad lagen. En zij gingen in de richting van de Vlakte. 8 Maar het leger van de Chaldeeën achtervolgde de koning en zij haalden Zedekia in op de vlakten van Jericho. Heel zijn leger werd van hem [gescheiden] en

verspreid. 9 Toen grepen zij de koning en brachten hem naar de koning van Babel, naar Ribla, in het land van Hamath. En die sprak het vonnis over hem uit. 10 De koning van Babel [liet] de zonen van Zedekia voor diens ogen afslachten. Ook [liet] hij in Ribla alle vorsten van Juda afslachten. 11 Verder [liet] hij de ogen van Zedekia blind maken en hem met twee bronzen ketenen binden. Zo bracht de koning van Babel hem naar Babel en zette hem in de gevangenis tot de dag van zijn dood.

Dit hoofdstuk beschrijft de val van Jeruzalem. God onderstreept het belang van de val door er een viervoudige beschrijving van in Zijn Woord op te nemen (zie ook Jr 39:1-14; 2Kn 24:18-25:30; 2Kr 36:11-21). De val vindt plaats tijdens de regering van Zedekia, die elf jaar in Jeruzalem regeerde (vers 1). Zijn regering was van hetzelfde boze karakter als dat van zijn broer Jojakim (vers 2) die ook elf jaar heeft geregeerd (zie 2Kn 23:36). Ook hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE.

De HEERE kon het niet langer verdragen en moest Jeruzalem en Juda verwerpen van voor Zijn aangezicht (vers 3; zie 2Kn 23:18-20). Bij al zijn boze daden voegde Zedekia nog dat hij in opstand kwam tegen de koning van Babel. Hij was al een keer in Babel geweest en had beloofd Nebukadnezar te gehoorzamen. Die belofte had hij echter verbroken (zie Ez 17:12-15). Daarom is Nebukadnezar met heel zijn leger tegen Jeruzalem opgetrokken en belegert de stad (vers 4).

De datum van zijn aankomst bij de stad wordt nauwkeurig vermeld (zie ook Ez 24:1-2). De komst van Nebukadnezar is het begin van het einde van de stad. Hij belegert de stad negentien maanden lang, waardoor zij hermetisch is afgesloten (vers 5). Niemand kan erin of eruit.

Na de negentien maanden lange belegering valt de stad, op een opnieuw met datum genoemde dag (vers 6). Zij is uitgehongerd. Er is geen kracht meer om te strijden. Dan wordt de stad opengeboken (vers 7). Het verzet is gebroken. De mannen kunnen niet meer strijden, maar nog wel vluchten. Bij de vluchtelingen bevindt zich koning Zedekia. In de duisternis van de nacht gaan ze er vandoor. De vluchtroute wordt nauwkeurig beschreven. Ze gaan de stad uit via de poort tussen de twee muren bij de tuin van de koning. De vluchtrichting is de Vlakte.

De vluchtelingen worden echter snel achterhaald (vers 8). Zedekia wordt gegrepen als hij in de vlakten van Jericho is. Zijn leger beschermt hem

niet. Het wordt van hem gescheiden en verspreid en daardoor nog krachtelozer gemaakt dan het al was. Zedekia wordt naar de koning van Babel gebracht, die in Ribla is en het vonnis over hem uitspreekt (*vers 9*). Het is een gruwelijk vonnis.

Eerst laat Nebukadnezar de zonen van Zedekia voor diens ogen aflachten (*vers 10*). Ook laat hij alle vorsten van Juda in Ribla aflachten. Met de aflachting van zijn zonen op zijn netvlies worden de ogen van Zedekia blind gemaakt (*vers 11*). Zo wordt de man die blind was voor de HEERE ook letterlijk blind gemaakt. Alsof dat niet genoeg is om deze goddeloze en onbetrouwbare man in bedwang te krijgen, wordt Zedekia ook nog eens met twee bronzen ketenen gebonden. Zo wordt hij meegenomen naar Babel. Daar wordt hij in de gevangenis gezet waar hij verblijft tot de dag van zijn dood.

Gevolgen van de val van Jeruzalem | *verzen 12-30*

12 Daarna, in de vijfde maand, op de tiende van de maand – dat jaar was het negentiende [regerings]jaar van koning Nebukadnezar, de koning van Babel – kwam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, die in dienst stond van de koning van Babel, in Jeruzalem.

13 Hij verbrandde het huis van de HEERE, het huis van de koning en alle huizen van Jeruzalem. Ja, alle huizen van de aanzienlijken verbrandde hij met vuur. 14 Heel het leger van de Chaldeeën dat de bevelhebber van de lijfwacht bij zich had, brak alle muren rondom Jeruzalem af. 15 En [enkelen] van de armsten van het volk, de rest van het volk dat in de stad was overgebleven, de overlopers die naar de koning van Babel waren overgelopen, en de rest van de menigte voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap. 16 Maar [enkelen] van de armsten van het land liet Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, als wijnbouwers en akkerbouwers achter.

17 En de koperen pilaren die aan het huis van de HEERE toebehoorden, de onderstellen en de koperen zee die in het huis van de HEERE waren, braken de Chaldeeën stuk. Al het koper daarvan voerden zij naar Babel. 18 Ook namen zij de potten, de scheppen, de messen, de sprengbekkens, de offerschalen en alle koperen voorwerpen waarmee men de dienst deed, mee. 19 De bevelhebber van de lijfwacht nam de schalen, de vuurschalen, de sprengbekkens, de potten, de kandelaars,

de offerschalen en de kommen mee – [al] wat geheel van goud en geheel van zilver was. 20 De twee pilaren, de ene zee en de twaalf koperen runderen die eronder stonden, [namelijk] de onderstellen die koning Salomo voor het huis van de HEERE gemaakt had – het koper van al deze voorwerpen was niet te wegen. 21 Wat betreft de pilaren: een pilaar was achttien el hoog, een draad van twaalf el kon hem omspannen. De dikte ervan was vier vingers, [en] hij was hol. 22 Daarop zat een kapiteel van koper. De hoogte van een kapiteel was vijf el. Het vlechtwerk en de granaatappels rondom op het kapiteel waren helemaal van koper. En de tweede pilaar had zoals deze [eerste], eveneens granaatappels. 23 Er waren zesennegentig granaatappels [aangebracht in alle] windrichtingen. [Het totaal van] alle granaatappels was honderd, rondom op het vlechtwerk.

24 Ook nam de bevelhebber van de lijfwacht Seraja, de hoofdpriester, Zefanja, de tweede priester, en de drie deurwachters mee. 25 En uit de stad nam hij een hoveling mee die over de strijdbare mannen aangesteld was, en zeven mannen uit degenen die het aangezicht van de koning [mochten] zien, die in de stad werden aangetroffen, met de schrijver van de bevelhebber van het leger, die ten behoeve van de oorlog de bevolking van het land inschreef, en zestig man van de bevolking van het land, die binnen de stad werden aangetroffen. 26 Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, nam hen mee en bracht hen naar de koning van Babel in Ribla. 27 De koning van Babel [liet] hen neerslaan en doden in Ribla, in het land van Hamath. Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd.

28 Dit is het volk dat Nebukadrezar in ballingschap heeft gevoerd: in het zevende jaar drieduizend drieëntwintig Judeeërs, 29 in het achttiende [regerings]jaar van Nebukadrezar achthonderdtweëndertig personen uit Jeruzalem. 30 In het drieëntwintigste [regerings]jaar van Nebukadrezar voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, van de Judeeërs zevenhonderdviifveertig personen in ballingschap. Alle personen [bij elkaar]: vierduizend zeshonderd.

Nadat de stad in handen van Nebukadnezar is gevallen, stuurt hij Nebuzaradan naar Jeruzalem (*vers 12*). De datering gebeurt nu niet meer naar de regeringsjaren van de koningen van Israël, maar naar die van de heidense koning aan wie God de wereldheerschappij heeft gegeven

en ook de heerschappij over Zijn volk. In Jeruzalem aangekomen verbrandt Nebuzaradan alle huizen, te beginnen met het huis van de HEERE (*vers 13*). Daarna volgen het huis van de koning en alle andere huizen, ook die van de aanzienlijken. Al die huizen worden verwoest, omdat daarin niet meer de HEERE werd gediend, maar de afgoden.

Verder worden de muren van de stad door het leger afgebroken (*vers 14*). De bevolking van de steden wordt in ballingschap mee naar Babel gevoerd (*vers 15*). Slechts enkelen van de armsten van het platteland mogen in Juda blijven om daar als wijnbouwers en akkerbouwers voor het land te zorgen (*vers 16*).

In de *verzen 17-23* vindt een nadere beschrijving plaats van de plundering en verwoesting van de tempel. Sommige delen worden afgebroken, terwijl andere delen worden meegenomen naar Babel. De koperen pilaren, Boaz en Jachin, worden stukgebroken, evenals de onderstellen en de koperen zee (*vers 17*). Al het koper ervan wordt meegenomen naar Babel. De voorwerpen die werden gebruikt voor de offerdienst, ondergaan hetzelfde lot (*verzen 18-19*). De hoeveelheid koper van de pilaren, de zee en de twaalf runderen is niet te wegen (*vers 20*). Om een indruk te geven van die enorme hoeveelheid koper worden de pilaren met alles wat eraan zat in detail beschreven (*verzen 21-23*).

Belangrijker nog is de geestelijke betekenis. Ook vandaag wordt wat als pilaren in Gods huis zou moeten dienen, door de vijand volledig weggenomen en meegenomen. Koper is een beeld van de gerechtigheid van God. Het duidt aan dat een mens alleen voor God kan bestaan op grond van de gerechtigheid van God die hem wordt aangeboden door Wie Christus is voor God en wat Hij heeft gedaan. Dat wordt in de christenheid weggenomen door de prediking van een sociaal evangelie van medemenselijkheid en het leven op grond van eigen gerechtigheid.

Na de overgebleven voorwerpen van de tempel worden nu enkele personen meegenomen die in verbinding met de tempeldienst stonden (*vers 24*). Het zijn de hogepriester, de tweede priester en drie deurwachters. Ook enkele mensen die in verbinding met het leger en de koning stonden, worden meegenomen. Het betreft een legeraanvoerder, zeven ministers, een legerambtenaar en nog zestig man van het platteland die in de stad waren (*vers 25*).

De godsdienstige leiders, de strijders en de gewone mensen worden allemaal naar Nebukadnezar in Ribla gebracht (*vers 26*). Daar, in Ribla, in het land van Hamath, dat is Syrië, worden ze allemaal gedood (*vers 27a*). Het priesterschap heeft afgedaan. Alle overigen zijn in ballingschap gevoerd (*vers 27b*).

In de *verzen 28-30* wordt een opsomming gegeven van de verschillende wegvoeringen. Er zijn wegvoeringen (na een eerdere, in 606 v. Chr., waarbij Daniel en zijn vrienden zijn weggevoerd, zie *Dn 1; 2Kr 36:6-7*) geweest

- in het zevende jaar, 599 v. Chr. (*vers 28; zie 2Kr 36:9-10*),
- in het achttiende jaar, 588 v. Chr. (*vers 29; zie 2Kr 36:20*) en
- in het drieëntwintigste jaar, 584 v. Chr. (*vers 30; zie ook vers 12*),

waarbij in totaal vierduizend zeshonderd personen in ballingschap zijn gevoerd.

Jojachin vriendelijk behandeld | *verzen 31-34*

31 Het gebeurde in het zevenendertigste jaar van de ballingschap van Jojachin, de koning van Juda, in de twaalfde maand, op de vijftiengste van de maand, dat Evil-Merodach, de koning van Babel, in het [eerste] jaar van zijn koningschap, Jojachin, de koning van Juda, gratie verleende en hem uit de gevangenis haalde. 32 Hij sprak vriendelijk met hem en stelde zijn zetel boven de zetel van de koningen die met hem in Babel waren. 33 [Jojachin] legde zijn gevangenskleren af en gebruikte steeds de maaltijd bij hem, al de dagen van zijn leven. 34 En wat betreft zijn levensonderhoud: een voortdurend levensonderhoud werd hem door de koning van Babel verstrekt, een dagelijkse hoeveelheid, tot de dag van zijn dood, al de dagen van zijn leven.

Na het rechtvaardig oordeel dat de HEERE door de koning van Babel over Zijn volk heeft moeten brengen, zien we nu dat Hij door diezelfde koning ook genade aan Zijn volk betoont (*vers 31; zie ook 2Kn 25:27-30*). Jojachin had wel gedaan wat kwaad is in de ogen van de HEERE, maar hij heeft zich niet verzet tegen de koning van Babel. Hij heeft zich aan hem overgegeven (*zie 2Kn 24:12*). Als hij zevenendertig jaar gevangen

heeft gezeten, verleent de koning van Babel hem gratie. Jojachin is dan vijfenvijftig jaar.

De koning van Babel spreekt vriendelijk met hem en geeft hem een bevoorrechte plaats boven de andere koningen die hij onderworpen heeft (*vers 32*). Jojachin krijgt in plaats van zijn gevangenskleren andere kleren (*vers 33*). Voor de maaltijd mag hij steeds bij de koning aanschuiven. Hij is voor de rest van zijn leven zeker van zijn maaltijden en van de plaats waar hij die mag gebruiken. Alles wat hij nodig heeft om van te leven, wordt hem dagelijks door de koning van Babel gegeven (*vers 34*). Het staat er in een dubbele bevestiging: het is *“tot de dag van zijn dood”* en *“al de dagen van zijn leven”*.

Het boek Klaagliederen

Naam

In het Hebreeuws heet het boek *Ekaḥ*, wat 'Hoe' (eig. 'Ach, hoe') betekent, en wel omdat het boek met dit woord begint (*Kl 1:1*; zie ook *Kl 2:1*; *4:1*). De Nederlandse naam wijst zowel op de inhoud van boek (klagen) als op de vorm waarin dat gebeurt (liederen). Het boek is het derde van de vijf 'rollen' of Megilloth (de andere zijn resp. *Hooglied*, *Ruth*, *Prediker* en *Esther*), die op bepaalde hoogtijdagen in de synagoge gelezen worden. Het boek *Klaagliederen* wordt gelezen op de negende dag van de vijfde maand (*Ab*), de dag van rouw over de twee verwoestingen van de tempel en de mislukte opstand van Bar Kochba (135 n. Chr.).

Auteur

Zowel de Joodse als de christelijke traditie heeft aangenomen dat Jeremia de auteur van het boek is. *Klaagliederen* is kennelijk geschreven door een ooggetuige van de verwoesting van de stad. Het is iemand die zich sterk met het lot van stad en volk een maakt. Wie kan dit anders zijn dan Jeremia? Het is aannemelijk dat hij deze *Klaagliederen* aan één stuk in of bij het verwoeste Jeruzalem gedicht heeft, onder de onmiddellijke indruk van de tragedie.

Vorm

De vijf hoofdstukken die het boek bevat, zijn eigenlijk vijf afzonderlijke gedichten. De *hoofdstukken 1, 2, 4 en 5* hebben elk tweeëntwintig verzen. De inhoud van de *hoofdstukken 1, 2 en 4* is alfabetisch gerangschikt naar de tweeëntwintig letters van het Hebreeuwse alfabet. *Hoofdstuk 3* heeft zesenzeftig verzen, dat is drie keer tweeëntwintig. Ook dat hoofdstuk is alfabetisch gerangschikt. De eerste drie verzen beginnen elk met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, de volgende drie beginnen met de tweede letter, enz. *Hoofdstuk 5* heeft ook tweeëntwintig dichtregels, maar heeft geen alfabetische volgorde.

De eerste drie gedichten, dus de *hoofdstukken 1-3*, bevatten (op *hoofdstuk 1:7* en *2:19* na) drie dichtregels per vers. *Hoofdstuk 4* bevat twee dichtregels per vers. *Hoofdstuk 5* heeft één dichtregel per vers.

De Heilige Geest gebruikt niet zomaar de alfabetische volgorde. Daarin ligt een diepe gedachte. Verschillende uitleggers hebben gezegd: Zoals deze gedichten alle letters van het alfabet en daarmee heel de menselijke taal omvatten, zo geeft het boek uiting aan heel het menselijk lijden in zijn volle omvang, van A tot Z. Er wordt geen facet van overgeslagen. Elk detail van de menselijke tragiek wordt nauwkeurig omschreven en uitgedrukt.

Een algemeen gebruikelijke reactie op lijden dat iemand ondergaat, is hem opbeuren en vlug over iets anders beginnen. Het boek *Klaagliederen* is geschreven in een structuur die een dergelijke lichtvaardigheid niet toestaat.

Het gebruik van al die letters laat in algemene zin het belang van elke letter en elk woord zien. De Heer Jezus is het Woord van God. Hij noemt Zichzelf “*de alfa en de oméga*”, de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet (zie *Op 1:8; 21:6; 22:13*). Hij is de volkomen openbaring van God. Ook Zijn lijden is in dit boek te zien.

Thema

Het onderwerp van het boek is de klacht van Jeremia over de rampen die de HEERE over het zondige Juda gebracht heeft en over de jammerlijke verwoesting van de stad Jeruzalem en de tempel door de Babyloëniërs (in 587 v. Chr.). De stad die een voorbeeld en leidsvrouw voor alle volken had moeten zijn, is juist tot een aanfluiting en een voorwerp van bespottig geworden. Het boek *Jeremia* bevat *waarschuwingen* over de oordelen die bij volharding in de ongehoorzaamheid over de stad *zouden komen*. Het boek *Klaagliederen* bevat *diepe rouwuitingen* over het oordeel dat over Jeruzalem *gekomen is*.

In de klacht van de profeet ligt een dringende oproep besloten aan het adres van het zwaar gekastijde volk. Die oproep houdt in dat ze erkennen dat Gods oordelen over hen rechtvaardig waren. Die oproep houdt ook in dat ze zich met berouw en belijdenis weer toevertrouwen aan de barmhartigheid van God, Die Zijn volk uiteindelijk niet in de steek zal laten. Tegelijk ziet de profeet hoe boos de gezindheid en het gedrag geweest zijn van hen die de stad en de tempel verwoest hebben. Daarom vraagt hij dat het oordeel ook op hén zal neerkomen.

De jammerklacht van Jeremia is zo intens, dat *Klaagliederen* een van de twee meest tragische bijbelboeken is. Het andere boek is het boek *Job*. Ook dat boek heeft het lijden als hoofdthema. Het verschil is dat *Klaagliederen* handelt over het lijden van een heel volk, terwijl het boek *Job* over het lijden van één persoon gaat.

Beide boeken gaan over het probleem van Gods gerechtigheid enerzijds en Zijn liefde anderzijds, over Gods soevereiniteit enerzijds en de verantwoordelijkheid van de mens anderzijds. God is soeverein, dat wil zeggen dat Hij boven iedereen en alles staat en alles bestuurt. Alles is aan Hem onderworpen en van Hem afhankelijk. Hij is Zelf van niemand afhankelijk (zie *Rm 11:33-36*). Tegelijk is de mens zelf verantwoordelijk voor de keuzes die hij maakt, de daden die hij doet en de woorden die hij spreekt. Het gaat om een tegenstelling of ook samengaan van twee zaken die allebei volkomen waar zijn, maar die door ons niet met elkaar te verenigen zijn.

Het gaat in dit boek overigens meer om de HEERE dan om de mens. In dit boek zien we vooral Zijn pijn en Zijn verdriet dat Hij vanwege de ontrouw van Zijn volk zo heeft moeten handelen. Jeremia ziet de verwoesting van Jeruzalem en het oordeel over de Judeeërs meer als een Goddelijk oordeel dan het resultaat van de invasie van de Babyloëniërs.

Dit horen we in de woorden:

*Aanschouw en zie
of er leed is als mijn leed,
dat mij is aangedaan,
waarmee de HEERE mij bedroefd heeft
op de dag van Zijn brandende toorn.” (Kl 1:12)*

Dat sluit aan bij wat de HEERE Zelf zegt: “*Ik zal tegen u strijden met een uitgestrekte hand en met een sterke arm, ja, met toorn, met grimmigheid en met grote verbolgenheid.” (Jr 21:5).*

Doel

De Joden lezen *Klaagliederen* tijdens het jaarlijkse vasten ter gedachtenis aan de verwoesting van Jeruzalem (zie *Zc 7:3,5; 8:19*). Het doel ervan lijkt te zijn eraan terug te denken dat God trouw is aan Zijn verbond als Hij oordelen brengt over Zijn volk als het ontrouw is aan datzelfde verbond

(zie Dt 28). Het boek leert latere generaties het belang van trouw aan het verbond en ook dat God daar trouw aan is. Het boek houdt het ernstige onderwijs in dat de zonde, ondanks alle verlokkingen, een enorme last aan verdriet, ellende, verlatenheid, dorheid en pijn met zich meebrengt.

Voor ons, christenen, is er ook een boodschap in dit boek. Het boek houdt ook ons voor wat de gevolgen van de zonden zijn: dat zonde ons leven verwoest en alleen maar ellende, verdriet en pijn veroorzaakt. In tijden van persoonlijke, nationale en internationale crises is het boek een oproep tot bekering en belijdenis van zonden om ons weer opnieuw aan God, Die liefde is, toe te wijden. Hoewel die liefde er altijd is en naar mensen uitgaat, moet een heilig en rechtvaardig God onboetvaardige zondaars altijd oordelen, want God is ook licht.

Praktische betekenis

Klaagliederen heeft voor ons een praktische betekenis.

1. Allereerst geeft *Klaagliederen* binnen het geïnspireerde Woord van God mét het boek *Job* plaats aan de meest intense menselijke smart. Dit is van direct praktisch nut voor iedere gelovige vandaag die in zijn verdriet deze bijbelboeken leest. Hij ontdekt dan dat hij niet de eerste is die door dikke duisternis gaat, voordat het licht weer doorbreekt. Zo ervaart de gelovige dat God van de pijn en het verdriet van de Zijnen nota neemt, ja, dat Hij hun tranen registreert in Zijn boek (*Ps 56:9*). De uitvoerige beschrijving van ellende in dit boek is een opmerkelijk bewijs dat God de ellende van de Zijnen ziet en opmerkt.

*Ú hebt mijn omzwerwingen geteld;
doe mijn tranen in Uw kruik.
Staan zij niet in Uw register?
(Ps 56:9)*

Zoals hiervoor onder 'Vorm' al is gezegd, worden vier van de vijf gedichten in alfabetische volgorde gegeven, waarbij alle letters van het alfabet worden gebruikt. Dat is om aan te geven dat de hele menselijke taal nodig is om uiting te geven aan de ellende waarin de gelovige kan zijn. Ook in andere gevallen worden wel eens alle letters gebruikt, zoals in sommige psalmen. Daar gaat het dan om uitdrukking te geven aan aanbidding.

Dit gebeurt alles onder de leiding van Gods Geest. Dat God Zich zo heeft uitgedrukt, laat zien dat Hij, Die onbegrensd is, Zich uitdrukt

in begrensde menselijke taal. Taal is namelijk begrensd. De Hebreeuwse taal is begrensd tot tweeëntwintig letters.

2. Ten tweede toont dit boek (in tegenstelling tot het boek *Job*) aan hoe de goeden hebben te lijden met de kwaden. Het oordeel over Juda en Jeruzalem was een nationaal oordeel, het trof het héle volk. De rechtvaardigen moesten eveneens de gevolgen van dit oordeel dragen, ook al hadden zij geen deel aan de ten hemel schreiende zonden van Juda. *Job* handelt over het lijden van één rechtvaardige; *Klaagliederen* gaat over het lijden van een heel volk.

Profetische betekenis

Klaagliederen heeft voor ons ook een profetische betekenis.

1. Profetisch verwijst zowel *Job* als *Klaagliederen* naar het lijden van het overblijfsel van Israël in de eindtijd. Bij het eerste beleg van Jeruzalem in de toekomst zal de koning van het noorden de stad innemen en grotendeels verwoesten (zie *Zc 14:2*). Deze verwoesting zal opnieuw het gevolg zijn van de zonden van Juda. Maar tegelijk bevindt zich in de stad een rechtvaardig overblijfsel, dat mét de kwaden mee zal moeten lijden (zie *Zf 3:12*; *Zc 12:8*). Profetisch zal dit overblijfsel zich een kunnen maken met de klachten die in dit boek geuit worden, enerzijds door de schuld van het hele volk als hun schuld te belijden (zie en vgl. *Dn 9*), anderzijds door bij God te pleiten op hun eigen ónschuld.
2. De smartelijke vraag van Job in zijn boek en van de rechtvaardige in *Klaagliederen* waarom zij onschuldig moeten lijden, wordt in feite niet door God beantwoord. De beperkte mens kan de wegen van God ten diepste niet doorzien. Gods liefde en gerechtigheid blijken duidelijk genoeg uit Zijn woorden en daden. Er zijn echter ook ogenblikken in ons leven dat Gods daden met Zijn liefde en gerechtigheid in tegenspraak lijken.

Net als zo dikwijls in het boek de *Psalmen* maakt de Geest van Christus Zich in dit boek een met het getrouwe overblijfsel van Israël. Waar de rechtvaardigen hun klacht uitspreken, horen wij als het ware de klacht van dé Rechtvaardige altijd meeklinken.

Het duidelijkst zien we Christus in type in dit boek daar waar de profeet als rechtvaardige te midden van een onrechtvaardig volk over zijn eigen gevoelens en ervaringen spreekt. Wat in Jeremia werd gewerkt, gebeurde door de Geest van God, hoewel we ook tekortkomingen opmerken in de uiting van zijn gevoelens en ervaringen. Dat was bij Christus niet het geval. In *hoofdstuk 3* zien we Jeremia in de uiting van zijn gevoelens als een type van Christus. Zie bijvoorbeeld *vers 14*, waar hij spreekt over wat het volk hem heeft aangedaan, en de *verzen 1-13* en *15-18*, waar hij spreekt over wat de HEERE hem heeft aangedaan.

Jeremia moet met de kwaden lijden; de verbolgenheid van de HEERE (*vgl. Kl 3:1*) komt ook op hem, de onschuldige, neer. Zie bijvoorbeeld *vers 52*, waar hij klaagt

over hen die hem 'zonder oorzaak' vijandig zijn (*vgl. Ps 69:5; Jh 15:25*).
*Wie mij zonder reden haten,
zijn talrijker dan de haren van mijn hoofd;
wie mij willen ombrengen en om valse redenen mijn vijand zijn,
zijn machtig geworden; ... (Ps 69:5)*

Dat wijst duidelijk op Christus, de Rechtvaardige, Die onschuldig te lijden heeft van de kant van Zijn volk. Bij Hem gaat het nog veel verder. Hij lijdt niet alleen *met* het volk (met name met het overblijfsel in de toekomst), maar Hij lijdt daarenboven eenzaam en plaatsvervangend *voor* het volk.

Maar het woord moet worden vervuld dat in hun wet geschreven staat: 'Zij hebben mij zonder oorzaak gehaat.' (Jh 15:25)

Deze laatste genoemde vorm van het lijden van Christus zien we alleen in de drie uren van duisternis aan het kruis. Toen en daar alleen werd Hij door God verlaten en door Hem tot zonde gemaakt. Toen onderging Hij het oordeel over de zonden van en stierf Hij de verzoeningsdood voor ieder die gelooft.

Het boek is een uiting van klagen, berouw en smeken. Klagen gebeurt over de ellende; het bewustzijn van de oorzaak van de ellende brengt tot berouw voor God over de zonden; daarop volgt een smeken om herstel voor zichzelf en om oordeel over de vijanden.

Indeling

Zoals al is opgemerkt, bestaat het boek uit vijf gedichten.

1. Eerste gedicht (*Kl 1*): Jeruzalem is verwoest en verlaten. De profeet beschrijft levendig haar ellendige toestand. Jeruzalem weent bitter als een beroofde weduwe. Hij herinnert zich haar vroegere heerlijk-

- heden en beklagt haar ondergang. In de *verzen 11b-22* (behalve *vers 17*) is de ik-figuur de stad zelf. Zij roept allen op tot medelijden met haar (*vers 12*) en smeekt God om wraak over haar vijanden (*vers 22*).
2. Tweede gedicht (*Kl 2*): Dit gedicht beschrijft de redenen voor Gods toorn over de stad en de ondergang die er het gevolg van is (*verzen 1-12*). De profeet betoogt dat berouw en bekering haar enige hoop zijn (*vers 13-19*). De stad antwoordt daarop in de *verzen 20-22*.
 3. Derde gedicht (*Kl 3*): Hier horen we de klacht van het volk als geheel bij monde van de rechtvaardige in dat volk – Jeremia zelf (zie onder) – over
 - de tragedie die hem getroffen heeft (*verzen 1-20*);
 - zijn vertrouwen op God wanneer hij zich Diens vroegere barmhartigheden herinnert (*verzen 21-39*);
 - een oproep tot het volk om zichzelf te beproeven en zich tot de HEERE te bekeren (*verzen 40-54*).
 - Na de erkenning dat God hun groep heeft gehoord, smeekt de natie Hem wraak te oefenen over haar vijanden (*verzen 55-66*).
 4. Vierde gedicht (*Kl 4*): Hier wordt Sions vroegere heerlijkheid vergeleken met haar tegenwoordige ellende.
 - De verschrikkingen van de belegering worden beschreven (*verzen 1-11*),
 - maar ook de zonden van het volk, met name die van zijn priesters en profeten (*verzen 12-16*).
 - Al hun hoop is ijdel geworden (*verzen 17-20*).
 - Maar ook wordt aangekondigd dat de zonde van Sion hiermee is uitgedelgd en dat het leedvermaak van Edom op diens eigen hoofd zal neerdalen (*vers 21-22*).
 5. Vijfde gedicht (*Kl 5*): Het berouwvolle volk smeekt de HEERE zijn ellende te gedenken (*verzen 1-18*) en geeft zich over aan Zijn barmhartigheid om hersteld te worden (*verzen 19-22*). Het hele hoofdstuk is een gebed en heeft daarom geen alfabetische volgorde. In een smeekbede stort een hart zich voor de HEERE uit, zonder zich rekenschap te geven van een bepaalde woordkeus of volgorde.

Klaagliederen 1

Dit hoofdstuk heeft twee delen: de *verzen 1-11* en de *verzen 12-22*. In de *verzen 1-11* hebben we een algemene beschrijving van de ellende na de verwoesting van Jeruzalem. Het beschrijft het leven in het land na de verwoesting. Het is de toestand van de enkelen die in het land zijn achtergebleven. De verzen zijn geschreven in de derde persoon, opgetekend uit de mond van een waarnemer en tegelijk direct betrokkene.

In de *verzen 12-22* horen we de klacht van Sion over wat de HEERE heeft gedaan. Deze verzen zijn geschreven in de eerste persoon, opgetekend uit de mond van de profeet die de gevoelens van de lijdende stad vertolkt. Het is iemand die overweldigd is door droefheid, smart en pijn. Maar er is geen sprake van opstandigheid, want de eigen schuld wordt beleden als de oorzaak van deze ellende.

Een indeling in kleinere eenheden of perikopen is moeilijk. De dichter heeft, door de Geest geleid, door het alfabet te gebruiken een indeling gemaakt die van elk vers eigenlijk een aparte perikoop maakt. We kunnen wel voorzichtig proberen te ontdekken of er tussen bepaalde verzen toch een zeker verband is, waardoor er perikopen ontstaan die groter zijn dan de door het alfabet aangegeven perikopen. De hieronder volgende indeling is dan ook niet meer dan een suggestie die hopelijk helpt om de samenhang van dit boek beter te begrijpen.

Stad en land in diepe smart | *verzen 1-3*

- 1 *Hoe eenzaam zit zij neer,* *aleph*
die stad, [eens] zo dichtbevolkt!
Als een weduwe is zij geworden,
zij die groot was onder de heidenvolken.
Een vorstin onder de gewesten
is verplicht tot herendienst.

- 2 *Zij weent onophoudelijk in de nacht,* *beth*
en haar tranen [stromen] over haar wangen.
Zij heeft geen trooster
onder al haar minnaars.
Al haar vrienden hebben trouweloos met haar gehandeld;
ze zijn haar tot vijanden geworden.

- 3 *Juda is in ballingschap gegaan vanwege de ellende* *gimel*
en vanwege de vele slavenarbeid.
Zij woont onder de heidenvolken,
zij vindt geen rust;
al haar vervolgers halen haar in
tussen de nauwe doorgangen.

We zien in *vers 1* een kenmerk van *Klaagliederen* en dat is het contrast tussen het schitterende verleden en het troosteloze heden. De stad wordt beschreven in de verandering die is opgetreden. Ze is veranderd wat betreft het aantal inwoners (*vers 1a*) en in economisch (*vers 1b*) en sociaal (*vers 1c*) opzicht.

Vers 1a. De eens dichtbevolkte stad, waarin tijdens de grote feesten ook nog eens veel pelgrims waren, is nu "eenzaam". Ze is door strijd en deportatie van het merendeel van haar inwoners beroofd.

Vers 1b. Eens was de stad groot onder de heidenvolken. Dat was ze vanwege de God Die zij had en door koningen die Hij had gegeven. Dat was vooral zo in de tijd van David en Salomo (vgl. *Ps 48:34*). Nu is ze zonder bescherming en hulp, ze heeft geen man meer, maar is een kwetsbare weduwe. Ze ervaart het zo, dat God van haar is weggenomen.

*Mooi van ligging,
 een vreugde voor heel de aarde,
 is de berg Sion [aan] de noordzijde,
 de stad van de grote Koning!
 (Ps 48:3)*

Vers 1c. Vroeger was ze een vorstin, groot in aanzien in haar omgeving. Zij die over anderen had geheerst, is nu een slavine van de koning van Babel.

In de nacht wordt smart het sterkst gevoeld en geuit (*vers 2*). Er is in de nacht, die dient om te slapen en tot rust te komen, geen moment van rust. Het is ook nacht in haar hele bestaan. Onophoudelijk wordt het verdriet gevoeld en stromen de tranen. Haar wangen zijn er permanent vol van. Het is niet zo dat zij zichzelf in slaap huilt. Een forse huilbui kan opluchten. Dat is hier niet het geval.

Tranen die gewoonlijk snel drogen, krijgen daarvoor niet de kans, want ze blijven stromen, waardoor ze als het ware vastgekleefd op de wangen blijven zitten. Er is ook niemand die ze droogt. Ze huilt niet

alleen vanwege haar lijden, maar meer nog omdat ze is verraden door haar “minnaars” en “vrienden” (vgl. Jr 4:30c).

*Uw minnaars verwerpen u,
staan u naar het leven. (Jr 4:30c)*

Het verdriet wordt verzwaard, omdat er geen trooster is (zie en vgl. Pr 4:1). Dat ze zonder trooster is, dat wil zeggen zonder God als haar Trooster (zie vers 16), loopt als een rode draad – misschien beter: klinkt met de regelmaat van het slaan van een doods-klok – door dit hoofdstuk (zie verzen 9,16,17,21).

Het gaat er niet zozeer om dat er een of andere verraderlijke handeling door de bondgenoten van Juda is gepleegd, maar meer dat het volk beschaamd is in zijn vertrouwen op die bondgenoten. Ze zouden voor hun veiligheid op de HEERE hebben

moeten vertrouwen. Dat deden ze echter niet, want ze zochten hun hulp bij de volken om hen heen (Hs 8:9-10a; zie bijv. 1Kn 15:16-20).

...
*want zij gingen naar Assyrië.
Een wilde ezel houdt zich afgezonderd,
maar Efraïm zoekt hulp bij minnaars.
Ook al zoeken zij hulp bij heidenvolken,
... (Hs 8:9-10a)*

De profeten hebben er steeds voor gewaarschuwd dat zulke verbonden tot afval voeren (zie Hs 5:13; 8:8,11; 14:3).

Maar zowel de leiders van het noordelijke tienstammenrijk als die van het zuidelijke tweestammenrijk wilden niet luisteren. Jeruzalem moest leren dat zulke vrienden een breekbare rietstaf zijn (Ez 29:6-7). Dat is een les die ook wij allemaal vaker in ons leven moeten leren.

*En al de inwoners van Egypte zullen weten
dat Ik de HEERE ben,
omdat zij voor het huis van Israëel
een rietstaf geweest zijn.
Toen zij u bij uw hand grepen, knakte u,
maar u scheurde heel hun schouder open.
Toen zij op u steunden, brak u,
maar u liet alle heupen op zichzelf staan.
(Ez 29:6-7)*

Het moeilijkste voor klagende mensen is om bij iemand troost te vinden die werkelijk iets van de smart begrijpt en die helpt dragen. De vroegere minnaars van Jeruzalem, met wie ze overspelig omging en met wie ze verbonden sloot, kunnen die troost in elk geval niet geven. Maar ook haar vroegere vrienden geven geen troost; zij behandelen haar integendeel als een vijand. Ze heeft liefde en vriendschap gezocht bij anderen dan bij de HEERE. Zulke liefde en vriendschap stellen altijd teleur.

Van Jeruzalem wendt Jeremia zich nu tot Juda (vers 3). De bevolking van Juda is niet meer in het land. Ze is in ballingschap gevoerd, waar ze in

ellende en harde slavenarbeid is. Ze woont buiten het land, onder de heidenvolken. Ze is een ontheemde, weg van de plaats van rust en daardoor onrustig. De ware rust, die van het vrederijk, is ver weg. Vijanden beheersen de plaats van rust. Zedekia en een aantal soldaten hebben wel geprobeerd om aan de ballingschap te ontkomen door te vluchten, maar ze zijn ingehaald door de vijand (Jr 39:4-5).

De stad, vroeger vol feest en vreugde | verzen 4-6

- 4 *De wegen van Sion treuren,* daleth
ze zijn zonder feestgangers.
Al haar poorten zijn verwoest;
haar priesters zuchten.
Haar jonge vrouwen zijn bedroefd,
en zichzelf – bitter is het haar.
- 5 *Haar tegenstanders zijn aan het hoofd [komen te staan],* he
haar vijanden zijn gerust.
Want de HEERE heeft haar bedroefd
om haar talrijke overtredingen.
Haar kleine kinderen zijn [in] gevangenschap
gegaan, vóór de tegenstander uit.
- 6 *Uit de dochter van Sion trok* waw
al haar pracht weg.
Haar vorsten zijn als herten geworden
[die] geen weide vinden:
krachteloos gingen zij
vóór de vervolger uit.

In deze verzen kijkt de profeet terug naar vroegere, betere dagen. Tegen die achtergrond komt de huidige ellende des te schrijnender uit. De wegen van Sion, dat zijn de wegen die naar Sion voeren, waren vroeger vol van “feestgangers” (vers 4). Nu liggen ze er verlaten bij, want niemand gaat meer op naar Sion en kan dat ook niet, want het volk is in ballingschap. Om de verlatenheid te benadrukken worden de wegen als personen voorgesteld die vanwege de verlatenheid “treuren”. Drie-maal per jaar bedekten de feestgangers de wegen met gezang als ze naar Jeruzalem optrokken voor de feesten van de HEERE. Maar nu treuren deze wegen, omdat er niemand meer voor het feest opgaat naar Jeruzalem. Er zijn geen mensen meer.

De poorten van de stad liggen in puin, en als de poorten in puin liggen, ligt ook de stad in puin. Het is een open stad, iedereen die wil, kan er zo binnenlopen. De poorten zijn de plaatsen waar recht werd gesproken (zie Ru 4:1). Maar er is geen recht meer. In de poorten vond ook het maatschappelijk verkeer plaats en werd markt gehouden. Het was de ontmoetingsplaats tussen de pelgrim en de stad (Ps 122:2). Dat is allemaal voorbij.

*Onze voeten staan
binnen uw poorten, Jeruzalem!
(Ps 122:2)*

De priesters die in de afgodendienst zijn voorgedaan, zien het resultaat van hun valse bezigheden en zuchten. De enkele trouwe priesters kunnen niet meer in de tempel terecht, want die is verwoest. De enkele jonge vrouwen die er nog zijn, die op de grote feesten voor zang en reidans zorgden (zie Ps 68:26; Jr 31:13), die zich het leven ook zo heel anders hadden voorgesteld, zijn bedroefd. Voor haarzelf, dat is de stad, de samenleving daarin, is alles bitter.

Sion is overgegeven in de hand van haar tegenstanders die nu boven haar staan (vers 5; vgl. Dt 28:13,44b-45). Die hebben nu eindelijk hun zin en rust (zie en vgl. Jb 12:6). De doorn in hun oog, Jeruzalem, is te gronde gericht. Het is pijnlijk om te worden vernederd. Het is extra pijnlijk om te constateren dat de vijand daar voldoening in vindt.

*De HEERE zal u tot een hoofd maken en niet tot een staart, en u zult uitsluitend omhoog gaan en niet omlaag, als u gehoorzaam bent aan de geboden van de HEERE, uw God, waarvan ik u heden gebied [dat u ze] in acht neemt en houdt, ...
(Dt 28:13)*

*... Hij zal tot een hoofd zijn en u zult tot een staart zijn. Al deze vervloeking en u treffen, totdat u weggevaagd wordt, omdat u de stem van de HEERE, uw God, niet gehoorzaam geweest bent, door Zijn geboden en Zijn verordeningen, die Hij u geboden heeft, in acht te nemen.
(Dt 28:44b-45)*

Maar Wie het werkelijk heeft gedaan, is de HEERE. Hij heeft deze droefheid over haar moeten brengen en wel "om haar talrijke overtredingen". Hier wordt voor het eerst de aanleiding van de ellende genoemd (zie ook verzen 8,14,18,20,22). Het is de eerste uitspraak (van de dichter en nog niet van Jeruzalem zelf) over de overtredingen van de stad en dat dit de aanleiding is dat de HEERE het oordeel heeft moeten uitvoeren. Het volk moet tot die belijdenis komen en de reden van het oordeel bij zichzelf zoeken.

Direct na deze geloofsuiting ziet de dichter weer de heersende nood en wordt daar opnieuw door aangegrepen. Hij beschrijft tot het eind van vers 6 wat Jeruzalem kwijt is. Het eerste zijn de kleine kinderen, de

kleuters, de kinderen van het verbond. Het laat op wel heel indringende wijze zien dat de HEERE Zijn volk heeft verlaten.

In dit boek wordt enkele keren over de kinderen gesproken (*Kl 2:20; 4:4; zie ook Jr 9:21*). Vooral voor hen zijn de gevolgen rampzalig. Zij zijn de grootste slachtoffers van de ontrouw van een volk of ouders. Ze worden vóór de tegenstander uit in gevangenschap gejaagd, weggerukt van hun ouders en van broers en zussen. Kleine kinderen moeten worden uitgeschakeld, zodat ze niet kunnen opgroeien en in hun volwassenheid een gevaar worden voor de bezetter.

Van de pracht die de stad, de “*dochter Sion*”, eens bezat vanwege het glorieuze heiligdom waarin de HEERE woonde (*Ps 96:9*), is niets over, ze is verdwenen (*vers 6*). De vorsten, de mensen die in de stad de dienst uitmaakten, zijn opgejaagde herten geworden die nergens rust en voedsel kunnen vinden. Door de belegering van de stad zijn ze uitgehongerd en krachteloos geworden. Ze kunnen zelfs niet meer vluchten, maar worden als slachtvee voor de vervolgers uit gedreven.

Majesteit en glorie zijn voor Zijn aangezicht, macht en luister in Zijn heiligdom. (Ps 96:6)

Bezinning | *verzen 7-8*

- 7 Jeruzalem denkt zain
*in de dagen van haar ellende en haar ontheemding,
aan al haar kostbaarheden
die zij in de dagen van weleer bezat,
toen haar volk in de hand van de tegenstander viel,
en zij geen helper had,
de tegenstanders haar zagen [en] lachten
om haar ondergang.*
- 8 Zwaar heeft Jeruzalem gezondigd; cheth
*daarom is zij tot een afgezonderde [vrouw] geworden.
Allen die haar eerden, verachten haar,
want zij hebben haar naaktheid gezien.
Ja, zij, zij zucht
en zij heeft zich naar achteren toe omgekeerd.*

Jeruzalem (hier wordt de naam van de stad voor de eerste keer genoemd) bevindt zich in ellende en ontheemding (*vers 7*). Wat vroeger

betreft, zijn er alleen herinneringen aan wat ze toen aan vele kostbaarheden bezat. Dat maakt de situatie alleen maar droeviger. Toen ze in het bezit was van al die kostbaarheden, kwam de vijand en viel ze in de hand van de tegenstander. Steeds weer moet ze aan dat verschrikkelijke ogenblik denken.

Een helper was er niet, dat maakt het nog dramatischer. Het is dramatisch om zonder helper in de macht van een meedogenloze vijand te zijn. In die toestand komt een volk

of een mens terecht, wanneer God als Helper wordt afgewezen (Hs 13:9). Vervolgens blijkt dan ook nog

*Het is uw verderf, Israël,
[dat u zich keert] tegen Mij, tegen uw hulp!
(Hs 13:9)*

dat een dergelijke situatie in plaats van medelijden op te wekken leedvermaak geeft bij de tegenstander, die zich verheugt over haar ondergang. Dit lachen is een hatelijk, boosaardig, duivels lachen.

Deze verandering van situatie is het gevolg van haar zware zonden, waarvan de schuld steeds groter werd omdat die zonden onophoudelijk werden herhaald (*vers 8*). Daardoor is Jeruzalem te schande geworden en van alle waarde en eer ontdaan, terwijl ze nu 'naakt', dat is zonder enig middel van bescherming, openligt voor haar vijanden. Haar naaktheid is de straf op haar ontrouw aan de HEERE. We zien hier weer de tegenstelling tussen vroeger en nu. Allen die haar vroeger vereerden, met wie ze verbonden had gesloten, en die haar nu zien, verachten haar.

De stad wordt steeds als een vrouw gezien. In *vers 1* is ze weduwe en hier is ze een onreine vrouw vanwege haar maandelijkse onreinheid, maar ook nog eens een naakte vrouw. Het enige wat zij doet, is zuchten en zich afwenden, zich naar achteren toe omkeren. Ze heeft een afkeer van zichzelf gekregen. Ze wil zichzelf niet zien en ook niet weten wat anderen van haar zien.

De huidige toestand als klacht tot God | *verzen 9-11*

9 Haar onreinheid kleeft aan haar zomen; *teth*
zij heeft niet gedacht aan haar einde.
Wonderbaarlijk diep is zij gezonken,
zij heeft geen trooster.
Zie, HEERE, mijn ellende,
want de vijand maakt zich groot.

- 10 *De tegenstander heeft zijn hand uitgespreid* jod
over al haar kostbaarheden;
immers, zij heeft heidenvolken zien
binnengaan in haar heiligdom,
van wie U geboden had dat zij niet mogen komen
in Uw gemeente.
- 11 *Heel haar bevolking zucht* caph
op zoek naar brood.
Zij hebben hun kostbaarheden gegeven voor voedsel,
om [hun] ziel te verkwikken.
Zie, HEERE, en aanschouw,
hoe veracht ik geworden ben!

De dichter vergelijkt de stad met een vrouw bij wie de menstruatie de zomen van haar kleding heeft bevlekt, wat door iedereen wordt gezien en bij ieder afschuw oproept (*vers 9*). Dit verwijst naar haar afgoderij waardoor ze onrein is geworden, een onreinheid die haar hele wandel aankleeft. Ze heeft totaal niet stilgestaan bij de gevolgen van haar afgoderij, wat het einde daarvan is, waar het op zou uitlopen en waarop het nu uitgelopen is (*vgl. Dt 32:29*; *zie ook Js 47:7*). Ze heeft er niet aan Waren zij maar wijs, dan zouden zij dit opmerken. Zij zouden op hun einde letten. (Dt 32:29) gedacht dat de HEERE zou ingrijpen, hoewel Hij haar daarvoor heel vaak door Zijn profeten heeft gewaarschuwd.

De diepte van ellende waarin de stad door haar ontrouw is gezonken, is “wonderbaarlijk” (*vgl. Dt 28:43*). Ze had dit nooit gedacht. ‘Wonderbaarlijk’ wil zeggen dat God wonderlijk met haar heeft gehandeld, waardoor zij in een onvoorstelbare diepte van ellende is gekomen. De diepte waarin de stad is weggezonden, heeft in de ogen van de profeet een bovennatuurlijke oorsprong. In aansluiting daarop lezen we voor de tweede keer dat ze geen trooster heeft, een constatering die nog nadrukkelijker haar ellende toont.

In het laatste deel van het vers horen we voor de eerste keer de stad zelf spreken over haar (“*mijn*”) ellende. Jeremia maakt zich hier een met de stad. Hij legt de woorden in de mond van de stad. De uitroep: “Zie,

HEERE" komt nog twee keer in dit hoofdstuk voor (zie verzen 11,20). De bedoeling van de uitroep is om de HEERE op haar ellende te wijzen, zodat als Hij die ziet, dit bij Hem toch wel medelijden met haar zal opwekken. Ze wijst Hem erop dat de vijand door haar te vernederen zichzelf groot maakt. Dat kan Hij, Die alleen werkelijk 'groot' is, toch niet ongestraft laten?

De tegenstander heeft niet alleen Jeruzalem tot schande gemaakt, hij heeft zijn hand ook naar de kostbaarheden van de tempel uitgestrekt (vers 10; zie 2Kr 36:10; Jr 52:17-23). Dat heidenvolken het heiligdom zijn binnengegaan, is een schokkende zaak en onverdraaglijk voor een Jood (Ps 79:1; zie en vgl. Dt 23:3-4).

O God, heidenvolken zijn in Uw eigendom gekomen, zij hebben Uw heilige tempel verontreinigd, zij hebben Jeruzalem tot een puinhoop gemaakt. (Ps 79:1)

Het was de heidenen verboden de tempel binnen te gaan (Ez 44:7). Mensen die niet eens mochten toetreden tot de gemeente van Israël, waren het heiligdom binnengegaan. Dat het kon gebeuren, is omdat Jeruzalem het heiligdom van haar hart niet heeft vrijgehouden van het verderf van de vijand van de ziel. Ze heeft toegelaten dat de vijand haar geestelijke schatten roofde, omdat ze zich met de vijand heeft ingelaten en zijn goden is gaan dienen.

..., want u hebt vreemdelingen binnengebracht, onbesnedenen van hart en onbesnedenen van vlees, om in Mijn heiligdom te [laten] zijn, zodat zij Mijn huis ontheiligden; want u bood Mijn brood – het vet en het bloed – aan, en zij verbraken Mijn verbond door al uw gruweldaden. (Ez 44:7)

Na de verwoesting van de stad – dus niet tijdens de belegering – zucht "heel haar bevolking" (dat wil zeggen het restant aan bevolking) en is wanhopig op zoek naar voedsel (vers 11). De wanhoop is algemeen. Ze hebben al hun kostbaarheden gegeven om maar enig voedsel te krijgen. Daardoor leven ze weer even op en verlengen ze hun leven (zie en vgl. Ri 15:19; 1Sm 30:12). Nu is er niets meer te geven. De hongerdood is hun toekomst.

Voor de tweede keer lezen we: "Zie, HEERE" (zie vers 9). Het komt uit het diepst van haar ziel. Het gaat er niet om Zijn aandacht te vragen voor de verachting op zich, maar voor de diepte en omvang ervan ("hoe"). Ze hoopt dat dit de HEERE tot medelijden zal bewegen.

De HEERE heeft het gedaan, om de zonde | *verzen 12-14*

- 12 Raakt het u allen niet, voorbijgangers? lamed
 Aanschouw en zie
 of er leed is als mijn leed,
 dat mij is aangedaan,
 waarmee de HEERE [mij] bedroefd heeft
 op de dag van Zijn brandende toorn.
- 13 Vanuit de hoogte heeft Hij vuur gezonden mem
 in mijn beenderen, en Hij heerst daarover.
 Hij heeft voor mijn voeten een net uitgespreid,
 Hij heeft mij naar achteren toe doen omkeren,
 Hij heeft mij [tot] verwoesting overgegeven,
 de hele dag ziek [gemaakt].
- 14 Het juk van mijn overtredingen is aangebonden, nun
 door Zijn hand zijn zij samengevlochten;
 zij zijn op mijn nek geklommen.
 Hij heeft mijn kracht doen struikelen.
 De Heere heeft mij in [hun] handen gegeven;
 ik kan niet opstaan.

Na de klacht over Jeruzalem in de *verzen 1-11* horen we in het tweede deel van dit hoofdstuk de klacht van Jeruzalem (*verzen 12-22*). Die klacht is niet tot de HEERE gericht, zoals in *vers 11*, maar tot de “*voorbijgangers*”, de volken om haar heen die worden voorgesteld als reizigers die langs de wegen van het verwoeste Juda voorbijtrekken (*vers 12*).

Jeremia, die zich met de stad vereenzelvt en namens haar spreekt, roept de voorbijgangers toe of het hun niet raakt als ze de ellende zien waarin hij, de stad, zich bevindt. Hij roept hen op goed te kijken en na te gaan of er wel ergens op de wereld een leed is dat vergelijkbaar is met het leed dat haar is aangedaan. Hij voegt eraan toe dat hij zich bewust is, dat dit leed van de HEERE komt en niet van de vijanden. De HEERE heeft haar bedroefd, maar dat is wel omdat Zijn brandende toorn over de schuldige stad moest komen.

De “*dag van Zijn brandende toorn*” is de dag van de HEERE, de dag die als een dag van oordeel door Hem is aangekondigd door Zijn profeten. Deze dag zal in zijn volle omvang in de eindtijd aanbreken, als de HEERE handelend en oordelend in het wereldgebeuren ingrijpt ten

gunste van het overblijfsel van Zijn volk dat vreselijk lijdt, met als eindresultaat het vredeloos. De dag van de val van Jeruzalem wordt verbonden met het lijden in het eindtijd.

Achter dit spreken van Jeremia over de ellende waarin hij en de stad zich bevinden, horen we ook de Heer Jezus spreken. Hij is op unieke wijze in de brandende toorn van God geweest. Dat was niet vanwege Zijn zonden – die heeft Hij niet gedaan en kende Hij niet –, maar vanwege de zonden die Hij op Zich nam van hen die in Hem geloven. Hij is de ware Man van smarten, Die als geen ander de ontrouw van Zijn volk heeft gevoeld. Wat Hem oneindig groter maakt dan Jeremia, is dat Hij de diepste oorzaak daarvan heeft weggenomen en een nieuwe situatie tot stand zal brengen die volkomen aan Gods wil beantwoordt.

In *vers 13* hebben we drie beelden waarmee het oordeel wordt beschreven. De beelden zijn heel verschillend en vertonen geen onderlinge samenhang. Dat versterkt de indruk van radeloosheid.

Het eerste beeld is dat van een “*vuur*” dat tot in het gebeente doordringt, dat wil zeggen tot in het diepste inwendige en totaal. Het is de uitdrukking van intens, ondraaglijk lijden

(*Ps 102:4*; zie ook *Jb 30:30*). Jeremia voelt zich zozeer een met de verwoeste

*Want mijn dagen zijn als rook verologen,
mijn beenderen zijn uitgebrand als een haard.
(Ps 102:4)*

stad, dat hij in zijn beenderen het vuur van het oordeel voelt dat de HEERE gezonden heeft en dat Hij daarover heerst. Hij ervaart de HEERE als een tegenstander Die in toorn tegen Zijn volk en Zijn stad is ontbrand.

Het tweede is “*een net*”. Dat ziet op het plotselinge van het oordeel. Het oordeel overrompelde Jeruzalem, zoals een wild dier onverwachts terecht komt in een net dat een jager heeft gespannen, waarin het verward raakt en waaruit het zich niet meer kan bevrijden (*zie en vgl. Ps 10:9; Hs 7:12; Ez 12:13; 19:8*). Jeremia ziet voor zijn voeten een net waardoor hij gevangen wordt. Dat net is daar

door de HEERE gelegd (*vgl. Jb 19:6*). Jeremia voelt zich in de macht van de jager die hem dwingt naar achteren te keren.

*...
weet dan dat God mij neergedrukt heeft,
en mij [met] Zijn vangnet omsingeld heeft.
(Jb 19:6)*

Het derde beeld is dat van “*ziek*” zijn als gevolg van het oordeel. Hij voelt de verwoesting waaraan hij door de HEERE is overgegeven. Het

maakt hem de hele dag door ziek, zonder een ogenblik van verlichting te kennen van de pijnen en wanhoop die hem teisteren.

We horen hier een man die diep begaan is met het leed dat de stad heeft getroffen. Hij heeft dat leed vele jaren en op vele manieren aangekondigd (zie Jr 11:16; 15:14; 17:4,27; 21:10,12,14; 22:7; 34:2,22; 37:8,10; 38:23), met de bedoeling dat Jeruzalem zich zou bekeren en haar dit leed bespaard zou blijven. Als het dan gekomen is, zegt hij niet verwijtend dat hij het toch altijd al heeft gezegd en dat ze nu haar verdiende loon krijgt. Nee, hij treurt diep over de vervulling van Gods oordeel.

Het juk van de overtredingen drukt zwaar op de stad, op Jeremia (vers 14). Aan de ene kant heeft de stad dit juk zelf gevlochten door haar zonden. Maar het is ook de HEERE Die het heeft gedaan en het op hun nek legt als een tuchtiging. Zonde die op een mens drukt, berooft hem van kracht en doet hem struikelen.

De tucht door de vijanden komt voor Jeremia van de Heere, *Adonai*, Zijn meester. Hij is door Hem overgeleverd in de handen van de vijanden. De aanvaarding daarvan zorgt ervoor dat de tucht een volkomen uitwerking heeft. Hij kan niet opstaan om zijn eigen weg te gaan. Er is geen enkele vorm van verzet mogelijk. Elke bewegingsvrijheid is verdwenen.

De mensen van Jeruzalem | *verzen 15-17*

- 15 *De Heere heeft al mijn machtigen
in mijn midden verworpen.* *samech*
*Hij heeft een samenkomst over mij uitgeroepen
om mijn jongemannen te breken.*
*[Als in] een wijnpers heeft de Heere
de maagd, de dochter van Juda, getreden.*
- 16 *Vanwege deze dingen ween ik,* *ain*
*mijn oog, mijn oog laat water neerstromen,
omdat de Trooster Die mijn ziel verkwikt
ver van mij is.*
*Mijn zonen zijn ontzet,
want de vijand had de overhand.*
- 17 *Sion spreidt haar handen uit,* *pe*
[maar] zij heeft geen trooster.

*Wat Jakob betreft heeft de HEERE geboden:
Zijn omstanders zullen zijn tegenstanders zijn.
Jeruzalem is geworden
als een afgezonderde [vrouw] onder hen.*

De machtigen van de stad zijn verdwenen. Ze zijn door de Heere verworpen (*vers 15*). Jeremia, of beter Jeremia die zich met Jeruzalem identificeert, noemt hen 'mijn machtigen'. Ze zijn uit het midden van de stad verworpen. Dat berust op een besluit van God. Hij heeft daarvoor een feestelijke samenkomst uitgeroepen. Het is een vreselijke samenkomst. Het is geen samenkomst voor de HEERE, maar van de vijanden. De vijanden hebben de kracht van de jongemannen gebroken. In een direct daarop volgend beeld van een maagd wordt de dochter van Juda gezien in een wijnpers die door de Heere getreden wordt. Hij oordeelt haar.

Bij een feest hoort wijn. De feestvreugde van de wijn wordt verkregen door het treden van de druiven in de wijnpers, wat een beeld is van oordeel (*zie Js 63:3; Jl 3:13; Op 14:19*). De in dit vers voorkomende beelden van feest en wijnpersbak ligt ironie. Ze wekken de gedachte op aan blijdschap, gejuich, terwijl het gaat om het oordeel dat in al zijn verschrikking over Jeruzalem, "*de maagd, de dochter van Juda*", is gekomen.

Al deze ellende veroorzaakt bij de profeet intens verdriet en een stroom van tranen (*vers 16*). Hij voelt zich ongetroost. De HEERE, Die zijn enige Trooster is, is zo ver weg. En als Hij niet troost, wie dan wel? Zijn zonen, dat zijn de kinderen van Zijn volk, zijn ontzet vanwege de macht van de vijand die deze ongestoord kan uitoefenen over de stad.

In *vers 17* is Jeremia weer een toeschouwer. Hij spreekt niet meer over 'ik', maar over 'zij', dat is Sion. Hij ziet hoe Sion de handen naar de hemel uitspreidt, maar geen trooster heeft. De hemel zwijgt. In dit hele boek horen we geen antwoord van God. Jeremia spreekt de zekerheid uit dat, wat het volk overkomt, door de HEERE geboden is. Alle leed komt van Hem. Hij heeft ervoor gezorgd dat de omstanders tegenstanders zijn geworden en dat Jeruzalem bij niemand steun kan vinden. Ze is door de HEERE opgegeven, verlaten, omdat ze "*als een afgezonderde*" is geworden. Dat heeft ze te wijten aan haar eigen ontrouw tegenover Hem.

Bezinning | verzen 18-19

- 18 *Rechtvaardig is Hij, de HEERE,* *tsade*
want ik ben Zijn bevel ongehoorzaam geweest.
Luister toch, alle volken,
en zie mijn leed:
mijn jonge vrouwen en mijn jongemannen
zijn in gevangenschap gegaan.
- 19 *Ik riep tot mijn minnaars,* *koph*
[maar] zij hebben mij bedrogen.
Mijn priesters en mijn oudsten
hebben de geest gegeven in de stad,
toen zij voedsel zochten voor zichzelf
om hun ziel te verkwikken.

In deze verzen spreekt Jeremia of de stad weer, dat wil zeggen het gelovig overblijfsel (*vers 18*). Zij zijn onschuldig, maar buigen het hoofd onder het oordeel. Juist zij klagen en buigen zich. De ongelovige massa klaagt niet, maar scheldt en komt in opstand. Het overblijfsel maakt zich een met de massa.

Hij verklaart de HEERE voor rechtvaardig in Zijn handelen met de stad (*zie Jr 12:1*) en met hem, want hij weet zich ook schuldig. Hier gaan het kennen van God en het kennen van zichzelf samen. Hij is niet beter dan de massa. Toch kan hij vanwege zijn belijdenis de volken oproepen naar zijn leed te kijken (*zie vers 12*). Dat leed is dat de bloem van de natie, “*mijn jonge vrouwen en mijn jongemannen*”, de hoop van de toekomst, in gevangenschap is gegaan.

De stad had haar hoop gevestigd op hen die een intieme relatie met haar hadden vanwege het gewin dat zij daarvan hadden, met wie zij een bondgenootschap gesloten had (*vers 19*). Maar ze is er bedrogen mee uitgekomen. In de nood blijken ze het allemaal te laten afweten.

Het was zonde om er minnaars op na te houden, want de HEERE Zelf was haar Minnaar. Maar het was daarenboven zonde om in de nood tot die minnaars te roepen in plaats van tot de HEERE. De behoefte van de profeet om zich een te maken met de stad is hier zo groot, dat hij zowel het eerste – de omringende volken als minnaars – als het tweede – het roepen tot die minnaars in hun benauwdheid – voor zijn rekening neemt.

Ook in de stad is er geen hulp van mensen op wie ze eerst vertrouwde, de priester en de oudste. Zij denken ook alleen aan zichzelf en hun eigen behoeften. Er was geen leven in hen overgebleven. Ze hebben geprobeerd aan voedsel te komen om daardoor “hun ziel te verkwikken”, dat wil zeggen weer op te leven (zie vers 11). Daarmee zijn deze leidlieden niet in leven gebleven. Ze hebben de geest gegeven en zijn omgekomen.

Gebed | verzen 20-22

- 20 *Zie, HEERE, hoe het mij bang te moede is; resj
mijn ingewanden zijn vol onrust,
mijn hart keert zich om in mijn binnenste,
want ik ben zeer ongehoorzaam geweest;
buiten heeft het zwaard [mij] van kinderen beroofd,
binnenshuis is [het] als de dood.*
- 21 *Zij horen hoe ik zucht, sjin
[maar] ik heb geen trooster.
Al mijn vijanden horen mijn onheil, zij zijn vrolijk,
omdat U [dat] hebt gedaan.
U hebt de dag gebracht die U aangekondigd hebt,
maar zij zullen zijn net als ik.*
- 22 *Laat al hun kwaad voor Uw aangezicht komen, taw
en doe met hen
zoals U met mij gedaan hebt
vanwege al mijn overtredingen.
Want talrijk zijn mijn zuchten,
en mijn hart is afgemat.*

Voor de derde keer klinkt de roep: “Zie, HEERE” (vers 20; zie verzen 9,11). Nu is dat niet meer om de aandacht op de ellende of de vijanden te richten, maar op zichzelf. Het is hem bang te moede en hij is van binnen vol onrust. Zijn hart keert zich om in hem. Hij wordt verteerd door schuldgevoelens over zijn ongehoorzaamheid die hij voluit erkent. Jeremia is hier weer de stem van de stad. Hij ziet overal de dood. De kinderen, met wie hier de bewoners van de stad worden bedoeld, zijn buitenshuis door het zwaard gedood. Daardoor is het huis nu doods.

De vijand is er altijd opuit onze kinderen te doden. Dat doet hij vooral als ze buiten de veilige sfeer van het huis zijn, als ze buiten, in de wereld

moeten zijn. Het is hem ook gelukt in te dringen in de veilige sfeer van de huizen van de gelovigen en zaait daar ook dood en verderf.

De stad is zich bewust dat de vijand haar zuchten van ellende hoort (*vers 21*). Haar ellende is vooral dat er geen trooster is. De vijanden nemen het onheil van de stad waar en zijn daar vrolijk over. Ze zien dat de hand van de HEERE Zijn volk heeft geslagen. Het oordeel dat het volk moest treffen uit de hand van vijanden, kwam uit de hand van de HEERE. Dat zeggen de vijanden hier.

Het volk erkent dat de HEERE inderdaad de Uitvoerder van het oordeel is. Hij heeft de dag doen komen die Hij had aangekondigd (*zie Jr 4:9; 7:32-34; 17:16-18*). Het volk zegt tevens dat dit oordeel ook over de vijanden zal komen vanwege hun boosheid. De vijanden hebben Gods oordeel uitgevoerd, maar ze hebben het gedaan op een ongoddelijke, zelfzuchtige wijze en daarom zal de HEERE ook hen oordelen.

Jeremia herinnert de HEERE aan al het kwaad dat de vijanden hem, dat is de stad Jeruzalem, hebben aangedaan (*vers 22*). Hij vraagt daarvoor aan de HEERE dat Hij het hun rechtvaardig zal vergelden op dezelfde manier als de HEERE met hem heeft gedaan vanwege al zijn overtredingen (*vgl. Jr 51:35*). Hij kan dat vragen, omdat er door hem talrijke zuchten geslaakt worden, waarmee hij aangeeft dat hij zich diep buigt onder de tuchting die over hem is gekomen. Zijn hart is daarbij afgemat en diep terneergeslagen. Hij beroemt zich nergens meer op.

Klaagliederen 2

Hier begint het tweede lied, dat ook begint met het woord "hoe" (zie Kl 1:1). Ook hier geldt wat we in het eerste lied hebben: tweeëntwintig verzen van elk drie regels, waarbij het eerste vers begint met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet en elk volgend vers met de volgende letter ervan. Opnieuw horen we de grote smart van Jeremia die elke letter nodig heeft om aan zijn smart uiting te kunnen geven.

In de eerste klaagzang (Kl 1) gaat het meer over verlatenheid, eenzaamheid en schande als gevolg van de verwoesting van Jeruzalem. In de klaagzang in dit hoofdstuk zien we meer de toestand van de verwoesting met als hoofdzaak de verwoesting van de tempel. Ook zien we hier nadrukkelijk dat de verwoesting het gevolg is van de toorn van God.

- De *verzen 1-9* beschrijven de verwoesting van Jeruzalem waarbij die wordt toegeschreven aan de Heere (*Adonai*).
- In *vers 10* zien we hoe enkele overlevenden eraan toe zijn en
- in de *verzen 11-12* horen we de persoonlijke nood van Jeremia.
- In de *verzen 13-17* wordt Jeruzalem beklaagd; Jeremia zoekt naar een troostgrond, maar vindt die niet.
- De *verzen 18-19* bevatten een oproep om de Heere (*Adonai*) aan te roepen en
- in de *verzen 20-22* horen we hoe de HEERE (*Jahweh*) wordt aange-roepen.

Jeruzalem verwoest – de Heere heeft het gedaan | *verzen 1-9*

- 1 *Hoe heeft de Heere in Zijn toorn* *aleph*
de dochter van Sion in wolken gehuld.
Hij heeft vanuit de hemel ter aarde geworpen
de luister van Israël;
en Hij heeft aan de voetbank van Zijn voeten niet gedacht
op de dag van Zijn toorn.
- 2 *De Heere heeft verslonden, Hij heeft niet gespaard,* *beth*
alle woningen van Jakob;
Hij heeft in Zijn verbolgenheid
de vestingen van de dochter van Juda met de grond gelijkgemaakt.

- Hij heeft [ze] met de grond in aanraking doen komen,
Hij heeft het koninkrijk en zijn vorsten ontheiligd.
- 3 In brandende toorn heeft Hij gimel
heel de hoorn van Israël stukgebroken.
Hij heeft Zijn rechterhand naar achteren toe getrokken
in het zicht van de vijand.
Hij is tegen Jakob ontbrand als een vlamvend vuur,
[dat] naar alle kanten verteert.
- 4 Hij heeft Zijn boog gespannen als een vijand, daleth
Zijn rechterhand in de aanslag
als een tegenstander; Hij doodde
alle voor het oog begerenswaardige dingen.
In de tent van de dochter van Sion
heeft Hij Zijn grimmigheid als een vuur uitgestort.
- 5 De Heere is als een vijand geworden. he
Hij heeft Israël verslonden,
al haar paleizen heeft Hij verslonden,
haar vestingen te gronde gericht:
Hij vermeerderde bij de dochter van Juda
geklag en geklaag.
- 6 Hij heeft als [in] een tuin Zijn hut met geweld waw
omvergehaald,
Hij heeft Zijn plaats van samenkomst te gronde gericht;
De HEERE heeft in Sion laten vergeten
feestdag en sabbat.
Hij heeft in Zijn grimmige toorn verworpen
koning en priester.
- 7 De Heere heeft Zijn altaar verstoten, zain
tenietgedaan Zijn heiligdom.
Hij heeft in de hand van de vijand uitgeleverd
de muren van haar paleizen.
Zij hebben in het huis van de HEERE [hun] stem laten klinken
als op een feestdag.
- 8 De HEERE heeft besloten om cheth
de muur van de dochter van Sion te gronde te richten;
Hij heeft het meetlint uitgespannen,

*Hij heeft Zijn hand niet teruggetrokken van de verslinding.
Hij heeft de vestingwal en de muur rouw doen bedrijven,
samen zijn zij ingestort.*

- 9 *Haar poorten zijn ter aarde gezonken, teth
haar grendels heeft Hij vernield en gebroken.
haar koning en haar vorsten bevinden zich onder de heidenvolken.
[Het onderwijs in] de wet ontbreekt.
Ook hebben haar profeten geen
visioen van de HEERE ontvangen.*

Direct al aan het begin zegt Jeremia dat niet de vijand, maar de Heere (*Adonai*) in Zijn toorn Jeruzalem in het donker van rouw en smart heeft gehuld (*vers 1*). De wolken, de rouw en smart, omhullen Jeruzalem, de stad ligt erin ondergedompeld. In deze duisternis is geen lichtstraal van Gods aanwezigheid te zien. Er is geen gebed dat kan doordringen tot de Heere.

“De luister van Israël”, dat is de eigen woonplaats van de HEERE, de tempel, heeft Hij door de hand van de vijanden *“vanuit de hemel ter aarde geworpen”* en met de grond gelijk gemaakt. Sion is van de hoogste luister naar de diepste schande gegaan (*zie en vgl. Mt 11:23*). Hoewel de vijanden door Hem zijn gebruikt voor de uitvoering van Zijn toorn, schrijft Jeremia toch alles aan de Heere toe. Hij heeft het gedaan.

“De voetbank voor Zijn voeten”, de plaats van Zijn rust, is de ark van Zijn verbond (*1Kr 28:2*). Hij heeft die niet willen en kunnen houden, omdat het volk Hem Zijn rust had ontnomen door hun zonden. Hij heeft er niet aan gedacht om die voor Zijn volk te

Toen stond koning David op en zei: Luister naar mij, mijn broeders, en mijn volk! Het leefde in mijn hart om een huis van rust voor de ark van het verbond van de HEERE te bouwen, en voor de voetbank van de voeten van onze God. (1Kr 28:2)

beschermen en te bewaren. Hij heeft de tempel moeten verlaten en daarom had deze met de voorwerpen erin geen betekenis meer. Op de dag dat Hij Zijn toorn moest uitoefenen, heeft Hij alles in de hand van de vijanden gegeven om het te vernielen of weg te voeren.

De Heere heeft Zijn eigen woning niet gespaard. Hij (*Adonai*) heeft ook de woningen van Zijn volk niet gespaard, maar ze allemaal in puin gelegd (*vers 2*). Hij heeft ze verslonden als was Hij een groot monster. Het wijst op de volledigheid van de verwoesting.

Zijn verbolgenheid over hun zonden was groot. Daarom heeft Hij alle vestingen, alle versterkte steden van Juda, waarop zij vertrouwden als een bescherming tegen de vijand, van de aardbodem weggevaagd. De beschrijving is helder. De Heere heeft met de steden gehandeld.

Hij heeft ze *“met de grond in aanraking doen komen”*, dat wil zeggen met de grond gelijkemaakt. Daardoor heeft Hij het koninkrijk en de leiding ervan ontheiligd, dat wil zeggen hun de bijzondere plaats ontnomen die zij voor Hem hadden. Juda verloor zijn zelfstandigheid. Zedekia werd naar Babel gevoerd en zijn zonen en de vorsten werden gedood.

“Heel de hoorn van Israël” heeft Hij in Zijn brandende toorn stukgebroken (vers 3). De hoorn is een beeld van kracht (zie 1Sm 2:1; Jr 48:25). Israël was sterk door de HEERE. Van hun kracht is echter niets over, omdat zij hun sterke God hebben verlaten. Ze staan krachteloos te midden van de ellende en de puinhopen.

Als de HEERE handelde, was dat tegen Zijn volk gericht. Maar ook als Hij niet handelde, was dat tegen Zijn volk gericht. *“Zijn rechterhand”*, die hen beschermde en die voor hen streed en hen verlost (zie Ex 15:12;

Ps 18:36; 20:7; 108:7),

heeft Hij van hen weggetrokken (Ps

Waarom trekt U Uw hand terug, Uw [sterke] rechterhand?

[Trek haar] uit het midden van Uw boezem. Maak er een eind aan!
(Ps 74:11)

74:11). Israël moest het zonder Zijn hulp doen. De vijand heeft dat gezien en zijn kans gegrepen.

De vijand heeft vrij baan gekregen omdat Hij tegen Jakob in toorn is ontbrand. Zijn toorn is *“als een vlammend vuur, [dat] naar alle kanten verteert”*. Niets blijft gespaard. Elke hoek van het land wordt bezocht en valt ten prooi aan Zijn oordelend vuur.

Hij was de tegenstander van Zijn volk geworden (vers 4). Hij heeft als een vijand van Zijn volk gehandeld. In vers 3 heeft Hij Zijn rechterhand van Zijn volk weggetrokken. Hier komt Zijn rechterhand weer tevoorschijn, maar nu met *“Zijn boog ... in de aanslag”* om Zijn volk als *“een tegenstander”* te benaderen en te straffen. Hij heeft de boog gespannen en allen gedood die er begerenswaardig uitzagen, dat zijn de strijdbare jongemannen.

In de verborgenheid van de tent, een plaats van geborgenheid en gemeenschap (Ps 27:5b), waarmee

*Hij verbergt mij in het verborgene van Zijn tent,
... (Ps 27:5)*

Jeruzalem en in het bijzonder de tempel worden bedoeld, woedt nu het vuur van Zijn grimmigheid.

De Heere (*Adonai*) is voor Zijn volk *“als een vijand geworden”*, want Hij heeft hen in de hand van de koning van Babel gegeven, waardoor deze vijand Zijn vertegenwoordiger is (*vers 5*).

Als Zijn volk Hem gehoorzaam zou dienen, zou Hij de vijand van de vijanden van Zijn volk zijn (*Ex 23:22*). Maar nu is Hij, de Heere Zelf, de vijand van Zijn volk (*vgl. Js*

Maar als u aandachtig naar Zijn stem luistert en alles doet wat Ik spreken zal, zal Ik de vijand van uw vijanden zijn en de tegenstander van hen die u in het nauw brengen. (Ex 23:22)

63:10). Hij heeft het gedaan, Zijn hand heeft dit onheil over hen gebracht. Dat moeten wij ook goed beseffen in wat er over ons

Zij daarentegen zijn ongehoorzaam geworden en hebben Zijn Heilige Geest bedroefd. Daarom is Hij voor hen veranderd in een vijand, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden. (Js 63:10)

komt of ons gezegd wordt. Hoe vijandig of vleselijk iets ook is wat op ons afkomt, wij moeten het uit Zijn hand aannemen.

Weer wordt het woord *“verslonden”* gebruikt (*zie vers 2*). Israël en al haar paleizen zijn door Hem verslonden. Al haar sterke vestingen zijn *“te gronde gericht”* ofwel met de grond gelijkgemaakt. Het veroorzaakt een toenemend weeklagen bij Zijn volk, de dochter Juda.

Hij heeft Zijn tempel als een tijdelijke hut, *“Zijn hut”*, neergehaald, alsof het een tijdelijk onderkomen was dat boeren op het land bouwen en weer afbreken als ze op het land uitgewerkt zijn. Van de tempel blijft niets over, want Hij heeft die *“met geweld omvergehaald”* (*vers 6*), waarin ook Zijn verbolgenheid tot uiting komt. Hij heeft het grondig gedaan. De *“tuin”* is Zijn land. Zijn volk offerde daarin aan de afgoden. Wat zou Hij dan Zijn tempel nog handhaven? Daarom heeft Hij het voorrecht om Hem te aanbidden van hen weggenomen.

“Zijn plaats van samenkomst”, de plaats waar het volk samenkwam bij en met Hem, de tempel, is verdwenen. Hij heeft die plaats Zelf te gronde gericht. Hij werd daartoe verplicht vanwege het gedrag van Zijn volk. Hetzelfde zien we vandaag, waar plaatsen van samenkomst verdwijnen, omdat hoogmoed ‘Zijn plaats’ heeft gemaakt tot een plaats waar mensen de dienst uitmaken. Als Hem niet meer alle gezag in Zijn plaats van samenkomst wordt gegeven, kan Hij daar niet meer in het midden zijn (*zie en vgl. Mt 18:20*).

Alles wat het volk aan de HEERE (*Jahweh*) verbond in een feestelijke samenkomst, is voorbij. Het volk heeft het vergeten, omdat er niets meer is wat eraan herinnert. De oorzaak daarvan ligt bij de HEERE. Hij heeft met de tempel ook *“feestdag en sabbat”* weggenomen. Hij heeft het onmogelijk gemaakt om Hem ter gelegenheid van de feesten in de tempel te ontmoeten. Dat geldt in dubbel opzicht: Hij is uit de tempel weggegaan en Hij heeft die verwoest.

Met de tempel zijn ook *“koning en priester”* verworpen. Het huis van David is in gevangenschap evenals de priester. Er is een nauwe verbinding tussen het Davidische koningschap en het Levitische priesterchap. David en zijn zoon Salomo zijn ten nauwste betrokken geweest bij de tempel, het werkterrein van de priester. Als de tempel weg is en er voor de priester geen plaats meer is, is er ook voor het koningschap geen plaats meer. Het hele openbare godsdienstige leven heeft geen reden van bestaan meer. Deze situatie zal bestaan tot de ware Koning-Priester, de Heer Jezus, als Priester op Zijn troon zal zitten en zal heersen (*zie Zc 6:13*).

In Zijn majesteit heeft de Heere (*Adonai*) *“Zijn altaar verstoten”* en *“tenietgedaan Zijn heiligdom”* (*vers 7*). Hij kon die niet langer handhaven omdat zij maar bleven zondigen. Daarmee gaven ze te kennen geen waarde te hechten aan het altaar als symbool van verzoening en aan Zijn heiligdom als symbool van Zijn tegenwoordigheid.

Ook de muren van de paleizen van de vorsten heeft Hij in de hand van de vijand gegeven. Wat menselijkerwijs bescherming zou moeten bieden, wordt voor de vijanden een eenvoudig te nemen hindernis omdat de Heere hen helpt.

Daar hebben de vijanden zelf geen oog voor. Zij bevinden zich in de tempel in plaats van Zijn volk. Daar zijn ze niet om de HEERE te danken, maar om in hoogmoedige vreugde over de overwinning in dat huis hun brallende stem te laten klinken. Het was hún feestdag. Het was geen vreugde voor de HEERE en geen feestdag die aan Hem was gewijd.

De HEERE heeft niet in een opwelling gehandeld, maar weloverwogen, na rijp beraad, een besluit genomen. Vanwege hun onherstelbaar zondige gedrag heeft Hij moeten besluiten Jeruzalem te verwoesten (*vers 8*). De muur is neergehaald. De vijand kan er zo binnenlopen.

Dat Zijn besluit weloverwogen is, blijkt ook uit “het meetlint” dat “uitgespannen” wordt. Dat gebeurt ook zorgvuldig. Zijn hand bewerkte deze “verslinding” en bepaalde als met een meetlint de precisie ervan (zie en vgl. 2Kn 21:13; Js 34:11). Meestal wordt een meetlint gebruikt om opbouwende werkzaamheden te verrichten (zie Jb 38:5; Zc 1:16), maar hier wordt het gebruikt om een verwoestend werk te verrichten.

De verwoesting betreft hier vooral de vestingwerken, muren en voorwallen, die hier weer worden voorgesteld als levende personen die treuren over wat hun is overkomen. Alle bescherming die rust en zekerheid moest bieden, is ingestort met als gevolg dat ze met elkaar rouw bedrijven.

De poorten en grendels zijn vernield (vers 9). Als Nehemia hoort van de neergehaalde muren en de vernielde poorten en grendels, brengt hem dat tot verootmoediging, gebed en handelen (zie Ne 1-3). Zij die de stad moesten beschermen en besturen, “haar koning en haar vorsten” (mogelijk worden hier Jojachin en zijn staf bedoeld), zijn weggevoerd en bevinden zich onder de heidenvolken.

Niemand spreekt meer over de wet. De wet heeft afgedaan en de valse profeten zijn uitgepraat. Naar de wil van God werd niet gevraagd. Er werd niet aan de priesters gevraagd om de wet uit te leggen; evenmin werden de profeten benaderd om te horen wat de HEERE hun had laten zien. Het had ook allemaal geen zin, want God zweeg. Alles wat namens God aan het volk leiding gaf, is verdwenen. Hij heeft het vanwege hun ontrouw van hen weg moeten nemen (vgl. 1Sm 28:6). Er was geen boodschap van troost en ondersteuning voor hen.

En Saul raadpleegde de HEERE, maar de HEERE antwoordde hem niet; niet door dromen, niet door de urim, [en] ook niet door de profeten. (1Sm 28:6)

Reactie van enkele overlevenden | verzen 10-12

10 Zij zitten zwijgend op de grond, jod
de oudsten van de dochter van Sion.
Zij hebben stof op hun hoofd geworpen,
zich met rouwgewaden omgord.
Zij laten hun hoofd ter aarde hangen,
de jonge vrouwen van Jeruzalem.

- 11 *Mijn ogen zijn verteerd door tranen,
mijn binnenste is vol onrust.
Mijn ingewanden zijn ter aarde uitgestort,
vanwege de breuk van de dochter van mijn volk,
om het bezwijken van kind en zuigeling
op de pleinen van de stad.* caph
- 12 *Tegen hun moeders zeggen zij:
Waar is er koren en wijn?
terwijl zij bezwijken als dodelijk gewonden
op de pleinen van de stad,
terwijl hun leven wegloeit
op de schoot van hun moeders.* lamed

De *versen 10-12* vertellen niet meer over de gebeurtenissen, maar over de toestand die daardoor is ontstaan. Die toestand zien we vooral in de reacties van overlevenden, van de oudsten tot de jongste van het volk. De oudsten hebben niets meer te zeggen, ze hebben geen wijze raad (*vers 10*). Machteloos en radeloos zwigend zitten ze terneer. Hun eerbiedwaardigheid hebben ze verloren. De natuurlijke beschutting, de muren, was neergehaald. Ook de geestelijke beschutting, de oudsten, was als het ware neergehaald.

Zoals de muur en de vestingwal rouw bedrijven (*zie vers 8*), doen de oudsten dat ook. Ze vertonen tekenen van rouw, alsof er iemand gestorven is. In hun uiterlijk laten ze zien hoezeer ze rouwen over de situatie waarin de stad verkeert (*vgl. Jb 2:12-13; zie ook Jr 4:8*).

Toen zij hun ogen van veraf opsloegen, herkennen zij hem niet. Zij begonnen luid te huilen; daarbij scheurde ieder zijn bovenkleed en ze strooiden stof naar de hemel over hun hoofden. Zo zaten zij met hem op de aarde, zeven dagen en zeven nachten. Niemand sprak een woord tot hem, want zij zagen dat het leed zeer hevig was. (Jb 2:12-13)

De jonge vrouwen, zij die voor nageslacht zouden kunnen zorgen, hebben alle hoop op de toekomst verloren. Wat ze aan nageslacht ter wereld hebben gebracht, hebben ze in hun grenzeloze egoïsme om ten koste van alles te overleven, opgegeten. Nu kunnen ze niet anders dan naar de grond staren.

In *vers 11* spreekt de profeet over zijn intense verdriet en neemt zo deel aan de weeklacht. Hij kan niet anders dan onophoudelijk huilen (*vers 11*). Hij kan daardoor zijn ogen niet meer gebruiken. Hij ziet niets meer.

Van binnen is hij vol onrust. Zijn binnenste komt naar buiten, alsof hij moet braken, zo overstelpt is hij door wat de stad is overkomen. Hij is er helemaal kapot van.

Hij ziet de hartverscheurende taferelen die de honger in de stad veroorzaakten nog voor zich. Hij neemt waar hoe "kind en zuigeling" in onmacht neerzinken op de pleinen van de stad, terwijl er niemand is om hen te helpen. In elke oorlog of conflict is het meest trieste schouwspel het leed van kinderen.

Er is geen aangrijpender beeld dan dat van moeders die hun kinderen zien sterven van gebrek, terwijl er niets is wat zij kunnen geven. Jeremia hoort de kinderen klagen en om voedsel roepen tot hun moeders (*vers 12*). Koren verwijst naar noodzakelijke levensbehoeften en wijn naar meer luxe, niet direct noodzakelijke, levensmiddelen. Het is een vreselijk beeld, waar we dit kinderen tot hun moeders horen zeggen. De kinderen sterven langzaam weg.

Moeders die nog enige zorg voor hun kinderen hebben, hebben ze op hun schoot genomen en voelen zich wanhopig omdat ze hun kinderen niet kunnen geven wat die nodig hebben. Baby's sterven in de armen van hun moeders. De schoot, de plaats van leven en geborgenheid, is geen veilige plaats meer en biedt geen bescherming meer tegen leed.

Jeremia beklagt Jeruzalem | *verzen 13-17*

- 13 *Wat zal ik u voorhouden, mem
waarmee u vergelijken, dochter van Jeruzalem?
Waaraan zal ik u gelijkstellen,
zodat ik u zal troosten, maagd, dochter van Sion?
Want groot als de zee is uw breuk!
Wie kan u genezen?*
- 14 *Uw profeten hebben voor u gezien nun
valse [visioenen] en dwaasheid;
uw ongerechtigheid hebben zij niet bekendgemaakt
om uw gevangenschap om te keren,
maar zij hebben lasten voor u gezien
van valsheid en misleidingen.*
- 15 *Alle voorbijgangers hebben over u samech
de handen ineengeslagen.*

*Zij sisten [van afschuw] en schudden hun hoofd
over de dochter van Jeruzalem:*

Is dit de stad waarvan men zei:

*Volmaakt van schoonheid,
een vreugde voor heel de aarde?*

16 *Zij hebben over u hun mond opengesperd, pe
al uw vijanden.*

*Zij sisten [van afschuw] en knarsetandden,
zij zeiden: Wij hebben [haar] verslonden!*

*Ja, dit is de dag die wij verwacht hebben,
wij hebben [hem] gevonden en hebben [hem] gezien!*

17 *De HEERE heeft gedaan wat Hij Zich had voorgenomen, ain
Hij heeft Zijn woord vervuld,
dat Hij in de dagen van weleer geboden had.*

*Hij heeft afgebroken, en niet gespaard,
en Hij heeft de vijand over u verblijd;*

Hij heeft de hoorn van uw tegenstanders opgeheven.

In vers 13 spreekt de profeet tot de stad. Hij wil wel woorden van troost spreken en vraagt zich af wat hij moet zeggen als boodschap van de HEERE. Maar hij kan moeilijk woorden van troost vinden.

Hij kan ook niet wijzen op een soortgelijk lijden. In het lijden kan soms het besef helpen dat ook anderen in dergelijk lijden zijn (vgl. 1Pt 5:8-9). Maar het lijden dat Jeruzalem treft, is zonder weerga. Het kent geen ander voorbeeld. Ook in die zin is er geen troost te bieden. De kwetsbare weerloosheid wordt door de dubbele aanduiding “*maagd, dochter Sion*” nog versterkt.

Weest nuchter, waakt; uw tegenpartij, [de] duivel, gaat rond als een brullende leeuw, op zoek wie hij zou kunnen verslinden. Weerstaat hem, standvastig in het geloof, daar u weet dat hetzelfde lijden aan uw broederschap in <de> wereld zich voltrekt. (1Pt 5:8-9)

De rampspoed is zo enorm groot, ja, zo onmetelijk als de zee. Is er wel iemand die hier kan helpen? Jeremia wacht zich ervoor oppervlakkige troostwoorden te spreken die een ijdele hoop op verbetering zouden kunnen betekenen. Alle valse profeten hebben dit lijden steeds ontkend en de breuk met de HEERE vanwege hun zonden op het lichtst genezen door over vrede te spreken, terwijl er geen vrede was (zie Jr 6:14; 8:11).

Waar zijn ze nu? Jeremia had dit lijden juist aangekondigd (*Jr 30:12*) en lijdt nu mee, nu zijn woorden uitgekomen zijn.

De valse profeten worden hier veelzeggend “*uw profeten*” genoemd. Het waren profeten zoals het volk ze graag had, profeten die hun naar de mond praatten. Zij hebben het volk voor de gek gehouden met hun valse visioenen en het dwaasheid verkondigd (*vers 14; zie Jr 23:18-22; Ez 13:10-16*). Het woord voor dwaasheid is letterlijk ‘kalk’, ‘vernis’. Ze hebben de zonden bedekt onder een mooi lijkend laagje vernis (*Ez 22:28*). Ze wilden de mensen geen schuldgevoel aanpraten. Het zijn zachte heelmeesters die stinkende wonden veroorzaken. Niet alleen roepen ze het volk niet terug van hun verkeerde weg, maar ze verleiden en stimuleren het volk er zelfs toe om verkeerde wegen te gaan.

Zijn profeten bepleisterden hen met witkalk. Zij zien valse [visioenen] en voorspellen hun leugens door te zeggen: Zo zegt de Heere HEERE. En de HEERE heeft niet gesproken! (Ez 22:28)

Over de ongerechtigheid van het volk hebben ze met geen woord gerept. Een echte profeet spreekt wel over de ongerechtigheid. Valse profeten spreken wat het volk graag hoort en slepen zo het volk mee naar de ondergang. Zo is het gegaan met de valse profeten die tot Jeruzalem hebben gesproken.

Ze hebben niet de waarheid gesproken, maar woorden die uit de duisternis kwamen. De lasten die zij hebben gezien, kwamen niet van de HEERE, maar van de demonen. Het was valsheid en misleiding. Dat blijkt nu wel, nu Jeruzalem ten onder is gegaan. Deze valse profeten hebben het volk op een weg gebracht die hierop is uitgelopen. De schok van de Babylonische gevangenschap was nodig om de macht en invloed van de populaire profeten te breken en hen te ontmaskeren als valse profeten.

Aan de rampen van het lijden wordt nog het leedvermaak toegevoegd van “*alle voorbijgangers*” die getuige zijn van het leed van Jeruzalem (*vers 15*). De verschillende gebaren – de handen ineenslaan, sissen, het hoofd schudden – wijzen op ontzetting, terwijl ook het aspect van verachting erin aanwezig is. Omliggende landen, die de ellende zien waarin Jeruzalem is, verheugen zich en klappen van blijdschap in de handen. Ook zijn ze verbaasd dat het zo met die schitterende stad (*Ps 48:3*) is gegaan.

*Mooi van ligging,
een vreugde voor heel de aarde,
is de berg Sion [aan] de noordzijde,
de stad van de grote Koning!
(Ps 48:3)*

De vijanden hebben zich ook over de val van Jeruzalem verheugd (*vers 16*). Ze zetten een grote mond op over wat er met Jeruzalem is gebeurd. Hun opengesperde mond is als die van verscheurende monsters. Zo hebben ze met Jeruzalem gehandeld. Daarmee is aan een lang gekoesterde haat genoegdoening gegeven. Ze sissen om daardoor aan hun afschuw voor de stad uiting te geven. Het knarsen van hun tanden is een uiting van grote haat en woede (*zie Ps 37:12; Hd 7:54*).

Ze hadden Jeruzalem al zo lang willen verwoesten en dat is nu eindelijk gelukt. In deze woorden klinkt hun inspanning door die zij zich hebben getroost en hoe voldaan ze nu zijn, nu de stad eindelijk gevallen is. Deze overmoed en het zelfbewustzijn van de vijand maken het Jeruzalem moeilijk haar lot te verwerken.

In de *verzen 15-16* zien we ook weer een beeld dat we op de Heer Jezus kunnen toepassen, wat mensen hebben gedaan toen ze Hem zagen in Zijn ellende aan het kruis (*zie Ps 22:7,13; zie ook Ps 35:21*).

Terwijl de vijanden in het vorige vers zich beroemen op wat zij hebben gedaan, spreekt de dichter hier erover Wie het werkelijk heeft gedaan (*vers 17*). Het 'wij' van het vorige vers wordt hier 'Hij'. Toch mag uit de gebeurtenissen niet de conclusie worden getrokken dat de HEERE het allemaal ook niet kan helpen, dat Hij onmachtig zou zijn geweest om dit te voorkomen. Nee, de verschrikkingen zijn Gods weloverwogen werk. Hij heeft gedaan wat Hij Zich had voorgenomen. Hij vervult Zijn woord dat Hij door Jeremia en andere profeten heeft gesproken (*zie ook Lv 26:14-46; Dt 28:15-68*). De HEERE had hen in vroeger dagen vaak gewaarschuwd, maar ze hebben niet willen luisteren.

Achter de vrolijkheid van de vijand ligt de toorn van de HEERE Die optrad zonder te sparen. Hij heeft de hoorn van de vijanden opgeheven, wat wil zeggen dat Hij hun de kracht heeft gegeven (*zie en vgl. 1Sm 2:1*) om tegen Zijn stad te strijden en die te overwinnen.

Wij moeten ons ook niet blindstaren op wat mensen ons aandoen, maar beseffen dat de Heer alles in de hand heeft. Hij staat achter alles en beheerst alles. Bij Hem is daarom ook alleen hulp in de tegenspoed als die ons treft en Hij alleen kan uitkomst geven. Bij Hem zijn uitkomsten uit alle nood, zelfs tegen de dood (*zie Ps 68:11*).

In de *verzen 16 en 17* zijn de letters van volgorde verwisseld. In het Hebreeuwse alfabet komt eerst *ain* en dan *pe*. Het lijkt erop dat dit

gebeurt omdat in *vers 16* eerst de vijand aan het woord is, waarna we in *vers 17* op de HEERE worden gewezen. Hij is de werkelijke oorzaak van de ellende, niet de vijand.

Oproep om de HEERE aan te roepen | *verzen 18-19*

- 18 *Hun hart schreeuwde het uit tot de Heere:* *tsade*
Muur van de dochter van Sion,
laat tranen als een beek naar beneden stromen,
dag en nacht!
Gun uzelf geen rust,
laat uw oogappel niet stilstaan!
- 19 *Sta op, weeklaag in de nacht,* *koph*
vanaf de eerste [nacht]wake!
Stort uw hart uit als water
voor het aangezicht van de Heere!
Hef tot Hem uw handen op,
vanwege het leven van uw kleine kinderen,
die van honger versmachten
op de hoek[en] van alle straten.

Het antwoord van Jeremia over de situatie die hij heeft gezien en beschreven, komt in *vers 18*. Hoewel de verwoesting van de Heere (*Adonai*) kwam en die verwoesting volgens Zijn voornemen plaatsvond, is er geen enkele andere hoop op verlichting dan van diezelfde Heere. Daarom schreeuwde het hart van het overblijfsel het uit tot de Heere (*Adonai*). Jeremia geeft uiting aan dit roepen en richt zich tot de "muur van de dochter Sion", waarmee alle bewoners binnen de muur worden bedoeld. Ze moet onophoudelijk, dag en nacht, tranen laten stromen. Ze mag zichzelf geen rust gunnen. Uit haar oogappel moeten tranen blijven stromen.

Het is een aansporing om te bidden in de ellende die hun is overkomen. Bidden is het enige wat in een dergelijke situatie nog mogelijk is. Het is de HEERE bewegen om toch aan hen te gedenken en hen uit hun ellende te redden. Ze moeten dat onophoudelijk doen, zodat ze bewijzen dat ze de uitredding alleen van Hem verwachten (*zie en vgl. Lk 18:1-8*). Ze moeten het ook doen in het volle besef van hun zonden, terwijl ze het berouw daarover voortdurend, dag en nacht, tonen.

Als de nacht in het leven komt, kan er gesmeekt worden tot de Heere (*Adonai*) (*vers 19*). Er moet, zodra het besef van een invallende duisternis er is, gesmeekt worden voor de kinderen, voor de jongeren. Ze moeten hun hart uitstorten als water voor Zijn aangezicht (*Ps 62:9*), dat betekent geheel en al, zonder reserve. De handen moeten worden opgeheven in vurig gebed.

*Vertrouw op Hem te allen tijde, volk;
stort uw hart uit voor Zijn aangezicht.
God is voor ons een toelucht.
(Ps 62:9)*

Hart en handen gaan samen en in deze volgorde: eerst het hart, dan de handen. De inzet van het gebed zijn de kleine kinderen, de kleuters.

Een hele generatie staat op het punt om te komen. We moeten onze handen meer tot God opheffen voor het leven van onze kinderen, voor onze jeugd. Dan kan de Heer nog een nieuw begin maken, voordat Hij komt.

De HEERE wordt aangeropen | *verzen 20-22*

- 20 *Zie, HEERE, en aanschouw* *resj*
aan wie U zo gedaan hebt!
Moeten vrouwen hun [eigen] vrucht eten,
kleine kinderen die zij op handen droegen?
Moeten [dan] in het heiligdom van de Heere gedood worden
priester en profet?
- 21 *Zij liggen ter aarde [op] de straten,* *sjin*
jong en oud.
Mijn jonge vrouwen en mijn jongemannen
zijn door het zwaard gevallen.
U hebt [hen] gedood op de dag van Uw toorn,
U hebt [hen] afgeslacht, en niet gespaard.
- 22 *U hebt bijeengeroepen, als op een feestdag,* *taw*
verschrikkingen voor mij van rondom!
En niemand is op de dag van de toorn van de HEERE
ontkomen of ontolucht!
Wie ik op handen heb gedragen en heb grootgebracht,
heeft mijn vijand omgebracht!

De *verzen 18-19* zijn een oproep tot gebed. In de *verzen 20-22* wordt daaraan gehoor gegeven. Deze verzen zijn een gebed. Het volk zegt hier weer: “*Zie, HEERE*” (*vers 20*). Jeremia herinnert de HEERE eraan dat

Hij deze ellende over het volk van Zijn verkiezing heeft gebracht. Is dat nu niet meer zo, is het volk niet meer het volk van Zijn verkiezing? Zal er geen uitkomst komen?

De ellende was al zover gekomen dat vrouwen uit wanhoop hun eigen kinderen aten (*Dt 28:53; zie en vgl. 2Kn 6:24-31*). Ook het heiligdom van Hem Die toch alle gezag heeft, de Heere (*Adonai*), is op vreselijke wijze ontheilgd. Daar liggen de lijken van priester en profeet die daar zijn gedood door vreemdelingen. Moet hieraan geen einde komen?

U zult de vrucht van uw schoot eten, het vlees van uw zonen en van uw dochters, die de HEERE, uw God, u gegeven zal hebben, tijdens de belegering en in de nood waarin uw vijanden u doen verkeren.
(*Dt 28:53*)

Er wordt in onze tijd veel geklaagd over zoveel wat er mis is. Voor zover dat terecht is, moeten we dat niet doen tegenover elkaar, maar daarover spreken met de Heer. Wat we niet tegen Hem kunnen zeggen, moeten we ook niet tegen elkaar zeggen.

We kunnen de Heer wijzen op het leed dat de Zijnen ondergaan, waaronder zij gebukt gaan. We mogen Hem herinneren aan de waarde van Zijn volk voor Hem. Kan Hij toelaten dat de kinderen ten prooi vallen aan de wanhoop van de ouders? Kan Hij toelaten dat de dienst van priester en profeet volkomen verdwijnt? We kunnen Hem smeken dat te voorkomen of daarin verandering aan te brengen.

Jeremia wijst de HEERE op de straten van de stad (*vers 21*). Wie door de stad loopt, huivert bij de aanblik van wat de vijand heeft aangericht. De vijand heeft jong en oud gedood. Ze liggen op straat. Zij die de kracht en toekomst van het volk waren, zijn door het zwaard gevallen. Leeftijd en geslacht maakten voor de vijand niets uit. Zonder ergens op te letten zaaiden zij met hun zwaard in grote woestheid dood en verderf.

Toch ziet Jeremia ook hier dat ze niet de prooi van de vijandelijke machten om hen heen zijn, maar van de toorn van de HEERE. Hij heeft hen afgeslacht en niet langer kunnen sparen, omdat ze zozeer hebben volhard in hun zonden.

Hij spreekt het uit tot de HEERE dat Hij de vijanden bijeengeroepen heeft, als het ware om feest te vieren ten koste van de stad (*vers 22*). We zien hier weer die verwisseling van feest en verschrikking, of nog erger, die verbinding tussen feest en verschrikking. Wat een feestdag voor de

vijand is, is voor de vrome een dag van verschrikkingen waardoor hij geheel omgeven is. Er is voor niemand ontkoming aan de verschrikkingen.

De 'ik' die hier spreekt, is Jeremia, die hier de stem en gevoelens van de stad, het overblijfsel, vertolkt. Die hij op handen heeft gedragen en heeft grootgebracht, zijn de kinderen van Sion, de inwoners van de stad. Het zijn die kinderen die zijn omgebracht door de vijand.

Het belangrijke van dit hoofdstuk is dat de stad al haar ellende voor de HEERE uitspreekt. Als wij redenen hebben om te klagen, over onszelf, onze familie, de gemeente, dan mogen we met onze klachten tot Hem gaan. We mogen Hem de gelegenheid geven daarmee te doen wat Hem welgevallig is, tot verheerlijking van Zijn Naam.

Klaagliederen 3

De man die ellende gezien heeft | *verzen 1-18*

1	<i>Ik ben de man [die] ellende gezien heeft
door de stok van Zijn verbolgenheid.</i>	<i>aleph</i>
2	<i>Mij heeft Hij geleid en doen gaan
[in] duisternis, en niet [in] licht.</i>	<i>aleph</i>
3	<i>Ja, Hij heeft telkens weer Zijn hand
tegen mij gekeerd, de hele dag.</i>	<i>aleph</i>
4	<i>Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren,
Hij heeft mijn beenderen gebroken.</i>	<i>beth</i>
5	<i>Hij heeft tegen mij aan gebouwd en Hij heeft [mij]
omsingeld
[met] gal en moeite.</i>	<i>beth</i>
6	<i>In duistere oorden doet Hij mij wonen,
als degenen die allang dood zijn.</i>	<i>beth</i>
7	<i>Hij heeft een muur om mij heen opgeworpen, zodat ik
er niet uit kan gaan;
Hij heeft mijn bronzen ketenen zwaar gemaakt.</i>	<i>gimel</i>
8	<i>Ook wanneer ik het uitschreeuw en om hulp roep,
sluit Hij [Zijn oren] voor mijn gebed.</i>	<i>gimel</i>
9	<i>Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen,
mijn paden heeft Hij krom gemaakt.</i>	<i>gimel</i>
10	<i>Een loerende beer is Hij voor mij,
een leeuw op verborgen plaatsen.</i>	<i>daleth</i>
11	<i>Mijn wegen heeft Hij afgebogen en Hij heeft mij
verscheurd;
Hij heeft van mij een woestenij gemaakt.</i>	<i>daleth</i>
12	<i>Hij heeft Zijn boog gespannen,
en Hij stelde mij als doelwit voor [Zijn] pijl.</i>	<i>daleth</i>
13	<i>Hij heeft in mijn nieren doen binnendringen
de pijlen uit Zijn koker.</i>	<i>he</i>
14	<i>Ik ben belachelijk geworden voor heel mijn volk,
[het onderwerp van] hun spotlied, de hele dag.</i>	<i>he</i>
15	<i>Hij heeft mij met bitterheden verzadigd,
Hij heeft mij met alsem doordrenkt.</i>	<i>he</i>

- 16 *Hij heeft mij mijn tanden op kiezelstenen laten
stukbijten,* waw
Hij heeft mij in de as neergedrukt.
- 17 *Van vrede verstoten is mijn ziel,* waw
ik ben het goede vergeten.
- 18 *En ik zei: Mijn kracht is vergaan,* waw
en wat ik van de HEERE verwachtte.

In *vers 1* is sprake van een nieuwe 'ik'-persoon. In *hoofdstuk 1* is de 'ik'-persoon de stad die zich over het lijden uitspreekt dat over haar is gekomen. In *hoofdstuk 2* is het Jeremia die over en tot de stad spreekt, om haar klacht tot de HEERE uit te spreken. Het hoofdstuk besluit daar ook mee. Nu komen we tot een derde 'ik'. De stad heeft gesproken in de vrouwelijke vorm. Maar nu spreekt een man. Het is iemand uit het volk die zelf het lijden heeft meegemaakt en dit nu als zijn eigen persoonlijke lijden beschrijft. Wie kan dit anders zijn dan Jeremia?

"Gezien" houdt hier niet alleen waarneming in, maar ook eraan deelnemen. Het betekent hier een actueel ervaren. Verder blijkt ook dat deze man onschuldig is. Hij maakt zich wel een met het schuldige volk en spreekt over 'wij', maar persoonlijk kan hij in *vers 52* zeggen dat hij vijanden heeft die hem zonder oorzaak najagen. Dat kan het volk in *hoofdstuk 1* niet zeggen. Zij zijn medeschuldig. Maar hier spreekt iemand heel persoonlijk, iemand uit het schuldige volk, maar die zelf onschuldig is.

We horen hier ook de stem van de Heilige Geest Die spreekt in het overblijfsel uit de toenmalige tijd. Zo zal het in de toekomst zijn. Het gelovig overblijfsel zal alles moeten meemaken. Ze zullen dubbel lijden: zowel door de hand van de vijanden van buiten als van de kant van het afvallige volk van binnen. Dit is het deel geweest van de Heer Jezus, Die Zich een maakt met dit overblijfsel. We horen dat vaak in de psalmen. Zijn stem maakt zich een met die van het overblijfsel. We horen de Onschuldige spreken: "*Ik ben de man.*" De stok van Gods verbolgenheid komt op Hem neer.

De diepte van het lijden van Jeremia komt in de drie klachten van de *verzen 1-3* tot uiting. Hij heeft ellende "gezien", ervaren en ondervonden door

- door de stok van de verbolgenheid van de HEERE (*vers 1*),

- doordat de HEERE hem in de duisternis voert (*vers 2*) en
- doordat de HEERE telkens weer Zijn hand tegen hem keert (*vers 3*).

In tegenstelling tot de verwachting om door God als zijn Herder naar het licht en de vreugde geleid te worden is hij in de duisternis, dat is de ellende, terechtgekomen (*vers 2*). Het woord voor “geleid” heeft niet de betekenis van Gods genadige leiding, maar van het drijven van dieren. Hij werd op harde wijze geleid door de stok van Gods toorn.

Het lijden dat hij daardoor ondervond, was zonder ophouden (*vers 3*). Het ging maar door, zonder een moment om op adem te kunnen komen. We kunnen denken aan de grote verdrukking voor het overblijfsel, maar ook aan de Heer Jezus en Zijn lijden aan het kruis.

In de *verzen 4-18* volgen de bewijzen van zijn lijden. We horen daarin hoe dit lijden werd ervaren. Het eerste bewijs is het wegteren van zijn vlees en zijn huid en het breken van zijn beenderen (*vers 4*). Vlees, huid en beenderen vormen het hele lichaam. De afbraak van de afzonderlijke delen kan het gevolg zijn

van een ernstige ziekte (*vgl. Ps 38:4*) of een verouderingsproces, waarbij alles afbreekt en wegteert. Het breken van de beenderen ziet op het wegnemen van alle kracht en een einde maken aan de mogelijkheid om te leven (*Js 38:13*).

Er is niets gezonds aan mijn lichaam door Uw gramschap, er is geen vrede in mijn beenderen vanwege mijn zonde. (Ps 38:4)

Ik stelde het me voor, tot de morgen toe: als een leeuw, zo zal Hij al mijn beenderen breken.

Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde gemaakt hebben. (Js 38:13)

Hij geeft hiermee aan wat de ernst van deze ziekte is en het wegnemen van de kracht om die te dragen laat de diepte van zijn lijden zien. Al zijn krachten begeven het. We horen hier de taal van de *Psalmen 22 en 69*. Ook horen we in deze verzen iemand als Job spreken (*Jb 7:5; 19:20; 30:30; 34*).

In *vers 5* worden we geconfronteerd met het lijden van buitenaf. Jeremia gebruikt het beeld van een omsingelde stad, waartegen de vijand een belegeringswal opwerpt om de inwoners van de stad te bestoken. Zijn lijden voelt, alsof de HEERE een wal van gal en moeite tegen hem heeft opgeworpen. Hij is erdoor omsingeld, ingesloten. Van alle kanten grijnst het verderf hem als een hoge, onneembare muur tegen. Nebu-

kadnezar heeft tegen Jeruzalem aangebouwd en de stad omsingeld (Jr 52:4), maar Jeremia weet dat de HEERE het doet.

Hij voelt zich zo hopeloos en wanhopig, dat hij zich al tot de gestorvenen rekent (vers 6; Ps 143:3). Zijn vergelijking met hen "die allang dood zijn", betekent ook dat hij niet alleen verlaten en alleen is, maar ook

*Want de vijand vervolgt mijn ziel,
hij vertrappt mijn leven op de grond;
hij doet mij wonen in duistere oorden,
zoals zij die allang dood zijn.
(Ps 143:3)*

dat hij vergeten is, verdwenen uit het geheugen. Niemand denkt meer aan hem. Zo hopeloos voelt hij zich. Van binnen wegtering, om hem heen een muur, terwijl hij zich in doodse duisternis bevindt (zie Ps 88:10-12). Is er een tragischer toestand denkbaar waarin een mens zich kan bevinden?

De verzen 7-9 zijn een climax en evaluatie van de vorige drie verzen, waarin hij zijn gevoelens van het totale verlies van bewegingsvrijheid weergeeft. Jeremia voelt zich als iemand die helemaal ingemetseld is (vers 7). Hij is in beton gegoten dat als een harnas om hem heen zit. Hij voelt zich omringd door een muur van ellende die hem wordt aangedaan door de HEERE. In zijn stenen omhulsel is hij ook nog eens met koperen ketenen gebonden. De koperen ketenen waarmee Zedekia naar Babel werd gebracht (Jr 39:7; 52:11), voelt hij alsof hij ze zelf om heeft. Dit was hard voor de profeet aan wie de HEERE had beloofd dat Hij hem tot een koperen muur zou maken tegenover het volk (zie Jr 1:18).

Jeremia voelt zich zo ingesloten dat hij meent dat zelfs zijn gebed niet tot Gods oren doordringt (vers 8; zie ook vers 44). Het is dramatisch om te ervaren dat God niet hoort, dat Hij Zijn oren sluit voor het gebed (zie en vgl. Ps 22:2-3; 77:10). Ook de uitweg naar boven lijkt gesloten.

Niet alleen voelt hij zichzelf ingesloten in een enge, ommuurde ruimte, hij ziet ook dat al zijn wegen, als hij die zou kunnen gaan, met gehouwen stenen zijn versperd (vers 9; vgl. Jb 19:8). En als hij een weg zou kunnen

*Hij heeft mijn weg versperd, zodat ik er niet door kan gaan,
en op mijn paden heeft Hij duisternis geplaatst. (Jb 19:8)*

gaan, dan blijkt die krom te zijn. Een weg die geblokkeerd is, kunnen we niet in (vgl. Hs 2:5b). Als we een kromme weg gaan, komen

*....
Ik zal haar met een muur omgeven,
zodat zij haar paden niet zal kunnen vinden.
(Hs 5:5b)*

we niet uit waar we willen zijn. Hier maakt de HEERE voor het gevoel

van Jeremia zijn weg krom. Hij komt niet bij Hem uit. Dat is om radeloos van te worden. Bileam werd de weg ook versperd door de HEERE (zie Nm 22:26), maar dat was omdat deze boze man op weg was een boos werk te gaan doen.

In vers 10 verandert het beeld weer (zie en vgl. Hs 13:7-8; Am 5:19). Jeremia ervaart God als “een loerende beer” en “een leeuw op verborgen plaatsen”. Een beer en een leeuw zijn verscheurende dieren die geen medelijden kennen. Ze zijn eropuit hun prooi onverhoeds aan te vallen en te verslinden. Ze loeren erop en verbergen zich en wachten geduldig tot hun argeloze prooi zich in hun nabijheid bevindt. Dan slaan ze meedogenloos toe.

Het is voor hem alsof de HEERE zijn wegen zo heeft afgebogen dat hij wel in de klauwen van de beer en de leeuw terecht moest komen (vers 11). De HEERE heeft hem in de val laten lopen. Op die manier heeft de HEERE zijn leven verscheurd en van hem een woestenis gemaakt. In zijn leven was geen leven meer te ontdekken en het kon er ook niet meer uit tevoorschijn komen.

Een volgend beeld van de HEERE doemt voor Jeremia op: dat van een boogschutter (vers 12). Hij voelt zich de prooi van Gods pijl op de boog die Hij tegen hem heeft gespannen en op hem heeft gericht. Hij ervaart dat God het op hem heeft gemunt.

De pijlen uit de koker van de HEERE hebben hem in zijn nieren geraakt (vers 13; vgl. Dt 32:23; zie en vgl. ook Jb 16:13). De nieren zijn de zetel van de wijsheid (zie Ps 16:7). Hij is al zijn wijsheid kwijt. Hij kan dit niet begrijpen of rijmen met wat hij van God weet.

*Ik zal verschrikkelijke dingen over hen ophopen;
al Mijn pijlen schiet Ik op hen af. (Dt 32:23)*

Behalve dat hij zich het mikpunt van Gods pijlen voelt, is hij ook het mikpunt van hoongelach (vers 14). Het is hier niet als in hoofdstuk 1 waar het volk zich beklagt over zijn vijanden, maar hier spreekt Jeremia als de onschuldige over wat zijn eigen volk hem aandoet (zie Jr 20:7b).

Wat Jeremia in vers 15 zegt, is de ervaring van Job (Jb 9:18; zie en vgl. Ru 1:20). De HEERE had gezegd dat Hij dit

*Hij laat mij niet toe om op adem te komen,
maar Hij verzadigt mij met bitterheden.
(Jb 9:18)*

met Juda en de valse profeten zou doen (zie Jr 9:15; 23:15), maar nu treft

het de trouwe profeet. In plaats van goede spijzen krijgt hij niets anders dan bittere kost te eten. Het is niet eens mogelijk die te weigeren, want het wordt hem toegediend. Hij moet en zal dit eten. Hij is ermee verzadigd en ervan doordrenkt.

Het tot zich nemen van die bittere kost is als het bijten op kiezelstenen (vers 16). De tanden stukbijten op kiezelstenen is de straf voor het vertellen van leugens (Sp 20:17). *Leugenbrood smaakt de mens zoet, maar daarna heeft hij zijn mond vol kiezelstenen. (Sp 20:17)*

Als je die ervaring opdoet, terwijl je altijd de waarheid hebt gesproken, voel je je in de as neergedrukt (zie en vgl. Jr 6:26). Dan is er geen vrede meer en ook geen herinnering aan het goede (vers 17).

Vers 18 is een soort conclusie van de voorgaande verzen waarin Jeremia zijn gevoelens heeft geuit (zie ook vers 54b). Een dergelijke geestelijke toestand van uiterste wanhoop berooft iemand van al zijn krachten. Wat blijft er over als er niets overblijft van wat van de HEERE werd verwacht? De klacht eindigt in vertwijfeling. Maar toch heeft vertwijfeling niet het laatste woord. De vertwijfeling brengt tot gebed en het gebed brengt tot hoop. Dat zien we in de volgende verzen.

De vraag mag wel worden gesteld, wat wij met onze klachten doen als we vertwijfeld worden en denken dat de verwachting van de Heer weg is. Als die verwachting verdwenen is, wat heeft bidden dan nog voor zin? Daardoor zijn meerderen afgefallen, waaruit blijkt dat zij geen echte relatie met de Heer hadden. Maar voor de gelovige is, juist als er vertwijfeling is, de uitweg dat er opnieuw gebeden wordt.

Gebed | verzen 19-21

- 19 *Denk aan mijn ellende en mijn ontheemding,* zain
aan de alsem en de gal.
- 20 *Mijn ziel denkt er onophoudelijk aan,* zain
zij buigt zich neer in mij.
- 21 *Dit zal ik ter harte nemen,* zain
daarom zal ik hopen:

Al denkt Jeremia dat de HEERE niet hoort (zie vers 8), toch blijft hij bidden (vers 19). Hij kan niet anders dan aan de HEERE denken. Het kan eenvoudig niet zo zijn dat de HEERE niet hoort. Zou het Hem onbe-

roerd laten als Hij zijn ellende en thuisloze situatie ziet? Zou het Hem niets doen als Hij de alsem en de gal opmerkt die de ellendige tot zich moet nemen als een bittere, walgelijke kost?

Bij alle vertwijfeling kan hij zelf toch niet anders dan aan de HEERE denken (*vers 20*). Dan komt er nieuwe hoop (*vers 21*). De hoop was weg, er was vertwijfeling, maar na het gebed is er weer hoop. Er is de herinnering met welk een God hij te doen heeft, dat Hij goedertieren en barmhartig is en blijft. Dat neemt hij ter harte. Hij vat hier een voornemen van hart op. Hij 'herpakt' zich. Daarom vlamt hier ineens de hoop op.

Is dat ook niet zo bij ons? We kunnen de genoemde eigenschappen van God soms ook een tijd niet zien. We kunnen erdoor vertwijfeld raken, temeer als we alleen het lijden en de nood en de ondergang zien. Maar als we eraan denken dat Hij groter is dan alle nood, nemen we ons voor dat we bij Hem blijven (*zie en vgl. Hd 11:23*), omdat Hij de Onveranderlijke is. Dan komt ook de hoop weer terug.

Het is wel belangrijk het verschil in het oog te houden dat er is tussen een gelovige in het Oude Testament en een gelovige in het Nieuwe Testament. De oudtestamentische gelovige kende de volle verlossing door het werk van Christus niet. Hij leefde dan weer in de zekerheid dat hij door God was aangenomen, terwijl hij een volgend moment die zekerheid weer kwijt kon zijn.

De gelovige die leeft na het werk van Christus aan het kruis, mag leven in de volle zekerheid van de verlossing. Dat hij wel eens door een periode gaat waarin dat niet zo door hem wordt beleefd, is iets anders dan twijfel aan de verlossing.

Wel kan het zo zijn dat ook gelovigen in deze tijd niet leven in de volle zekerheid van de verlossing. De oorzaak daarvan is meestal verkeerd onderwijs uit Gods Woord. Dat is vooral het geval bij hen die de wet als norm voor hun leven hanteren.*

* Zie mijn boekje 'De christen en de wet' op www.oudesparen.nl onder 'Publicaties Ger de Koning'.

Inzicht en uitzicht | verzen 22-33

- 22 *Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet
omgekomen zijn,* cheth
dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is!
- 23 *Nieuw zijn ze, elke morgen;* cheth
groot is Uw trouw!
- 24 *Mijn deel is de HEERE, zegt mijn ziel,* cheth
daarom zal ik op Hem hopen.
- 25 *Goed is de HEERE voor wie Hem verwacht,* teth
voor de ziel die Hem zoekt.
- 26 *Goed is het te hopen en stil [te wachten]* teth
op het heil van de HEERE.
- 27 *Goed is het voor een man, als hij* teth
een juk draagt in zijn jeugd.
- 28 *Laat hij eenzaam zitten en zwijgen,* jod
omdat Hij het hem opgelegd heeft.
- 29 *Laat hij zijn mond in het stof steken:* jod
misschien is er hoop.
- 30 *Laat hij zijn wang geven aan wie hem slaat,* jod
laat hij met smaad verzadigd worden.
- 31 *Want niet voor eeuwig verstoot* caph
de Heere!
- 32 *Want wanneer Hij bedroefd heeft, zal Hij Zich ontfermen* caph
naar de grootheid van Zijn goedertierenheid.
- 33 *Want niet van harte verdrukt Hij* caph
en bedroeft Hij mensenkinderen.

In plaats van te klagen begint hij nu te spreken over de goedertierenheid van de HEERE (vers 22). Voor de eerste keer in dit hoofdstuk betreft hij het hele volk erbij. Hij zegt niet: ‘Dat ik niet omgekomen ben’, maar: “Dat wij niet omgekomen zijn.” In de verzen 40-47 spreekt hij ook in het meervoud. Hij weet dat zijn gevoelens over de goedertierenheid, barmhartigheid en trouw van de HEERE gedeeld worden door allen die in hun nood vasthouden aan de HEERE.

De ogen moeten ervoor open zijn om dat te kunnen zeggen. Dat leren we in de omgang met God. Als we oog hebben voor Zijn goedertierenheid en dat Zijn barmhartigheid niet ophoudt, is er elke dag de troost

van Zijn tegenwoordigheid (*vers 23*). Elke dag mogen we daarmee beginnen en erop rekenen dat die bij ons blijven, want Zijn trouw is groot. Elke nieuwe dag is een hernieuwing van Gods goedertierenheid.

Zeggen dat de HEERE goedertieren en barmhartig is, wil zeggen dat ze zich door Hem ondersteund voelen in de nood waarin ze zijn. Zeggen dat Zijn trouw groot is, betekent dat ze erop rekenen dat Hij Zijn beloften waarmaakt. Het een is voor het heden en het ander voor de toekomst. Voor het een ziet de gelovige naar boven, voor het ander ziet de gelovige naar voren. Beide aspecten zijn een bemoediging om aan Hem vast te houden.

Wat Jeremia in *vers 24* zegt, is ook wat de priester en Leviet zeggen, die geen deel hebben in het land, maar van wie het deel de HEERE is (*Nm 18:20; vgl. Ps 16:5a; 73:26; 119:57a*). Hij is hun levensgrond, Hij zal voor hen zorgen en hen onderhouden. Met "*mijn ziel*" wordt de hele mens bedoeld.

Geen enkele steun was hem overgebleven dan de HEERE alleen. Het is nu niet alleen meer een hopen op wat de HEERE geeft als in de *verzen 21-23*, maar een hopen op de HEERE Zelf. Het is geen algemene hoop, maar een hoop met een Voorwerp. Zo komt Jeremia zijn vertwijfeling te boven. Hij deelt dit mee, opdat allen die in groot lijden zijn ook die hoop zullen krijgen. God als ons deel te hebben is de enige basis voor hoop.

De *verzen 25-27* beginnen alle drie niet alleen met dezelfde letter, maar ook met hetzelfde woord, het woord "*goed*" (*tob*). Dit woord geeft uitdrukking aan de wil en het voornemen van God. Deze verzen laten drie aspecten van goedheid zien. Het eerste aspect is de goedheid van de HEERE Zelf, van Zijn natuur en wezen (*vers 25*). Als de profeet daar weer zicht op heeft, getuigt hij daarvan. Ook al moet de HEERE pijn en lijden brengen, dan is het juist nodig eraan vast te houden dat Hij goed is. Hij spreekt het uit dat de HEERE goed is voor ieder die Hem verwacht. Hij is het niet alleen voor hem, maar voor iedereen die Hem zoekt.

Het tweede aspect van goedheid heeft het geluk van de gelovige op het oog. Het is goed als we onze kracht niet verteren met klagen en morren, maar op Gods tijd wachten en van Hem onze hulp verwachten (*vers 26*). Hij geeft uitkomst op Zijn tijd. Daarom is het goed op Zijn heil, Zijn

uitkomst te hopen en daar stil op te wachten. Ook al zijn we in grote nood en al moeten we onszelf aanklagen vanwege onze zonden en al moeten we Gods toorn zien in wat er gebeurt, als we tot Hem vluchten, geeft Hij uitkomst. Ook hier is het van belang het al eerder genoemde onderscheid tussen een gelovige in het Oude Testament en de gelovige in het Nieuwe Testament in het oog te houden (zie bij vers 21).

Het derde aspect van goedheid is het dragen van het juk dat de HEERE iemand in zijn jeugd oplegt (vers 27). Het houdt in het zich buigen onder wat Hij over iemand brengt. Er wordt geleerd daar niet tegen in opstand te komen, maar het te aanvaarden in het besef dat Gods goedheid het bestuurt. De bedoeling is dat iemand in de groei en bloei van zijn leven al leert omgaan met situaties van gebrokenheid en tekortschietende kracht.

Een dergelijk juk is goed omdat het de weg baant naar het goede van de twee vorige vezen. Het juk leert om zich te onderwerpen aan de wil van de HEERE. Velen hebben later problemen met het juk, omdat ze niet hebben geleerd het in hun jeugd te dragen. Het gaat om het leren dragen van het juk van gehoorzaamheid en vertrouwen. Wie daarin geoefend is, zal het later gemakkelijker hebben. Als we onze kinderen alleen maar verwennen en altijd geven waar ze om vragen, zullen ze later niet weten hoe ze met tegenslagen moeten omgaan.

Ook de verzen 28-30 beginnen niet alleen met dezelfde letter, maar ook met hetzelfde aanmoedigende woord, het woord "laat". In verbinding met de vorige verzen wil dit zeggen dat wie erkent dat de HEERE goed is, dat kan laten zien in zijn houding onder het lijden. In deze verzen zit een opklimmende moeilijkheidsgraad. Vers 29 is moeilijker dan vers 28, terwijl vers 30 nog weer moeilijker is dan vers 29.

Het juk in de jeugd (zie vers 27) is het juk van het lijden dat de HEERE oplegt (vers 28). Het juk van dienst dat Hij oplegt, zal iemand afzonderen van het gewone leven en hem tot iemand maken die uitgeworpen is. Eenzaam zitten en zwijgen houden in zowel aanvaarding van Gods wil als de weigering om tegenover mensen te klagen.

Vooraf de jonge mensen hadden het bij de belegering en val van Jeruzalem moeilijk. Hun hele toekomst ligt met de stad in puin. Zij kunnen hun lot moeilijk verdragen. Als zij echter in deze verschrikkelijke omstandigheden hetzelfde vaste vertrouwen op Gods beloften

hebben als Jeremia hier heeft uitgesproken, levert dit hun geestelijk enorme winst op.

Dan moet er geen opstand komen, maar een stil aanvaarden ervan (*vers 29*). Het is het lijden ter wille van Hem. Dan dragen we Zijn juk. Met het woord “*misschien*” wordt de zekerheid van de verhoring niet weggenomen. Met dit woord wordt tot uitdrukking gebracht dat er geen recht op verhoring is en dat die ook niet kan worden opgeëist.

Het dragen van het juk leidt tot de gewilligheid om als een slaaf te worden gehandeld (*vers 30*). Het bieden van de wang betekent hier dat het volk zich buigt onder het oordeel dat God uitoefent. Hij is het Die slaat. Als de Heer Jezus spreekt over het bieden van de andere wang (*Mt 5:39*), heeft dat te maken met wat andere mensen ons aandoen ter wille van Hem. Het is het gaan van de weg van smaad achter Hem aan en op die weg ervaren wat Zijn deel was.

Maar Ik zeg u de boze niet te weerstaan; maar wie u op uw rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe; ... (Mt 5:39)

Als de Heer ons deel is, is dat ook ons deel. Hij gaf Zijn wang aan wie Hem sloeg (*zie Js 50:6*). Velen dragen in geduld de verdrukkingen die van God komen, maar als mensen hen iets aandoen, reageren ze verbolgen. De Godvrezende verdraagt het laatste evenals het eerste als van God gezonden.

Ook de *verzen 31-33* beginnen behalve met dezelfde letter ook met hetzelfde woord, het redengevende woord “*want*”. Ze geven redenen die het dragen van het juk gemakkelijker maken, omdat ze hoop en uitzicht bieden. We kunnen het gevoel hebben dat Hij ons voor altijd heeft verstoten, maar dat doet Hij niet (*vers 31*). Hij is voor Jeremia “*de Heere*” (*Adonai*), Die alles bestuurt; niets loopt Hem uit de hand. Hij bepaalt de duur van het lijden. De tijd van het lijden is afgelopen als Hij Zijn doel ermee heeft bereikt.

Opnieuw hebben we hier het enorme contrast met de ervaringen van de gelovige van het Nieuwe Testament. Wij mogen zeggen: ‘Wij weten.’ Dat is geen hoogmoed of een schijnzekerheid, maar de taal van iemand die het offer van Christus ziet zoals God het ziet. De onzekerheid van de oudtestamentische gelovige is door het Offer voor de nieuwtestamentische gelovigen verdwenen en vervangen door de zekerheid dat God voor ons is.

Nog een reden om het juk te dragen en niet af te werpen is de wetenschap dat Hij, nadat Hij heeft bedroefd, Zich ook ontfermt (*vers 32*). En dat doet Hij op overweldigende wijze. Hij neemt niet alleen alle droefheid weg, maar doet dat op een manier dat die in het licht van “*de grootheid van Zijn goedertierenheid*” wordt vergeten. Die grote goedertierenheid is zo ontfermend dat er van de droefheid niets meer overblijft (*vgl. 2Ko 4:16-17*).

Daarom worden wij niet moedeloos; maar al raakt ook onze uiterlijke mens in verval, toch wordt onze innerlijke van dag tot dag vernieuwd. Want de kortstondige lichtheid van onze verdrukking bewerkt voor ons een uitermate uitnemend, eeuwig gewicht van heerlijkheid; ... (2Ko 4:16-17)

De derde reden om het juk te aanvaarden is de kennis van Gods hart (*vers 33*). Hij is geen God Die er plezier in schept mensen te verdrukken en te bedroeven. Hij doet dat met pijn in Zijn hart. Toch weet Hij dat dit nodig is, want Hij wil de mens tot Hem laten terugkeren. Hij doet het dus uit liefde.

De Heere ziet het kwaad | *verzen 34-39*

34	<i>Dat men vertrapt onder zijn voeten
alle gevangenen van de aarde;</i>	<i>lamed</i>
35	<i>dat men het recht van een man buigt
voor het aangezicht van de Allerhoogste;</i>	<i>lamed</i>
36	<i>dat men een mens in zijn rechtszaak in het ongelijk stelt;
zou de Heere het niet zien?</i>	<i>lamed</i>
37	<i>Wie zegt iets en het gebeurt,
[als] de Heere [het] niet gebiedt?</i>	<i>mem</i>
38	<i>Komt niet uit de mond van de Allerhoogste voort
het kwade en het goede?</i>	<i>mem</i>
39	<i>Wat klaagt [dan] een mens die leeft?
[Laat] ieder [klagen] over zijn zonden!</i>	<i>mem</i>

Jeremia gaat nu in één lange zin (*verzen 34-36*) in op de bezwaren die bij mensen leven tegen wat hij zojuist heeft gezegd. Ook deze drie verzen beginnen niet alleen met dezelfde letter, maar ook met hetzelfde woord, het woord “*dat*”. Dit woord is de inleiding op het constateren van enkele feiten die de gelovige waarneemt en die hij niet kan rijmen met Gods goedheid. Evenmin kan hij het bezorgen van droefheid zien als een bewijs van Zijn liefde.

Iemand kan tegenwerpen: ‘Het kan wel zo zijn dat de HEERE niet van harte droefheid brengt, maar hoe zit het dan met het kwaad en de

moeiten die mensen ons aandoen?’ Het is toch maar zo, dat Gods volk zwaar heeft geleden onder de onmenselijke behandeling van de Babyloniërs (*vers 34*). De vijand heeft hen onder zijn voeten vertrappt.

Daarbij komt dat ze onder volkomen rechteloosheid gebukt gaan en bij het aangaan van een rechtszaak in het ongelijk worden gesteld (*verzen 35-36*). Het recht wordt gebogen, zonder dat men zich er iets van aantrekt dat ze dit onrecht begaan “voor het aangezicht van de Allerhoogste”. Waarom zouden ze ook? De Allerhoogste lijkt Zich er niets van aan te trekken. Hij komt niet tussenbeide om dit onrecht te straffen.

De bedrivers van het kwaad denken er niet aan dat Hij alomtegenwoordig is en dat niets voor Hem verborgen is. Dat brengt hen ertoe niet alleen het recht te verdraaien, maar in totale tegenspraak met het recht te handelen. Wie in zijn recht staat, krijgt ongelijk. De gelovigen vragen zich af of God er wel weet van heeft, of Hij het wel ziet en of Hij Zich nog wel om hen bekommert.

Jeremia reageert hierop met de vraag die tegelijk het antwoord is, dat de Heere zeker wel alle kwaad ziet. Niets ontgaat Hem en Hij vergeet ook niets van alle kwaad dat is gedaan. “Zou de Rechter van de hele aarde geen recht doen?” (*Gn 18:25*). Hier geldt dat de vraag stellen gelijk het antwoord is. Natuurlijk doet Hij recht. Er is geen kwaad dat op aarde gebeurt, waarover Hij de controle zou hebben verloren. De mens heeft geen macht en het kwaad niet de vrije teugel om te doen wat hen behaagt, zonder de toelating of de directe wil van God. Hij is “de Allerhoogste”, dat wil zeggen dat Hij boven elke denkbare macht staat. Hij is “de Heere” (*Adonai*), dat is de soevereine Heerser.

De *verzen 37-38* onderstrepen de almachtige kracht van “de Heere”, die het aanvaarden van Zijn wil noodzakelijk maakt. Als Hij spreekt, gebeurt er altijd iets, of dat nu is met het oog op de schepping (*Ps 33:9*; zie *Gn 1:3*), of

zoals hier (*vers 37*) met het oog op de onderlinge verhoudingen in het volk. Alles, zowel het kwade als het goede, komt uit de hand van God (*vers 38*; *Js 45:7*; zie ook *Am 3:6b*). Niemand kan eigenmachtig optreden. Ieder is van Hem afhankelijk. Hoe zou God dan geen weet hebben van wat hen overkwam? Dachten ze dat dit buiten Gods macht om ging?

*Want Hij spreekt en het is er,
Hij gebiedt en het staat er.
(Ps 33:9)*

*Ik formeer het licht en schep de duisternis,
Ik maak de vrede en schep het onheil;
Ik, de HEERE, doe al deze dingen.
(Js 45:7)*

“De Allerhoogste” staat boven alle mensen en volken. Alles staat onder Zijn gezag. Koningen kunnen menen dat zij alles besturen, maar zij doen slechts wat Hij bepaalt. De Allerhoogste heeft alles onder Zijn bestuur. Hij bepaalt of er moeite of vrede moet worden gezonden, Hij beschikt of er kwade of goede gebeurtenissen of tijden nodig zijn. Wat Israël overkwam, kwam ten diepste uit Gods hand als straf op hun zonden. Wat ons overkomt, komt van Hem en niet van een vreemde. Die gedachte helpt om rust te vinden in de omstandigheden.

Jeremia wijst de bezwaren af met een vraag die een antwoord is (*vers 39*). Geen mens die leeft, heeft een reden om God aan te klagen. Dat hij nog leeft, is al een bewijs van Gods goedertierenheid. Zijn macht schiet niet tekort. Het enige waarover zij (en wij) mogen klagen, is over hun (onze) zonden, niet over de omstandigheden. Klagen over onze omstandigheden is klagen tegen en over God. Deze woorden zijn de voorbereiding op het volgende deel.

Gebed van het volk | *verzen 40-45*

- 40 *Laten wij onze wegen onderzoeken en doorzoeken,* *nun*
en laten wij terugkeren tot de HEERE!
- 41 *Laten wij met [onze] handen [ook] ons hart opheffen,* *nun*
tot God in de hemel!
- 42 *Wij hebben overtreden en zijn ongehoorzaam geweest!* *nun*
Ú hebt niet vergeven!
- 43 *U hebt [U] in toorn gehuld en hebt ons achtervolgd;* *samech*
U hebt gedood, U hebt niet gespaard.
- 44 *U hebt U in een wolk gehuld,* *samech*
zodat er geen gebed doorkwam.
- 45 *Uitvaagsel en afval hebt U van ons gemaakt* *samech*
in het midden van de volken!

De *verzen 40-47* sluiten aan op *vers 39* en bevatten de oproep om te klagen over zichzelf voor de HEERE. In deze verzen gaat de profeet in de ‘wij’ vorm spreken. Hij spreekt hier namens het volk en gaat hen voor op de weg naar de belijdenis van hun zonden. Het eerste wat moet gebeuren, is onderzoek van hun wegen, dat is van hun daden, om te ontdekken waar het mis is gegaan (*vers 40*). Dan zullen ze zien dat de fout ligt in het verlaten van de HEERE. Daarom moeten ze tot Hem terugkeren.

Laten ze zich tot Hem in het gebed richten, tot God in de hemel (vers 41) en niet langer tot de koningin van de hemel en andere heidense afgoden. Het moet een werkelijke terugkeer tot de HEERE zijn, dat is met het hart, en niet een nietszeggend uiterlijk zwaaien met de handen. Het opheffen van de handen was de gebruikelijke gebedshouding (zie Ex 9:33; 1Kn 8:22; Ea 9:5; Ps 25:1; 143:8). Maar het gaat erom dat het hart, de hele innerlijke mens, bij het gebed betrokken is.

Het niet vergeven is gebleken uit de tuchting (vers 42) die moest komen vanwege hun onboetvaardige houding en volharding in de zonde. Ze erkennen hier de rechtvaardigheid dat God niet heeft vergeven, want hun belijdenis was geen zaak van hun hart geweest (zie vers 44).

In de verzen 43-45 gaat de profeet door met erkennen van Gods rechtvaardige toorn. Het volk geeft toe dat de HEERE Zich vanwege hun zonden in toorn moest hullen alsof het een kledingstuk is (vers 43). Het volk zag van Hem alleen Zijn toorn. Hij moest hen achtervolgen, omdat zij de rechtvaardige tucht wilden ontvluchten. Maar Hij wist hen te vinden en doodde hen, zonder hen te sparen.

Behalve dat Hij Zich in toorn hulde en hen doodde zonder hen te sparen, hulde Hij Zich ook in een wolk (vers 44). Daardoor maakte Hij Zich voor hen onbenaderbaar. Dat ervoeren ze als ze tot Hem riepen. Hun gebed kwam niet tot Hem, omdat het geen gebed van berouw over hun zonden was, maar slechts vanwege de ellende waarin ze waren.

Wat aan Zijn toorn was ontkomen, was door Hem tot uitvaagsel en afval gemaakt (vers 45). Er was niets over van hun vroegere roem en het vroegere aanzien dat zij onder de volken hadden. Voor Paulus was dit een ervaring vanwege zijn trouw aan de opdracht die hij van zijn Heer had gekregen (1Ko 4:13b).

...; wij zijn als [het] uitschot van de wereld geworden, aller uitvaagsel tot nu toe. (1Ko 4:13b)

Hernieuwde klachten | verzen 46-54

- 46 Zij hebben tegen ons hun mond opengesperd, pe
al onze vijanden.
- 47 Angst en valkuil zijn over ons gekomen, pe
de verwoesting en de ondergang.
- 48 Waterbeken stromen neer [uit] mijn oog pe
vanwege de ondergang van de dochter van mijn volk.

- 49 *Mijn oog vloeit [van tranen] en kan niet ophouden,* ain
omdat er geen rust is;
- 50 *totdat de HEERE neerkijkt en ziet* ain
uit de hemel.
- 51 *Mijn oog doet mijn ziel [kwellings] aan* ain
vanwege al de dochters van mijn stad.
- 52 *Zij die mijn vijanden zijn zonder reden* tsade
hebben fel op mij gejaagd als [op] een vogel.
- 53 *Zij hebben mijn leven in een put gesmoord,* tsade
en hebben een steen op mij geworpen.
- 54 *Water heeft mijn hoofd overstroomd;* tsade
ik zei: Ik ben afgesneden!

Jeremia gaat verder met het beschrijven van de verachtelijke behandeling die zij van de kant van de vijand ondergaan. Hij ziet al hun vijanden hun mond opensperren om hen te verslinden (*vers 46*). Dat vervult hen met angst. Hij ziet de valkuil, de verwoesting en de ondergang voor zich, zonder iemand die redt (*vers 47*). Dat hele gezicht vervult hem met intens verdriet, zodat de tranen als waterbeken uit zijn oog stromen (*vers 48*). De ondergang van de dochter van zijn volk treft hem diep.

Hij zal blijven huilen, hij kan niet anders, want hij heeft geen rust (*vers 49*). Er zal pas rust komen, als “de HEERE neerkijkt en ziet uit de hemel” (*vers 50*; zie en vgl. *Ex 3:7-10*). Dat wil zeggen dat Hij dan naar Zijn volk omziet en neerdaalt om hen te verlossen. Wat Jeremia nu ziet, is een kwelling voor zijn ziel (*vers 51*). Al de dochters van zijn stad zijn in diepe ellende.

In de *verzen 52-54* vergelijkt Jeremia zich

- met een vogel die het doelwit van een jager is (*vers 52*),
- met wild gedierte dat in een put gevangen is (*vers 53*) en
- met iemand die de verdrinkingsdood nabij is (*vers 54*).

Het toont de hopeloosheid van zijn situatie en die van Juda. Er is geen hoop op overleven.

In deze *verzen* spreekt Jeremia weer over zichzelf. Wat hij in *vers 52* zegt, heeft ook de Heer Jezus gezegd. Zonder reden is ook Hij vervolgd, gehaat, gesmaad en gedood. Jeremia heeft ook letterlijk meegemaakt dat hij in een put werd geworpen (*vers 53*; *Jr 37:11-21*; *38:1-6*).

In vers 54 horen we weer de roep uit een diepte van ellende (vgl. Ps 69:2-3; zie ook Jn 2:3). Hij waant zichzelf en hen verloren, omdat hij zich afgesneden voelt van Gods barmhertigheden. Maar juist door de gedachte daaraan wendt hij zich in het volgende vers vanuit de put tot de HEERE.

*Verlos mij, o God,
want het water is tot aan de ziel gekomen.
Ik ben gezonken in bodemloze modder,
waarin men niet kan staan;
ik ben gekomen in de waterdiepten
en de vloed overspoelt mij. (Ps 69:2-3)*

Gebed om bevrijding | verzen 55-66

- 55 Ik heb Uw Naam aangeropen, HEERE, koph
vanuit het diepste van de put.
- 56 U hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet koph
voor mijn zuchten, voor mijn hulpgeroep.
- 57 U bent nabij geweest op de dag dat ik U aanriep; koph
U hebt gezegd: Wees niet bevreesd!
- 58 U, Heere, hebt de rechtszaken van mijn ziel gevoerd, resj
U hebt mijn leven verlost.
- 59 U, HEERE, hebt mijn verongelijking gezien; resj
verschaf mij recht.
- 60 U hebt al hun wraak[zucht] gezien, resj
al hun plannen waren tegen mij.
- 61 U hebt hun smaden gehoord, HEERE, sin, sijn
al hun plannen waren tegen mij;
- 62 de taal van mijn tegenstanders en hun gemompel sin, sijn
tegen mij de hele dag.
- 63 Aanschouw hun zitten en opstaan: sin, sijn
ik ben hun spotlied.
- 64 Vergeldt U hun, HEERE, wat zij verdienen, taw
naar het werk van hun handen.
- 65 Geeft U hun een deksel op het hart; taw
laat Uw vloek over hen zijn!
- 66 Achtervolgt U hen in toorn en vaagt U hen weg taw
van onder de hemel van de HEERE.

Vanuit de donkerste nacht van ellende heeft Jeremia de Naam van de HEERE aangeropen (vers 55). Dit is wat Jona heeft gedaan toen hij in de donkerte van de buik van de vis zat (zie Jn 2). In die grote nood en terwijl

hij het uitroept tot de HEERE met een beroep op Zijn Naam, krijgt hij de innerlijke zekerheid dat de HEERE zijn stem heeft gehoord (*vers 56*). Maar laat Hij dan toch Zijn oor niet voor hem verbergen. Laat Hij Zich niet als doof houden voor zijn zuchten en hulpgeroep. Tijdens het gebed herinnert hij zich een eerdere gelegenheid dat hij tot de HEERE riep. Toen was Hij hem nabij geweest. Toen heeft hij Zijn stem gehoord en wat Hij antwoordde: *“Wees niet bevreesd!”* (*vers 57*).

Jeremia weet ook nog dat de Heere (*Adonai*) hem steeds tegenover de aanklagers heeft geholpen en in het gelijk heeft gesteld (*vers 58*). Zijn aanklagers zijn verdwenen en zijn leven loopt geen gevaar meer. Hij heeft het behoud van zijn leven aan de Heere te danken. De hoogste Macht heeft hem in het gelijk gesteld en zijn leven verlost.

Dat geeft hem moed bij God aan te kloppen om hem recht te verschaffen nu hij weer verongelukkig wordt. Hij spreekt Hem in *vers 58* nadrukkelijk aan als *“U, Heere”* (*Adonai*) en in *vers 59* als *“U, HEERE”* (*Jahweh*). Hij doet een indringend beroep op Hem als de soevereine Heerser (*Adonai*) en de trouwe God van het verbond (*Jahweh*).

De HEERE weet dat Zijn dienaar zich onrechtvaardig behandeld voelt, dat hij ten onrechte in het ongelijk is gesteld, en daarom nu vraagt om verschaffing van recht tegenover zijn vijanden (*vers 59*). Zijn vijanden zijn immers uit op wraak en beramen plannen tegen hem (*vers 60*).

De HEERE heeft niet alleen zijn smeken gehoord, maar ook het smaden van de vijanden en hun plannen tegen hem (*vers 61*). Hij heeft hun gepraat en zelfs hun gemompel gehoord dat ze de hele dag tegen hem hebben geuit (*vers 62*). Ze hadden geen andere bezigheid. Hun leven was van haat tegen hem vervuld. Laat de HEERE al hun bewegingen waarnemen, want hij is voor hen een spotlied (*vers 63*).

Dit hoofdstuk eindigt met een nieuwe zekerheid. Het is meer een zekerheid dan een vraag aan de HEERE om de vijanden te vergelden wat zij verdienen (*vers 64*). Jeremia vraagt dit niet uit wraakzucht, maar vanuit de zekerheid van de rechtvaardigheid van God, Die Zijn volk niet altijd door de prooi zal laten zijn van de grenzeloze willekeur van hun vijanden. Jeremia neemt het recht niet in eigen hand, maar laat de vergelding aan de HEERE over.

Hij vraagt wel, helemaal in overeenstemming met Gods handelen met zulke lieden, dat de HEERE hun hart zal afsluiten voor Zijn roepstem

en hun oordeel zal verzegelen, zodat de vloek over hen zal komen (*vers 65*). Hij voegt eraan toe dat de HEERE hen in Zijn toorn zodanig zal achtervolgen dat ze van onder de hemel worden weggevaagd (*vers 66*). Hij vraagt dat alles niet vanuit het verlangen naar een persoonlijke genoegdoening. Hij vraagt dat om wat zij Gods volk, Gods stad en Gods tempel en daarmee uiteindelijk God Zelf hebben aangedaan. Hij verlangt naar de verheerlijking van Gods Naam.

Klaagliederen 4

Dit hoofdstuk lijkt veel op *hoofdstuk 2*. Het begint evenals de *hoofdstukken 1 en 2* met het woord “hoe” (zie *Kl 1:1; 2:1*). Het verschil is dat elk vers niet uit drie, maar uit twee regels bestaat. Het hoofdstuk bestaat uit klachten voor de HEERE en wel over zichzelf en niet over anderen. Het gaat over het glorieuze verleden en het rampzalige heden van Sion.

Vroeger en nu | *verzen 1-10*

1	<i>Hoe is het goud donker geworden,
het goede, fijne goud veranderd!
De stenen van het heiligdom liggen in het rond
op de hoek[en] van alle straten!</i>	<i>aleph</i>
2	<i>De kostbare kinderen van Sion,
[eens] gewaardeerd als zuiver goud,
hoe worden zij [nu] beschouwd als aarden kruiken,
het werk van pottenbakkershanden!</i>	<i>beth</i>
3	<i>Zelfs jakhalzen reiken hun jongen de borst,
om ze te laten zuigen;
[maar] de dochter van mijn volk is zo wreed geworden
als struisvogels in de woestijn.</i>	<i>gimel</i>
4	<i>De tong van de zuigeling kleeft
aan zijn gehemelte van dorst.
Kleine kinderen vragen om brood,
niemand verstrekt [het] hun.</i>	<i>daleth</i>
5	<i>Zij die [eens] lekkernijen aten,
kwijnen [nu] weg op de straten;
zij die [eens] met karmozijnrode stof vertrouwd waren,
omarmen [nu] het vuil.</i>	<i>he</i>
6	<i>Groter is de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk
dan de zonde van Sodom,
dat als in een ogenblik ondersteboven werd gekeerd,
zonder toedoen van [mensen]handen.</i>	<i>waw</i>

- 7 *Haar aanzienlijksten waren reiner dan sneeuw,* zain
blanker dan melk,
roder van lichaam dan robijnen;
hun gestalte was gladder dan een saffier.
- 8 *[Maar] zwarter dan roet is [nu] hun gestalte,* cheth
onherkenbaar zijn zij op de straten.
Hun huid is ineengeschrompeld op hun beenderen,
zij is verdord, zij is geworden als hout.
- 9 *Zij die vielen door het zwaard zijn beter af* teth
dan zij die vielen door de honger,
[want als] doorstoken kwijnen die weg
omdat de velden niets opbrengen.
- 10 *De handen van barmhartige vrouwen* jod
hebben hun [eigen] kinderen gekookt.
Zij zijn hun tot voedsel geworden
bij de ondergang van de dochter van mijn volk.

In *vers 1* gaat het om het gebouw van de tempel – het eens zo prachtige gouden gebouw, de schitterende woonplaats van God – die nu van zijn gouden glans is beroofd. Goud en fijn goud zijn aanduidingen van wat heel kostbaar en glanzend is. Ze waren door de HEERE bedoeld om Zijn “*persoonlijk eigendom*” te zijn, om voor Hem “*een koninkrijk van priesters en een heilig volk*” te zijn (Ex 19:5-6). Die glans is verdwenen. Het hele heiligdom is afgebroken. De grote stenen liggen verspreid door de stad. We zien hier weer de karakteristieke trek van de klaagzang: het tegenover elkaar stellen van het glorierijke verleden en het ruïneuze heden.

In *vers 2* gaat het om de inwoners van Jeruzalem. Zij zijn, net als het goud van de tempel, heel waardevol. Maar ook van hun glans is niets over. Ze zijn verworpen tot breekbaar aardewerk dat vanwege de nutteloosheid achteloos wordt weggeworpen. Ook hier staat het welvarende verleden tegenover het rampzalige heden.

Het thema van de kinderen komt telkens terug (*vers 3*). Zij zijn de meest lijdenden, de zwaarst getroffen. Jakhalzen hebben nog meer gevoel voor hun jongen dan de inwoners van Jeruzalem. Die lijken op struis-

vogels. Struisvogels be-
kommeren zich niet om
hun jongen (Jb 39:16-19). Dit
harde lot van de kinde-
ren is het gevolg van de
verwoestingen door Ne-
bukadnezar die weer het

*De vleugels van de struisvogel klapwieken vrolijk,
net als de veren van de ooievaar en het [ander] gevederte.
Maar zij laat haar eieren achter in de aarde,
en verwaart ze in het stof,
en vergeet dat een voet ze kan breken,
en dat de dieren van het veld ze kunnen vertrappen.
Zij behandelt haar jongen hard, alsof ze niet van haar zijn;
zij is zonder angst of haar inspanning voor niets is.
(Jb 39:16-19)*

gevolg zijn van de zonden van het volk. Er wordt niet naar de kinderen omgekeken (*vers 4*). Er zijn geen natuurlijke gevoelens bij de wrede vijand, maar ook niet meer bij het volk. De zuigeling krijgt de borst niet en smekende grotere kinderen worden genegeerd.

Ook de rijken en vorsten, die luxe gewend waren, hebben niets meer van hun welvaart over (*vers 5*). Ze hebben geen eten. Eens legden zij zich neer op kostbare kussens, nu zitten ze in het vuil, ze zijn erdoor omgeven en omarmen het (*zie en vgl. Jb 2:8*).

In *vers 6* horen we de oorzaak van de ellende uit de mond van Jeremia. Het is al eerder gezegd. Toch is het geen herhaling, want het gaat dieper. Het is niet de beschrijving van een toestand, maar de oorzaak ervan: de zonde van het volk die groter is dan die van Sodom. Wat de ongerechtigheden zijn, wordt niet vermeld. Eerder is al vermeld dat de zonden van Jeruzalem vergelijkbaar zijn met die van Sodom (*zie Js 1:10; Jr 23:14; Ez 16:46-48*), maar hier worden ze voorgesteld als groter dan die van Sodom. De oorzaak is de grotere verantwoordelijkheid die Jeruzalem heeft. Zij hadden kennis van de HEE-

RE en meer voorrechten. Ze hebben daar-
naar niet geleefd, maar integendeel de
voorrechten misbruikt (*vgl. Am 3:2; zie ook Lk*
12:47-48a).

*Alleen u heb Ik gekend
uit alle geslachten op de aarde.
Daarom zal Ik u vergelden
al uw ongerechtigheden. (Am 3:2)*

Sodom werd door een plotselinge verwoesting geoordeeld en daar kwam ook geen mensenhand aan te pas (*zie ook Gn 19:25; Dn 2:34,45*). Het oordeel over Jeruzalem is zwaarder. Jeruzalem lijdt voortdurend en dat van de kant van mensen. Het heeft vele maanden onder de belegering geleden en de inwoners zijn ten slotte meedogenloos door de vijanden omgebracht.

“Haar aanzienlijksten” (*vers 7*) is letterlijk ‘haar nazireeërs’, een woord dat wordt gebruikt voor iemand die door een speciaal kenmerk is afgezon-

derd van zijn tijdgenoten (zie Gn 49:26; Dt 33:16). Hier zijn het de opgemaakte dames en heren die sierlijk door de stad gingen. Zij hebben niets meer van de vroegere elegantie. De kenmerken blank en rood zijn kenmerken waarmee de bruid de bruidegom in Hooglied beschrijft (Hl 5:10a). Het zijn de kenmerken die de bruidegom op Jeruzalem heeft gelegd, maar daar is niets meer van te zien.

*Mijn Liefste is blank en rood,
... (Hl 5:10a)*

Alle schoonheid (waarvan de blanke huid een teken is) is verdwenen. In de plaats daarvan is afstotelijke zwartheid gekomen (vers 8; zie en vgl. Hl 1:5-6a). Ze zijn nog glanslozer geworden dan iets wat met roet bedekt is (Jb 30:30). Hun gezichten zijn zo verwrongen, dat ze niet meer herkend worden. Ze lopen erbij als skeletten. Hun huid die van de olie glom, is helemaal verlept als die van oude mensen.

*Mijn huid is zwart geworden op mij,
en mijn beenderen branden van hitte.
(Jb 30:30)*

Het zwaard zorgt voor een snelle dood, maar aan de dood door honger gaat een lange lijdensweg vooraf (vers 9). Zoals anderen door het zwaard doorstoken zijn en snel sterven, zo zijn zij dodelijk getroffen door voedselgebrek en sterven langzaam weg.

De nood die door de honger ontstaat, kan zo groot zijn dat het mensen waanzinnig maakt (vers 10). In hun waanzin koken vrouwen die eens barmhartig waren nu onbarmhartig hun eigen kinderen (Kl 2:20; zie ook 2Kn 6:25-29; vgl. Js 49:15; Jr 19:9). Ze eten hun kinderen als troostbrood, begrafenisbrood (zie Jr 16:17; Ez 24:17; Hs 9:4). "De dochter" is soms de stad zelf en soms de inwoners.

Belijdenis van de oorzaak van de ellende | verzen 11-16

11 De HEERE heeft Zijn grimmigheid ten uitvoer gebracht, caph
Hij heeft Zijn brandende toorn uitgestort.
Hij stak in Sion een vuur aan,
dat haar fundamenten verteerde.

12 De koningen van de aarde zouden het niet geloofd hebben, lamed
al de wereldebewoners evenmin,
dat tegenstander of vijand zou komen
binnen de poorten van Jeruzalem.

- 13 [Het is] vanwege de zonden van haar profeten, mem
 [vanwege] de ongerechtigheden van haar priesters,
 die in haar midden vergoten hebben
 het bloed van de rechtvaardigen.
- 14 Blind wankelden zij op de straten, nun
 met bloed besmet,
 zodat men hun kleren
 niet kon aanraken.
- 15 Ga opzij, onrein! riepen zij tot hen. samech
 Ga opzij! Ga opzij! Raak [ons] niet aan!
 Voorzeker, zij zijn weggevlogen, ja, weggezworven;
 men zei onder de heidenvolken:
 Zij mogen hier niet langer verblijven.
- 16 Het aangezicht van de HEERE heeft hen verstrooid. pe
 Hij zal hen voortaan niet meer aanzien.
 Zij hebben geen ontzag gehad voor de priesters,
 de oudsten hebben zij geen genade bewezen.

De verzen 11-16 geven een uitvoerige belijdenis van de oorzaak van de ellende. Dit alles overkomt Sion omdat de HEERE Zijn grimmigheid ten uitvoer brengt (vers 11). 'Ten uitvoer brengen' wil zeggen 'voleindigd', 'volledig tot uiting gebracht'. Vandaar dit ontzettende lot. De HEERE heeft Sion met het vuur van Zijn toorn verwoest. Niet Nebukadnezar, maar Hij heeft het vuur aangestoken dat de fundamenten van de stad heeft verteerd, zodat er geen basis meer over is om nog een stad genoemd te worden.

Iedereen wist dat Jeruzalem een sterke, onneembare stad was (vers 12). Het was ondenkbaar dat die zou worden ingenomen. Toch is dat nu gebeurd, omdat niet gerekend werd met Gods heiligheid. Hij kan de zonde niet ongestraft laten, ook niet bij Zijn uitverkoren stad en volk.

De oorzaak dat de stad er zo aan toe is, zijn de zonden en ongerechtigheden van de geestelijke leiders van het volk, de valse profeten en priesters (vers 13). God moest Zijn bescherming van de stad opzeggen. Aan haar kleefde het bloed van de rechtvaardigen die met de onrechtvaardigen zijn omgekomen.

De profeten zijn de valse profeten, die in plaats van het volk Gods wil voor te houden profeteerden wat in hun eigen harten opkwam en voor de mensen aangenaam was. De priesters hadden Gods wet moeten uitleggen, maar zijn de grofste wetsovertreders geworden en zijn het volk voorgegaan op een weg van zonde die dit oordeel veroorzaakte.

Dit uitgelezen gezelschap van profeten en priesters heeft door hen te doden die hen waarschuwden voor het komende oordeel bloed aan hun handen (vgl. Mt 23:35). En dat niet alleen. Ze hebben de waarschuwend stemmen tot zwijgen gebracht, zodat het oordeel onafwendbaar was.

...; opdat alle rechtvaardige bloed over u komt dat op de aarde is vergoten, van het bloed van de rechtvaardige Abel tot het bloed van Zacharia, [de] zoon van Barachia, die u hebt vermoord tussen het tempelhuus en het altaar. (Mt 23:35)

Deze misleiders wankelen als blinden door de straten (vers 14). Ze zien er vreselijk uit in hun met bloed besmette kleren. Het is het uiterlijke teken van hun gedrag waarin zij het bloed van rechtvaardigen hebben vergoten. Ze dragen het merkteken van Kaïn en moeten als melaats behandeld worden (vers 15).

Het aanzien dat ze eens onder het volk hadden, is volkomen verdwenen. Het volk dat zelf ook onrein is door hun zonden, verdrijft deze valse profeten en priesters nu. Het misleide volk roept in woede tot hen dat ze moeten weggaan. Ze roepen wat melaatsen verplicht waren van zichzelf te roepen (zie Lv 13:45). Alsof ze melaats waren, worden ze door allen verdreven. Men gunde hun geen verblijfplaats onder de heidenen in ballingschap.

In vers 16 eindigt de tweede zondebelijdenis, die tegelijk een geloofsbelijdenis is. De valse belijders worden in feite niet door het volk, maar door de HEERE verstrooid, zodat ze hun boze invloed niet meer kunnen uitoefenen. Het is omdat zij voor de ware priesters geen ontzag hadden en de ouden geen genade hebben bewezen.

Klacht over vervlogen hoop | verzen 17-20

- 17 Voortdurend bezweken onze ogen, ain
[uitziend] naar hulp voor ons. Tevergeefs.
Op onze uitkijkposten keken wij uit
naar een volk [dat] niet verlossen kon.
- 18 Zij jaagden onze voetstappen na; tsade

wij konden op onze pleinen niet gaan.
 Nabij is ons einde, onze dagen zijn voorbij,
 voorzeker, ons einde is gekomen.

19 Onze vervolgers waren sneller koph
 dan arenden in de lucht!

Op de bergen achtervolgden zij ons fel,
 in de woestijn legden zij een hinderlaag voor ons.

20 Onze levensadem, de gezalfde van de HEERE, resj
 is in hun kuilen gevangen,
 hij van wie wij gezegd hadden:
 in zijn schaduw zullen wij leven onder de heidenvolken!

In de verzen 17-18 lezen we iets over de belegering, over de gevoelens tijdens de belegering. Ze hebben uitgezien naar Egypte om hen te verlossen (Jr 37:5,11), maar tevergeefs (vers 17). Jeremia heeft hen ervoor gewaarschuwd niet op Egypte te vertrouwen (Jr 2:36b). Steeds hebben ze die fout gemaakt om te vertrouwen op een vleselijke arm. Jeremia maakt zich hier weer een met het volk.

*U zult ook door Egypte beschaamd worden,
 zoals u door Assyrië beschaamd bent.
 (Jr 2:36b)*

Ze werden op de hielen gezeten door de vijanden en konden zich niet meer buiten vertonen, want dan zouden ze door de pijlen van de vijand worden getroffen (vers 18). Ze zagen dat hun einde gekomen was (zie en vgl. Ez 7:1-4). Daar twijfelden ze niet meer aan. Maar ze namen niet de toevlucht tot de HEERE.

In de verzen 19-20 lezen we de tweede beschrijving over het einde van de belegering. Sommigen probeerden te ontkomen, maar werden gegrepen (vers 19). Dat is Zedekia overkomen. Hij heeft met het groepje dat wilde vluchten, ondervonden hoe snel de vijand is (zie Dt 28:49; Jr 48:40; Hk 1:8).

“De gezalfde van de HEERE” is Zedekia. Het gaat niet om hem als persoon, maar om zijn ambt, zoals ook Saul de gezalfde van de HEERE was (zie 1Sm 10:1; 16:3; 2Sm 23:1; 1Kn 1:34; 2Kn 11:12). Hij was de levensadem van het volk (zie en vgl. Gn 2:7; 7:22). Hij was de natuurlijke hoop van zijn volk, onder wiens “schaduw”, dat wil zeggen zijn bescherming (zie Ri 9:15; Js 30:2), zij wilden leven. Als ze op de HEERE hadden vertrouwd, waren ze in Diens schaduw veilig geweest (Ps 91:1).

Edom en Sion | verzen 21-22

- 21 Wees vrolijk en blij,
dochter van Edom, sin
die in het land Uz woont!
De beker zal ook bij u langskomen:
u zult dronken worden en ontbloot worden.
- 22 Uw ongerechtigheid zal voorbij zijn, dochter van Sion! *taw*
Hij zal u niet meer in ballingschap voeren!
Uw ongerechtigheid, dochter van Edom, zal Hij straffen!
Hij zal uw zonden openbaren!

*Wie in de schuilplaats van de Allerhoogste is gezeten,
zal overnachten in de schaduw van de Almachtige.
(Ps 91:1)*

Edom is de grootste vijand van het volk, met het grootste leedvermaak. Maar Edom zal worden geoordeeld en Sion gered, zegt de profeet Obadja (zie *Ob :11-14*). Hier wordt Edom opgeroepen tot leedvermaak, omdat het nu nog kan (*vers 21; zie Ps 137:7; Ez 25:12*). Hij vertegenwoordigt alle vijanden van Gods volk (zie en vgl. *Js 34; Ez 35*). Tegelijk krijgt hij te horen dat ook hij aan zijn einde zal komen. Het is een troost voor Sion om te mogen weten dat de vijand die nu nog lacht, ook door de HEERE zal worden geoordeeld (*Jr 49:12*). De beker van Gods toorn zal hem te drinken worden gegeven. Dat zal hem ontbloten en te schande maken (zie en vgl. *Gn 9:21*).

Er komt een ogenblik dat voor Gods volk de ongerechtigheid voorbij is en het uit de ballingschap vrij zal zijn en dat het er ook nooit meer in gevoerd zal worden (*vers 22*). Voor Gods volk heeft het oordeel niet het laatste woord. Het tegendeel zal het lot van Edom zijn. Jeremia spreekt dat met de grootste zekerheid uit. Zo zal het met al de vijanden van Israël gaan.

Klaagliederen 5

Ook dit hoofdstuk heeft tweeëntwintig verzen, maar er is geen alfabetische volgorde. Het is een soort aanhangsel en sluit de kring. Het is verbonden met *hoofdstuk 1* en gaat, net als daar, over de toestand na de verwoesting. Het hoofdstuk begint met een gebed in *vers 1*, dan een gebed met daarin een lange klacht in de *verzen 2-18*, om te besluiten met een gebed in de *verzen 19-22*. De beste vrucht van de klacht die iemand heeft, is het gebed.

Roep tot de HEERE om te gedenken | *vers 1*

- 1 *Denk, HEERE, aan wat er met ons gebeurd is,
aanschouw en zie onze smaad!*

De profeet is ook hier de stem van Jeruzalem, dat wil zeggen het gelovig overblijfsel (*vers 1*). Hij smeekt de HEERE te denken aan wat er met hen, Zijn volk, is gebeurd en naar hen om te zien in hun smaad. Het houdt het verzoek om Zijn volk te hulp te komen en bevat de hoop dat als Hij werkelijk het leed aanschouwt en ziet, Hij dat ook zal doen (vgl.

*Toen hoorde God hun gekerm, en God dacht aan Zijn verbond met Abraham, met Izak en met Jakob. En God zag naar de Israëlieten om en ontfermde Zich over hen.
(Ex 2:24-25)*

Ex 2:24-25; zie ook Ex 3:7-8).

In de volgende verzen volgt een opsomming van de ellende waarin de stad zich bevindt. Jeremia geeft deze opsomming om de HEERE ertoe te bewegen handelend op te treden ten gunste van Zijn volk.

Beschrijving van de ellende | *verzen 2-18*

- 2 *Ons erfelijk bezit is vervalLEN aan vreemden,
onze huizen aan buitenlanders.*
- 3 *Wij zijn wezen zonder vader,
onze moeders zijn als weduwen.*
- 4 *Ons water drinken wij voor geld;
ons hout komt [tot ons] voor een prijs.*
- 5 *Wij worden op onze nek gezeten;
wij zijn [dood]moe, [maar] rust gunt men ons niet!*

- 6 *Egypte hebben wij de hand gegeven,
Assyrië, om [met] brood verzadigd te worden.*
- 7 *Onze vaders hebben gezondigd; zij zijn er niet [meer],
en wij dragen hun ongerechtigheden.*
- 8 *Knechten heersen over ons;
er is niemand die [ons] aan hun hand ontruk!*
- 9 *Met levensgevaar moeten wij ons brood halen
vanwege het zwaard van de woestijn.*
- 10 *Onze huid gloeit als een oven
vanwege het woeden van de honger!*
- 11 *In Sion hebben zij vrouwen verkracht,
in de steden van Juda jonge vrouwen.*
- 12 *Vorsten zijn door hun hand opgehangen,
de oudsten werd geen eer bewezen.*
- 13 *Jongemannen torsen de molensteen,
jongens struikelen onder de houtlast.*
- 14 *De oudsten ontbreken bij de poort,
jongemannen [staken] hun snarenspeel.*
- 15 *De vreugde van ons hart is opgehouden,
onze reidans is in rouw veranderd.*
- 16 *Gevallen is de kroon van ons hoofd!
Wee toch ons, dat wij [zo] gezondigd hebben!*
- 17 *Hierom is ons hart ziek,
om deze dingen zijn onze ogen verduisterd:*
- 18 *vanwege de berg Sion, die een woestijn is,
waar vossen op lopen.*

Het land dat hun was toebedeeld door het lot (zie Jz 18:10) en dat zij vele eeuwen hadden bezeten, was nu in vreemde handen (vers 2). Hun huizen, waar ze altijd hadden gewoond, waren nu het bezit van buitenlanders. De vrome Israëliet zou zijn land nooit aan een volksgenoot geven (zie 1Kn 21; zie en vgl. Js 5:8), laat staan aan een vreemde. Nu waren ze vreemden in hun eigen land. Dit is onverdraaglijk. Het gemis van hun "erfelijk bezit" is groot en diep pijnlijk.

Het overblijfsel bestaat uit wezen en weduwen (*vers 3*). De wet nam hen speciaal in bescherming. Maar al voor de val van Jeruzalem werd daar niet naar gehandeld en na de val was dat nog erger. Elke aardse steun is weggenomen. De mannen zijn gedood of weggevoerd. Ook in burgerlijke zin zijn ze wees en weduwe, want hun koning was er niet meer. Zelfs in godsdienstige zin is het waar, want door hun zonden voelden ze zich door de HEERE verlaten.

Als Mozes het land beschrijft waar de HEERE Zijn volk brengt als ze er vlak voor staan, spreekt Hij over *“een goed land: een land met waterbeken, bronnen en diepe wateren, die ontspringen in het dal en op het gebergte”* (*Dt 8:7*). Maar dat water, waarover ze zo vrije en ruime beschikking hadden, is niet meer van hen. Ze moeten het nu kopen (*vers 4*). Het hout om voedsel te bereiden is ook niet meer vrij te krijgen, ze moeten het kopen. Waterputten en wouden zijn in handen van de vijand. Het spreekt alles van verlies van vrijheid. Ze zijn in slavernij (*zie en vgl. Ex 5:6-7*).

Behalve verlies van bezit, van vaders en mannen, van voedsel en vrijheid, is er ook verlies van rust (*vers 5*). Ze worden op de nek gezeten, dat wil zeggen dat ze rusteloos worden vervolgd en opgejaagd. Het is als de toestand van slavernij in Egypte toen ze ook steeds harder moesten werken.

In plaats van zich tot de HEERE te wenden hebben ze van Egypte (*zie Js 31:1; Ez 16:26,28*) en Assyrië (*zie Hs 5:13*) hun hulp verwacht (*vers 6*). De hand geven wil zeggen mee instemmen en ook plechtig beloven (*zie en vgl. 2Kn 10:15; 1Kr 29:24; 2Kr 30:8*).

De toestand is zeker het gevolg van wat de voorvaderen hebben gedaan (*vers 7; zie Ex 20:5; Nm 14:18*). Maar zie ook *vers 16*, want zonder dat vers zou dit vers een onvolledige waarheid zijn. Ook wij moeten ons bewust zijn dat wij gezondigd hebben. Zoals de toestand nu is, dragen wij de gevolgen van vroeger, maar wij hebben ook onze bijdrage geleverd. Beide verzen samen geven ons de oorzaak van de huidige toestand.

Knechten van de koning van Babel heersen over hen en ze hebben niemand die hen helpt om zich aan de greep van de vijand te ontrukken (*vers 8*). Israëel, dat bedoeld was om een *“koninkrijk van priesters”* (*Ex 19:6*) te zijn, was een Kanaän geworden, een *“dienaar van dienaren”* (*Gn 9:25*).

Ze hebben tijdens de belegering met gevaar voor hun leven geprobeerd buiten de stad voedsel te halen (*vers 9*). De honger woedt en trekt zijn

sporen over hun lichaam, dat door heftige koorts geteisterd wordt (*vers 10*). Hun huid is de huid van een stervende.

De vrouwen in Sion en in de steden van Juda zijn door de soldaten bruut verkracht (*vers 11*). De leiders stierven een gruwelijke dood (*vers 12*). De oudsten, die met eerbied zouden moeten worden benaderd, werden zonder enig respect behandeld, dat wil zeggen wreed en met minachting.

De jongemannen moesten hun krachten geven in dienst van de vijand (*vers 13*). Ze moesten als dieren aan de molensteen draaien om graan te malen voor de vijand (*vgl. Ri 16:21*). Jongens kregen een last hout te dragen die zo zwaar was dat ze eronder bezweken. Het kan zijn dat hiermee het draaien aan de houten stang van de bovenste molensteen wordt bedoeld. Zij die eens de hoop van Juda waren, zijn slaven geworden.

Toen grepen de Filistijnen hem en staken hem de ogen uit. En zij voerden hem af naar Gaza en bonden hem met twee bronzen kettingen. En hij maalde [meel] in de gevangenis. (Ri 16:21)

De poort, de plaats van rechtspraak, is leeg. Er is geen rechtspraak meer door de ouden (*vers 14*). Bij jongemannen, die gekenmerkt worden door vreugde, is de vreugde totaal afwezig. Wijsheid, gerechtigheid en vreugde, die een welvarende gemeenschap kenmerken, zijn verdwenen.

Vreugde en uitgelatenheid die hier eens heersten, zijn er niet meer, omdat het hart geen vreugde meer kent (*vers 15*). In plaats van uitingen van vreugde te laten horen is men in rouw gedompeld. Een van de gevolgen van het begaan van een zonde is, dat de vreugde weg is. David heeft dat ervaren na zijn zonde met Bathseba. Belijdenis brengt die vreugde terug (*zie Ps 51:9-10,14*).

Dat de kroon van haar hoofd is gevallen wil zeggen dat Jeruzalem de eervolle positie en de waardigheid die ze eerst had, is kwijtgeraakt (*vers 16*). Dat komt door hun eigen zonden die ze nu belijden. Ze spreken het "wee" over zichzelf uit met een uitroep dat ze wel heel zwaar hebben gezondigd.

De oorzaak van alle smart en ellende en hun ogen zo vol tranen dat ze niet meer uit hun ogen kunnen kijken, is de verwoesting van Sion (*verzen 17-18*). Wie kijkt naar wat eens zo prachtig en waardevol was en nu in puin ligt, heeft grote pijn in het hart. Zo is het voor God ook met

betrekking tot de schepping. Als er vossen lopen, wil dat zeggen dat de stad ontvolkt is (*zie en vgl. Ne 4:3*).

Smeekbede om herstel | *verzen 19-22*

- 19 U, HEERE, zetelt voor eeuwig!
 Uw troon is van generatie op generatie!
- 20 Waarom zou U ons voor altijd vergeten,
 zou U ons [zo] lange tijd verlaten?
- 21 HEERE, bekeer ons tot U, dan zullen wij bekeerd zijn!
 Vernieuw onze dagen als vanouds.
- 22 Want zou U ons geheel en al verwerpen?
 Zou U zozeer op ons vertoornd zijn?

Het boek eindigt met een gebed (*verzen 19-22*). We horen de HEERE niet spreken in dit boek, maar we horen de Godvrezende spreken tot de HEERE in een gebed van hoop. De HEERE zal Zijn tempel weer opbouwen. Hoewel het geloof weet en vertrouwt dat het zal gebeuren en dat de HEERE het zal doen, smeekt het toch dat het zal gebeuren.

Het geloof van het overblijfsel richt het oog van de puinhopen af en kijkt naar boven. Het overblijfsel weet het: de “HEERE zetelt voor eeuwig” (*vers 19*), Zijn troon is niet verwoest, maar is onaantastbaar en onwankelbaar. Wij zien in de troon de Heer Jezus, Hij blijft tot in eeuwigheid (*Ps 45:7*;

102:13). Alles mag veranderen, Hij niet. Wereldrijken wisselen elkaar af. Alleen Gods

*Uw troon, o God, bestaat eeuwig en altijd;
 de scepter van Uw Koninkrijk is een scepter van rechtvaardigheid.
 (Ps 45:7)*

*Maar U, HEERE, U blijft voor eeuwig,
 de gedachtenis aan U van generatie op generatie.
 (Ps 102:13)*

macht blijft bestaan en is verheven boven die van alle aardse heersers. Hij blijft over alles de volledige controle houden. Het overblijfsel gelooft dit vast en daarom blijven ze hopen, dat Hij Zijn macht eenmaal ten goede voor hen tot hun bevrijding zal tonen.

Het overblijfsel klampt zich vast aan de beloften van de HEERE (*vers 20*). Ze spreken het als een vraag uit dat de HEERE hen toch niet voor altijd zal vergeten, ook al moest Hij hen voor zo lange tijd vanwege hun zonden verlaten.

Het geloof ziet in dat ware bekering alleen mogelijk is, als die van de HEERE komt (*Jr 31:18c,33-34; Ez 36:27-27*). Er is hier in dubbel opzicht van bekering sprake: letterlijk, lichamelijk, terug naar het land, maar ook geestelijk, terug naar de HEERE. Dat kan en zal gebeuren op grond van het werk van Christus op het kruis. Als Hij terugkomt, zal het plaatsvinden. Dan is er een totale vernieuwing, uiterlijk en innerlijk.

Met *vers 22* eindigt het gebed en tevens het boek. Hieruit spreekt geen vertwijfeling, maar hoop. Het is de overtuiging dat de HEERE Zijn volk niet loslaat, dat Hij Zijn verkiezing niet tenietdoet. In deze roep naar de HEERE ligt het vaste vertrouwen dat Hij Zijn volk naar Zijn beloften weer gedenkt. Hij verwerpt hen niet geheel en al. Er blijft een rest over. Zijn toorn duurt ook niet eeuwig, want als er berouw en bekering zijn, houdt Zijn toorn op. Het overblijfsel zal dat op indrukwekkende wijze ervaren. Als ze tot berouw en bekering zijn gekomen, zullen ze zingen: *“Want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig”* (*Ps 136*).

Andere publicaties

Andere boeken van dezelfde schrijver te bestellen bij de uitgever van dit boek of bij de christelijke boekhandel:

Oude Testament

Genesis, Toegelicht & toegepast 01, Bijbelverklaring,
ISBN 978-90-5798-362-7 (Paperback), 368 pag.
ISBN 978-90-5798-386-3 (E-book)

Exodus, Toegelicht & toegepast 02, Bijbelverklaring,
ISBN 978-90-5798-363-4 (Paperback), 320 pag.
ISBN 978-90-5798-392-4 (E-book)

Leviticus, Toegelicht & toegepast 03, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-364-1 (Paperback), 267 pag.
ISBN 978-90-5798-393-1 (E-book)

Numeri, Toegelicht & toegepast 04, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-365-8 (Paperback), 344 pag.
ISBN 978-90-5798-394-8 (E-book)

Deuteronomium, Toegelicht & toegepast 05, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-366-5 (Paperback), 367 pag.
ISBN 978-90-5798-395-5 (E-book)

Jozua, Toegelicht & toegepast 06, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-367-2 (Paperback), 223 pag.
ISBN 978-90-5798-396-2 (E-book)

Richteren Actueel, Bijbelverklaring
ISBN 90-74319-30-0 (Paperback), 336 pag.
ISBN 978-90-5798-420-4 (E-book)

Ruth en Esther, Toegelicht & toegepast 08 en 17, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-431-0 (Paperback), 194 pag.
ISBN 978-90-5798-421-1 (E-book)

1 Samuel, Toegelicht & toegepast 09, Bijbelverklaring
ISBN 978-90-5798-432-7 (Paperback), 313 pag.
ISBN 978-90-5798-422-8 (E-book)

2 Samuel, Toegelicht & toegepast 10, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-433-4 (Paperback), 237 pag.

ISBN 978-90-5798-423-5 (E-book)

1 Koningen, Toegelicht & toegepast 11, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-434-1 (Paperback), 249 pag.

ISBN 978-90-5798-424-2 (E-book)

2 Koningen, Toegelicht & toegepast 12, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-435-8 (Paperback), 261 pag.

ISBN 978-90-5798-425-9 (E-book)

1 Kronieken, Toegelicht & toegepast 13, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-454-9 (Paperback), 243 pag.

ISBN 978-90-5798-460-0 (E-book)

2 Kronieken, Toegelicht & toegepast 14, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-455-6 (Paperback), 334 pag.

ISBN 978-90-5798-461-7 (E-book)

Ezra en Nehemia, Toegelicht & toegepast 15 en 16, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-456-3 (Paperback), 325 pag.

ISBN 978-90-5798-462-4 (E-book)

Jeremia 1-29, Toegelicht & toegepast 24A, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-501-0 (Paperback), 312 pag.

ISBN 978-90-5798-503-4 (E-book)

Daniël, Toegelicht & toegepast 27, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-376-4 (Paperback), 226 pag.

ISBN 978-90-5798-384-9 (E-book)

Hosea Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-069-4, 270 pag.

Joël Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-070-0, 98 pag.

Amos Actueel, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-089-2, 98 pag.

Nieuwe Testament

Zie, uw Koning – een toelichting op het evangelie naar Mattheüs

(Serie 'Zie' - deel 1/5)

ISBN 978-90-5798-272-9 (Paperback), 391 pag.

ISBN 978-90-5798-387-0 (E-book)

Zie, Mijn Knecht – een toelichting op het evangelie naar Markus

(Serie 'Zie' - deel 2/5)

ISBN 978-90-5798-273-6 (Paperback), 275 pag.

ISBN 978-90-5798-388-7 (E-book)

Zie, de Mens – een toelichting op het evangelie naar Lukas

(Serie 'Zie' - deel 3/5)

ISBN 978-90-5798-274-3 (Paperback), 519 pag.

ISBN 978-90-5798-389-4 (E-book)

Zie, uw God – een toelichting op het evangelie naar Johannes

(Serie 'Zie' - deel 4/5)

ISBN 978-90-5798-275-0 (Paperback), 426 pag.

ISBN 978-90-5798-390-0 (E-book)

Zie, een volk – een toelichting op Handelingen

(Serie 'Zie' - deel 5/5)

ISBN 978-90-5798-276-7 (Paperback), 498 pag.

ISBN 978-90-5798-391-7 (E-book)

De brief aan de Romeinen

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 1)

ISBN 978-90-8088-677-3 (Paperback), 198 pag.

ISBN 978-90-5798-426-6 (E-book)

De eerste brief aan de Korinthiërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 2)

ISBN 978-90-6353-224-6 (Paperback), 288 pag.

ISBN 978-90-5798-427-3 (E-book)

De tweede brief aan de Korinthiërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 3)

ISBN 978-90-6353-244-4 (Paperback), 166 pag.

ISBN 978-90-5798-428-0 (E-book)

Vrij! - De brief aan de Galaten

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 4)

ISBN 978-90-7431-941-6 (Paperback), 101 pag.

ISBN 978-90-5798-429-7 (E-book)

De brief aan de Efeziërs

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 5)

ISBN 978-90-8088-673-5 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-430-3 (E-book)

De brieven aan de Filippiërs en de Kolossers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 6)

ISBN 978-90-8088-674-2 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-439-6 (E-book)

De brieven aan de Thessalonikers

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 7)

ISBN 978-90-8088-679-7 (Paperback), 164 pag.

ISBN 978-90-5798-440-2 (E-book)

De brieven aan Timotheüs, Titus en Filémon

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 8)

ISBN 978-90-7971-803-0 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-441-9 (E-book)

De brief aan de Hebreeën

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 9)

ISBN 978-90-79718-05-4 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-442-6 (E-book)

De brieven van Jakobus en Petrus

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 10)

ISBN 978-90-79718-07-8 (Paperback), 256 pag.

ISBN 978-90-5798-443-3 (E-book)

De brieven van Johannes en Judas

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 11)

ISBN 978-90-79718-08-5 (Paperback), 160 pag.

ISBN 978-90-5798-444-0 (E-book)

De Openbaring

een verklaring van dit bijbelboek speciaal voor jou (Rotsvast 12)

ISBN 978-90-79718-00-9 (Paperback), 298 pag.

ISBN 978-90-5798-445-7 (E-book)

Onderwerpen

Begraven of cremeren, Wat zegt de Bijbel

ISBN 90-64510-80-6, 72 pag.

Bekering en doop

ISBN 90-808867-1-8, 60 pag.

De christen en de wet

ISBN 978-90-5798-351-1, 108 pag.

Europa herleeft, Droom of nachtmerrie?

ISBN 90-77669-05-1, 80 pag.

Jezus, een levende relatie, 40 pag.

Zie voor meer commentaren en publicaties van deze schrijver de website www.oudesporen.nl onder 'Publicaties Ger de Koning'.